عند ذکر الصالحین تنزل الرحمة

اعد ذکر نعمان لنا ان ذکرہ — ہو المسک ما کررتہ یتضوع

بفضل متعال قادر بیہمال و بہ نیم متعال کتاب مستطاب باسمای تاریخیہ

مذاکرہ قطب العالمین ۱۳۰۹

۱۱۸

و مدارج سنیہ ذاکریہ - و اذکار بہیہ قادریہ

۱۳۰۹ھ ۱۳۰۹ھ

در ذکر پاک مجدد شریعت محمدیہ طریقت مو جد طریقہ انیقہ ذاکریہ حضرت مولانا و سیدنا قطب العالمین سید شاہ ابو الحسن محمد ذاکر علی القادری الحسنی الحسینی البغدادی ثم البردوالی علیہ الرضوان الربانی در احسن ساعات و اشرف اوقات حسب اجازت حضرت سجادہ نشین خاندان قادریہ رزاقیہ ذاکریہ جہریہ حضرت سید شاہ علی عبد القادر شمس القادری المدعو بہ مرشد علی القادری الحنفی البغدادی اصلاً و المیدنی فوری مولداً المتخلص عاصی و جمال پیر و مرشد جناب مؤلف

رسالہ ہذا ابد ظلہ علی رؤس المریدین الی یوم الدین

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم المهيمن ابتدي الاملاء ۔ وبحمده شكراً على النعماء
ثم الصلوة مع السلام على الذي ۔ قد خص بالمعراج والاسرا
والآل والاصحاب اعلام الهدى ۔ والغوث الاعظم سيد الا

الحمد لله الذي فضل نبينا على جميع الانبياء والمرسلين و
من امته اوليائه الكاملين الذين هم اعلام الهداية وعلماء
وواجب التكريم والتوقير بالحتم واليقين - كما افاده سيد المر
حبيب ربنا الجليل - حيث قال علماء امتي كانبياء بني اسرائ
وكرمهم الله تعالى بانواع الكرامات وخرق العادات ما حققوا
الحقائق ومنحهم باقسام البراهين والبينات وكشف لهم تحقيقات
حتى الوجود كشفا مبينا - وشرفهم بلقائه فراوا ربهم بعين قلب
وبصيرتهم يقينا ... خص خواصهم الذين زبدة المشائخ وعمدة الا
صنارت اقتسا ... موا القدم الطرا اسر نور النظر ...

وآبرہم بعین راسہم و بصائرہم عیاناً۔ ثم فضّل بعضہم علی بعض
بمزید الاختصاص و رفع الدرجات۔ ففضل مالک الرقاب سیدنا
الغوث الاعظم علی جمیع الاولیاء کما فضل علی جمیع الانبیاء حبیبنا
سید المرسلین خاتم النبوۃ والرسالات ۞ اللّٰہم صلّ وسلم
علی حبیبک وصفیک ورسولک الکریم۔ وعلی آلہ واصحابہ
واہل بیتہ وذریتہ من فضلک العمیم سیّما علی المؤید بالتحقیق
المخرج من اصل عریق۔ سیدنا ابی بکر الصدیق۔ وعلی المؤید بالصواب
المرسوم بفصل الخطاب۔ سیدنا عمر بن الخطاب۔ وعلی عاشر العشرۃ
شاہد الایمان۔ المستحی منہ ملائکۃ الرحمٰن سیدنا عثمان بن عفان
البطل البہلول وزوج البتول۔ وابن عم الرسول۔ سیف اللّٰہ المسلول
الباب۔ ومہزم الاحزاب۔ اعلم الدین وعالمہ قاضی الشرع وعالمہ
الی الیہ ینتہی سلاسل الاولیاء کلہا۔ والیہ ینتسب طرق المشائخ جلہا
باب الولایۃ۔ ابی الائمۃ اولی الہدایۃ۔ مظہر العجائب والغرائب
سیدنا ومولانا علی بن ابی طالب۔ مولی المسلمین کلہم بلا ریب فی قول
النبی من کنت مولاہ فعلی مولاہ۔ اللّٰہم وال من والاہ۔ وعاد من عاداہ

عمادت وحدت آیات پیشوائے اصحاب طریقت مقتدائے ارباب حقیقت
پوش کشف وشہود جرعہ نوش وحدۃ الوجود صوفی نامی عارف گرامی سیدنا مولانا
حضرت ملا نور الدین عبدالرحمٰن جامی قدس سرہ السامی

آہ و شب و گریۂ سحرگاہم دہ	یارب دل پاک و جان آگاہم دہ
آنگہ بیخود ز خود بخود راہم دہ	در راہ خود اول ز خودم بیخود کن
[illegible]	[illegible]

در راه طلب محرم رازم گردان
زان ره که نه سوی تست بازم گردان

یارب بدوی گزدوئی خود برهم
در هستی خود مرا زخود بیخود کن
وارهد بهم و از بار منی خود برهم
تا از خودی و بیخودی خود برهم

آنرا که بنا شیوه و فقر آیین ست
رفت او زمیان همین خدا ماند خدا
نه کشف و یقین نه معرفت نه دین ست
اَلْفَقْرُ اِذَا تَمَّ هُوَ الله این ست

گر در دل تو گل گزرد گل باشی
تو جزوی و حق کل اگر روزی چند
ور بلبل بیقرار بلبل باشی
اندیشهٔ کل پیشه کنی کل باشی

بس بی رنگ ست یار دلخواه ای دل
اصل همه رنگها از ان بیرنگ ست
قانع نشوی برنگ ناگاه ای دل
مَنْ اَحْسَنُ صِبْغَةً مِنَ الله ای دل

چون خور ز فروغ خود جهان آراید
نی نور وی از هیچ پلید آلاید
بر پاک و پلید اگر بتابد شاید
نی پاکی او ز هیچ پاک افزاید

ای غیر ترا بسو بسو سیری نه
دیدم همه طالبان و مطلوب ترا
خالی ز تو هیچ مسجد و دیری نه
آن جمله توئی و در میان غیری نه

همسایه و همنشین همره همه اوست
در انجمن فرق و نهانخانهٔ جمع
در دلق گدا و اطلس شه همه اوست
بالله همه اوست ثم بالله همه اوست

حمد و نعت بزبان پارسی

یارب بکمالات شه جیلانی
کن باطن ما پاک به یک جلوه‌گری
کاندر کرم و لطف ندارد ثانی
آلوده مکن بغرض نفسانی

بنامی آنکه نامش عین ذات ست
[illegible]
وجود او منزه از جهات ست
[illegible]

ستایش و نیایش مر خالق برحق و قادر مطلق ابدی و ازلی وحده لاشریک له را سزاست
که عوالم کثیره بلکه لاتعد ولاتحصی را از نهانخانهٔ بطون بر ساحت بروز جلوه گر نمود
و سپاس بے قیاس مر خدای احد صمد لم یلد ولم یولد را عم نواله که انبیای عظام
و اولیای کرام را علیهم السلام از همه عالم برگزیده مطاع و پیشوای جمیع و [illegible] اعاظم
گردانید و ناصیهٔ احوال ایشان بسمت اَلَا اِنَّ اَوْلِیَاءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ
وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ ۔ وَلَا یَزَالُ عَبْدِیْ یَتَقَرَّبُ اِلَیَّ بِالنَّوَافِلِ حَتّٰی اُحِبَّهٗ
فَاِذَا اَحْبَبْتُهٗ کُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِیْ یَسْمَعُ بِهٖ وَبَصَرَهُ الَّذِیْ یُبْصِرُ بِهٖ
وَیَدَهُ الَّتِیْ یَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِیْ یَمْشِیْ بِهَا وَصِرَاطَ الَّذِیْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ
عَلَیْهِمْ مِّنَ النَّبِیّٖنَ وَالصِّدِّیْقِیْنَ وَالشُّهَدَآءِ وَالصّٰلِحِیْنَ ۔ یٰۤاَیُّهَا الَّذِیْنَ
اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَکُوْنُوْا مَعَ الصّٰدِقِیْنَ مزین ساخته بهر هدایت عالمیان برگماشت و حسب
سنت جاریهٔ خود مراتب و منازل حسب استعداد ایشان مرحمت نمود و شرف و [illegible]
یکی بر قدر و منزلت دیگرے بیفزود و پس حضرت نبی کریم حبیب الرحمن الرحیم امام الانبیا
احمد بلا میم شهسوار عرصهٔ اسری رسولنا و شفیعنا احمد مجتبی محمد مصطفی را صلی الله
علیه و علی آله و اصحابه و ذریاته و ازواجه و انصاره و مهاجره و اتباعه و اتباع
اتباعه بر همه انبیا و رسل اشرف و افضل ساخته نعم ما قیل ۔

حبیب خدا اشرف انبیا	که عرش مجیدش بود متکا
امام رسل پیشوای سبیل	امین خدا مهبط جبرئیل

و نور چشم مصطفوی قرة العین مرتضوی سید السادات رفیع الدرجات
غوث الکائنات فرد الموجودات سلطان المحبوبین و المطلوبین امام العاشقین
و المعشوقین مجتهد المذهب حنفی المذهب مقتدای شریعت و پیشوای حقیقت
مولانا و سیدنا و مرشدنا و شیخنا شیخ الملائکة والجن والانس سید ابو محمد محی الدین

وکل ولی له قدم وانی	علی قدم النبی بدر الکمال
وولائی علی الاقطاب جمعا	فحکمی نافذ فی کل حال
فمن فی اولیاء الله مثلی	ومن فی العلم والتصریف حالی
انا الحسنی والمخدع مقامی	واقدامی علی عنق الرجال
وعبد القادر المشهور اسمی	وجدی صاحب عین الکمال

علی جده وعلیه الصلاۃ والسلام را کہ ہم صورت وہم سیرت مصطفی اند و ہم مرتضی او بجمیع اولیائے عالم اعظم واعلی وارفع واولی ساخت ومالک رقاب جمیع اولیا و صفیا و نقبا گردانید۔ وجہان جہان شکر احسان حضرت منان کہ از یمن برکات حبیب خود صلی اللہ علیہ وعلی آلہ واصحابہ وسلم واز برکت محبوب خود حضرت غوث اعظم علی جدہ وعلیہ صلی اللہ وسلم دقائق حقائق وحدت الوجود را بر حضرات اولیاء اللہ تعالی حل و آسان نمود وجا بجا در قرآن مجید و فرقان حمید اشارت یا بشارت باین مسئلہ حقیقت نمود کما قال جل شانہ وللہ المشرق والمغرب فاینما تولوا فثم وجہ اللہ ونحن اقرب الیہ من حبل الورید۔ وهو معکم اینما کنتم۔ ونحن اقرب الیہ منکم ولکن لا تبصرون وان الذین یبایعونک انما یبایعون اللہ ید اللہ فوق ایدیہم۔ وهو الاول والآخر والظاہر والباطن وهو بکل شیء علیم۔ سنریہم آیاتنا فی الآفاق وفی انفسہم حتی یتبین لہم انہ الحق۔ وفی انفسکم افلا تبصرون واذا سالک عبادی عنی فانی قریب اجیب دعوۃ الداع اذا دعان وما رمیت اذ رمیت ولکن اللہ رمی وکان اللہ بکل شیء محیطا و در احادیث شریف کہ وحی غیر متلو ہست در مقامات کثیرہ بعبارات شایستہ تصریح این امر

کما قال صلی اللہ علیہ وسلم ان اللہ یقول مرضت فلم تعدنی الحدیث و والذی
نفس محمد بیدہ لو انکم دلیتم بحبل الی الارض لهبط علی اللہ تعالے
ثم قرء علیہ السلام هو الاول والآخر والظاهر والباطن وهو بکل
شیء علیم و اصدق کلمة قالته العرب کلمة لبید الا کل شیء ما
خلا اللہ باطل وان احدکم اذا قام الی الصلوة فانما یناجی ربه
فان ربه بینه وبین القبلة ومن عرف نفسه فقد عرف ربه ومن رانی
فقد رأ الحق وغیر ذلک من الاحادیث الصحیحة * وحقیقت وحدت الوجود
بر دیدہ علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین این طائفہ حقہ بخوبی جلوہ گر نمود و اہلیت این مسئلہ
مسئلم الثبوت را بطوری متحقق گردانیدہ از علوم آدبنی ربی وخلقت الانسان
و صنعتی و خلقت الانسان من نور فی الفقہ علوم ظاہری و باطنی بہرہ ایشان ساخت کہ بر ساحت
سبحانی ما اعظم شانی و لا الہ الا انا و لیس فی جبتی سوی اللہ و انا
و هل فی الدارین غیری زدند و علی روس الاشہاد با علام تمام فرمودند مثنوی

برون زد خیمہ ز اقلیم تقدس	تجلی کرد بر آفاق و انفس
ز ہر آئینہ بنمود روی	بہر جا خاست از وی گفتگوی
ز ذات جہان آئینہ ہا ساخت	ز روی خود بہر یک عکس انداخت
جمال اوست ہر جا جلوہ کردہ	ز معشوقان عالم بستہ پردہ
توئی آئینہ او آئینہ آرا	توئی پوشیدہ او آشکارا
چو نیکو بنگری آئینہ ہم اوست	نہ تنہا گنج بل گنجینہ ہم اوست
من و تو در میان کاری نداریم	بجز بیہودہ پنداری نداریم

واحوال مفصلہ این مسئلہ در کتب معتبرہ این طائفہ حقہ با صول شایستہ
مرقوم است من شاء فلیرجع الیہا بطفیل شہ لولاک صلی اللہ علیہ وسلم

وَکُلُّ وَلِیٍّ لَهٗ قَدَمٌ وَاِنِّیْ عَلٰی قَدَمِ النَّبِیْ بَدْرِ الْکَمَالِ

وَقَوْلِیْ نَعَلَی الْاَقْطَابِ جَمِیْعًا وَهِمَّتِیْ نَافِذٌ فِیْ کُلِّ حَالِ

فَمَنْ فِیْ اَوْلِیَاءِ اللهِ مِثْلِیْ وَمَنْ فِی الْعِلْمِ وَالتَّصْرِیْفِ حَالِ

اَنَا الْحَسَنِیْ وَالْمَخْدَعُ مَقَامِیْ وَاَقْدَامِیْ عَلٰی عُنُقِ الرِّجَالِ

وَعَبْدُ الْقَادِرِ الْمَشْهُوْرُ اِسْمِیْ وَجَدِّیْ صَاحِبُ عَیْنِ الْکَمَالِ

علی جده و علیه الصلوٰة والسلام را که هم صورت و سیرت مصطفےٰ او مرتضیٰ ابو یحیی جمیع اولیاے عالم اعظم و اعلیٰ ارفع و اولیٰ ساخت و مالک رقاب جمیع اولیا و صفیا و اتقیا گردانید۔ و جهان جهان شکر احسان حضرت منان که از یمن برکات حبیب خود صلی اللہ علیه و علیٰ آله و اصحابه و سلم و از برکت محبوب خود حضرت غوث اعظم علیٰ جده و علیه صلی اللہ و سلم دقائق حقائق وحدت الوجود را بر حضرات اولیاء اللہ تعالےٰ حل و آسان نمود و جا بجا در قرآن مجید و فرقان حمید اشارت با بشارت باین اسرار حقیقت نمود کما قال جل شانه وَلِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَاَیْنَمَا تُوَلُّوْا فَثَمَّ وَجْهُ اللهِ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَیْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیْدِ۔ وَهُوَ مَعَکُمْ اَیْنَ مَا کُنْتُمْ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَیْهِ مِنْکُمْ وَلٰکِنْ لَّا تُبْصِرُوْنَ وَاِنَّ الَّذِیْنَ یُبَایِعُوْنَکَ اِنَّمَا یُبَایِعُوْنَ اللهَ یَدُ اللهِ فَوْقَ اَیْدِیْهِمْ۔ وَهُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمٌ۔ وَسَنُرِیْهِمْ اٰیٰتِنَا فِی الْاٰفَاقِ وَفِیْ اَنْفُسِهِمْ حَتّٰی یَتَبَیَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّ۔ وَفِیْ اَنْفُسِکُمْ اَفَلَا تُبْصِرُوْنَ وَاِذَا سَاَلَکَ عِبَادِیْ عَنِّیْ فَاِنِّیْ قَرِیْبٌ اُجِیْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ وَمَا رَمَیْتَ اِذْ رَمَیْتَ وَلٰکِنَّ اللهَ رَمٰی وَکَانَ اللهُ بِکُلِّ شَیْءٍ مُّحِیْطًا

و در حدیث شریف که وحی غیر متلو است در مقامات کثیره بعبارات شتی تصریح این امر نمود

کما قال صلی الله علیه وسلم ان الله یقول مرضت فلم تعدنی الحدیث و والذی نفس محمد بیده لو انکم دلیتم بحبل الی الارض لهبط علی الله تعالی ثم قرء علیه السلام هو الاول والآخر والظاهر والباطن وهو بکل شیء علیم - واصدق کلمة قالته العرب کلمة لبید الا کل شیء ما خلا الله باطل وان احدکم اذا قام الی الصلوة فانما یناجی ربه فان ربه بینه وبین القبلة ومن عرف نفسه فقد عرف ربه ومن رأنی فقد رأ الحق وغیر ذالک من الاحادیث الصحیحة + وحقیت وحدت الوجود بدیدهٔ علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین این طائفه بعینه بنهجی جلوه گر نمود و اصلیت این مسئلم الثبوت را بطوری متحقق گردانید و از علوم ادبنی ربی و خلقت الانسان علی صفتی و خلقت الانسان من نور [illegible] فی الفقه علوم ظاهری و باطنی بهره ایشان ساخت کم بسعادت سبحانی ما اعظم شانی و لا اله الا انا و لیس فی جبتی سوی الله و انا الحق و هل فی الدارین غیری زدند و علی رؤس الاشهاد با علام تمام فرمودند + مثنوی

برون زد خیمه ز اقلیم تقدس	تجلی کرد بر آفاق و انفس
ز هر آئینه بنمود روئے	بهر جا خاست از وی گفتگوئے
ز ذات جهان آئینه ها ساخت	ز روئے خود بهر یک عکس انداخت
جمال اوست هر جا جلوه کرده	ز معشوقان عالم بسته پرده
توئی آئینه او آئینه آرا	توئی پوشیده او آشکارا
چو نیکو بنگری آئینه هم اوست	نه تنها گنج بل گنجینه هم اوست
من و تو درمیان کاری نداریم	بجز بیهوده پنداری نداریم

و احوال مفصله این مسئله در کتب معتبره این طائفه با صول شایسته مرقوم ست من شاء فلیرجع الیها + بطفیل شه لولاک صلی الله علیه وسلم

و حضرت محبوب پاک سیدنا الغوث الاعظم اولیای خود را که عرائس حجلهٔ عظمت
و رفعت اند همچنین در دار دنیا از دولت دیدار خود مالامال و از لقای جانفزای خود متبهج
الحال گردانید ذٰلِكَ فَضْلُ اللهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَّشَاءُ وَاللهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْم
قال الله تعالیٰ جل شانه أَلَا إِنَّهُمْ فِي مِرْيَةٍ مِّنْ لِّقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَا إِنَّهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيْطٌ ۔ امام زاهدی در تفسیر خود آورده که بعضی جهال میگویند که دیدار خدا
در دار دنیا میسر نمیشود در آخرت البته جائز است و در بهشت واجب این سراسر
خطا است و محض بیجا زیرا که صفات باریتعالیٰ عز اسمه و جل شانه قابل التحویل نیست
آنچه در صفات الٰهیه جائز نیست هرگز جائز نخواهد شد و آنچه جائز است گاهی ناجائز
نخواهد بود اگر در صفات باریتعالیٰ امکان تغیر گردد حدوث لازم آید والله تعالیٰ منزه عنه
ولکن در دنیا وعدهٔ دیدار نفرموده و عادت خود بران جاری نداشته و اگر خواهد که در دنیا هم دیدار خود
نصیب کسی کند مالک و مختار است لا اشکال فیه و در بهشت وعده کرده است
ولکن واجب نباشد اگر کسی وارد کند که دیدار خدا اگر در دنیا جائز بودی پس حضرت
موسیٰ علیٰ نبینا و علیه الصلوٰة والسلام را چرا میسر نشدی حالانکه حضرت موسیٰ علیه السلام
بسیار اصرار و خیلی استبداد نمود و جز خطاب لن ترانی نشنید اقول بسیار چیزها است
که جائز است اما چون ارادهٔ الٰهی باظهارش نمی شود بوجود نمی آید حضرت موسیٰ
درخواست دیدار نمود خداوند تعالیٰ فرمود تو نخواهی دید درین نفی وقوع است نه نفی جواز
انتهیٰ کلامه ملخصا و مترجما پس اگر دون همتان شپره چشم رویتش را که اظهر من الشمس است
انکار نمودند مصداق مَنْ كَانَ فِي هٰذِهِ الدَّارِ أَعْمٰى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمٰى
شدند و اگر علمای ظاهر نظر بر آیهٔ شریفه لن ترانی و لا تدرکه الابصار لقای جانفزایش را
در دار دنیا جائز نداشتند پس در حقیقت مسئله نبردند چه اگر غیر ممکن و محال بودی پیغمبر
اولوالعزم همچو موسیٰ علیه السلام درخواستش بجناب باری جلشانه نمودی و در جوابش

بجانی لا تدرکه الابصار شنیدی حضرت مولای کائنات باب علم النبوی سیدنا علی الولی میفرماید که لا اعبد ربا لم اره عارفی گفته رباعی

تا حق بدو چشم سر نبینم چه کنم
از پای طلب می نه نشینم چه کنم
گویند خدا بچشم سر نتوان دید
آن ایشانند و من چنینم چه کنم

حضرت مخدوم المشائخ شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی میفرماید

سعدی حجاب نیست تو آئینه صاف دار
زنگار خورده کی بنماید جمال دوست

و در کتب محققان این قول آمده انتہا سالک بجائی رسد که دنیا آخرت گردد و آخرت دنیا اول با آخر اتحاد و آخر با اول و علی هذا اگر این محقق باشد که رویت الله تعالی شانه را در دنیا منکر شود چون اول با آخر و آخر با اول قرار گیرد یک کلمه شود بلکه یک حرف بلکه یک نقطه انتهی۔ و هم عارفی کامل در شرح کلام امام همام هادی برحق سیدنا جعفر صادق رضی الله عنه میفرماید

گفت صادق که اندرین دنیا
هر مؤمن را نباشد هیچ جا
راحت و آرام اگر باشد یقین
هست نزد دیدن جان آفرینا
گشت پس ثابت که اندر هر دو دار
هست خاصا تر لقای کردگار
این چه حرمان بین چه وهم ست و گمان
که نمی باشد لقای مستعان
اندک اندیشه همی باید نمود
که محبان خداوند ودود
صحبت و جنانی بروز و شب شمار
کرده اند و ذکر نام کردگار
مسکن اندر بادیه فرموده اند
چهره در عزلت بکس ننموده اند
جمله در حسب حبیب بی نظیر
از جهان گشتند و اهلش گوشه گیر
مانده اند آن نیک مردان خدا
بی طعام و آب اکثر روزها
نفس را کشتند با صد اشتیاق
سعی کردند از مجاهدهای شاق

در گریبان تفکر در روند — بر شهود حق مراقب گشته اند

اینهمه بهر چه بود ای حق پرست — گر برای رفتن اندر جنت است

یا خلاصی از عذاب سقر — لا نسلم گر برای این قدر

آن همه محنت کشند در تنها — زانکه گر شخصی در آئین هدا

با یقین کامل و ایمان تام — در عبادت گرم باشد صبح و شام

سازد از خود بهر تحصیل شرف — جمله اخلاق ذمیمه بر طرف

با وجود آن ز سنهای حلال — او مباشر باشد از غم بے ملال

نیز از وجه حلالش نه حرام — با شکم سیری خورد از بهر طعام

غیر اوقات عبادت با فراغ — نیم روز و شب بخوابد خوش دماغ

مستحق باشد که در خلد نعیم — پا نهد یابد خلاصی از جحیم

پس کسانی کآن همه رنج و تعب — برده اند البته بهر قرب رب

بود از نور شهود ستعان — نقدی ایشان است این گیر جان

هر که شد زین نقد نومیدی پدید — ماند اندر دام غفلت پای بند

پس وی از بهر عذاب بس الیم — باشد آماده برو ز خوف و بیم

ودرود نامحدود و شکرانه منت و احسان بے نهایت و بے پایان تحفه بارگاه والاجاه سرور عالم صلی الله علیه وسلم قائل کلام معجز نظام لی مع الله وقت لا یسعنی فیه ملک مقرب ولا نبی مرسل وقال ما خلق الله نوری وروحی وعقلی وانا من نور الله والمؤمنون من نوری وانا من الله والمؤمنون منی وابیت عند ربی وهو یطعمنی ویسقینی ومخاطب لولاک لما خلقت الربوبیة ولولاک لما اظهرت الربوبیة [illegible] خود را از رب العالمین ارحم الراحمین غفار ذنوب ستار عیوب درخواسته برای آمرزش

وغفران عطا فرمود و ہر یکی را بنامی از صالح و زاہد و عابد و شہید و صدیق و ولی و صفی نامزد شود و در شان ایشان علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل والمراد من العلماء علماء علم الظاہر والباطن معاً وہم العرفاء رحمہم اللہ تعالیٰ ایضاً ان للہ لعباداً یغبطہم الانبیاء والشہداء قیل من ہم یا رسول اللہ صفہم لنا نحبہم قال قوم تحابوا بروح اللہ من غیر اموال ولا انساب وجوہہم نور علی منابر من نور لا یخافون اذا خاف الناس ولا یحزنون اذا حزن الناس ثم تلا الا ان اولیاء اللہ لا خوف علیہم ولا ہم یحزنون ایضاً انہم جلساء اللہ لا یشقی جلیسہم وایضاً تخلقوا باخلاق اللہ واتصفوا باوصاف اللہ وایضاً واذا تم الفقر فہو اللہ وکان عیشہ کعیش اللہ ارشاد ساختہ وابواب غفران بر روی ایشان از کلید عنایت ایزد سبحان باز کرد اللہم صل علی سیدنا ومولانا ونبینا وشفیعنا معدن الجود والکرم وعلی آلہ واصحابہ واتباعہ بارک وسلم وعلی سیدنا الغوث الاعظم الی یوم یقوم الناس بین یدی اللہ الحکیم

اما بعد بندہ درگاہ سبحان و سگ آستان محبوب سبحان العبد محمد ضیاء الرحمان شاہ تعلی پوری غفر لہ الباری بخدمت جمیع محبان خاندان قادریہ رزاقیہ ذاکریہ ملتمس است کہ حسب فرمان واجب الاذعان پیر و مرشد خودم پارۂ از ذکر پاک نور چشم حضرت لولاک لخت جگر زہرا شمع شبستان مرتضیٰ قرۃ العین حسنین جانشین غوث الثقلین سید السالکان جنید زمان افضل المحبوبان اکمل الملوان شہید و مجید و شفیع امم و مقتدای طریقت حضرت غوث ثانی قطب ربانی سیدی مولانا و استاذنا و سیدنا شاہ ابو الحسن محمد ذاکر علی القادری الحنفی البغدادی

اصلاً والمنجلا گوہی ای گنگوہی وطناً ومدفناً رضی اللہ تعالیٰ عنہ با وجود قلت سواد
بلکہ فقدان سواد وخوف من صنف فقد استہدف از کتاب مستطاب
رسالہ ذاکریہ کہ کتابیست معتبر ومستند بوّلفش مرید خاص وخلیفہ با اخلاص
آنحضرت بودہ ودر روایات چشم دید خود را درج آن رسالہ معتبرہ نمودہ وغایت اعتنا
بکار بردہ حتی کہ واقعات چشم دید خود را ہم کہ تا وقت تالیف ذہول در آن راہ یافتہ
یا چیزی مشتبہ گردیدہ بود ترک نمودہ تا بروایت راویان غیر مستند چہ جائیکہ
چہ رسد استنباط کردہ رسالہ مختصر ترتیب دادم وبرعایت اسم پاک آنحضرت بجمع موسوم

۱۳۰۵ ف

تذاکرہ قطب العالمین

۱۳۲۳ ف

ودرایج سنیہ ذاکریہ واذکار سنیہ قادریہ کردم کہ این ہم اسم تاریخی ہست مشتمل بر چہل
فصل وباب ترتیب ذکر وتذکرہ نہادم وبرعایت حرف اول ہر دو اسم
اولین کہ نیم بست وعددش چہل است نیز برعایت سنین عمر شریف حضرت پیر و مرشدم
کہ بفضل ایزدی حالا آغاز چہلم سال ہست وہم جہت دیگر فضائل چہل مثل این کہ نبوت بعد چہل سالگی
میشود واطلاق شیخوخیت بعد چہل سالگی میگردد وحضرات صوفیہ کرام را حصول نعمت
بچلہ کشی میسر میشود کما جاء فی الحدیث من اخلص للّٰہ اربعین صباحاً ظہرت
ینابیع الحکمۃ من قلبہ علی لسانہ وخمرت طینۃ آدم اربعین صباحاً
ودر بہیئت رسیدن جنین در رحم مادر از حالی بحالی میگردد چہل روز نطفہ وچہل روز علقہ و
چہل روز مضغہ میباشد تا روح رسیدہ میگردد وغیر ذلک چہل ذکر آوردم وبجای یکدیگر
وبخاتمہ ومذاکرہ نہادم وآنچہ درین رسالہ از کرامات وخوارق آنحضرت مندرج گردیدہ
یکی از ہزار ومشتی از خروار ہست ورنہ بسنین واعمار انہا یکے از بسیار در حیز تحریر نمی آید

اثبات کرامات وخوارق عادات حضرات اہل اللہ مثل ایجاد معدوم
واعدام موجود واظہار مستور وستر امر ظاہر واستجابت دعا وقطع مسافت طویل
در مدت اندک وزمان قلیل واطلاع بر امور غائبہ از حس واخبار از ان وحاضر شدن
بامکنہ مختلفہ در زمان واحد واحیاء موتی واماتت احیا وفہم کلام حیوانات وتسبیح نباتات
وجمادات واحضار طعام وشراب در وقت حاجت بلا واسطہ اسباب ظاہرہ وہکذا
مِنْ فُنُونِ الْاَعْمَالِ النَّاقِضَةِ لِلْعَادَةِ كَالْمَشْيِ عَلَى الْمَاءِ وَالسِّيَاحَةِ فِي الْهَوَاءِ
کہ در کتب مستندہ معتبرہ این قوم مسطور ومذکور است ودرینجا اختصاراً منظور قلم انداز
نمودہ شد ونیز فائدہ تذکرہ محبوبان خدا ومطلوبان او بمصداق تَنَزَّلُ الرَّحْمَةُ
عِنْدَ ذِكْرِ الصَّالِحِيْنَ الا سعد والا حصی در کتب قوم مرقوم است بخوف طوالت
درپے ایرادش نشدم مگر بشمار تاریخ جمع البیان اصل از مؤلفان وسیرکنندگان
این رسالہ ہیچکارہ مرجانیدہ است یا غلطی از بیچ زبان بیند در اصلاحش
بکوشند ومعائب اسپوشند. تاقلبین فرزند سید سندی بغدادی حضرت مولانا
ومامنا وسیدنا سید شاہ ابو محمد عبد اللہ القادری الرزاقی البغدادی اند
واز غوث ثانی وحضور عالی حضرت مولانا وسیدنا سید شاہ ابوالحسن محمد فخر علی
القادری الرزاقی البغدادی واز قطب ربانی مولانا وامامنا پیرم شیخ محمد
حضرت مولانا وسیدنا سید شاہ ابو محمد طفیل علی القادری الرزاقی الذاکری ہستند
واحادیثیکہ اتفاق نقلش درین رسالہ گردیدہ اسنادش بوجائیکہ در ضمن حمد ونعت
مذکور گردیدہ ترک گفتم ودرینجا حسبی وہمین در عبارت واشعار خطاہا وغیرہ بسیارند
وَمَا تَوْفِيْقِيْ اِلَّا بِاللهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ اُنِيْبُ. مکشوف باد کہ لفظ رزاقی
الذکر درین کتاب بکثرت گذارش یافتہ است آن منسوب بحضرت غوث الآفاق
قطب الخلائق وقطب الابدال والاوتاد والارشاد شیخ الآفاق والبلاد

قطبیت نژاد و غوث مادرزاد خلف و خلیفہ و سجادہ نشین غوث بغداد و مظہر کرامات حضرت غوثیہ عالیہ و مصدر خوارق ظاہرہ محبوبیہ متعالیہ کریم ابن الکریم ابن الکریم سیدنا و مولانا امامنا و شیخنا سید تاج الدین ابوبکر شیخ محمد عبد الرزاق بن غوث الثقلین ملاذ الخافقین شیخ الاسلام و المسلمین محی الملۃ والدین حامی السنۃ ماحی البدعۃ الطراز المذہب والبازی الاشہب مالک الرقاب قطب الاقطاب محبوب رب الارباب سیدنا ابی محمد شیخ عبد القادر الجیلانی علی جدہ و علیہ الصلوٰۃ الربانی ست الاجمعہم بر بعضی از احوال شریفہ آنجناب ہم بطور اختصار یکی از ہزار و اندکے از بسیار و مشتی از خروار در حیز تحریر می آید چہ درین عجالہ مختصر گنجایش حالات مفصلہ آن بحر عرفان کجا دارد و هو هذا و هی رضی اللہ عنہ سراج عراق و جمال ائمہ و فخر حفاظ قرآن و احادیث شریفہ و شرف اسلام و غوث انام ابن غوث الانام و قدوہ اولیا و اتقیا و اصفیا بودہ تحصیل فقہ و سماعت حدیث شریف و تعلیم علوم و فنون ظاہری و باطنی از والد ماجد و مرشد ارشد خود کردہ و در ابتدا از اساتذہ دیگر ہم مستفید و مستفیض شدہ بسیارے از احادیث شریفہ بخط مبارک خود نوشتہ و روایت کردہ و فتوی دادہ جماعت کثیر از صحبت بابرکت آنجناب برآمدند مثل اسحق بن تمام العلثی و علی بن علی خطیب زوبا و غیرہما حافظ ابن النجار در تاریخ خود گفتہ کہ در اوان صغر سنی والد ماجد آنجناب احادیث شریفہ را بروی خواندہ و سماعتش کنانیدہ و از ابوالحسن محمد بن الصائغ و قاضی ابی الفضل محمد الارموے و ابی القاسم بن البنا و حافظ ابی الفضل محمد بن الناظر و ابی بکر محمد بن الزاغونی و ابی المظفر محمد الہاشمی و ابی المعالی احمد بن علی بن السمین و ابی الفتح محمد بن البطر نیز سماعت حدیث شریف نمودہ و خود طلب حدیث کردہ و بر اصحاب ابی الخطاب بن البطر و سبط عبد اللہ بن طلحہ و غیرہم بسیار خواندہ حتی کہ از مشائخ ما و امثال ایشان سماعت کردہ و از خط خود برای خود و برای دیگران احادیث بسیار نوشتہ بین بروسے بسیار خواندہ ام حافظ و متقن حدیث شریف و ثقہ بود

و بسیار راست گو و احادیث شریفه را نیکو میشناخت فقیه بود بر مذهب امام احمد بن حنبل
و خیلی پرهیزگار و متدین شب و روز مشغول بعبادت بودی و در خانهٔ خود بعزلت نشستی
بر نیامدی مگر برای جمعه و روایت احادیث را دوست میداشت و طالبان علم را احترام میکرد
و در فیض رسانی سخاوت مینمود و با وجود قلت مال و دولت صاحب مروت و فتوت بود
و بغایت خوش خلق و متواضع ریاضت بسیار میکشید و بر فقر خود صبر میکرد و خیلی هوشیار بود
و بزرگ بر طریقهٔ سلف سلوک میکرد و در اربعینات متعدده نشسته و چله های متکاثره کشیده
و خلوتهای متواتره گزیده صاحب ذوق و شوق و عشق و محبت بوده و در زمانهٔ شیخی خود فرد افراد
و وحید فرید بوده هزاران مشتاق و طالب را بیک توجه بمقام اعلی و قطبیت تامه رسانیده
حضرت حافظ ذهبی نقاد حدیث در تاریخ الاسلام خود گفته که حضرت غوث الآفاق سیدنا
تاج الدین عبد الرزاق الجیلی ثم البغدادی الحنبلی المحدث حافظ حدیث شریف
و زاهد و ثقه بود از افادهٔ والد خودش بسیار شنیده باز بنفس خود در طلب حدیث اجزائیش
کوشش تمام و محنت تام بکار برده. (الی قوله) و یرا حلبی گویند منسوب است بسوی حلبه
که محله ایست از محلات بغداد واقع جانب شرقی انتهی کلامه ؛ مؤلف الروض گفته
که ابو شامه در تاریخ خود گفته که عابد و زاهد بود و قانع بر قلیل ؛ شیخ یحیی التادفی مصنف
قلائد الجواهر میگوید که الدبیثی و ابن النجار و ایضا النجیب و عبد اللطیف والتقی البلدانی
و غیرهم طائفه ایست که حدیث را ازان حضرت روایت میکنند و شمس الدین عبد الرحمن الکمال
عبد الرحیم و احمد بن شیبان و خدیجه بنت الشهاب بن راجح و اسمعیل العسقلانی و الفخر علی
الملقب و سمه را ایشان اجازت ازین حضرت ست ؛ حافظ حدیث ابن رجب در طبقات
خود گفته که معلومات آنحضرت در فقه بسیار بود و لیکن معلومات حدیث آنرا پوشیده
مشهور بحدیث شد ؛ ابن نقطه گفته حافظ حدیث بود و ثقه و مأمون الدبیثی و غیره
محاسن آنجناب را بیان کرده و ثنا گفته انتهی ؛ مذکور است که از شرم خدای تعالی تا سی سال

سر خود را سوے آسمان بر نداشت ہمیشہ گردن خمیدہ در مراقبہ می بود ولادت شریفش
در عشیۃ الاثنین الثامن عشر من ذی القعدہ سنۃ ثمان و عشرین و خمسمائۃ واقع گردیدہ ۱۸ ۵۲۸ھ
بود در لیلۃ السبت سادس شوال سنۃ ثلاث و ستمائۃ واصل بحق شدند و در باب الحرب ۶۰۳
بغداد در رسیدند و ابن النجار گفتہ شنیدہ ام کہ واقعہ جانگداز رحلت سیدنا غوث آفاق بوقوع
آمدہ بامدادش برای نماز جنازہ در محلات بغداد منادی کردند خلق کثیر جمع آمدند و جنازہ پر انوار
را در خارج بلد بعیدگاہ بردند چون ہجوم نماز جنازہ بگذاردند تابوت مبارکش را بسر پا می
خود گرفتہ در جامع رصافہ آوردند بار دیگر ہجوم در ینجا نماز کردند باز در تربۃ الخلفا بردند
آنجا ہم مردم نماز کردند باز در کنار دجلہ پیش الحضریین بردند آنجا ہم
نماز کردند بعد ازان عبور دجلہ کردہ بجانب غربی بردند آنجا ہم نماز کردند باز در مقبرہ
امام احمد بردند آنجا ہم نماز کردند و ہمان جا مدفون شد یک روز عام تعطیل بود سبحان اللہ بعد
انتقال ہم پیروی سنت جد خود حضرت سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم از دست نرفت
چہ نماز جنازہ حضرت سید الابرار ہم چند بار گذاردہ اند نقل است و در زمان قادریہ
خاندان رزاقیہ حضرت پیر و مرشدم [illegible] کہ فقیر را آگاہ [illegible] جد پنجم الی و قوای رسید کہ چون
حضرت غوث آفاق را در بغداد ایام والا جاہ بجناب سید داریہ اربعین نشاندند خادمی جوین
ہر شب وقت افطار نان جوین میرسانید ولکن بسبب آنکہ نان شبینہ اول بطور گذشتہ ہست
و ہیچ چیزی ازان نماستہ بوی کباب از حجرہ شریفہ می آید درویش خطور کرد کہ شاہزادہ چہ کہ
از بازار نان و کباب می آرد و بکار می برد و این نان جوین را کسی ہیچ ناخوردہ ہست ناخوردہ
میگذارد چون این امر را مکرر دیدہ بود خیر رسید کہ اگر اظہارش بدرگاہ غوثیت پناہ نکنم مبادا بیا
با غوث زادہ روا دارم ناچار روزی حاضر حضرت گردیدہ دستہای خود را بسینہ گذاشتہ عرض کرد
و عرضداشت سیدی و مولائی امر است واجب العرض اگر عرض نکنم آئینہ کدورت زنگ باشم
واقعہ این ہست کہ بندہ حسب فرمان حضوری در حجرہ سیدنا عبد الرزاق ہر شب وقت

افطار شان چون سیر ساند ولکن همیشه نانرا ناخورده می یابد و بوی کباب از حجره می شنود
غالباً شان و کباب از بازار می آرند و بکار می برند حضرت غوثیت پناه فرمودند من خود
می روم و تحقیق این امر میکنم چنانچه خود بدولت تشریف فرمای آن حجره شدند و بوی
سابق را شنیده ارشاد فرمودند این بوی کباب نیست بوی دل سوختهٔ افضل العشاق
عبد الرزاق ست دلش در آتش عشق الهی کباب شده و خود سوختهٔ از بشریت منزه
و مبرا گردیده بمقام صمدیت رسیده و از تقیدات امکان وارسته بمرتبهٔ اطلاق و قدم رسیده
رغبت خورد و نوشش باقی نمانده من بعد مردم اکثر بوی کباب از سینهٔ با سکینهٔ آنجناب می شنیدند
دیگر میان پیراهن مبارک را از حرقت عشق الهی سوخته میدیدند و مماثل این روایت یعنی
از حرقت عشق الهی آتش در رخت آنجناب گرفتن در کتب مستندهٔ عربیه و فارسیه بسیار
مندرج ست چنانچه باری حضرت غوث پاک ابن سید لولاک بر بالای کرسی می فرمود
کلام من بمردان غیب ست که حاضر میشوند از پس پردهٔ کوه قاف قدمهای ایشان در هواست
و دلهای ایشان در حضرت قدس نزدیک ست که بسوزد کلاهها و طاقیهای ایشان
از شدت شوق و بسبب اشتیاق که با پروردگار خود دارند راوی گوید که در مجلسیکه
این سخن میفرمود ولد او سیدنا سید عبد الرزاق رضی الله عنه در پایهٔ اخیر در زیر قدم
او نشسته بود سر بالا کرد و ساعتی نگران بود پس از شدت شوق و غایت ذوق
بیهوش افتاد و جامه و دستار او سوختن گرفت و آنحضرت قطع کلام فرموده از کرسی فرود آمد
و اطفاء آن نار کرده فرمود که ای عبد الرزاق تو نیز از ایشانی بعد از مجلس کیفیت حال را
از شهزادهٔ نامدار غوث آفاق استفسار کردند فرمود چون نظر بالا کردم دیدم که در هوا
مردان غیب ایستاده اند و مدهوش و تمام افق از ایشان پر ست و در لباس ایشان
آتش گرفته و بعضی از ایشان در صیحه و بعضی در تواجد و بعضی بجای خود و بعضی بر زمین
می افتند بر ارباب معارف و حقائق و اصحاب تعشق و تواجد مخفی نباشد که درین هنگام

بگفتا از نژاد مرتضی الّا ایم	ز اولادِ محمّد مصطفی ایم
جنابِ غوثِ اعظم والدم هست	دلیلِ راه و پیر و مرشدم هست
کسی کو نسبتش با آنجناب است	با عدادِ مریدش در حساب است
همه نعمت ز دستِ من بیابد	اگر بشناسد و گر ناشناسد
نشانم را اگر هستی تو مشتاق	ز بغدادم و نامم عبد رزّاق

یعنی من تاج الدین عبد الرزاقم کار من همانست که تو دیدی خوان نعمت قادریه
سپرد من ست هر که از منتسبان این خاندان نعمتی می یابد از دست من می یابد
و لکن بر کسی ظاهر میشوم و بر کسی ظاهر نمی شوم توجیه تحقیق شد که لقب او هست اینکه
حق سره اکثر ذکر حق سره میگفت بنابران از خدمت بندگی مرشد ارشد خود ملقب
بحق سره شد و احوال مفصله این بزرگ به کتاب دیگر شامل ذکر خلفای خداوندم
پیر و مرشد مذکورست + و نیز عاشق صادق طالب واثق دوازدهم گذار حضرت
غوث اعظم شفیقی جناب قاضی مطلوب عالم صاحب قاضی پوری دوم اوصلی
زاد الله ذوقه العرفانی میفرماید که فقیر وقت مراجعت از الٰه آباد چون در اسٹیشن بنارس گاه
فرود آمدم شنیدم که درین نزدیکی مزار گهر بار بزرگی ست که بدو سه واسطه نسبت
ولدیتش بحضرت غوثیت می رسد این کمترین بندگان که از غلامان این خاندان است
داعیه زیارت و عتبه بوسی برانم داشت که همانوقت حاضر درگاه والاجاه گردیدم
و لکن نمیدانستم که این حضرت رزاقی اند یا وهابی یا جباری بهرکیف بعد زیارت مزار پاک
در خانقاه شریف در آمدم و باشتیاق ملاقات صاحب سجاده آنجا جائے نرفتم
نه در شهر و نه در کاروان سرای همانجا در مهمانسرای سرکار قادری فروکش شدم
از خادمان شنیدم که این بزرگ صاحب مزار پاک ابن الابن حضرت جان عراق
غوث الآفاق سیدنا تاج الدین عبد الرزاق اند بدل گفتم این صورت غریب است

حضرات رزاقیه که هرگز از در خود کسی را محروم نمیکرداشتند و در فیض رسانی شهرهٔ آفاق اند
امروز چه شد که این بندهٔ سرافگنده که از غلامان خاندان رزاقی ست حاضر آستانهٔ
فیض کاشانه شده هیچ کیفیت ذوق و شوق ندید حیف نیل مرام درین مقام باز پس آید
حقیقت حال را عالم الغیب نیکو میداند درین خیال بودم و مردم همراهی در سخن بان
وگذشت که بالمعمول مرا خواب در گرفت و بختم بیدار شد در واقعه عجیب کیفیت ذوق
واشتیاق و حالت وجد و استغراق منکشف شد بکیفیت احوال حضرات اهل وجد و سماع
که بریاضت سالها سال نیز میسر نشود و با این همه تنهایی عمر دراز در مراقبه نشسته بوده در
و وظایف دایمی گاهی اینچنین حالتی ندیده بودم یعنی حالت خوشی پیدا آمد و وجد و رقص
آغاز نهادم و نعرهٔ یاسیدی عبدالرزاق زدن مردم گرد و پیش جماعت ذکر او شد بجو
از قلم می شنیدند غرض که حالتی بود شایسته و بایسته حضرات صوفیان بدروان همراهی
این بخت بیدار برا حمل بر بدخوابی و کابوس کرده مرا بیدار ساختند و از آن نعمت غیر مترقبه
دور انداختند بنده ناله و فریاد آغاز کردم و با آن خوابیده دوستان گفتم که ای ظالمان جفا جو
وای ستمگران بدخواه این تعدی را بچه قصور برمن روا داشتید و مرا از آن حالت شریفه
جدا ساختید پس نعره میزدم و همچو مار سرکوفته برخود می پیچیدم آخر چون تسکینی حاصل شد
یقین دانستم که از اولاد امجاد مظهر اسم رزاق قطب الخلائق غوث آفاق سید تاج الدین
عبدالرزاق اند طهارت تازه کردم و با تحفهٔ شیرینی حاضر بارگاه شدم و این مرتبه
نعمتی که نصیب ما پر شد از احوال آن مهر سپهر ادراک و در توصیفش زبان بیان لال است
و بیان را در وصفش مجال تنگ چون نباشد فیض رسانی حضرات رزاقیه مشهور نزدیک و دور است
و خوان نعمت قادریه پدر در دست جد امجد ایشان حضرت غوث آفاق بود این معلوم
هر صاحب شعور است تحقیقی بسیار که علاوه این شرافت و کرامت و سیادت و امامت
و ولایت ذاتی و صفاتی و صوری و نسبی یک شرف خاص و فضیلت با اختصاص

آن بود که شهزادهٔ انام ولی پاکزاد و نیکنهاد بلکه اشرف الاولاد حضرت غوث بغداد بوده‌اند
و صاحب سجاده و خلیفه و نائب برحق و وارث مطلق والد ماجد و مرشد ارشد اند و حضرت
شهزادهٔ انام مثل حضرت امام همام شهید کربلا کثیر الاولاد و الاحفاد اند کسانیکه در مجمع خصوصاً
در هندوستان و بنگاله دارای انتساب ولدیت یا خلافت بحضرت غوث پاک
در نسبت میکنند اکثر رزاقی اند اللهم ارزق حظا من آلائه الکاملة و
فیضه من فیوضه الشاملة و ثبت قلوبنا فی ولائه و امتنا علی
هوائه و احشرنا فی زمرة العشاق تحت لوائه آمین بحرمة طٰه و یٰسٓ
و حفظا باشد و القاب آن قطب الاقطاب فرزند دلبند حضرت سیدنا الکریم الرزاق
محبوب رب الارباب آنچه که در بیاض خاندان قادریه رزاقیه ذاکریه مهربه مندرج بوده
در اینجا بجنسه تحریر میگردد که مطالعه کنندگان ازان مستفید و مستفیض باشند و این جامع
اوراق باعث آنچنان امر خیر شود و نیز چند قطعات تاریخیهٔ ولادت باسعادت و وصال
آن غوث ذی الجلال درین تذکره مذکور شوند که هر که ازان بهره مند و خوشوقت شود
[illegible] غمگین را هم باید که بدعای خیر یاد و شاد نماید و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم
یا قطب المدار و الارشاد + یا غوث الابدال و الاوتاد + یا فرد الاقطاب و الافراد +
یا امام العباد و همام الآفاق + یا سیدنا تاج الدین عبد الرزاق + یا تاج الاولیاء و الاصفیاء +
یا سراج الابرار و الاتقیاء + یا مظهر اکبر غوث اعظم + یا عین ذات حضرت قطب عالم +
یا دلیل السبل + یا شیخ الکل + یا واسطة سلسلات السلوک + یا صاحب الملک و الملوک +
یا محلی الکلام القدیم + یا شفاء السقام و السقیم + یا مصباح الآفاق + یا جمال العراق +
یا دلیل منیر الی الرشد + یا هادی طریق الی سبیل الرشد + یا عارج معارج اسرار ولایت +
یا ناهج مناهج آثار هدایت + یا قاضی القضاة + یا مفتح المغلقات + یا حلال المشکلات +
یا دافع الآفات + اغثنی و امددنی و ادرکنی فی قضاء حاجتی آمین یا رب العالمین

دم چو کرد سالش ندا از وسروشش ❊ بگو ای جهان اکمل اتقیا

گشت رضوان مرید چون در خلد ❊ رفت آن پیر و مرشد دوران
زد ندا وقت فکر سال دلم ❊ عاصیا مرشد جهان سیدان

شاه تاج الدین سلطان ولایت سوی خلد ❊ کرد چون نقل مکان از عالم نابود آه
گو سن سال وصالش آن ندای عاصی بد است ❊ های تاج اولیا و والی دین بود آه

زد ندا سوی عاصی روز حشر ❊ چو نقل آن شفیع مریدان شود
شنیدم ز عاصی سنین وفات ❊ شفیع محبان حبیب ودود

چو وی بست رخت از سپنجی سرای ❊ بگوششم ندا با لطفی سپرده
که سال وصالش بگو عاصیا ❊ ولی احمد واصل حق شده

مذاکرهٔ اولی

در تعریف ولی و در ذکر شمه از مدارج و مراتب و دیگر احوال فیض اشتمال حضرات اولیاء الله
که شناسی بارگاه الٰهی اند و محبوبان و مطلوبان ایزد متعال و عاشقان جان نثار
و محبان وفا شعار حضرت ذی الجلال و صوفیان صافی دلان اهل ذوق و شوق و وجد
و عشق و حال و قال رحمهم الله الفضال که مناسب این مقام بود از کتب متعدده
بزبان منتخب کرده درج این مذاکره کردم و در مذاکرهٔ ثانیه برخی از آداب و سود رشد و عقیدت
مریدان و مستفیدان و مسترشدان و معتقدان بیان خواهد شد انشاء الله تعالی
حضرت خواجه غیب اللسان حافظ شیرازی علیه الرحمة میفرماید

روضهٔ خلد برین خلوت درویشانست ❊ مایهٔ محتشمی خدمت درویشانست
گنج عزلت که طلسمات عجائب دارد ❊ فتح آن در نظر همت درویشانست
قصر فردوس که رضوانش بدربانی رفت ❊ منظری از چمن نزهت درویشانست

آنچه زر میشود از پرتو آن قلب سیاه
کیمیائیست که در صحبت درویشان است

وانکه پیشش بنهد تاج تکبر خورشید
کبریائیست که در حشمت درویشان است

دولتی را که نباشد غم از آسیب زوال
بی تکلف بشنو دولت درویشان است

خسروان قبلهٔ حاجات جهانند ولی
از ازل تا بابد فرصت درویشان است

روی مقصود که شاهان جهان میطلبند
مظهرش آینهٔ طلعت درویشان است

ای توانگر مفروش اینهمه نخوت که ترا
سروری در کنف همت درویشان است

گنج قارون که فرو می‌رود از قهر هنوز
خوانده باشی تو که از غیرت درویشان است

بندهٔ آصف عهدیم که در سلطنتش
صورت خواجگی سیرت درویشان است

حافظ اینجا بادب باش که سلطانی و ملک
همه در بندگی حضرت درویشان است

ابیات سالک گرامی عارف نامی ملا عبدالرحمن جامی قدس سره السامی

حبذا قومی که دید حق بود دیدارشان
محو باشد در شهود سر غیب اسرارشان

جمله در کهف فنا از هستی خود خفته اند
لیک بیدارند چون آب بودگان چه بیدارشان

گر چه پنهانند چون خورشید جمال خود بگل
مشرق و مغرب گرفته پرتو انوارشان

از خدا خواهند ستر ذات خود در ذات او
این بود ساعت بساعت استغفارشان

ریخته باران عرفان از سحاب مکرمت
شسته نقش حرف غیر از صفحهٔ پندارشان

هر یکی را با خود از سودای دل آزرده ها
ز آتش شوق محبت گرم بازارشان

یکدم از طوف حرم دور در و دیوارشان بنشین که
صد گشایش در درون صد بستگی از دیوارشان

کارشان جز نفی ذات و وصف و فعل خویش نیست
ای خدا چه بود که جامی را کنی در کارشان

قال الشیخ ابو علی الجوزجانی قدس الله سره النورانی * الولی هو الفانی

فی حاله ولا باقی فی مشاهدة الحق لم یکن له عن نفسه خبر ولا مع
غیر الله قرار یعنی ولی آنست که فانی باشد از حال خود و باقی باشد در مشاهده
حق و نتواند که از نفس خود خبر دهد یا بی مشاهده حق بر قرار ماند شاه ولی الله رحمه الله
در در ثمین گفته روزی در میان نوم و یقظه حضرت نبی کریم صلی الله علیه وسلم
دیدم عرض کردم یا رسول الله من اکمل الناس عند الله قال النبی صلی الله
علیه وسلم من استهلک ذاته فی ذاته و صفاته فی صفاته یعنی یا رسول الله
بزرگترین مردم نزد خدا تعالی کیست فرمودند نبی صلی الله علیه وسلم کسیکه
ذات خود را در ذات خدا فنا کند و صفات خود را در صفات خدا و خلاصه تقریر
صاحب کشف المحجوب این ست که ولی آن ست که خداوند تعالی او را از دوستی
و ولایت خود مشرف و مخصوص ساخت و او والی ملک و مظهر افعال الهی شد
و از انواع کرامت مخصوص و ممتاز و از آفات طبع منزه و متابعت نفس بیزار همت
ایشان جز بخدا مصروف و نه ایشان با کسی مانوس و مالوف ذات پاک این حضرات
در زمانه سابق بوده و هنوز بوده است و تا قیامت خواهد بود زیرا که خداوند تعالی
این امت مرحومه را بر جمیع امم سابقه مفضل و مشرف ساخته است و عهده حفظ
این شریعت غرا به خود گرفته و چون دلائل خبری و برهان عقلی تا الیوم در علمای
ظواهر موجود ست باید که برای یقین عینی هم در خاصان خدا موجود باشد و درین
بارا خلاف با دو گروه انست و پس یکی معتزله دیگری حشویه معتزله در میان اهل ایمان
تخصیص شخصی را روا نمیدارند میگویند که مومن همه برابر اند حالانکه نفی تخصیص ولی
نفی تخصیص نبی ست و آن کفر ست و عوام حشویه قایل تخصیص اند لکن میگویند
وجود آن حضرات در زمانه سابق بود حالا موجود نیست و حالانکه انکار ماضی و مستقبل
یکی ست انکار یک طرف و اقرار طرف دیگر ترجیح بلا مرجح ست پس خداوند تعالی

برهان نبوی ﷺ را هنوز باقی داشته است و اولیا را سبب اظهارش گردانیده باران
از آسمان به برکت اقدام همین حضرات می‌آید و نبات از زمین به همین صفای احوال
همین حضرات میروید در میان ایشان چهار هزار مکتوم اند که نه ایشان را از رجال با کمال
خود خبر نیست معلوم دنه از احوال همچنان خود اثر نیست مفهوم احادیث صحیحه بر نهجی وارد
و کلام حضرات اولیاء الله شاهد و بفضله تعالی خود براین فقیر آن احوال منکشف اند ولکن
اهل حل و عقد یعنی سرهنگان درگاه حق سه صد اند که بنام اخیار مشهور اند و چهل دیگر اند که ابدال
باشند و هفت دیگر که ابرار باشند و چهار دیگر که اوتاد باشند و سه دیگر که نقیب باشند و یکی دیگر
که قطب است و غوث هم گویند همه ایشان باهم تعارف دارند و در کارها محتاج اجازت
یکدیگر اند اخبار ناطق برین امر است و اتفاق اهل حقیقت است بر صحت این و در نفحات الانس
آورده که صاحب فتوحات در فصل بیست سوم باب یکصد و نود و هشتم میگوید که رجال
هفتگانه را ابدال گویند و خداوند تعالی زمین را هفت حصه کرده به هر حصه یکی را از آن رجال
هفتگانه متعین میسازد یعنی هر هفت اقلیم را در حفاظت ایشان میگذارد انتهی کلامه

ذکر حجة الاسلام قدوة الانام زبده صوفیه کرام عمدة اولیاء عظام امام همام حضرت ابو حامد محمد بن محمد الغزالی الشافعی رحمه الله تعالی

در اکثر مصنفات خود ذکر خیر این طائفه شریفه عالیه نموده چنانچه در کتاب منقذ من الضلال
خود که بعبارت عربیست میفرمایند چون از علوم مذکوره فارغ شدم توجه بطریق صوفیه کرام
نمودم و چونکه تحصیل علم ایشان نسبت بعمل ایشان آسان دیدم اولاً بمطالعه
کتب تصوف پرداختم و از آنچه حصولش بتعلم و تسامع ممکن است هیچ نگذاشتم
ولکن فهمیدم که اجل خواص ایشان بتعلم میسر نشود و اخص مطالب ایشان بقیل و قال

حاصل نگردد بلکه ذوق و حالت باید تا بدان راه یابد و از تبدل صفات و تخلف
عادات عقده هایش بر گشاید آیا نه بینی کسی را که تعریف سکر و سکران را نیکو بداند و لکن
از سکر و مستی بهره ندارد و دیگری را که مست و سرشار است و لکن از تعریف سکر و مستی
هیچ نداند همچنین است علم تصوف و حال صوفیان اصطلاحات صوفیه دانستن چیزی
دیگر است و صوفی شدن امر آخر پس من بر شغل اشغال سلوک پرداختم و بفضله سبحانه تعالی
یافتم آنچه یافتم و به یقین دانستم که روندگان راه خدا و سالکان مسالک هدی حضرات صوفیان اند
و بس نفوس زکیه ایشان از اخلاق ذمیمه و صفات خبیثه منزه و مبرا و قلوب قدسیه
ایشان از غیر خدا و ذکر خدا مخلی و محلی صحبت داران این حضرات به صحبت خدا قریب اند
و همنشینان ایشان را حسن عاقبت بالضرورت نصیب فهم القوم لا یشقی
جلیسهم و سیرت ایشان احسن سیرت و خلق ایشان ازکی الاخلاق و طریقه
ایشان اصوب طرق بلکه اگر عقل جمیع عقلا و حکمت کل حکما و علم سایر علمای ظواهر
جمع کنند و بخواهند که چیزی را از اخلاق و سیر ایشان تبدیل کنند با چیزی بهتر از آن
هرگز راه بدان نیابند و چون نبود که جمیع حرکات و سکنات ایشان مقتبس از انوار مشکوة
نبوت است و جز نور نبوت بر روی زمین کدام نور است که از آن روشنی گرفته آید و چه گوید
کسی در طریقه که طهارتش پاک کردن دل است از غیر الله و آغازش بجای تحریمه نماز
استغراق است در ذکر الله و آخرش فنا فی الله و این آخر هم اضافیست ورنه آغازش
از فنا فی الله است و آنچه پیش از آن است برای سالک همچو دهلیز است و حضرات صوفیه کرام
[illegible] آثار مشاهده و مکاشفه میشود حتی که در بیداری ملائکه و ارواح انبیا را
می بینند و آواز ایشان را بگوش خود میشنوند و اقتباس فوائد بسیار میکنند و از ایشان [illegible]
[illegible] و ایشان ترقی حال بدرجه گردد که نطق را طاقت بیانش نماند فی الجمله کسیکه بهره
از ذوق نیافت حقیقت نبوت را هیچ نشناخت انتهی ملخصاً و مترجماً و در ملفوظ [illegible]

چشتشه سرچشمۀ انیس الارواح آمده که حضرت رب عزت جلت قدرته و بلغت حکمته
از کمال حکمت بالغۀ خویش ترتیب مدارج و مراتب بے شمار در ہر چیز و ہر کار نہاده است بنا بر آن
در سلوک طریقت و حصول عرفان حقیقت ہم مراتب و مدارج ارتقا گر اسی الاسفل الی الاعلی
لا تعد و لا تحصی ہست تعدادش غیر علام الغیوب کسی نداند۔ اصحاب سلوک آن مدارج
و مراتب را مقام نامند و دارای آن را صاحب آن مقام مثلاً سالکی را عند التشخیص میگویند که این سالک
در فلان مقام ہست و اراده ہمین کنند که او را بالفعل از مراتب سلوک مرتبۂ فلان حاصل ہست
و اقسام این مقامات بسیار بیان کرده اند و ہر مقامی را حسب اصطلاح خود نامی نہاده چنانچه
بعضی را مقام محبت و بعضی را مقام تعشق و بعضی را مقام محبوبیت و بعضی را مقام وجد
و بعضی را مقام فنا و بعضی را مقام بقا و بعضی را مقام ریاضت و بعضی را مقام تقریب و بعضی را
مقام شہود و بعضی را مقام نشاط و بعضی را مقام تدبر و غیره و غیره میگویند و لکن از آنچه بتحقیق
آمده اصول این مقامات پنج اند یکم مقام استغراق دوم مقام نشاط سوم مقام ریاضت
چہارم مقام سبقت پنجم مقام تدبر و ترتیب این مقامات خمسه ہمانطور ہست چنانکه
گذشت یعنی سالک را اول مقام استغراق حاصل میشود بعدش مقام نشاط بعدش مقام
ریاضت و ہکذا الی مقام التدبر تعقباً و ترتیباً۔ پس مقام اول استغراق ہست و سالک را درین مقام
باید که ہمه در طلب مشاہدۂ جمال مستغرق ماند و دل خود را از ماسوی الله بر دارد و این مقام را
شعبه ہاے بسیار ہست سالکان طریقت ہر قدر که در یافته اند در مذاکره ہاے خود مفصلاً
تحریر فرموده۔ مقام دوم مقام نشاط ہست که سالک را درین مقام مشاہدۂ جمال نصیب
میشود و نشاط قلبی و سکون استغراقی حاصل میگردد و این مقام ہم چون مقام سابق
شعبه ہاے بسیار دارد و در ملفوظات بزرگان مفصلاً مذکور ہست من شاء التفصیل
فلیرجع الیها۔ مقام سوم مقام ریاضت و سیاحت ہست و آن مقامیست
که چون سالک دران مقام می آید در روزہاے تجلیات جمال سیاحت و تمنا با صد شوقست

وعنا می کند ولکن کیفیت نشاط و حالت انبساط همچنان باقی بماند این مقام را
هم مثل هر دو مقام سابق شعبه هاے بسیارست و در کتب این فن مفصلاً مذکور ست مقام
چهارم مقام سبقت ست چون سالک درین مقام میرسد دیگران را هم در یافت تجلیات
جمال با خود شنا کردن می بیند و میخواهد که از ریاضت و مجاهده سبقت بر اکثران برد
درین مقام هم مثل مقامات سابقه شعبه های بسیار دارد و در ملفوظات بزرگان مفصلاً
مذکور ست مقام پنجم مقام تدبر ست و آن مقامی ست که سالک از یاے تجلیات
جمال آشنا کرده یکبار دیگر میرسد و فایز بارگاه محبوب حقیقی میشود و مشرف بخلعت
خلت و اختصاص میگردد و از دربار دُربار محبوب حقیقی خدمتی خاص مفوضه آن محب
با اخلاص میشود تا سر انجام آن از راه محبت نماید اتصرام این خدمت با عظمت را
ارباب ظواهر تدبیر و تدبیر میگویند این مقام هم مثل مقامات سابقه شعبه های بسیار دارد و
اتفاق جمهور برانست که تدبر مقام انبیا علیهم السلام ست که همه ایشان صلوة الله
و سلامه علیهم هادیان امم و صاحبان رشد و هدایت بودند و افضل و اکمل این مقام
مقام حضرت خاتم الرسالت علیه افضل الصلوة والتحیة بوده و از اولیاست آنحضرت اعلما حقیقی و عرفا حقیقی
و صاحب رشد و هدایت همچو انبیای سابقین از حضرت غوث الثقلین بلا واسطه الخافقین سید الکونین
حبیب المشتاقین اشرف آل الحسنین حامی السنة ماحی البدعة خلیفة رسول الله مالک
رقاب الامم سیدنا الغوث الاعظم شیخ ابو محمد محی الدین سید عبد القادر
الجیلانی علی جده و علیه الصلوة الربانی را از کمالترین اصحاب تدبر شمار کرده اند
و اکثر اولیاے کرام عالم علم الیقین حضرت خواجه معین الدین حسن سنجری رضی الله عنه
را هم در منا لکان هند از اصحاب تدبر نوشته اند و خلاصه اینکه خلاصه مقصود ذات
حضرات اصحاب تدبر اند فایده این مقامات و مدارج حضرات اولیاء الله که بالا
گذشت صوفیه مفسر کلام الله از قرآن مجید استخراج کرده است و از آیه کریمه و النازعات غرقا ق

النّٰشِطٰتِ نَشۡطًا وَّالسّٰبِحٰتِ سَبۡحًا فَالسّٰبِقٰتِ سَبۡقًا فَالۡمُدَبِّرٰتِ
اَمۡرًا استدلال کرده و تفسیرش بدین صورت فرموده که خدای عزوجل درین آیهٔ کریمه
قسم بارواح شریفهٔ حضرات انبیا و سالکین یاد میکند و میفرماید که قسم بآن ارواح سالکین
که در مشاهدهٔ جمال مستغرق شده فرو میروند و قسم بآن ارواح سالکین که از مشاهدهٔ جمال
نشاط علی وجه الکمال می یابند و قسم بآن ارواح سالکین که در دریای جمال دادِ شناوری
میدهند و قسم بآن ارواح سالکین که دران حالت شنا باهم سبقت میجویند و قسم
بآن ارواح سالکین که تدبیر امور از حکم ما میکنند انتهی کلامه ملخصًا و مترجمًا و اگرچه
مفسرین ارباب ظواهر تفسیر این آیهٔ کریمه را بطور دیگر کرده اند و قسم را نسبت
بفرشتگان نموده میگویند وَالنّٰزِعٰتِ غَرۡقًا یعنی قسم بآن فرشتگان
که کشندگان روح اند از جسد و غیره و غیره ولکن تفسیر ارباب سلوک
خیلی راست و بسیار درست است زیراکه در احادیث کثیره اشارت باین
مقامات سالکین یافته میشود و تفصیلش خالی از تطویل نیست فی الجمله اصل الاصول
شدن این مقامات خمسه شکی و شبهی نیست و مقاماتیکه در مقالات صوفیه
ذکر رفته همه منشعب ازین اصول خمسه اند انتهی ۱۲ و در ریاض العارفین آمده
که مشیت ازلی و حکمت لم یزلی حق سبحانه و تعالی وجود ذات عالی صفات اولیای کرام
علیهم السلام را باعث ثبات و استقرار عالم فرموده و از ظهور کرامات شور ایشان
در بهر زمان و مکان سبب اعتبار عالم شده جمیع برکات در دنیا از یمن نفوس
این حضرات ظاهر است و صاحب حقیقت ازین معنی کما ینبغی واقف و ماهر است
خلوص عقیدت باین فرقهٔ ناجیه البته وسیلهٔ نجات است و مودت و محبت
باین طائفهٔ علیه بیشک ذریعهٔ حصول درجات روز قیامت چون آفتاب بمقدار
یک نیزه خواهد بود و از شدت حرارت هر فرد بشر مضطرب الحال مریدان با ارادت

و مسترشدان صاحب عقیدت بطفیل حضرات پیران طریقت سایه نشین
خواهند بود و در ظل ظلیل همین شجرهٔ طیبه پناه گزین شَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ
وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ که در قرآن مجید آمده بیشک اشاره باین شجرهٔ طیبهٔ طریقت است
که ثمرش عرفان الٰهیست و حضرات اهل الله مثل نفس واحده هستند باید که بهر یکی
یقین کامل دارد و همه این حضرات را مقربان بارگاه الٰهی داند و عقیدت راسخه
و ارادت واثقه از ایشان پیدا کند علی الخصوص از رئیس الاولیا امام الاصفیا سلطان الاتقیا
قطب الاقطاب مالک الرقاب افضل المحبوبین اکمل المعشوقین فرد الافراد غوث الاوتاد
سیدنا و ابسنا خلیفه رسول الله سید ابو محمد محی الدین عبد القادر الجیلانی کمال عقیدت
دارد و مرکز دوائر اقطاب و اوتاد و مرجع اغواث و افراد داند و هر جا که اهل کمالی بیند
قطرهٔ از ان دریای غوثیت داند چنانکه در اخبار الاخیار آمده آنچه این فقیر حقیر
از اکرام و انعام حضرت بشیر و نذیر صلی الله علیه وسلم بشارت یافته ام اشارتی
شنوا ایکم کرده امیدوارم که ظهور آثار و انوار متکفل ابراز و متضمن اظهار آن گردد و انشاء الله تعالی
اگرچه نظر بکثرت نقصان ذاتی و قلت استعداد نظرے ناامیدے گونه در حصول
مطالب و وصول مقصد راه یابد ولکن نسبت الله بلند است و پایهٔ یقین ازین جهت بلند
که چون در سفینهٔ نوح نشسته ام بساحل نجات رسیدنی ست و خیال مقصود
رسیدنی هر که درین کشتی نشست اگر طغیان کند یقین داند که از طوفان ایمن و در
دار الامن است اعتقاد این بصاحب قدسیت که مالک رقاب اولیاست
بمرتبه توان یافت که در خدمت او قدم از سر نسازد و زیر پای او سر ننهاده
و این خود سبب سرفرازی ایشان است که بیک قدم بر قدم مصطفی بوده بلکه و سیدهم
بقدم او رود و سعادت آن سر است که پایمال او گردد و هر چه پیران از وراثت
مصطفی و مرتضی یافته اند همه بآن خلعت صدق رسید بنگر که این چه عنایت بود

اگرچه وارثان بسیار اند ولیکن آنچه بوی رسید به هیچکس نرسید وراثت مال را
برابر قسمت کنند ولیکن در وراثت جمال یکی را با دیگری برابری نرسد بلکه برابری
نبود اگر دیگران قطب اند او قطب الاقطاب است و اگر ایشان سلاطین اند او سلطان
السلاطین و محی الدین که دین اسلام را زنده گردانید و ملت کفر را میرانید که الشیخ
من یحیی و یمیت زهی مرتبه که ایجاد دین از حی و قیوم است و احیا از وی است
غوث الثقلین اش گویند که جن و انس همه بوی پناه جویند من بیکس نیز پناه
باو جسته ام و در درگاه او فتاده ام از عنایت او کس نیست بغیر لطف او فریادرسی مرا

غوث اعظم دلیل راه یقین ... به یقین رهبر اکابر دین
شیخ دارین هادی ثقلین ... زبدهٔ آل سید کونین
بادشاه ممالک قربت ... رهنورد مسالک قربت
اوست در جمله اولیا ممتاز ... چون پیمبر در انبیا ممتاز
اولیا بنده باش از دل و جان ... قدم او بگردن ایشان
وصف تعریف او ز من نکو است ... خود کرامات او معرف اوست
من که پروردهٔ نوال ویم ... ناچیز از مدحت کمال ویم
همه دم غرق بحر احسانم ... ای فدای درش دل و جانم
در دو عالم باو ست امیدم ... هست با وی امید جاویدم

امیدوارم که از راه بیرون افتم او رهبری کند و اگر از پا در آیم او دستگیری نماید بحکم
بشارتش شناسم که او بیکسان خود داده است سعادتمندی دنیا و آخرت آماده است
فرموده است که قاضی الحاجات مرا سجلی نوشته داد که در آن نامهای مریدان
من تا قیامت ثبت افتاده همه را ببن بخشید و قلم عفو بر جرائم همه کشید اگر نام من
در نامه مریدان او مکتوب شد پس عزا تهم خوردم که کار بر حسب مدعا و مطلوب شد من نامراد

جمیع صفاتی که جانشین جانند و وارث مقام محمود است چه جای آنکه بر شناگستر
که محامد و مناقبش بر شمارد بی اختیار در اثنای ثنا گفتن لا احصی از وی بر آید

هو قطب الوقت وسلطان الوجود امام الصدیقین

وحجة العارفین رفیع المعرفة وقلب الحقیقة خلیفة الله فی ارضه ووارث
کتابه ونائب رسوله الوجود البحت والنور الصرف سلطان الطریق
والمتصرف فی الوجود علی التحقیق علی جده وعلیه الصلوة والسلام الی یوم القیام
انتهی از تحفهٔ قادریه وایضا چنانکه آثار خاتم الرسالت علیه افضل الصلوة واکمل التحیة
که در اثنای عمر شریف نبوی که بیست و سه سال بود شصت و سه هزار معجزه از آنحضرت
شمار کرده اند این هم انقدر است که مردم شمار کردند ورنه احصا و اعداد کل معجزات آن باعث
تخلیق مخلوقات از مردم بلکه جمیع عالم ممکن ومتصور نیست همچنان از آنحضرت غوثیت
علی جده وعلیه الصلوة والتحیة چونکه کمال متابعت سنت در تحت وشمار هر معجزه
یک یک کرامت واقع گردیده وطرفه اینکه هر کرامت با معجزه بغایت مناسبت واقع
شده سبحان الله که در انبیای امم سابقه نبی نبود که اعداد معجزاتش تا صد رسیده باشد
و در اولیا سوای این امت هر چه حضرت قادر مطلق کسان آفرید که صدها کرامات
از ایشان صادر گردیده لکن این خصوصیت وکثرت کرامت به یکی از اولیا
این امت مرحمت نگردیده چه غایت کرامات حضرات اولیاء الله صدی یا
یا دو صد یا حد پنج صد بعد اینکه با این کثرت رسیده و مناسبت با هر معجزه نبوی یک
کرامتی واقع گردد وعلاوه برین جمیع کرامات عالیه غوثیه از روایات احادیث مسلسل
ومسلسل مروی است و باتفاق جمهور بحد تواتر رسیده وهم درین مقام حضرت
پیر و مرشد در بیان فضائل و کمالات صوری و معنوی شمع شبستان غوثیت
در دریای نبوی سلطان الصدیقین والشهداء والصالحین

رئیس المحبوبین فی المعشوقین والمطلوبین مظهر صفات خیر المرسلین سیدنا
غوث اعظم محبوب رب العالمین نکتهٔ لطیفه ارشاد می فرمایند که حکیم علی الاطلاق
حضرت خلاق از عهد آدم تا زمان سرور عالم رسولی را که در قومی فرستاد بنای کارش
بر صورتی نهاد که در هنر و فضلی که نازش آن قوم بدان ست قدر سبقی دارد که فضیلت
و مزیت ایشان در مقابلهٔ آن قدرت نبویه مثل بازیچهٔ اطفال بی شعور بلکه کهباء
منثور گردد تا هوای تمرد و سرکشی از دماغ ایشان بدر رود و چراغ هدایت در دل
ایشان نوری دهد مثلا سیدنا موسی را علیه السلام که در زمان ساحران مبعوث گردید
عصائی دادش که وقت حاجت ها ثعبان عظیم گشتی و سحر فرعونیان را
برهم شکست و سیدنا عیسی را علیه السلام چونکه در قومی مبعوث شد که آثار فضائل
طبابت و اشخاص با حذاقت ایشان تا عهد سلاطین عباسیه محفلی موجود بود بمعجزهٔ
احیای اموات و ابرای اکمه و ابرص مرحمت شد و ظهور کرد است نشور حضرت جامع
اعجاز انبیا جمیع کمالات منتهی افضل الرسل اکمل هدات السبل نبینا و شفیعنا
صلی الله علیه وسلم چونکه در عربین گرمی بازار فصاحت و هنگامه آرائی بلاغت
گردید (که مردم عرب برای نمایش اشعار مسجع با ترتیب سیدادند و شعر شاعری که
افصح و ابلغ میدهی آمد بطور انعام شاعر شعر را بر کعبه می آویختند با وجود این
صورتی که فقط برای اتمام حجت بود) آنحضرت صلی الله علیه وسلم را قدرتی
بر فصاحت و بلاغت داد که علی رؤس الاشهاد صدای انا افصح العرب
والعجم در داد و کتابی چنان معجز دادش که ندای فأتوا بسورة من مثله
در قبایل و شعوب عرب در داد و طاقت کسی نشد که سورتی بمقدار سورهٔ کوثر
بلکه کلمه مثل کلامش بهم آرد و همچنین در است آنحضرت صلی الله علیه وسلم مرولی را
بر قلب و قدم نبیی آفریده برای هدایت طایفه فرستاد و فضیلت برتری مرحمت نمود

که برای اعجاز جماعه منکرین بکار خورد تا اینکه حضرت سلطان الاولیا برهان الاصفیا
نور چشم مصطفی اسمه کاسمه و رسمه کرسمه و ذاته کذاته و صفاته کصفاته حضرت
غوث الاعظم را که بر قلب و قدم جد خود حضرت نبی کریم بود کما قال رضی الله عنه

وکل ولی له قدم وانی		علی قدم النبی بدر الکمال

بمناسبت جدش صلی الله علیه وسلم برای هدایت عالمیان در زمانی آفرید که مثل زمان بعثت جدش
صلی الله علیه وسلم وقت گرم بازاری فصاحت و بلاغت بود و خلفاء بغداد قصر علم و ادب را بانواع
فصاحت و بلاغت و صنائع و بدائع آراسته بودند و کتب حکمت و فلسفه و هیئت و هندسه را
بصرف زر کثیر هم آورده ترجمه اش بعربی کرده و تعلم علم و حکمت در هر کوچه و برزن بغداد رواج داده و از تندی
باد مخالف فلسفیت بنای ایمان علمای آن زمان متزلزل گردیده لهذا با وجود
داغ عجمیت که فقط برای اتمام حجت مثل داغ امیت جدش صلی الله علیه وسلم
بود قدرتی بر فصاحت و بلاغت و علم حکمت داد که همه فصحا و علمای عراق
بلکه کل آفاق گردن در اطاعت او نهادند و بجز تسلیم اصول و قواعد اسلام
چاره ندیدند و هوای فلسفیت را از دماغ خود با بدر کشیدند حاجت اظهار الا اختیار
نیست که بغداد را قدوم میمنت لزوم ارزانی داشت و قصد استیصال و اعلاء شأن
و علمای سنت والجماعه و اعیان دین نمود و اول قرآن عظیم را با روایت و درایت
سبع و عشر بجهت ایقان و صفت اتقان تجوید فرمود و از اعلام محدثین ابرار
مسندین استماع حدیث نمود و تحصیل علوم و تکمیل دین فرمود و در جمیع علوم اصولاً
و فروعاً و مذهباً و خلافاً از جمیع اعلام بغداد بلکه کافه علمای بلاد دیگر گذشت
فاق الکل فی الکل و صار مرجع الجمیع انتهی و چونکه مناسبت تام با ارشاد نبی
حضرت خیر الانام داشت عجب تأثیر در کلامش بود و مطالب حقه برای
و مدافعت هواجس و خواطر در دلهای مردم می نشاندی و آنچه گفتی از خود نگفتی

ملهم و مامور از جانب حق شدی چنانچه در شرح فتوح الغیب شریف آمده
و سخن او زبان وی صلی الله علیه وسلم و کلام و مقام وی عین کلام و مقام
حضرت خیر الانام است و نائب و وارث و ما ینطق عن الهوی را مصداق علیه

رباعی ای رفته قدم بر قدم شاه رسل * در پیروی او شده هادی سبل *
قد فزت من الفضل بما فات للناس * من ذلک فقتهم و حاویت الکل *

و در حقیقت چون ولایت ظل نبوت است هر چه در شخص پیدا است در سایه
نیز پیدا خواهد بود خصوصا ولایت کبری آنحضرت غوثیه که ظل جلیل شخص
نبوت حضرت سید العالمین و نور بے زوال از آفتاب کمال او ست صلی الله
علیه وسلم و هر جا که وی رضی الله عنه و علی جده و علیه الصلوة والسلام
کلام کرده بزبان نبوت کرده که منصب و مقام آن افضل صدیقان است و
کلام الملوک ملوک الکلام بر بین که چون وی رضی الله عنه این کلمات را
بآن عظمت و سطوت و تصرفیکه در باطن داشت بر حاضران مجلس خود
که بطاین ملک و ملکوت در آنجا حاضر میشدند القا می کرده باشد چه اثرها
و تاثیرات که در دلها پیدا میشده باشد و چه جانها که در بدن می آمده باشد
و بسا کسیکه او را از مجلس شریف وی مرده بر می داشتند یا کسیکه بیا
حقیقی زنده می انگاشتند سبحان الله سبحان الله ابیات

ای لفظ خوش تو بحر دریا کمال | عالم ز چه ای سخنت مالامال
یک لفظ تو هزار معنی دربر | و انیست جوامع الکلم است مثال
گه زنده کنی هزار جان در نفسی | گه جان بری از کرشمه ناز بسی
یکجی نیست ما توئی در عالم | در هر دو جهان جز تو ندارم کسی

و بدانکه آنحضرت از دیار عجم است و هم در عنفوان شباب به بغداد تشریف

صدق طلب ببغداد رفته و علوم ظاهر و باطن تحصیل نموده و در تعبیر و تقریر
بذی اللسانین و ذی البیانین ملقب گشته بر تمامه اهل آن دیار فائق آمده چون
و ولایت مکتسب و موروث صیت ولایهای شیرین مملکت عرب کرده و تمامه اهل
آن دیار را سلطان ولایت خود تسخیر نموده قدم بر گردن جمیع اولیاء الله نهاده
و این مضمون را صاحب قدر عالی و سامی مرتبه متعالی شاه ابو المعالی که از واصلان
و شیدایان راه و مقبولان محرم گاه بیگاه آن درگاه است در لباس مجاز غزلی نیاز
مجلس را نه خود جلوه داده و گفته است ابیات

آن ترک بتیغ چون ز مَی عزم طرب کرد	بر پشت سمند آمده و صید عرب کرد
چون کاکل ترکانه بر انداخت ز مستی	غارت گری کوفه و بغداد و حلب کرد
منسوبان که ز خوبی چو گل و لاله نمودند	نازان همه را زیر قدم کرد عجب کرد
داری خبری ای همه بی جا که معالی	بسپار و تو القا و وفا در همه شب کرد

و هم شارح فتوح الغیب شریف در اخبار الاخیار میگوید قطعه

ظاهر از اهل بیت نور نبی	تا بود در ماه نور خورشید است
از ازل تا ابد بود ظاهر	زانکه این نور نور رب و پیداست

و از میان ایشان آنحضرت را قطب الاقطاب عالم و غوث بنی آدم و مرجع الثقلین و مشهور مغربین ساختند تا محی الدین و مجدد شرع متین او گردید اگرچه
جمال در تمام آل محمد تابانست ولیکن در اینجا کمال دیگر است جمال جمال محمد است
و کمال کمال محمدی که دین پاک جد وی از سر نور و رونق تازه گرفت بلکه مرده بود
زنده شد و از اینجاست که اینجناب را محی الدین گویند و چون خواست که کار از شرع
روح و روان بخشوده باز سیراب گردد جد او نفس او اثر احیای عرض و جوهر پیدا شود
ازینجا هفت بار حضرت خاتم الرسالت و شش بار حضرت والی الولایت شهر یار فضیلت

انا مدینۃ العلم و علی بابہا لعاب دہن بسیار کسے در کام نیکے
فرجام آن خلف الصدق چکانیدند بدین وسیلہ جمیع علوم اولین و آخرین و نعمت نبوت و ولایت
و علوم امامت و سیادت در جسمش شودند با وجود صد ہا کرامت و خرق عادت
ہمچو جد خود حضرت صلی اللہ علیہ وسلم مشہور بفصاحت و ہمچو جد خود حضرت
باب العلم کرم اللہ وجہہ معروف بعلمیت شد فی الجملہ مدارج و مراتب علیہ
حضرت غوثیہ نہ بحدیست کہ در تحریر و تقریر گنجد محققین و مدققین از درک رتبہ
و مقام آنحضرت حیران اند فضائل و کراماتے کہ در ذات شریفہ آنحضرت می بینند
از مقامات اقطاب و اغواث و افراد و اولیا و غیرہم خیلی ارجمند و بسیار بلند می یابند
و نمی توانند کہ در زمرہ ایشان داخل کنند و اگر خواہند کہ نبی دانند آنہم کفر است کہ لا نبی
بعدی از مخبر صادق وارد خبر است و اثر این رتبہ عالیہ از روز ازل نمایان بود چنانچہ
روایت صف بندی روز ازل و از صف اولیا سہ بار در صف انبیا آمدن این
حضرت از علامات و آثار این رتبہ و مقام بود و اگرچہ منصف مزاجان واقف اخبار
و سیر پیغمبران امم سابقہ بخوف کفر حضرت را نبی گفتن نتوانستند و با وجود اتفاق علما
کہ ہیچ ولی گرد مراتب ملازمان اصحاب کبار و ائمہ اہلبیت اطہار نرسد مجبوراً ہمپایہ
اصحاب کبار و ائمہ اہلبیت اطہار دانستند و نام سیزدہم گفتند و لکن آنچہ از پیران
طریقت خود در بارۂ رتبہ و مقام حضرت غوثیت شنیدہ ام و ایشان بچشم حق الیقین و عین الیقین
ملاحظہ فرمودہ اطلاع دادہ اند زبان از بیانش لال است و طاقت اظہارش
ندارم من عرف ربہ فقد کل لسانہ ؎

ستاند زبان از رقیبان راز	کہ تا راز سلطان نگوید باز

و نیز از شاہد می فرمایند کہ قول پاک آنحضرت قدمی ہذہ علی رقبۃ کل ولی اللہ
از غایت کسر نفسی و اخلاق محمدی بود ورنہ کجا آن قدم پاک و کجا رقاب اولیا

اگر نعلین شریفین آن حضرت را بر حدقهٔ چشمها نهاده شود سعادت دارین و سرفرازی
کونین رسد افسوس آن زمانه کو که اکابر اولیا و سرآمد اصفیا مثل خواجه معین الدین چشتی
و ابو مدین مغربی علیهما الرحمة می‌گفتند بل علی رأسی و علی حدقة عینی اگر ایشان
به مرتبه و منزلت آنحضرت دانستم که قدر و قیمت کلیم رتبه و منزلت اقدام فیض القیام
آن محبوب و مطلوب رب العالمین اولیای مقتدمین و ملائک مقربین حسب
مراتب خود فنا چیزی می‌شدند و گویا بزبان حال بدین اشعار مشتاقانه ترنم ساز اند

بهر سر و دیده ام فدای سم نازنین قدم — بوسه لبیم نوشته ام فیض قدم از زین قدم
دیده اهل آرزو فرش رهست جا بجو — تا نه شده بگو پی اوستاد تو برزمین قدم
ای دل و جان فدای تو کز پی تو شود — عرش نه زیر پای تو هست در اولین قدم
گشته کلیم واند اگفش نعلین زپا جدا — در ره عشق موسیا پیش نهد چنین قدم
عرش به چشم است التجا کرد که تو کفش پا — سر خدا مکن جدا ای شه بهترین قدم
یار من و نگار من رنگ من و بهار من — کفش تو افتخار من تا سر من هست و این قدم

وگاهی غایت صفائی و نهایت دلربائی و رعنائی آن محبوب سراپا ناز
دیده بعبارت این اشعار نغمه پرداز اند

نه درون سینه گنجی نه بدیده می درآئی — همه شان کبریائی همه جلوهٔ خدائی
نه بشر یکی باسوائی نه زماسوی جدائی — همه تن تمام جانی همه نور در قبائی
تو بجلوه از رخ چو نقاب می‌کشائی — نه کلیم دلربائی بکمال دلربائی

و هم شنیده باشند بعض می‌گویند که این قدر و منزلت و رتبهٔ غوثیت و قادریت
حضرت غوث اعظم تا زمان ظهور حضرت امام همام سیدنا محمد مهدی
علیه السلام است و بعد از آن این عهدهٔ جلیله العیاذ بالله مفوض امام مهدی
خواهد شد این محض بهتان و صریح البطلان است و تکذیب کلام صدق التیام

حضرت غوث الانام ابن مخبر صادق علیہ السلام حیث قال علی جدہ وعلیہ الصلوٰۃ والسلام

افلت شموس الاولین وشمسنا ٭ ابدًا علی افق العلی لا تغرب

واین چہ خیال خام وگمان نافرجام است کہ ہیچ چیز از صداقت خلیفۂ اول وعدالت

خلیفۂ دوم وحیای خلیفۂ سوم وولایت تامۂ مولائی اولیا وحلم واخلاق حضرت

سبط اکبر وفضائل شہادت وصبر حضرت سبط اصغر علیہم السلام بحضرت امام نخواہند داد

فقط غوثیت حضرت غوث اعظم خاصۃً خواہند داد این محض باطل وبالکل لاطائل است

ولایت وغوثیت حضرت تا قیام قیامت بلکہ ابدالاباد وبلا حد ونہایت

باقی خواہد ماند وبلا زمان حضرت قادریہ در زمان امام علیہ السلام ہم حسب دستور

راجع حضرت محبوب پاک خواہند ماند	
ہمہ شہر پر ز خوبان صنم وخیال ماہی	چکنم کہ چشم بد خو نکند بکس نگاہی

عام مریدان بہ نسبت پیران خود میگویند انچہ کہ میگویند حتی کہ بلا توسل

در ربوبیت الٰہی ہم اظہار استغنا میکنند چہ جائے آن پیر پیران وچہ جائے

مستفرشدان آن مرشد مرشدان حاشا وکلا کز نظر کسی نمایند در وسے نہبوسے

دیگری کنند سیر غیر و علیہ الرحمۃ	
ما بہ نعمتہاسے پیر خود بسندہ کردہ ایم	نیست مارا حاجت آمرزش آمرزگار

ودر احادیث شریفہ فضائل ومراتب امام علیہ السلام بسیار مذکور گردیدہ حتی کہ

صحابہ کبار از حضرت نبوی پرسیدند آیا حضور بلا پاس امام صاحب باز بدنیا

تشریف خواہند آورد پس چرا این ذکر نیامد کہ در آخر زمان غوثیت وقادریت

حضرت غوث اعظم مفوض امام خواہد شد نعوذ باللہ من ہذا الایمان

والایقان بلکہ غلامان قادری را کہ منصب ولایت عطا میشود آنرا ہم نقصانی

وزیاںی نخواہد بود ونہ عزلے وقبضی چہ جائے مالک قادریان وہم بیقین باید کہ پیر ومرشد

رست پیران پیر خدا و رسول اند بدیگر حاجتی از ایام طفولیت نبوده بلکه ہمہ پیران محتاج
ایشان اند و این اضافت پیری و استاذی فقط برای مشرف کردن پیران
از ان است و بس ﴿ و نیز می فرمایند کہ قید ثقلین در لقب آنحضرت غوث الثقلین
اتفاقی است نہ احترازی یعنی چنانکہ جد امجد حامد و محمود آنحضرت را نبی آخر الزمان
و سید العرب میگویند و حالانکہ وی صلی اللہ علیہ وسلم نبی اولین و آخرین و سید
آسمان و زمین و ما یکون و کان الی حین است ہمچنان آنحضرت
ہم غوث جمیع عوالم از فلکیات و عرشیات و لاہوتیات و جن و انس است

مذاکرۂ ثانیہ

در ذکر آداب المریدین والمسترشدین ﴿ باید دانست کہ صحبت حضرات
شیوخ تریاقیست کبیر کہ قلوب مرضیہ مریدان را حاذق و مسیحا آزار گرداند و خدمت
پیران طریقت کیمیائیست پر تاثیر کہ قلب قلب مسترشدان را ذہب خالص
و زر کامل العیار نماید و لیکن مہوسان بے ادب بوجہ عدم رعایت ادب
از ان کیمیای سعادت محروم می مانند و بسیاران بعنوان از ان اکسیر بایست
بہرہ بر نمیدارند لہذا حرفی چند مجملا بطور نموذج از کتب معتبرہ مستندہ عربیہ
و فارسیہ چیدہ بر آوردم و درینجا ایرادش نمودم کسیکہ ارادۂ تفصیل دارد باید کہ رجوع
بعوارف المعارف[۱] و رسالہ قشیریہ[۲] و کشف المحجوب و نفحات الانس
و سبع سنابل و مطالب رشیدیہ و ملفوظات و مکتوبات مشائخ کبار
جمیع سلاسل مقدسہ متداولہ بکند صاحب کتاب مستطاب سبع سنابل میفرماید

مثنوی

بر ہر پیر صادق صاحب تمیز ہست ذکر سیرت پیران عزیز

۱ مصنفہ حضرت شیخ شہاب الدین سہروردی قدس سرہ العزیز ۱۲

۲ مصنفہ ابو القاسم عبد الکریم قشیری

ذکر پیران تازه ایمانش کند | قصهٔ شان جلوهٔ پر جانش کند

مریدان صادق را علامت ایمان در مذاکرهٔ پیران خود است لذتی که در گرفتن نام باری تعالی و در گرفتن نام رسول الله است همان قدر لذت در گرفتن نام پیر است نیز گفته

نظم

ما از جناب پیر کلاهی گرفته ایم | وز نسبت وی چون پناهی گرفته ایم
ما راست زین کلاه کله گوشهٔ فلک | زین تاج فقر شوکت شاهی گرفته ایم
الحق که نسبتی که به پیر است خدا ایست | انکار ازین عقیده گناهی گرفته ایم
آئینهٔ آستانهٔ پیر است سر نیاز | زین مکنت و وجاهت جاهی گرفته ایم
ما را بسر است پیر خدا و رسول را | بر صدق این مقال گواهی گرفته ایم

بدانکه مرید دو نوع است رسمی و حقیقی مرید رسمی آنست که کلاه و شجره از مردی که پیری و آشنایی بگیرد و در اعتقاد و پیروی صادق باشد و هرچه پیر فرموده است بران ثابت ماند و هرچه نهی کرده است ازان باز ایستد و مرید حقیقی آنست که ظاهر و باطن او تابع ظاهر و باطن پیر بود چنانچه حرکات و سکنات او موافق حرکات و سکنات پیر باشد هیچ دقیقهٔ مخالفت راه و روش پیر نکند نقلست از ابوالقاسم گرگانی که پیر حسن و انس بود و چندین هزار مریدان صاحب روزگار داشت با این همه گفتی میخواهم که در جهان یک مرید صادق باشد که پرستش برگنده از کاه برگیرم و در آفتاب آویزم تا جهانیان را معلوم گردد که مریدی چیست زیرانکه چون ایشان مریدی کرده بودند قدر مریدی بدست نیاوردند و تا صدق ارادت هر مرید را در پیش تصرف پیر باین پایهٔ نامرادی نسازد او را مرید حقیقی نتوان گفت و چون مرید حقیقی کلی از ارادت و اختیارات تهی گردد در کمالیت معرفت و سعادت منتهی گردد بیت

تا ترک مراد خود نگیری صد بار | یکبار مراد در کنارت ناید

و همچنین هر چه شیخ از قول و فعل و حال و صفت او بیند هیچ اعتراض نکند
مشغول بتسلیم تصرفات ظاهر و باطن شیخ باشد و در کل احوال و اقوال نظر ارادت
نگریاند تا مرتبط لقیت نشود و بزرگان گفته اند اگر مریدی مردود ولایت شیخ شود هیچ شیخی
او را بجائی نتواند رسانید مگر مریدی صادق که بدست پیر تربیت نیافته باشد
و بعد ازین بازمانده آنگاه او بدست شیخ دیگر پیوند دست در بوده پس تصرفات این شیخ
درو ممکن است تواند که آن مرید را بمنزل رساند و این مرید را باید که هر فتحی و فیضی
که ازین شیخ حاصل کند از آثار قبولیت پیر خود داند چنانکه نقل کرده اند که روزی
سلطان المشایخ بر چوڈول سوار سیر میرفت کهار سه رنجور شده و از کار رفته ڈول
معطل گشت قلندری آنجا حاضر بود بر چوڈول برگشت خود گرفت و بر یک کهار
[illegible] برسانید مخدوم پرسیدند که این کیست گفتند قلندر است و قتی
کرده بود آنرا نیز بکفایت حضرت مخدوم بنظر عنایت بود نگریست همین نظر مخدوم
[illegible] که درست از باطن او صاف گشت چنانکه [illegible] و [illegible] همه پرده
مکشوف شد قلندر بر رقص در آمد رقص بسیار کرد بیا گفت که [illegible] پیرهن بر سینه
[illegible] پیرهن مرا دستگیری کرد و عنایت پیرهن مرا شود اشت حاضران گفتند
ای قلندر قلندری بگذار که این دولت و نعمت ترا از نظر عنایت مخدوم
سلطان المشایخ رسیده است پیر تو اینجا کجاست گفت ای یاران اگر
پیرهن مرا قبول نکرده بودی حضرت مخدوم این نظر عنایت نفرمودی این فیضی
که مرا مخدوم بخشیده از آثار قبولیت پیرهن است که نخست او مرا قبول کرده بود
بعد از آن مخدوم قبول کرد حضرت مخدوم را این سخن پسندیده آمد و فرمود
ای یاران پیر پرستی ازین قلندر بیاموزید حضرت مخدوم شیخ [illegible]
قدس الله روحه در شرح رساله مکیه این قصه و این ماجرا بنام مخدوم شیخ بهاء الدین زکریا

بنسبت صحیح همین خواهد بود منقولست که حضرت سلطان المشائخ از عهد مودود
بودند هر وقتی که بجهت زیارت و فاتحه در مقام خواجه قطب الدین بختیار قدس الله
روحه سیر رفتند آستان بوسی میکردند و هم اینجا فاتحه و درود میخواندند و باز میگشتند و بتربت
خواجه نمیرفتند و میفرمودند که چون سراپای وجود من ناپاکست چگونه بدان مرقد پاک
برسم روزی بزیارت آمده بودند و برعایت معهود آستان بوسی کردند و هم اینجا فاتحه
و درود خواندند و بازگشتند و بخاطر ایشان گذشت که آیا از آمدن من حضرت خواجه را
خبر هست یا نه آوازی از مرقد پاک ایشان برآمد مثنوی

مرا زنده پندار چون خویشتن — من آیم بجان گر تو آئی بتن
درودم فرستی فرستم درود — بیائی بیایم ز گنبد فرود

و در رشحات آمده که روزی حضرت شیخ عبید الله احرار یکی را مخاطب ساخته
فرمودند که اگر در صحبت بهاء الدین قدس سره ترا نسبتی حاصل شده باشد
بعد از ان بصحبت بزرگی دیگر رفتی و از وی همان نسبت را باز یابی چه میکنی
خواجه بهاء الدین را میگذاری یا نمیگذاری پس فرمودند که از هر جائی دیگر که آن نسبت را
باز یابی باید که آنرا هم از بهاء الدین دانی و فرمودند که یکی از مریدان قطب الدین حیدر
بخانقاه شیخ شهاب الدین سهروردی افتاد بغایت گرسنه بود روی بجانب ده
پیر خود کرد و گفت شیئاً لله یا قطب الدین حیدر شیخ شهاب الدین از حال
وی آگاه شد خادم را گفت تا طعامی پیش وی برد چون درویش از طعام
فارغ شد باز روی بجانب ده پیر خود کرد و گفت شیئاً لله یا قطب الدین حیدر
که مارا هیچ جا فرو نگذاشتی چون خادم نزد شیخ رفت از وی پرسیدند که چون یافتی
آن درویش را گفت سهل کسی است که طعام شما میخورد و شکر قطب الدین حیدر
میکند شیخ فرمودند که مریدی از وی باید آموخت هر جا که فائده می یابد از برکت

شیخ خود می باید چہ بظاہر و چہ باطن و در کتاب مستطاب مطالب[۱] رشیدی آوردہ کہ روی پیر خود بے وضو نہ بیند و نہ بے وضو نزد وی حاضر شود کہ ترک ادب است و پیش وی با دیگری حکایت نکند و ہر چہ از پیر و مرشد خود شنود آنرا حق و درست داند در ظاہر و باطن اعتراض نکند اگر مخالف طریقت و شریعت باشد بہ قصور فہم خود حمل کند و ہرگز در خاطر نیارد کہ چیز وی دیگر ہم ہست کہ بخدا میرساند کہ باین خطرہ بالقطع شیطان لعون در اعتقاد وی تصرف کند و از محبت پیر باز داشتہ ہر در سے خواہد ساخت و کافر حقیقی خواہد گردانید چرا کہ مرید را چنانکہ در وحدانیت حق و رسالت پیغمبر علیہ السلام یقین باید ہمچنین در اعتقاد مرشد یقین لازم است و روی او را زیادہ از قبلہ داند و دیگر آنکہ با پیر محبت زیادہ باید داشت کہ درجہ محبت از درجہ مرید یکہ عابد و زاہد بسیار باشد و با پیر محبت کم داشتہ باشد زیادہ تر است کو در عبادت ناقص باشد و اگر آب پس خوردہ پیر یابد استادہ بنوشد و ہر گاہ کہ خرقہ از پیر یابد بپوشد و دوگانہ شکرانہ بگزارد و بعدہ چیزی پیش پیر از نقد و جنس بطریق نذر ببرد و چون وے آنرا قبول کند تسلیمات بجا آرد و اگر بہ زیارت قبر وی رود باید کہ گل و شیرینی و چیزی نقد با خود ببرد و اگر نتواند سبزہ ہم کافیست غرض خالی دست نرود حضرت شاہ مجا قلندر لاہرپوری قدس سرہ شیخ نظام الدین را کہ خلیفہ خود در مکتوبی نوشتہ اند کہ جانشین مرید دو قسم است حقیقی و مجازی و حقیقی آنست کہ متابعت پیر کند قولاً و فعلاً و قلباً و قالباً قولاً یعنے سخن مرید ہمچو سخن پیر باشد در اصول و فروع دین و فعلاً یعنے ہر چہ کند باشارہ پیر کند اگرچہ طاعت بودہ باشد و قالباً یعنی حواس و جوارح خود را از لوث معصیت پاک گرداند چنانچہ وی پاک گردانیدہ است و قلباً یعنے دل را از جملہ صفات مذمومات پاک گرداند چنانکہ وی پاک گردانیدہ است و مرید مجازی آنست کہ قولاً و فعلاً متابعت پیر کند اگرچہ قلباً و قالباً میسر نشود

[۱] مصنفہ حضرت مولانا تراب علی شاہ قلندر قادری کاکوروی قدس سرہ العزیز ۱۲

و محبت پیر در دل دارد و بدان امیدوار رحمت حق باشد و بر مریدان واجب بلکه
فرض است که هر چه فرماید و زجان همچو جان نگاه دارد و آنرا در عمل آرد چنانکه نقل است
خواجه شبلی قدس سره که پسر وزیر بود چون عنایت ازلی دامنگیر وی شد
توفیق توبه یافت بعد از وی بخدمت حضرت جنید قدس سره رفت و گفت
همچو اسم که با تو ارادت پیوند کنم و ارادت آرم وی گفت تو وزیر بچه این شهری فرمانهی
کردی هر چه من ترا بفرمایم نتوانی کرد پس پیوند چه کنم شبلی گفت هر چه بفرمائی بکنم خواجه
فرمود هر چه بفرمایم نتوانی کرد گفت آری همان وقت فرمانهی به باد داده و ترک ریاست
کرده سر تراشیده شده پشمینه پوشید پس خواجه فرمود اکنون زنبیل بدست گیر و هر جا که
فرمانهی کرده و خلق ترا بزرگ داشته اند برو و گدائی کن شبلی بحکم اشاره پیر زنبیل
بدست گرفت و بهر در که رفت هر جا او نقره چیزی دیگر نیافت چنانکه هر کسی
همچنین سپارد و آنرا پیش خواجه جنید می آورد رفته رفته بجائی رسید که کسی چیزی نمی سپارد
و کسی دانا و کسی هیچ نمی داد آخر مشهور شد که سبب بینوائی اش کرده تا روزی چنان شد
که زنبیل تهی پیش خواجه آورد خواجه پرسید که چرا خالی است گفت امروز هیچ نداد پس
هر چه پیر فرماید مرید را می باید کرد که پیر از آن چیزی دیگر فرماید الا گوید که هر گاه تخته اول را
یاد نکردی تخته دوم را هم نتوانی یاد کردن چنانچه نقل است که مردی بخدمت خواجه
احمد اجل تبریزی رفته بیعت کرد و منتظر فرمان خواجه شد تا او را از نماز و اوراد چیزی
فرماید خواجه فرمود هر چه بر خود نه پسندی بر دیگری هم مپسند آن مرید رفت و بعد مدت
بخدمت خواجه آمد و عرض کرد که آن روز که مرید شده بودم منتظر ارشاد و نماز و اوراد
بودم هیچ نفرمودند امروز هم منتظر تربیت ام خواجه گفت چون تخته اول را یاد نکردی
تخته دوم را چه یاد کنی مرید این را نفهمید و گفت که تخته اول کدام است خواجه تبسم کرد
و فرمود که اول روز ترا فرموده بودم که آنچه بر خود نه پسندی بر دیگری مپسند آنرا عمل نکردی

حالا دیگر چه پیری پیری آمی برادر مرد را باید که هرچه کند بفرمان پیر کند اگرچه طاعت بود
چون تطوعات و اوراد چرا که مرید هنوز بر تلبیسات نفس واقف نشده است میان الهام
رحمانی و شیطانی فرق نتواند کرد پس هرچه باشارت و اجازت پیران و بزرگان کند
عبادت و طاعت است و اگر نه ضلالت و خسارت است آری مبتدی قبل
از تزکیه و تصفیه چه داند که درین کار ما را که می آرد و برین کار که میدارد نفس یا شیطان
یا روح پس هرچه کند باشارهٔ پیر کند نقل است که مردی بخدمت ابراهیم ادهم قدس سره
آمده مرید شد و چندان در عبادت افزود که ابراهیم متحیر شده شد و از دل اندیشید
که باعث چیست بعد از فکر این حقیقت کشف شد مرید را گفت طعام خود بگذار
و افطار همراه ما کن و طعام من بخور چون مرید چنین کرد در عبادت و حلاوت وی قصور شد
اندک اندک هر روز کم میشد تا حتی که نماز فرض گذاردن مشکل شد خواجه دانست که لقمه
لقمه حرام بود که شب را زنده میداشت و هیچ وقت از نوافل نمی آسود در طعام خود
همراه ساخت از برکت لقمه حلال خواجه مرید در کار دین استقامت یافت و بمقام
مردان رسید پس پیر آنست که راهی شناسد و هرچه که بهبود مرید است بجا می فرماید
چنان سن پیر شده اند اول آنکه در خدمت وی ارادت آرد و کلاه و شجره ستاند دوم آنکه
در خدمت وی خدا شناسد سوم آنکه از دست وی خرقه پوشد در اصل پیر همان است
که بسبب وی خدا شناسد چنانچه مشهور است که در خدمت بزرگی مردی نشسته بود
آن بزرگ پرسید ای عزیز تو پیر خود را بهتر میدانی یا امام اعظم رح را گفت پیر خود را آن بزرگ
خشمگین شد و پرسید چه دلیل گفت از بهر آنکه سالها است که در مذهب امام اعظم ام
در هیچ صفات ذمیمه از من بر طرف نشده و هیچ وقت دل با از نامرضیات بر نگشته
و درین روزها که پیر گرفته ام بحسن تربیت او بجائی رسیده که هیچ ذمیمه در خود نه یابم و همگی
خود را در مرضیات حق مائل یافتم پس این بهتر باشد یا آن این سخن شنیده

گرچه پیر از مرید دور بود — التفاتش همیشه همراه است
پیر اگر حاضر است ور غایب — بالیقین از مرید آگاه است
با ادب پیش پیر باید بود — کو ز سر تا قدم ادب گاه است
بندهٔ پیر دستگیر خودم — در جهانم بس اینقدر جاه است
کی سزا فهم بخت خویش تر است — در شمارم سگ کاظم شاه است

ایضاً

خوش آنکه خاک ره خاندان پیر بود — که قبله دو جهان آستان پیر بود
خوشا آن دلی که در آن نیست غیر جای پیر — خوشا آن زبان که پر از داستان پیر بود
ز خاک سگ پیران کنند سرمه چشم — تبرکیست هر آنچه از نشان پیر بود
مکن به پیر خدا حرکتی خلاف ادب — بدان طرف که هزار آسمان پیر بود
درین چه شبهه که مخدوم عالمی گردد — هر آنکه خادم متوسلان پیر بود
چگونه بندگی پیرزادگان نکند — کسی که بنده از بندگان پیر بود
به پیر نسبت آتش رسد به هر مرید دگر — بر آن مرید که از عاشقان پیر بود
نگاهش با هوش بشنوید هر چه میگویم — که این همه سخنم از زبان پیر بود
تر آب خدمت او لیکن حق بسیار است پیر را — کسی که نا ... پیر نشان پیر بود

غرض آداب پیر بسیار است هر قدر که مرید با لیاقت خواهد بود آداب و خدمت پیر از وی بوقوع خواهد آمد حال مرید حقیقی و طالبان پیشین را چه گویم چه نویسم اگر خواهی کتاب شرائط الوسائط بشیر الله فقیر نظر کن که به شرح و بسط مسطور است از ین باکه حرم خبر دیم سست خبر بسیار اند ایشانرا باید که در خدمت و محبت و آداب کم از آن نباشد که بنده با مولا و نوکر با آقا و آشنا با آشنای خود باشد درین باب انصاف شرط است اگر اینقدر هم نباشد در مرید و پیر تفرقه یکسان کرده شود قول خواجه احرار است که اهل ارادت لغایت

کم اند و بدین تقریب گفتند که شیخی پیش یکی از اکابر نوشته فرستاد که اگر از مرید سابق
نشان دارید برای ما بفرستید آن بزرگ در جواب نوشت که اینجا مرید کم است
اما هرچند شیخ خواهید برای شما بفرستم فقط هرگاه که در آن زمانه حال چنین بود در این زمانه
باید دید و صاحب رشحات میفرماید که شش کس مسمی باسم سیف الدین از خلفای
خواجه بهاءالدین نقشبند بودند یکی از ایشان سیف الدین تتاری مقبول است
که ذکر خیر او به زبان قلم آمد و دو کس سیف الدین دیگر یکی از آن سیف الدین مقصود
و دوم سیف الدین هر دو درست و چهارم ایشان سیف الدین مشهور به سیف الدین
بالاخانه‌ای است که از اعیان بخارا بود و نسبت ارادت بخدمت حضرت
شاه نقشبند داشت و از نهایت زهد و ریاضت عمر در شب بیداری بسر برده بود و روزی
حضرت شاه در کوچه‌ای از کوچه‌های بخارا میگذشت و سیف الدین مذکور بر سر بام بر کنار
آفتاب بود ناگاه شیخ محمد صلاح که شخصی از مشایخ اهل طریقت بود پیش آمد حضرت
شاه متوجه احوال شیخ صلاح شد هر دو بزرگوار با هم روان شدند سیف الدین پیش قدمی
کرده چند قدم پیش از خواجه روان شد و ترک ادب نمود خواجه را این حرکت بی‌ادبی
سیف الدین پسند نیامد و بغایت متأثر شده فرمود که سیف الدین با این بی‌ادبی
خود را به بادوادی و عالم را بر خود خراب ساختی چنانچه بعد از چند روز سیف الدین
وفات یافت سوم سیف الدین خوارزمی است که اول از محبان مخلصان
خواجه نقشبند بود و آخر از صحبت کیمیا خاصیت آنحضرت دور و مهجور افتاد و مردود گشت
و سبب دور افتادگی وی آن بود که روزی خواجه نقشبند در خانهٔ سیف الدین
به دعوت طعام تشریف برد و عادت آنحضرت آن بود که بعد طعام شیرین قدری نمک
و بعد طعام نمکین قدری شیرینی از قسم قند یا میوه تناول میفرمود چون آن روز طعام
نمکین بود و بعد طعام شیرینی حاضر نبود خواجه براه خوش طبعی فرمود که مولانا سیف الدین

امروز طعام شتابی و دم شد این سخن بروی نهایت گران آمد خواجه از گرانی طبع وی
بنور باطن واقف شد و فرمود که سیف الدین از سخن ما رنجیده شدی آری که
در دلے که محبت ده هزار دینار باشد محبت خدا و محبت شیخ در دل او نگنجد چونکه
سیف الدین هر وقت آرزو میداشت که ده هزار دینار زر سرخ نزد او جمع
باشد خواجه از اراده دلی او خبردار بود بعد ازان خواجه بحالت نهایت رنجیدگی از زبانه
وسے برخاست و با زاو را نزد خود باز نهاد و فرمود که سیف الدین از جناب حق میخواهم که
تا حیات از مردار خواران دنیا باشد در وقت پاس الا انوار است سبب ارادت
آوردن شیخ محمد صادق در خدمت شیخ ابو سعید منقول است از پیران ما چنان
بما رسیده است که چون شیخ ابو سعید از خدمت شیخ نظام رخصت گرفته در قصبه
گنگوه آمده بر مسند ارشاد نشست ولیکن خود را از اغیار پوشیده میداشت
دران ایام شیخ محمد صادق نوجوان بود جمال با کمال میداشت روزی جامه های
فاخره پوشیده بسلام عم بزرگوار خود یعنی شیخ ابو سعید بیامد وی حضرت بحاضران
مجلس خود فرمود که نور ولایت خود را در جبین این پسرک تابان می بینیم و بعد ازان نسبت
دل وی را یکبارگی جذبه باطن کشیده در حال در دل شیخ محمد صادق ارادت پیدا شد
و تجدید بیعت وسے حضرت ارادت آورد وی حضرت او را شغل نفی و اثبات و اسم
ذات امر نمود پس وسے بموجب امر وسے حضرت شب و روز بورزش آن مشغول
گشت چون مادر و پدر وسے قدس سره برین امر اطلاع یافتند گفتند شیخ ابو سعید
پسر ما را همچو خود از کار دنیا بیکار و معطل میگرداند چون این خبر بشیخ ابو سعید رسید
وی حضرت بشیخ محمد صادق گفت که پدر و مادر تو چنین میگویند ارادت تو چیست
وی گفت که بنده را چه اختیار اراده من آنست که حضرت پیر دستگیر آن اشارت
نمایند من جز ذات بابرکات شما چیزے دیگر از دنیوی و اخروی نمیخواهم بلکه رویت

حقتعالی اگر هم بصورت حضرت پیر دستگیر خواهد شد خواهم دید والا آنرا نیز نخواهم
این قول مثل قول حضرت گنجشکر است که فرموده اند اگر خدا تعالی مرا در روز قیامت
جمال با کمال خود بصورت پیر من خواهد نمود خواهم دید والا چشم بالسوی نخواهم کشود
و همچنین حضرت سلطان المشائخ فرموده اند چنانچه مولوی محمد اسمٰعیل شهید رحمة الله علیه
که با ستر ضامی جناب مخدوم سید احمد صاحب قدس الله سره کلام ایشانرا بزبان
فارسی در آورده کتابی پرداخت و موسوم بصراط المستقیم ساخت در هدایت ثالثه
کتاب مذکور که در بیان حب عشقی است مینویسند افاده سوم از جمله آن شدت
تعلق قلبست بمرشد خود استقلالاً یعنی بآن ملاحظه که این شخص ناودان فیض
حضرت حق سبحانه و واسطه هدایت اوست بلکه بحیثیتی که متعلق عشق همان
میگردد چنانچه یکی از اکابر این طریق فرموده اگر حق جل وعلا در غیر صورت مرشد
من تجلی فرماید بر آئینه مرا با و التفات در کار نیست انتهی راقم گوید مصنف
درینجا طریق ثالث وصول الی الله تعلیم میفرمایند که آن فقط رابطة القلب
بشیخ خود است بقول مولانا شاه ولی الله که طرق الوصول الی الله ثلثة ثالثها
الرابطة بالشیخ و بقول حضرت مجدد که تنها رابطه موصل نیست و رابطه تنها بی التزام
ذکر موصل نیست تفصیل این سخن در مسئله تصور شیخ گذشت انتهی مولوی محمد اسمٰعیل
بی دلیل شرعی درینجا سوای نسخه تقلید امر شیخ علاج مرض خود باید ساخت چنانچه در زبدة المقامات
است حضرت مجدد رحمة الله علیه مینویسند که تا توانید راه تقلید را از دست
ندهید که تقلید شیخ طریقت ثمرات دارد و در خلاف طریق او خطرهاست زیاده
چه نویسد انتهی * ای صاحب هوش هر پیری مشکل است همه افعال و اقوال تابع
او می باید بود که تبعیت وی تبعیت خداست و من اتی الله بقلب سلیم
اول اینجاست بر قول و فعل او اعتراض نباید که او طبیب حاذق و حکیم صادق است

پس پشت پیر آمده سنت بگذارد و نیز باید که از جان و عزت و مال خود هر چه
بکار پیر آید از آن دریغ ندارد و ایثار آن سعادت کونین برای خود پندارد
مرید واثق را خدمت پیر یکروزه کردن به از چهل چله و از عبادت هزار ساله است
و هر چه پیر فرماید همچنان باید کرد گو خلاف قیاس باشد عذری نباید کرد نقلست
که دو برادر مرید یک پیر بودند پیر را در باب برادر خورد نظر شفقت بسیار بود روزی
برادر کلان پیش پیر آمد و ازین رشک سخنی گفت پیر فرمود که اشتری در چاه افتاده
است آنرا بالای بام بیار وی گفت اشتر بالای بام چگونه خواهد آمد پیر برادر خورد را
وی فرمود او فورا رفت و دست بر اشتر افگند و جهد کرد تا وی را بر بام رساند پیر گفت
بس کن من نیکو میدانم که اشتر بالای بام نتوان آمدن امتحان متابعت خود
از شما میکردم تو سخن من رد کردی و این برادر رد نکرد پس چرا بر او لطف زیاده نکنم و نیز
مشهور است که محمود غزنوی پادشاه وقت بود ایاز نام غلام خود را بسیار دوست
میداشت غلامان دیگر رشک بردند که چه سبب است که ما را پادشاه چنین
دوست نمیدارد که باهم خوبصورت و شسته و بیهم بودند پس پادشاه فرمود از غلامان
که در چاه در آورد و در میان چاه قرار گیرد چون وی در چاه افتاد بر زمین رسید
و در میان ماندن نتوانست پادشاه فرمود که چرا در میان متوقف نشدی
عرض کرد که در چاه معلق ایستادن محالست همچنین از دو سه غلامان امتحان کرد
پس ایاز را فرمود که تو در چاه برو و در میان آن باش وی نیز اندرون بیفتاد
و در میان ماندن نتوانست چون پادشاه فرمود که چرا در میان نماندی گفت
تقصیر شد این بار همچنان بجا خواهم آورد دو سه بار همچنین کرد و همچنین بود و او
هر بار بیان تقصیر خود کرد پادشاه از دیگر غلامان فرمود دیدید ادب ایاز
که هر بار خود را تقصیروار نمود و بر من حجت نیاورد و هر چند میدانم که در وسط

چاه ماندن محالست مگر برای امتحان ادب و اطاعت شما گفته بودم پس از این
سبب ایاز او دوست بسیار میدارم و نیز مرید را باید که پیش پیر خود تعریف
و بزرگی دیگری نکند و در حضور او بغیر او التفات ننماید و بالکلیه متوجه باو نشیند
که او نائب رسول خدا صلی الله علیه و علی آله وسلم است و متابعت و تعظیم
او عین متابعت خدا و رسول او است و تعظیم نائب عین تعظیم منیب است
و بر مصلای پیر و سجاده او پا ننهد و در جایی که او نشسته باشد پا دراز نکند و برابر او بجانب
نشیند و در امور کلی و جزئی اقتدا به پیر کند چه در خوردن و نوشیدن و چه در خفتن
و طاعت کردن و هیچ اعتراض بر حرکات و سکنات او نکند و حرکات و افعال
او را بچون افعال خود نپندارد و او خود در حضور پیر پا نکند و نیز مرید را باید که از سخن پیر اگر بخلاف شرع و اقتدا از وی
نشود که اثر دل پیر از نیز خود سبب مردودی و مطرودی خواهد شد و نیز باید
که پیش پیر هر کاری که حکم فرماید زود و انصرام آن کند و حتی المقدور اهمال آن روا ندارد
و الا مردود خواهد شد حضرت قطب الدین بختیار کاکی فرمود که وقتی من در نماز نفل بودم
و پیر من مرا آواز داد و فی الفور ترک نماز کردم و رفتم پیر پرسید چه میکردی گفتم در نماز نفل
بودم فرمود از جا خوب و نیکو کردی که فاضل تر است از نماز نفل مستعد بودن بکار
پیر بر مرید واجب است که اعتقاد کند که نیست هیچ یکی از مشائخ بروی زمین
کاملتر از پیر خود تا فائده مترتب گردد از آنکه اگر در دل مرید ترددی باشد و نیز طلب
و قیمت فائده ندارد و از جمله آداب مرید آنکه سخن نکند در حضور پیر الا بضرورت
و ظاهر نکند چیزی از خوبیهای خود در حضور او و مصلای خود در حضور او
نگستراند مگر وقت نماز بعده فی الحال بپیچد و مستعد شود برای خدمت پیر
و چون مشغله بحضور پیر نکو شود سکوت ورزد و اگر چه جواب آن دانسته باشد
و آنچه از جواب آن بر زبان جاری شود قبول نماید اگر در جواب پیر تقصیر باشد

روآن نکند بر قصور فهم خود حمل کنند یا تاویلی نیکو کنند اگر بر سبیل ایما در خدمت دوست
عرض دارد هم روا باشد الا با بیگانه اصلا نگوید و بدانکه بوسیدن دست و پای پیران
و بوسه دادن بر آستان و زانوی ایشان و سر افگندن پیش ایشان از غایت آداب
مریدان است با پیران و نشان عظمت و جلال پیران و علامت خلوص و نیاز
مریدان است و خالی از ثواب و حصول درجات نیست * چونکه اکثر از ابنای روزگار
اعتراضات میکنند بر کثرت اخذ بیعت گوش خود به سوالات ما خبر میشود
و ذکر پیری و مریدی در میان آمده حرفی چند برای دفع اعتراض اینها
مختصر ضمین از کتب معتبره نقل میکنیم که مولانا ضیاء الدین برنی قدس سره
از عظمای خلفای حضرت نظام الدین سلطان المشائخ از اخص مورد عنایات و مهبط
عطایات شیخ خود بود و مجموعه لطائف و ظرائف بود و مسمع شیخ اکثر حکایات و کلمات
خوش گفتی و با خواجه خسرو و میر حسن علای سنجری صحبت گرم داشت و هر سه بزرگوار
با هم و یکجا زندگانی میکردند و جامع کتاب تواریخ فیروز شاهی هم ویست که بموجب
حکم سلطان جلال الدین فیروز شاه ترک خلجی جمع کرده بود وی در حسرت نامه خود
آورده است که وقتی من بخدمت حضرت نظام الملة والدین حاضر بودم
در انوقت در دل من گذشت که مشائخ سلف در گرفتن بیعت مریدان بسیار
احتیاط میکردند و شیخ من بلطف و کرم بخاص و عام بلا احتیاط دست بیعت میدهد
درینباب چه حکمت باشد و خواستم که سوال کنم هنوز خطره من تمام نشده بود و سخنی
بر زبان نرانده بودم که شیخ منور کشف بر خطره من آگاه شد و فرمود که حق جل و علا
در هر عصری بحکمت کامله خود خاصیتی نهاده است که بسبب آن در آن عصر خاصیتی
پیدا می آید و طبیعت اهل عصر با یکدیگر مشابهت میدارد و اصل ارادت مرید
انقطاع از غیر حق است و اشتغال بالله و بزرگان سلف تا مرید را انقطاع کلی از غیر حق

دست نمیداد و دست بیعت نمیدادند اما از عهد ابو سعید ابو الخیر که آیتی از آیات الهی بود
تا عصر شیخ سیف الدین باخرزی و از عهد شیخ الشیوخ شهاب الدین عمر سهروردی
تا عهد ولایت شیخ فرید الحق والدین بر سر های این بادشاهان هجوم خلق بکثرت بیشتر شد
و امرا و وزرا و ملوک و خاص و عام حاضر شده و از خوف آخرت در پناه این عاشقان
الهی می آمدند و این مشایخ از راه لطف عام دست بیعت بخاص و عام میدادند
و هیچکس نمیتواند که سلامت محبوبان خدا را مقیس علیه سازد و من هم بسنت
پیران عظام در گرفتن مریدان احتیاط نمی کنم که درین چند فواید حاصل اند اول آنکه
متواتر می شنوم که این عمل بیعت بسیار کسان را از مریدان من از معاصی باز میدارد
و نماز با جماعت میگذارند و اوراد و نوافل مشغول می شوند و اگر من در ابتدا با ایشان
شرط حقیقت ارادت بگویم شاید که از ایشان بر نیاید و ازین قدر ثواب هم محروم مانند
دوم سبب آنکه در خاطر نگذرانم و یا وسیلتی انگیزم و یا شفیع در میان آرم شیخ کامل و مکمل
در دادن بیعت مرا اجازت فرموده و می بینم که مسلمانان بعجز و اضطرار پیش من آیند و میگویند
که از جمیع گناهان توبه کرده ایم من بنیت آنکه شاید که سخن ایشان راست باشد
دست بیعت میدهم و خاصه تر آنکه از صادقان می شنوم که ارادت مرید این پیران
از معاصی باز میدارد سوم سببی قوی تر از همه اسباب آنست که روزی پیر و شیخ
من فرید الحق والدین قلم و دوات پیش من نهاده فرمود که تعویذ بنویس و بحاجتمندان
بده و من از تفویض اینکار در دل تنگ شدم چون آثار ملال بر روی من مشاهده فرمود
ارشاد کرد که نظام الدین هنوز وقت ملول شدن نیست وقتیکه حاجتمندان بسیار رسیده بر تو
هجوم خواهند کرد حال تو چه خواهد بود من بر پای شیخ در افتادم و گریه کردم و عرض نمودم
که حضور مرا بزرگ گردانید و بعزت خلافت خود معزز ساخت و من فقیری ام از اختلاط
خلائق متنفر و این کار خلافت بس کار بزرگ است سر انجام آن اندازهٔ من بیچاره نیست

باستماع این عرض خواجه را حالتی روداد و راست بنشست و مرا نزدیک خود طلب و
پیشتر بنشاند و فرمود که نظام الدین بدانکه فردای قیامت مرا در درگاه بی نیاز
آبروی خواهد بود یا نه اگر خواهد بود با تو عهد میکنم که پای خویش در بهشت ننهم تا ایشانرا
که تو دست بیعت بایشان داده باشی با خود در بهشت نبرم پس من با همین سبب
با اکثر مردمان دست بیعت میدهم که خلق خدا گنهگار است و توفیق نکوئی کمتر
پس تا هر قدر خلق که بوسیله جبیله پیر دستگیر من از آتش دوزخ خلاص یابند غنیمت
است انتهی تا اینجا حالت پیران و بیان عقیدت و آداب مریدان علی العموم
بود حالا شمه از ذکر پاک حضرت پیران پیر و میران میر هادی زمین و آسمان شیخ جن و حور
و ملائکه و انسان و فضیلت و مرتبت مریدان و منتسبان پیر پیران و افضلیت
و اکملیت طریقه انیقه علیه قادریه بر جمیع سلاسل مقدسه مشروحه از کتب معتبره مستنده
و اقوال محدثین و مورخین مذکور میگردد تا این تذکره هم خالی از برکت ذکر عظمت غوثیه
علی صاحبها الثناء و التحیه نباشد باید دانست که علو قدر اتباع از شرف متبوع
و مزید فیض انبیا از بزرگی پیغمبر متبوع است فضیلت و مزیت این امت مرحومه که علمای ایشان
مثل انبیای بنی اسرائیل اند و خیر امة یکی از القاب عطایش محض بوجه شرافت و بزرگی
حضرت نبی اکرم سلطان الانبیا اشرف بنی آدم صلی الله علیه وسلم است و سبب
افضلیت و اکملیت این شریعت غرا و ملت بیضا افضل و اکمل شدن
حضرت خاتم الرسالة است پس حضرت غوثیت نور چشم خاتم الرسالة چون باتفاق
جمیع بزرگان دین بادشاه اقطاب و اتقیا مالک رقاب اولیا و اصفیا هستند و از جمیع
اقطاب و اغواث و افراد و بلکه کل اولیا سابق بالا و افضل و اکمل و اعلی اند حتی که اولیای
معاصرین هم مثل سابقین و لاحقین رقاب اطاعت بصد چشم زیر پای مبارک
آن مالک الرقاب نهادند و از سماعه صد ها شواهد بر این قائل فضل کلی و اکملیت

دا علویت و غوثیت علی الاطلاق آنجناب شدہ بمسرت تمام عرض میشود اشعار

گرچہ زشناسی تو چہ غوث الثقلینا — محبوب خدا ابن حسن آل حسینا
سرور قدست ہمہ بنہادند و بگفتند — تا اللہ لقد آثرک اللہ علینا

ایضاً

یا غوث زمانہ شیخ عبد القادر — از ذات تو بود خدائی ظاہر
زادند ترا قدمت اولیا اکابر — در صورت عبدی و معنی قادر

ایضاً

سر من بچشم جہان کیستی اے چہ ہستی — تو زیادہ زماہی و دگران کم از شمارہ
بہ دو دیدہ کی توانم کہ برخ تو بنگریم — دو ہزار دیدہ باید کہ ترا کنند نظارہ

ایضاً

نہ تو جہان کجا روی کہ تو شاہ بی نشانی — ز تو دل کجا گریزد کہ تو سعد جاودانی
نہ چنین خوش است جانم کہ سگ در تو باشم — چکنم چہ چارہ سازم اگر از درم برانی
نہ بجز تو نشتہ کند جان کہ شدہ ام تو حیران — بجز تو نیست کس نشانہ تو بہ ہیچکس نمانی
بہ شناسی تو زبانم نرسید گنگ گشتم — پس از این مگر بگویم بزبان بی زبانی

پیران کبار قدس اللہ اسرارہم طریقۂ قادریہ افضل طرق و اسرع الوصول الی اللہ است و تابعانش شرف ایمان و در حمایت و حراست آنحضرت در حفظ و امان بودہ اند چنانچہ خود حضرت غوثیت اشارت بابشارت بمعنی میفرمایند إِنِّي أَخَذْتُ سَبْعِينَ مَوْثِقًا مِنَ اللّٰهِ تَعَالَى أَنْ لَا يَمُوتَ مُرِيدِي إِلَّا عَلَى التَّوْبَةِ وَالْإِيمَانِ یعنی فرمود غوث اعظم رضی اللہ عنہ تحقیق کہ من ہفتاد بار عہد گرفتم از اللہ تعالیٰ براینکہ نمیرد مرید من بغیر از توبہ و ایمان ایضاً وَلِي فِي كُلِّ طَوْرٍ الدَّخْلُ لَا يُقَاوِي وَلِي فِي كُلِّ أَرْضٍ خَيْلٌ لَا تُسَابَقُ وَلِي فِي كُلِّ جَيْشٍ سُلْطَانٌ لَا يُخَالَفُ وَلِي فِي كُلِّ مَنْصَبٍ خِلَافَةٌ لَا يُعْزَلُ

یعنی هر او در هر طور یلہ محلی ست کہ متفاوت کردہ نشود و در هر زمین خیلی ست کہ مسابقت کردہ نشود و هر او در هر لشکر سلاطین ست کہ مخالفت کردہ نشود و در هر منصب خلیفہ ایست کہ عزل کردہ نشود ایضًا اِنَّ یَدِیْ عَلٰی رَأْسِ مُرِیْدِیْ کَالسَّمَاءِ عَلَی الْاَرْضِ دست من بر سر مریدان من مانند آسمانست بر زمین و نیز فرمود کہ بدست من سجلی دادہ شد بمقدار درازی انتہای نظر چہ کہ نام اصحاب و مریدان من کہ تا قیام قیامت نسبت خود بمن درست خواہند کرد دران سجل ثبت یافتہ است و حکم شد کہ این ہمہ را بتو بخشیدیم و از مالک دوزخ پرسیدم کہ ہیچ یکی از اصحاب من نزد تو ہست گفت فی یا آن پاس گدای حضرت قادریہ خوشوقت باش سنشنوی کہ چہ میگویند در شان

شاہ گیلانی کہ مرحم را چو نور دیدہ است
ما غلام او کہ ما را حق بوی بخشیدہ است
از گدایان ہمہ کویش چہ ہستم را چہ کار
گر جلال و سیہ بہشت و دوزخ ہم زیر پا است

ایضًا وی فرمودہ اگر سینہ شود عورت مرید من مشرق و من مغرب باشم چو تم او را با است

ہر کرا یار بود در دل زار نکرد
ہر کہ چو شود عشق او روی خوار نکرد و ہر کہ

و ہم فرمودہ اگر کسی خود را مرید من گوید باشد بیامرزد گناہان او را حق سبحانہ و تعالی قطعہ

شاہ گیلانی تراحق در وجود
رحمۃ للعالمین آوردہ است
ہر کہ شد از آن تو مقبول خداست
گر چہ ہر ناکردنی را کردہ است

و ایضًا فرمودہ تمامی مریدان من و مریدان اولاد و احفاد و خلفای خاندان من ہم بعضی از ایشان اول آنکہ قدم پیدا نہ ہم از پیش رب خود تا روانہ نکند من شمار آنہا بہ بہشت

بہر ایشان قدم از پیش خدا
تا روانہ نسازد ہم بہشت
جانب روضۂ نعیم بہشت
پاک پاکیزہ عنبر سرشت

و صاحب نسائم شریفہ میفرماید نقل است از شیخ سعد قیلوی کہ ہر کہ با این حضرت شیخ چنگ در زند نجات یابد و از حضرت شیخ رضی اللہ عنہ وارضاہ پرسیدند

کہ اگر شخصی خود را منسوب سازد و او دست بیعت بتو نداده و خرقه نگرفته باشد و در اصحاب تو
معدود نیست پس جواب فرمود که اگر بمن متوسل شود و مرا یاد کند او را حق تعالی قبول کند
و اگر به سبیل مکروه بود توبه اش روزی شود و او از اصحاب من است و حق تعالی
بمن وعده کرده که جمیع اصحاب و اهل مذهب و هر که مرا دوست دارد
در بهشت در آرد و هم در کتاب بهجه از جماعت مشایخ کبار نقل کرده که حضرت شیخ
رضی الله عنه برای مریدان خود تا قیامت ضامن شده که هیچ یکی از ایشان بی توبه
نخواهد مرد و در مناقب غوثیه گوید المنقبة الثانیة والثمانون فی تخلیصه
مریدا له لم یعرف الحق ورسوله سواه من عذاب المنکر والنکیر عند السوال
آورده اند که مریدی از مریدان حضرت غوثیه محبوبیه رضی الله عنه با آنحضرت اعتقاد و دوستی داشت
و در آن حضرت چنان محو بود که از شناخت خدا و رسول صلی الله علیه وسلم و از دین
فرو مانده بود و تا وفات یافت در قبر منکر و نکیر آمدند و سوال کردند که من ربک و من نبیک
وما دینک گفت مرا همین شیخ خود را می دانم فرشتگان ازین جواب او متحیر شدند
و به درگاه حق جل وعلا رفتند و عرض کردند که ای بار خدایا بنده تو چنین می گوید
فرمان حق تعالی شد که بروید و او را عذاب کنید فرشتگان آمدند تا وی را عذاب
کنند روح مطهر حضرت غوثیه محبوبیه رضی الله عنه حاضر شده به نکیر و منکر گفت
اگرچه وی خدا و نبی را نمی شناسد اما اقتدا بمن کرده است و من همه را می شناسم
او را بمن بخشید فرشتگان باز به درگاه حق تعالی رفتند و عرض کردند که بار خدایا محبوب تو
و محبوب سبحانی غوث اعظم سلطان سید عبدالقادر رضی الله تعالی عنه چنین می گوید
فرمان الهی شد که وی را عذاب کنید منکر و نکیر بفرمان قادر قدیر باز آمدند [illegible] حضرت
[illegible] حضرت غوثیه محبوبیه [illegible] از دست منکر و نکیر گرفتند و گفتند
اینکه [illegible] بمن بگذارید و گرنه چندان آتش عشق حق در باطن دارم که اگر [illegible]

شد پیر نیز آنجا رسید و درخواست که این عصمتش را پاره نماید آن عفیفه
جز پناه پیر خویش پناهی نداشت چون از دست آن فاسق پناهی ندید بنا از الغیاث
یا غوث اعظم الغیاث یا غوث الثقلین الغیاث یا شیخ محی الدین الغیاث یا سید
عبد القادر درآمد دران وقت حضرت غوثیه محبوبیه رضی الله عنه در مدرسه خویش
وضو میساختند و نعلین چوبین در پای مبارک بود چون فریاد آن عفیفه بگوش مبارک
آنحضرت رسید فی الحال نعلین چوبین را از پای مبارک کشیده طرف آن غار روا دادند
آن فاسق میخواست که آن مقصود بد را بجا نیاورده بود که آن قبقاب بسرش رسید
چندان ضرب کرد که مغزش پریشان گشت و هلاک شد ضعیفه قبقاب را گرفته بخدمت رسید و قصه
که بر وی داده بود بحضور جناب مسعود ظاهر ساخت همه متعجب شدند ۔ شعر ۔ چه غم دیوار امت را
که باشد چون تو پشتی بان ۔ چه باک از موج بحر آنرا که دارد نوح کشتیبان ۔ ایضاً ۔ المنقبة
الثالثة والعشرون فی تخلیص الله تعالی مریده من تاثیر نار الدنیا والآخرة
بیان عظمت الله قاضی عماد علوی بن نظام الدین بن میان محمد شاه بن حضرت
قدوة الابرار العارفین حضرت میان وجیه الحق والدین علوی
رحمة الله علیه نقل میکردند که در برهان پور متصل خانه من هندوی از قوم کهتری زناردار بود
و بجناب مستطاب فیضمآب حضرت غوثیه محبوبیه رضی الله عنه اعتقاد و بندگی درست داشت
چنانچه در روز عرس شریف مبلغها خرج میکرد و طعام اقسام گوناگون می پخت و در روز
بسیار می شود و اکابر و فضلا را می طلبید بعد وفات او قبائل او و برادران وی بطریق هندوان که بجای
سوختن کافر است بردند و هیمه و روغن بسیار بر آتش دادند هرچند آتش در او اثر نکرد
بر هیمه روغن می انداختند و پارچهای چوب سوخته می افگندند سر موی او نسوخت
قبائل او ناچار گشته اتفاق نمودند که در تابوتی که رود بی روان است بنیا زمیم و دران
سازیم و دران اثنا درویش دلریش صاحب دلی را از حضرت غوثیه محبوبیه رضی الله عنه

در واقعه معلوم گشت که فلان هندو پیش فلان کس که یکی از فرزندان من است
بکلمهٔ طیبه مشرف شده و داخل سلسلهٔ اهل ارادت ما گشته است و سعید الله نام دارد ویرا
غسل داده نماز جنازه او گذارده و دفن کنید که وعده پروردگار نیست که مرید من آتش
دنیا و آخرت کار نکند و از ایمان بسلامت بگذرد البیضة الخ لنسبته اشتهار
فی مراتب مرید به رضی الله تعالی عنه در تفضیل مریدان خود فرموده اند
البیضة منا بالف قیمة والفرخ لا یقوم یعنی بیضه از ما قیمت هزار است
و چوزه را قیمت نیست یعنی مرید مبتدی من با بیضه قیمت هزار مرید دیگر است
و مرید متوسط مرا قیمت نیست درین قول پاک آنحضرت رضی الله عنه مبتدی را
تشبیه داده به بیضه و متوسط را بچوزه و از تشبیه منتهی بمرغ سکوت فرموده که معلوم بود
چنانکه مرتبهٔ اول بیضه پیدا شده و مرتبهٔ دوم چوزه و در مرتبهٔ سوم مرغ پس تحصیل مریدان نیز
سه درجه است درجهٔ اول مبتدی است و درجهٔ دوم متوسط و درجهٔ سوم منتهی پس
باید دانست که مرید مبتدی حضرت قطب الاولین والآخرین غوث الجن والانس
والملائکة المقربین رضی الله عنه افضل و اکمل است از رسیدگان دیگر تا مرید متوسط
و منتهی را انتها نیست که از پیران زمان هم گوی سبقت ربوده اند پس سعادتمند کسی که
خود را در سلک ارادت وی منتظم دارد و چه مقبل مریدی که با اقبال و دولت بسلسلهٔ علیه
غوثیه قادریه ارادت نماید و در سایهٔ حمایت آن شاهنشاه ولایت در آید و چه بدبختیکه

بی ادبی بزرگان از این خانواده نماید و سرگردان گردد اشعار

هر که وابسته از سلسلهٔ قادریست — از همه والی ولایت برتریست
سلسلهٔ قادری از جمله به — پیر دستگیر و به جمله مه
شاه او محکم همیشه بود — حاکم این سلسله ثابت بود
هر که درین سلسله دستی زند — حب دل از سلسله ها بر کند

حضرت گیلانیست شہ جملہ پیر ❊ ہر کہ شوی چاکر پیر کبیر

بیعت او بین کہ بیرزد ہزار ❊ چون زہ او زانکہ تو قیمت شمار

ہست غرورش سگان باشند ❊ قیمت او را کہ شناسد کہ چند

شاہ دو کونست دو کونش دکان ❊ بیع و شرایش ہمہ سود جہان

گفتہ چنین قادر حق زدہ ❊ ہست علی رغم جہلا ولی

ہیچ مریدش نرود در سقر ❊ اند مریدان ہمہ عاصی مقر

جنت فردوس بود جای شان ❊ بہر دوزخ نرود پای شان

و در کتاب بہجۃ الاسرار شیخ ابو الفرج ابن الجوزی نقل میکند از حضرت شیخ علی بن الہیتی کہ میگفت لیس مرید شیخ اسعد من مرید الغوث الاعظم السید عبد القادر الجیلانی رضی اللہ عنہ یعنی مریدان پیران دیگر سعادتمند و فائز تر نیستند از مریدان حضرت غوثیہ محبوبیہ حضرت شیخ بقا بن بطو میگفت رأیت اصحاب سیدنا الغوث الاعظم رضی اللہ عنہ کلھم اقرب الانوار فی محفل السعداء یعنی دیدم مریدان حضرت غوثیہ را ہمہ روشن و تابان اند در مجالس سعادتمندان یکی از مشائخ پرسید از حضرت غوثیہ محبوبیہ از حال مریدان فاجر پس فرمودند الباتی والفاجر لنا یعنی مریدان نیکوکار از آن من اند و من از آن مریدان گناہگارم ایضا آنحضرت فرمود در زمان حسین بن منصور حلاج کسی نبود کہ او را دستگیری کردی و از لغزشی کہ او را شدہ بود باز داشتی اگر من در زمان او میبودم او را دستگیری میکردم تا کار او باینجا نمیکشید و من دستگیری میکنم ہر کرا از مریدان من مرکب بلغزد و از پای در آید تا روز قیامت و ہمچنین مذکور است از ابو نجیب سہروردی رحمۃ اللہ علیہ کہ شیخ کبیر ضیاء الدین کہ از شیخ حماد دباس ہر شب آوازی ہمچو آواز نحل یعنی مگس انگبین می شنیدی چون این معنی بحضرت مالک الرقاب شفیع المریدین

سیدنا سید ابی محمد محی الدین شیخ عبد القادر جیلانی نقل کردند آنحضرت بصحبت شیخ حماد تشریف بردند پرسید بیت صحبت و تیاس این سانچیست بہر زبان این نغمہ و آواز چیست + شیخ حماد فرمود کہ مرا دوازدہ ہزار مرید اند ہر شب ایشان را یاد میکنم و حاجات ایشان از حق تعالی میخواہم و ہر کہ از ایشان بگناہی مبتلا است درخواست میکنم تا در آن ماہ او از توبہ دہد یا از جہان بیرون برد تا ویری در گناہ نماند پس آقای ما شفیع المریدین حامی و والی الطالبین فرمود کہ اگر حق سبحانہ و تعالی مرا منزلتی دہد در حضرت خدای خود درخواست کنم کہ مریدان من تا قیام قیامت بی توبہ نمیرند و من بدین ضمان ایشان باشم شیخ حماد گفت کہ حق سبحانہ و تعالی مرا شاہد نمود بہ پیشت آنچہ او از رب خود درخواست کرد + از کرم او را ہمانند ہست کرد + و ہم ارشاد گردیدہ.

تمسك بنا في كل هول وشدة	نغيثك في الاشياء جمعا بهمتي
اذا ما مريدي في البلاد بمشرق	دعاني أغثه حيث كان ببلدة

ایضاً

مُرِيدِي لَا تَخَفْ اَللّٰهُ رَبِّي	عَطَانِي رِفْعَةً نِلْتُ الْمَنَالِ
مُرِيدِي هِمْ وَطِبْ وَاشْطَحْ وَغَنِّ	وَافْعَلْ مَا تَشَاءُ فَالْاِسْمُ عَالِ

نظم

ای مرید خاص من خوش حال باش	سر حق با اہل حق برگوی فاش
ہر چہ خواہی کن تو آن ای مستمند	ہست نامم بس بزرگ و بس بلند
ای مریدم تو ز آفت سنال	رب من داده مرا رفعت کمال
ای مرید خاص من بگذار بیم	حق غفور است و رحیم است و کریم
ای مرید خاص من بگذار غم	از شکایتہای اہل من چہ غم

مثنوی

از سلاسل که عروة الوثقی ست — بیشک این سلسله بلطف خداست
همه فرع اند و اصل شان این ست — این سخن پیش گوش اهل دین ست
هر که در قادریه یافت نظام — شده مقبول خالق علام
عظم این سلسله بعون خداست — پاک از بدعت و ضلال الهواست
نعل بالنعل سیر سنت شد — در خفی و جلی بحب طلب
بدعتی اصل باشد آن نامرد — که انحراف از جناب آن شه کرد
ابتدای همه سلاسل او ست — انتهای همه منازل او ست
شده شطاریه از و پرنور — چشتیه هم ز فیض او مشهور
کبرویه از و کبیر شده — در دو آفاق بی نظیر شده
سهروردیه را تعلق از و — نقشبندیه را شرافت از و
بر همه مالک الرقاب ست او — همه انجم اند و آفتاب ست او
هر یکی ذره هوا خواهش — هر یکی خوشه چین درگاهش
بر همه سید سلاسل دان — در همه مستفید کامل دان
بهمت او چو مهر رخشان فاش — لیک از نور کی برد خفاش
سگ درگاه آن شه جیلان — بهتر از شیرهای هر دو جهان
رافضی را از و عنایت نیست — خارجی را از و هدایت نیست
رافضی را با دلفگار بود — خارجی را باد غبار بود
بیشک این سلسله چو سلک گهر — در گلوی سیه دلیان خنجر
بیگمان جنتی ست آن سن مرد — کز اخلاص او بایمان گرد

و هم درین معنی نیز بزرگی گفته است نظم

سگ درگاه میران شو چو خواهی قرب ربانی — که بر شیران شرف دارد سگ درگاه جیلانی

قطعه

ای برادر گر همی خواهی که یابی سروری	باش در دنیا غلام آستان قادری
بالیقین یابد نجات و گردد از اهل بهشت	هر که او باشد مرید خاندان قادری

زهی سعادتمندی و نیک بختی که دست ارادت و بیعت باین سلسلهٔ عالیه [illegible] که
فقد استمسك بالعروة الوثقى لا انفصام لها عبارت از آنست زده باشد
وخود را در زمرهٔ غلامان و مریدان این خاندان پاک داخل کرده چنانچه شهزاده دارا شکوه
قادری علیه رحمة الله الباری در سفینة الاولیا میفرماید بشارت باد مر کسانیکه پنجه
ایشان به نبی معظم و مکرم سیدنا و شفیعنا محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم و پیر ایشان
خداوندم حضرت غوث اعظم سیدنا و شیخنا شیخ عبد القادر جیلانی علیه السلام و امام ایشان
حضرت امام اعظم ابوحنیفه باشد و خوشا حال آن سعادتمندانی و نیک بختانی که باین
سعادت عظمی مشرف شده و درین درگاه نسبت ارادت و بندگی را درست کرده اند
امید که این فقیر نیز از کمترین بندگان و نیازمندان این درگاه است و چون آنحضرت
پیر دستگیر در دنیا و آخرت نجات یابد و داخل منتسبان آن درگاه والا جاه باشد
نقل است که آنحضرت میفرمودند هر مسلمانیکه بر مدرسهٔ من گذشته است یا رو
مرا دیده است عذاب گور و قیامت از وی تخفیف کرده شود روزی گویند که مردی از بغداد
بر آن حضرت آمد و گفت پدر من وفات یافته است او را در خواب دیدم گفت مرا
در گور عذاب میکنند نجاتم بدست شفیع المریدین شیخ سید عبد القادر رضی الله عنه برو و التماس
دعا کن شیخ گفت او وقتی به مدرسهٔ من گذشته است گفت آری شیخ ساکت شدند
روز دیگر آنمرد بیامد و گفت پدر خود را در خواب دیدم بغایت خوش و خرم و خلعت سبز
در بر پوشیده و میگفت که عذاب از من برداشتند و این خلعت ببرکت حضرت
سیدنا و شفیعنا شیخ سید عبد القادر رضی الله عنه بمن دادند بر تو باد که همیشه در خدمت حضرت

شیخ باشی سعادتمند شخصیکه آن جمال را دیده باشد و دوستداران کو شخصیکه آن آواز
شنیده باشد و طالع مند شخصیکه برآن مدرسه گذشته باشد شیخ علی بن هیتی گفته
که هیچ خرقه را بابرکت تر و هیچ طاقیه را منور تر از خرقه و طاقیه پیر پیران مرشد مرشدان
شیخ سید عبد القادر و مریدانش ندیده ام و هیچ روز را مبارک تر از آن روز که آن جمال را
سید دیدم ندیدم یکی از اهل یمن گوید که عزیمت اسلام کردم و در خاطر داشتم که پیش بهترین
اهل زمین باین سعادت مشرف گردم و در خواب دیدم که حضرت عیسی علیه السلام میفرمود
به بغداد برو و بدست شیخ سید عبد القادر اسلام آر که بهترین اهل زمین است و شیخ ابو عمر
ابن مرزوق گفته شیخ سید عبد القادر شیخ و امام ماست هر که درین زمان به راه الهی مرید
و حالی یا مقامی باو منسوب نمیشود شیخ سید عبد القادر امام اوست و حق تعالی
عهد گرفته است از جمیع اولیاء الله تعالی که امر او را قبول کنند خلیفه ایست از رسول الله
صلی الله علیه وسلم متوسل شده اولیاء کرام الله و شیخ سید درین زمان از شیخ و سیدنا سید
عبد القادر جیلانی با اولیای وقت سیده و تا قیامت خواهد رسید و هر که
بمراتب جمیع اولیاء الله اطلاع دارد اما بیچکس را بمرتبه شیخ علیه السلام اطلاع نیست
و بجامی دیگر چنین فرمایند نقل میکنند که از چهار حصه اهل هندوستان از وقت عروج
و شریف دو حصه مرید حضرت پیر دستگیر غوث الثقلین شاه محی الدین شیخ سید عبد القادر جیلی
علیه السلام اند اما اشراف بیشتر و یک حصه مرید شاه مدار اما اجلاف بیشتر و نیم حصه مرید حضرت
خواجه معین الدین چشتی و نیم حصه مرید مخدوم بهاء الدین زکریای ملتانی قدس الله اسرارهم
انتهی مذکور است از شیخ ابو الحسن علی بن محمد بن احمد بغدادی معروف بابن جمالی
رحمة الله علیه که گفت شبی در ایام طفلی در تاریخ سنه ثلاث و خمسین و خمسمائه در خواب دیدم
که آب شهر عیسی خون در کم شده است و سماک آن حیات و حشرات و آب مشتعل شده
و می افزود من از آن بگریختم و در خانه آمدم مردی دیدم از درون خانه فروخته میں داود رفت

بدین تمسک کن گفتم این مروحه نتواند برداشت فرمود ایمان تو ترا بر خواهد داشت
کناره آن مروحه بگرفتم خود را نزدیک آن مرد یافتم بالای تختی و خوف من ساکن شد
گفتم یا الذی من علی بك من انت فرمود من پیغامبر تو ام صلی الله علیه وسلم
از هیبت آن در لرزه شدم گفتم یا رسول الله دعا کن مرا که بمیرم بر کتاب الله و سنت تو
فرمود نعم و شیخ تو سید عبد القادر است سه نوبت من این التماس کردم همین جواب
هر سه بار داد چون بیدار شدم آن خواب را به پدر خود گفتم آنحضرت و هم افضل الابدال و الاقطاب
و الاوتاد سیدنا عدی بن مسافر میگویند که هر که از من مرید شدن و خرقه گرفتن خواهد فورا اول او را
و مرید نی خود میگیرم و خرقه میپوشانم بلکه مریدان پیر این پیر اگر ایشان همواره در رحمت الهی
مستغرق اند و کسی بحر را گذاشته پیش نهر یا که آب میجوید آید حیف صد حیف آن زمانه
کجا و آن مقام و صاحب مقام کو که آنچنان افضل الاقطاب و الاوتاد مثل حضرت عدی بن
مسافر به نسبت خدام عام و مریدان مبتدی آنحضرت اینقدر رعایت ادب میکردند و حالا
وجود ولایت عنقا است و اگر کسی ولی هم گردد و لکن خاکپای آنحضرات شدن نمی تواند
بعض مشائخ سلاسل چه چرا تنها میکنند ولایت و گزاف ها میزنند و چون قادری بندگی
تمامی را می یابند میگویند که در طریقه شما ریاضتها بسیار است و چله ها دراز باید کشید
بیا و دست ارادت بمن ده و در طریقه جدیده ما داخل شو بیک توجه از فرش تا عرش
پیش رویت مکشوف مینمایم و بیک نظر جمیع لطائف را جاری میکنیم و صدای الله الله
از آنها برآریم ما شاء الله این لطائف الحیل خوب است یک دو لطیفه ظریفانه درین محل
یادم می آید لکن ایرادش درین کتاب مقدس مناسب ندانستم فی الجمله این همه
شطحیات اهل سکر و صحا این نسبت و معاملات مجاذیب اعوذ بالله من هذه الهذیان مریدین
و مستفیدان و مسترشدان و معتقدان این خاندان قادریه و ذاکریه مقدسه معظمه را باید
که حسب نوشته دستور العمل فسانکم شریفه متحمل بشوند و پابند شروط مرقومه الذیل باشند

تسبیح پنجم برای ارباب ذوی الالباب واضح و روشن و لائح و مبرهن است
که طالب مقاصد بنا بر علی الفواید خاصه بنی نوع انسان است چه هر فرد از افراد این جنس بسبب
مقتضای فطرت و اقتضای جبلت طالب مقصود است در اغلب مطالب دنیا شده
و در تحصیل آن مقصود توسل بچیزی و اعانت از کسی میخواهد پس اگر کسی خواهد که شاهد مقصود
از ورای پردهٔ غیب جلوه گر آید و بطریق سهولت و آسانی چهرهٔ مقصد بی دشواری از رخ بنماید
دست ارادت از خلوص نیت و حسن عقیدت بدامن عاطفت حضرت قطب الاقطاب
رضی الله عنه زند زیرا که از ملفوظات آنحضرت رضی الله عنه و از کلام سایر اولیا رحمهم الله تعالی
معلوم و مفهوم است که بمجرد توجه بسوی پرفتوح آنحضرت رضی الله عنه ابواب مقاصد [illegible]
بروی مریدان و معتقدان بی تفرقه و پریشانی و دغدغهٔ دل نگرانی مفتوح است و نیز از کتب
معتبره معلوم گشته که اعانت و امداد او رضی الله عنه اهل اعتقاد را الی یوم التناد خواهد بود
بخلاف سایر اولیا که بعد مدت تاثیر ارواح ایشان تا غایتی و زمان اعانت ایشان را انتهایی است
اما طریق توجه بآنحضرت که سرمایهٔ سعادت جاودانی و حاصل دولت دو جهانی است
موقوفست بر شرطی چند شرط اول آنکه بغیر از محبت آن حضرت هیچ یک از اولیا
در دل او نباشد و توجه بروح ایشان نکند زیرا که آنحضرت را غایت [illegible] و غیرت کمال است
و نشان جلال است و یحذرکم الله نفسه شرط دوم آنکه به [illegible] هیچ یک از اولیا را
با مرتبت ملازمان آنحضرت مساوی ندانند و در ذکر فضائل اولیا چندان مبالغه نکنند
که از آنجا توهم مساوات شود شرط سوم آنکه چون جمیع امور و مهام خود با آنحضرت تفویض
نموده باشد بدیگری ملتجی نشود شرط چهارم آنکه در هر امری که بجانب آنحضرت ملتجی شود بلکه
عقلا با وجود وفور عقل خرده دانی از تدبیر آن عاجز آیند و بعجز خود معترف شوند و در مثل
این امور جناب او را ملاذ و ملجا خود سازد شرط پنجم آنکه بعد از توجه بآنحضرت و نذر در حصول
مطلوب دغدغه و تردد نکند و یقین داند که البته بحصول خواهد پیوست [illegible]

بدان حضرت کنند از جمیع شدائد نکبات و مضائق بلیات دنیوی و اخروی مصون و محفوظ خواهد بود و مراد است به مقصود و است دو جهانی او محصل خواهد شد چنانکه مرویست از آنحضرت که هر که در کربتی مرا استعانت کند کشف شود عنه و هر که در شدتی بمن ندا کند فرجت عنه و هر که در حاجتی بمن توسل جوید قضیت له و در بعضی

از ابیات قصیده تائیه نیز این بشارت ظاهر است اشعار

تمسک بنا فی کل هول و شدة	تغیثک فی الاشیاء جمعا بهمتی
انا لمریدی ناصر عند ضیمه	اذا ما اعتراه عند ضیق بلیة
اذا ما مریدی فی البلاد بمشرق	دعانی اغثه حیث کان ببلدة
مریدی اذا ما کان فی الشرق غائبا	اغثه اذا فی الغرب نادی بهمتی

چه بی سعادتی که ازین شاهراه هدایت رو بگردانند و راهی دیگر که غیر از و شفیع و نصیر ازان مطلوب نباشد پیش گیرند و توجه خود گردانند بدانکه دلائل شرف آنحضرت بر سائر اولیا بسیار است اول آنکه آنحضرت از روی شرف انساب و طرفین فرزند عالی حضرت رسالت پناهی است صلی الله علیه و سلم اگر احیانا نادرین نسبت کسی را با آنحضرت نسبت شرکت واقع شده باشد بکثرت ریاضت و مجاهده و مراقبه و مشاهده و حسن سیرت و مزایای طینت و فوائد عطیه و مواهبت از جانب حق عز و علا ممتاز و مستثنی خواهد بود دویم آنکه اکثر اولیای کبار رحمهم الله که اسامی سامی و القاب نامی ایشان در کتب معتبره ثبت و مذکور و مسطور است خود را فاده آستانه آنحضرت و چاکر دولتخانه او میخوانند چنانچه بیاید و بیاری مذکور شده و هر چه جویند از و میجویند و این معنی را سبب نیل سعادات دنیوی و اخروی خود میدانستند و نیز مریدان و معتقدان آنحضرت که بشرف تربیت او مشرف شده اند بمراتب علیه و مناصب سنیه رسیده اند زیاده از آنند که عدد حصر آن ممکن شود سیوم آنکه صفات بابرکات که مستلزم انواع سعادت است خاصه آنحضرت است

و از دیگری مثل این چنین منقول نیست پس چه گردی را که آئینهٔ دل بسبب زنگ ریب
تیره باشد باید که بصیقل ملاحظهٔ کلام اولیای کبار رحمهم الله نماید روشن و مجلی گرداند و اگر
دیدهٔ بصیرت بسبب غبار انکار خیره باشد باید بکحل مطالعهٔ کتب معتبرهٔ متعدده مکحل و بینا گرداند
تا حجاب حجاب بالکلیه از میان دل مرتفع و منعدم گردد و شاهد مقصود را بعینه مشاهده و ملاحظه نماید

وعلیه التوکل من الاول و الی آخر الکلام		و ما انا اشرع فی المقصود و المرام

ذکر اول و عنوان اول

در بیان تشریف آوری شاه ابو البقا صاحب قدس سره در بارهٔ نزول
اجلال سید سندی بغدادی یعنی سیدنا و مولانا سید شاه
ابو محمد عبد الله القادری الرزاقی البغدادی الحسنی الحسینی الجیلانی
از اشرف البلاد بغداد بسمت هند و بنگاله و او ترتیب احوال
فرخنده مآل برادران و پسران و دختران آنحضرت رضوان الله
تعالی علیهم اجمعین مع کرامات باهرهٔ معظم و محتشم الیه و درج
شجرهٔ مطوله مفصله که از بغداد شریف همراه آمده بود

کاشفان دقائق معانی و واقفان حقائق باطنی و رسوخیان اخبار نهان و مفسران
اسرار کون و مکان بوقائع نگاری واقعات کرامت آیات بدین گونه پرداخته اند و از برای تصحیح
و اظهار صریح این اخبار صداقت شعار چنان ساخته که در سنهٔ یک هزار و سی و پنج
سید فی نور عالمی با عمل و فاضلی بی بدل آشنای رموز معقول و منقول و دانای علوم فقه

بخت خوابیده‌اش بیدار شد و از شجر مراد خود بری بخورد ؎

دو که کحل روشنی در چشم عالم بین نماند	برگ عیش و شادمانی در دل غمگین نماند

چون خبر تشریف ارزانی آن عارف معارف کنت کنزا مخفیا واقف دقائق اسرار لدنیه واله عالم علم غیب وانی محرم غوامض رموز پنهانی قطب دوران غوث زمان سیدنا و مولانا سید شاه ابو محمد عبدالله القادری الرزاقی البغدادی الحسنی الحسینی رضی الله تعالی عنه یافت شمه از تصرفات و کمال معظم و محتشم الیه دریافت حاضر آمد و ملتجی شد فی الحال

از زبان فیض ترجمان ارشاد رفته ؎

قدیمی نکو کار نیکی پسند	بکلک قضا در رحم نقش بند
ز ابر افکند قطره سوی یم	ز صلب آورد نطفه در شکم

کشت مراد تو سرسبز کرده و بمقالید فتح الابوابی تو سپرده است باشد انشاء الله نطفه در رحم قرار گیرد و بعد مدت قریب فرزندی ارجمند بوجود آید باید که ترا بنام غلام محی الدین

موسوم سازی و بقیة العمر بفرحتی و فرزند فالیده پروازی ؎

ازان نهال شرف تازه گشت گلشن ملک	چنانکه تازه شود برگ گل ز باد شمال

داعی باستماع اینگونه نوید فرح افزا از شادی و شادمانیها بر خود چنان بالید که در پیراهن نگنجید ترانه‌های خرمی آغاز نهاد و گلبانگ مسرت و کامرانیها بر زد و علی الفور این مژدهٔ تازه را بزوجهٔ عاقرهٔ خود رسانید و از اشارت پر بشارت آن مستجاب الدعوات مقبول خالق کائنات آگاه گردانید زوجه عقیمه بشوهر خود متعجبانه بگفت که گاهی بباغ امید ما نسیم مراد نوزیده و از نهال گل کامرانی و مقاصد بار آرزو و تمنا نچیده پس با بنا که سن ما فرا رسیده چگونه علامت حمل ظاهر شود و نطفه قرار گیرد و شوهرش همه را واپس رسیده صورت حال بوقت عرض رسانید از حضور پر نور ارشاد رفت که بر کلام صداقت التیام فقیران کذب و بطلان را دخل نباید داد و در حمل پر شک گمان نتوان ساخت تو وسوسهای

نفس را بگذاری و قلندر هست قادریه چون شیشه مشاهده سازی ــه مطلق آن آواز
از الله بود ٭ گرچه از حلقوم عبدالله بود ٭ چنانچه بعد مرور اوقات سعیده فرزندی دلبند
بخانهٔ آن نیازمند متولد گردید و از بشارت ذکر است جناب تقدس مآب رضی الله عنه
شهادت کلی رسانیده خانه و پرانداش آبادان شد و دل مادر و پدرش که دو سه فرزند گذشته
پوشیده سیاه کرده همچنین تا تشریف داشت آنحضرت رضی الله عنه اکثر مردمان ملک سنده و
بنگاله و غیره از عاطفت و توجهات حضور فیض گنجور سعادت و نصرت حاصل نموده و به مهم
حوایج و مقاصد استعانت و استمداد از حضرت ایشان نموده کامیاب و فائز المرام شدند
و هزارها انسان از رجال و نسوان بلکه جنیان و پریان هم در سلسلهٔ قادریه رزاقیه بعد حضرت
سید سندی بغدادی مرشد داخل شدند و دست بیعت بصد هزار شوق و رغبت بخدمت
آن شیخ الثقلین الهادی و المادی دادند و هم بسیار جا بیشتر تصرفات و کرامات از آن
ذات پاک صفات ظاهر و روشن گشته اگر همگی از آن بقید تحریر آورده شود همانا دفتری
ترتیب یابد و رساله بتطویل انجامد از اینجا که اینجا تالیف حالات و خرق عادات ممدوح
نموده‌ام جناب تقدس مآب کرامت انتساب حضرت سیدنا و مولانا سید شاه
ابو الحسن علی القادری الرزاقی البغدادی الحسنی الحسینی خلیفهٔ برحق و جانشین صادق سیدنا
و مولانا سید شاه عبدالله القادری الرزاقی البغدادی رضی الله تعالی عنهما مقصود و منظور
است از آن تن زدم و چند تا و تبرکاً فقط دو روایت سابق الذکر را در عنوان این کتاب
شامل کردم تا که رسالهٔ هذا از آن سعادت هم بی‌بهره نباشد ورنه با این صحیفه چه گنجایش
تحریر آن دفاتر مطوله کجا و قلم و زبان آن کوته تا به زبان فرسائی گوشهٔ کتابت از آن جمیل
ورق از لبانه کشیدن و بحر را در کوزه آوردن و آفتاب را نمودن توان دانست ــه
گر صد هزار قرن همه وصف تو بشکلی ٭ از صد هزار گفته نیاید یکی ٭ مذکور است که در هنگام
تشریف آوری آنحضرت جلیل المرتبت مع فرزندان پاک نژاد و مستورات به دکنیان

بتوقِ عصمت و عفت نهاد خلیفۂ بغداد تعظیماً پیش آمده برای حفظ طبیعت و امنیت طریق
پروانۂ راهداری حوالۂ ایشان نموده وران حالات نسب و حسب یعنی کرسی نامۂ آن سادات
مبارک صفات مفصل مرقوم ست و به سید سندی ناهز ولود بوده هنوز آن سند یعنی
پروانۂ راهداری مسجل بطغرای خلیفۂ بغداد موجود ست به ترکیب کل حالات صفات ویه بزرگان
آن فرخنده آیات بشجرۂ مطولۂ مفصله که از بغداد همراه آمده مرقوم و مسطور ست نقل آن
هنگامی که تمامی را در اینجا برداشتن حمل به طوالت نموده از آن باز ماندیم و بمطالب مقصوده
پرداختیم آن اینکه سیدنا و مولانا سید شاه ابو محمد عبد الله القادری الرزاقی الجیلانی
البغدادی رضی الله تعالی عنه مع چهار فرزند خود سیدنا و مولانا سید شاه ابو الحسن ذاکر علی القادری
الرزاقی و سیدنا و مولانا سید شاه روشن علی القادری الرزاقی و سیدنا و مولانا سید شاه غلام حسین
القادری الرزاقی و سیدنا و مولانا سید شاه رجب علی القادری الرزاقی و مع برادر خود
که هر یکی از آن دوران زمان تاج غوثیت بر سر داشت و لباس قطبیت در بر و صحیح الایمان بود
خلیفه برحق حضرت حضور عالی اعنی سیدنا و مولانا سید شاه ابی احمد طفیل علی القادری
الرزاقی الذاکری البغدادی از بغداد شریف تشریف ارزانی فرمودند و هم دیگر خویشان و نسبات
و ازواج طیبات همراه بودند اینجا صرف به همین قدر اکتفا نموده شد اگر کسی خلاصۂ احوال
ایشان دریافت کردن خواهد بشجرۂ مطولۂ مفصلۂ بغدادی رجوع کند - مذکور ست که وی سید
سندی البغدادی رضی الله عنه به حضوری بغدادی هم ملقب بود و وجه تلقب حضوری بغدادی
آن بود که اکثر مریدان و طالبان شاغل و ذاکر و فاکر ایشان از همین توجه سامی علیه رضی الله عنه
بشرف دیدار پر انوار حضرت سرور انبیا و آل اطهار و اصحاب کبار و غوث الابرار و دیگر ائمه و اولیا
رضی الله عنهم بارها بچشم سر مشرف می شدند و کشف القبور و کشف القلوب و کشف الملوک
بلکه کشف العرش و کشف الغیوب بسیار بسیار از مریدان وی رضی الله عنه را حاصل بود و این
قوت کرامت با اولاد و احفاد وی حضوری بغدادی سید سندی هم هنوز حاصل بوده است

که حاجت تحریر ندارد چنانچه از بیان پیرودی رضی اللّٰه عنه همچو بزرگان خود خرقه از دست شجره
بیعت از دست پدر بزرگوار خود پوشیده و اخذ فرموده اند و قدم بر قدم جد امجد خود داشتند
و به شرافت موروثی و به سیادت آبائی مشهور و معروف بودند و بجمیع خانواده و سلاسل و
جمله طرائق حضرات اولیاء اللّٰه در گرفتن بیعت و ارشاد و تلقین از خدمت والد ماجد خود مشرف شده
ماذون و مجاز و هم صاحب ملفوظات و رسائل و اوراد و کتب تصوف بودند و گاهی مشغل
آبای کرام خود نه از امرا و وزرا و سلاطین صحبت و اختلاط و ارتباط داشتندی و نه مس روپیه
و فلوس از دست مبارک خود فرمودندی بلکه نگاه هم بدان سمت نکردندی و مشهور است
که خطابات و القاب حضرت سید سندی بغدادی که از درگاه عالیجاه او سبحانه و تعالیٰ
و رسول مقبول مجتبیٰ و غوث هر دو سرا عطا گردیده و حضرت ایشان بدان مخاطب و ملقب
شده باعث فخر و امتیاز بین الاولیاء و الاصفیاء وقت خود بوده اند الا التعداد لا تحصی است
مگر هر قدر بکار از آن و بتمامیه بسوره مخفی عنه شده و باظهارش پرداخت تا که محبان و طالبان
و مریدان و مستفیدان و منتسبان این خاندان قرب مقام و علو مراتب حضرت سید
سندی بغدادی بقدر رسائی فهم و ادراک خود با معلوم کنند و از ورد خطابات مذکوره سریع التاثیر فیض
فیضیاب شده باشند و بکار دل رسیده باید دانست که چونکه حضرت سید سندی بغدادی
رضی اللّٰه عنه ازین دیار هجرت باشرف البلاد بغداد فرموده همونجا رحلت و شهادت
فرموده اند بنابرین از تحریر تاریخ ارتحال و انتقال ایشان معذور و مجبور و اللّٰه اعلم بالصواب

خطابات حضرت سید سندی بغدادی رح

۱ یا قطب البغداد ۔ ۲ یا غوث الاوتاد ۔ ۳ یا سید الافراد

۴ یا جنید البلاد ۔ ۵ یا ابا محمد ۔ ۶ یا ابن احمد مختار ۔ ۷ یا ابن حیدر کرار

یا ابن غوث الابرار غوث اعظم یا سلطان العارفین

یا برہان السالکین یا تاج المحققین یا سراج المتقین

یا سید السادات یا حبیب الکائنات یا نجیب الطرفین

یا صحیح النسبین یا ذا الکرامات الجلیہ یا ذا المقامات العلیہ

ای سید شاہ عبداللہ ای مخدوم عبداللہ ای ولی عبداللہ

ای سلطان عبداللہ ای فرزند حضرت عبداللہ ای نائب رسول اللہ

ای محبوب الٰہ ای مطلوب درگاہ ای شاہ ولایت پناہ

ای ولی کرامت دستگاہ ای عارف حق آگاہ محبوبی مطلوبی

نور البصری قرۃ العینی زبدۃ الاولیا ای عمدۃ الاصفیا

ای فانی ذات محمد مصطفےٰ ای فانی فی اللہ باقی باللہ

مرجع الجن والانس والملائکہ لا نظیر لہ ولا شریک فی الولایۃ

سید الطائفہ ای طائر قدس شہباز عرش البغدادی

الجیلانی الحسنی الحسینی رضی اللہ تعالےٰ عنہ

ذکر دوم

در بیان قدوم میمنت لزوم حضور عالی حضرت غوث ثانی مع والد ماجد و برادران صاحب علم و عرفان قدست اسرارهم از اشرف البلاد بغداد در دیار هند و بنگاله و شفا یافتن مریض بعضی قریب الهلاک که به برکت اقدام آنحضرت و مشرف شدن مریدان حضرات خوشگی بخیر از شرف بیعت

مورخان صداقت شعار و وقائع نگاران راست گفتار منازل روایات بغرض اصل واقعات
بدستیاری پای قلم بدین روش پیموده اند که چون جناب تقدس مآب غوثیت انتساب
قطب الاقطاب سیدنا و مولانا سید شاه ابو الحسن قمر علی القادری الحسنی الحسینی البغدادی
الجیلانی رضی الله تعالی عنه حسب فرمان واجب الاذعان صدر دیوان آستانهٔ شهنشاه
اقلیم ولایت مالک تکلم و نسق مقامات و کرامات صاحب عزل و نصب سائر ولات
حاکم محاکم اولیا وارث وراثت خاتم الانبیا نائب مناب حضرت امیر پیر دستگیر
مولای صغیر و کبیر سیدنا و مولانا و ملاذنا و منادنا و شفیعنا فی الدارین و وسیلتنا
فی الکونین حضرت غوث الثقلین سیدنا ابی محمد محی الدین شیخ عبد القادر الجیلانی
علی جده و علیه الصلوة و السلام عازم ولایت هند و بنگاله شدند چه بزرگوار آنجناب
سیدنا و مولانا ابو الاولیا حضرت سید شاه ابو محمد عبد الله القادری البغدادی که مثل
یعقوب وار تاب فراق آن یوسف مصر جمال و کمال نیاورده شریک دشت نوردی
و بادیه پیمائی شدند و آن ناز پروردهٔ قصر سیادت را درین سفر دور و دراز تنها نگذاشتند
و برادران صاحب علم و عرفان آنجناب اعنی سیدنا و مولانا سید شاه روشن علی القادری
الرزاقی الحسنی الحسینی البغدادی الجیلانی و سیدنا و مولانا سید شاه غلام حسین القادری الرزاقی

الحسنی الحسینی البغدادی و سیدنا و مولانا سید شاه رجب علی القادری
الرزاقی الحسنی الحسینی رضی الله تعالی عنهم و رضوا عنه شنیدم چون
پدر بزرگوار و برادر غمخوار را عازم سفر دیدند تن به ترک و سفر دادند و معیت
برادر اعظم خود حضرت غوث ثانی را اختیار کردند پس این پنج تن پاک نور دیدگان مخاطب
لولاک از اشرف البلاد بغداد روانهٔ هند و بنگاله شدند و چون ماه منزل بمنزل طی
مسافت کرده و مثل آفتاب عالمتاب از شهری بشهری ارتحال فرموده داخل بنگاله شدند
در روزی در موضعی از مضافات بیربهوم قریب خوشنگری که بر سر راه ست رسیدند
میخواستند که وضوی تازه بگیرند و در آنجا ساعتی بیاسایند که مردی از آن راه بگذشت
و نظرش بدین حضرات افتاد اگرچه آن مرد دانا خیلی مضطربانه تیز تیز میرفت و لیکن جمال
باکمال آن و برادر حدیقهٔ زهرا نه بوجهی بود که نظر کسی بران حضرات او فتد و حاضر خدمت نشود
آخر آن مرد حاضر خدمت بابرکت شد و ساعتی بجوار رحمت آنحضرات نشست حضرت
غوث ثانی بمقتضای مکارم خاندانی و اخلاق رحمانی پرسان حالش شدند و چون غبار ملال
از دامن حالش هویدا بود و آثار سراسیمگی از رویش پیدا وجه حیرانی و سراسیمگیش را استفسار فرمود
مرد که این مقال بنده نوازی را بران آثار کمال و بزرگی که از جبین مبین آن بزرگان دین
چون مهر سلیمان و فروزان بود مصداق صادق یافت قطعاً دانست ؎ دولت و اقبال
را با وی رکاب اندر رکاب ٭ نصرت و تائید را با وی عنان اندر عنان ٭ بدل گفت
که تا بدر اقبال بمنزل مراد رسانید و سائق تقدیر با شاهد مقصود هم دوش گردانید فرصت را
غنیمت شمرده حال حزن و ملال خویش به صد الحاح و زاری بدین شمه گزارش نمود و عرضه داشت کرد
؎ کای آفتاب کشوروای سایهٔ خدای ٭ بیرون نرست چتر تو از سایهٔ همای ٭
ای فرشتگان آسمانی بقالب انسانی حاجت عرض چیست پیدا و پنهان بجناب شما
یکیست پسری دارم که از مدت دراز باقسام امراض مبتلا ست هرچند معالجه پرداختم

دو ر تیمارش شبا روز که خود را بیمار ساختم و چون شمع گداختم که امراض مخفیه ازاله نه پذیرفته و رو به تخفیف نیاورده
بلکه روز بروز سر باشتداد نهاده ـــه دارو سبب درد شد نمیدانم چه اسیر ست ؛ زائل
شدن عارضه و صحت بیمار ؛ حالا حالش خیلی متغیر شده و همه اشخاص خانه را یاس گرفته
رو داده برای چاره گریش نزد طبیبی بیشتر رفتم و لکن چون نفخ عیسی نفسی را یافتم دیگر پروای طبیب
چه دارم اگر میشود تا بنده خانه قدم رنجه فرمائید و خاکپای خودتان توتیای چشم ایمان کنید
از تناول ما حضر بار منت و احسان بر گردن جانم نهید هر آئینه بعید از مراحم
بزرگانه و بنده نوازی خسروانه نخواهد بود ـــه از تاب آفتاب حوادث چه غم خوریم ؛ چون
سایه‌بان لطف تو باشد پناه ما ؛ حضرت حضور عالی غوث ثانی ارشاد فرمود خداتعالی
شافی ست متوکلانه تا شش کافی ست انشاءالله تعالی فرزند دلبندت شفا خواهد یافت
خاطر جمع دارید و خانه خود را باز پس روید دعوت قبول کردم اهتمام ضیافت تا پسر بیمار پس
مریض کنید اگر چه بظاهر این امر اهتمام از ان مریض ناتوان خیلی بعید می نمود و لکن چونکه
آن مرد صاحب اعتقاد بود حسب حکم سمعا و طاعة لب نکشود و بر حسب حکم استعمال امر حضرت
خانه نموده بغایت خوشحالی و رضا که بر بالین آن نقش قالین پهلو زده بستر بجا افتاده ناتوانی
یعنی پسر رنجور رسیده و سرگذشت بیمار شدن مردان خدا را بیان نموده فرمان اهتمام ضیافت بجا آورده
آن مهجور که از غایت شدائد امراض مهلکه دم واپسین میشمرد و فتنه از بین طرف که روح افزای ما
خاست و گفت ـــه روزم بکوی دوست از سر ایستان نگفتم ؛ غبار خاک درش توتیای
دیده کنم ؛ و آن فرمان اهتمام بجان بخش تر از دم عیسوی یافت و لوازم با کمالات
مهیا ساخته شد و تهیه ست آنحضرت بی استحباب کسی به چیزی تقریبا نهم کرد
کرامات غوثیه غوث ثانی جلی کرده رسید و بعرض خدام والا مقام رسانید که ای خداوند
و وارثان مصطفیٰ چون این نیم جان بالکل بیمار را از سر نو زندگی بخشیده اید
سالها سال برای حی چاق و توانا گردید و بار منت و احسان بر گردن جان ما نهادید

باری اینقدر هم بفرمایید که از قدوم میمنت لزوم خودتان بنده خانه را رشک وادی [illegible] ها
کنید که ؎ نظر کردن بدرویشان بزرگی را بیفزاید ؎ سلیمان با همه حشمت نظرها
بود با مور درویش ؎ فی الجمله آنحضرت بابرکات تشریف فرمای خانهٔ آنمرد دانا شدند و کلاه گوشهٔ
عزت و افتخارش را بآفتاب رسانیدند ؎ ز قدر و شوکت سلطان نگشت چیزی کم
از التفات بمهمان سرای دهقانی ؎ کلاه گوشهٔ دهقان بآفتاب رسید ؎ که سایه بر سرش
انداخت چون تو سلطانی ؎ و آن پسر و پدر و هم جمعی کثیر آن موقع از اکابر و اصاغر
بمعاینهٔ این کرامت ظاهره و خرق عادت باهره از شرف بیعت مشرف شدند و حلقهٔ
اطاعت را بگوش عقیدت کشیدند و چون آوازهٔ این چنین عظمت و آیت و کرامت
و خرق عادت حضور عالی غوث ثانی جابجا اشتهار تمام یافت مردم از هر چهار طرف
هجوم آوردن و جوق جوق در سلک مریدان قادریه رزاقیه ذاکریه داخل شدن آغاز نهادند
رفته رفته این خبر کرامت و ولایت اثر گوش گذار حضرت سجاده نشین مقام خوشگری
که یکی از اولاد و احفاد ولایت پناه کرامت دستگاه حضرت سیدنا و سندنا سید شاه
عبد الله الکرمانی قدس الله سره العرفانی بودند گردید بمجرد استماعش حضرت صاحب
سجاده مرحوم به تصور اینکه چنین ولایت و تصرفات خود و بزرگان خاندان والا تبار
خود فضلی با آنحضرت و بغضی تمام فرسودند آن فقیر تازه وارد کیست و در ولایت محروسهٔ ما
بر چه اندازش بیعت خود را نموده وقت و از اولاد محبوب سبحانی مشهور میکند حالانکه
از ارباب فقرا همچنین شده که در ولایت دیگران می آید بلا اجازت صاحب ولایت
بیعت از مردم میگیرد باید که یک نفر از خدام باید رود فی الفور حاضرش کند پس حسب فرمان
سجاده نشین خادمی رفت و خبرها حاضر خدمت بابرکت حضرت حضور عالی غوث ثانی
شده با از خشم و غیظ مخدوم خود خبر داده پیغام طلبی رسانید ولکن چون نظرش بر چهرهٔ مبارک
افتاد از آن عظمت و جلالت الهیه که چون آفتاب قیامت فروزان و لمعان بود هیبت

و پیوسته درویش را خود طاقت رسالت و قدرت سفارت را بالکلیه گم کرده یکه حیف
چون تصویر بر دیوار متحیر و خاموش ماند چون بخود آمده چیزی طاقت یافت ازین
خدمت بجویسید و فوطه بر گردن انداخته دست بسته عرض داشت کرد که سجاده نشین
خوشتگری بلا زبان حضرت را طلب داشته است و این کمینه خادم را بطریق نیابت
در خدمت بابرکت فرستاده ارشاد شد که تعلیم قدرت شیم و لوای فاک فرمایند
حضرت محبوب سبحانی مطلوب ربانی غوث صمدانی قائل قول [illegible] بلاد الله
ملکی تحت حکمی + و وقتی قبل قبلی قدم فالی + شیخ ابی محمد محی الدین
سید عبد القادر الجیلانی الحسنی الحسینی علی جده و علیه الصلاة والسلام مطلب
کسی از جای خود حرکت نمی کند تو باز پس برو و شیخ وقت خود را بگو که ازین گونه گستاخی
و بی پروایی باز ماند خادم بیچاره ترسان و لرزان پیش خواجه خود باز پس آمد و سرگذشت
را بیان کرد ازین جواب لاجواب پارهٔ غیظ و غضب حضرت سجاده نشین چنانکه مرید
سابق مشتعل گردید و چهار کس معتقد خاص خود را حکم داد که به پیر فقیر [illegible]
نزد آن فقیر روید و بهر صورتی که توانید فی الفور حاضر آرید ایشان
چون حکم پیر و مرشد خود یافتند به مستعدی تمام مهیا شدند و لاف زنان قطع راه کردند لکن
چون بخدمت بابرکت رسیدند تفسیر حدیث من خاف الله خاف منه کل شیء
از هر وجه آنحضرت مطالعه کرده هوش و حواس را از سر باختند و از نهایت عظمت
و نهایت هیبت در لرزه افتادند حضرت غوث الثانی مرکوز باطنی ایشان دریافته فرمودند
پیر شما را بگویید که وی روزی چند در گذشت حال خود و زبان این غلامان حضرت محبوب سبحانی
چاره کار خود با ادب و تعظیم باید جست نه گستاخی و بی ادبی این بیچارگان بخدمت پیر خود
مراجعت کردند و از ماجرا مطلع ساختند پیر و دریافت این واقعه که حسبت صاحب سجاده

بخشایش آن [illegible] معتقدش [illegible] گرفت

بتندی بسی داستان یاد کرد | که در وشن نیوشنده را زردی زرد
ز خشم و ز گرمی چنان برفروخت | که از آتشین دل بر بالش بسوخت

فی الحال حکم داد که اسپان را زین کنند و عماری بر فیل بندند تا من خود با مصاحبان
خویش رفته هم احوال آن فقیر را بیک جذب نظر سلب بکنیم ولکن از انجا که تابع فرمان
قطب زمان سایر حیوان هم میشوند فیل و اسپان با وجود جد و جهد فیلبانان و سائیسان
بسواری نداده شوره پشتی و حرونی آغاز نمودند ناچار حضرت صاحب سجاده قدس سره پالکی
سوار و حاضر آن مقام ذوی الاحتشام شدند و بمقابله آن شیر گیلانی و دلاور کارزار عرفانی
شبل اسد الله الغالب حضرت علی بن ابی طالب بر آمدند و دیدند که آن آشنای سبیل آگاهی
و ماهر اسرار الافقی از غایت حلم و ثبات چنانکه خاصهٔ اولیای کبار و اصفیای ذی وقار است
مراقب نشسته اند و بمشاهدهٔ جمال حق مشغول اند چون صاحب سجاده حضرت غوثیت
و ولایت مآب را بدین حالت دیدند خیال کردند که تا بمقابله و چاره جوئی نیاورده سر گوشی خفیا
کرده اند به نخوت و غرور سر از پالکی بر آورده گفتند که ای فقیر اگر دست مردانه داری بیا
و بمقابله مردان مرد آ تا حق و بطلان ظاهر شود و نخوت و غرور از سرت بدر رود ٥
گدائی هر دو این دلیری کند + که سر پنجه بر صید این افگند + و مثل این لاف و گزافها
بسیار کردند تا آنکه اعتدال شیر را بدر رفتند شاهزاده دو جهانی قرة العین محبوب سبحانی حضرت
غوث ثانی بیک نگاه تیز سوی ایشان دیدند یعنی و نگاه قهر آلوده حضرت صاحب سجاده
از اندرون پالکی چون پرکاله کاه از جذب کهربا بدر افتاده هوش و حواس خود را بخیرباد
گفتند و چون پلاس پیش پیر روی زمین خفتند ٥ از خدا جوئیم توفیق ادب + بی ادب
محروم ماند از لطف رب + هر که گستاخی کند اندر طریق + گردد اندر وادی حیرت
غریق + ناگاه حاضرین برأی العین دیدند و بگوش خود شنیدند که صاحب کرامات
ظاهره و مقامات باهره سیدنا و مولانا سید شاه عبد الله الکرمانی قدس الله سره العرفانی

ایشان هست از سرچشمه سجاده نشینی در گذشتند و احوال سلوک را به ایشان باز پس داده
رخصت فرمودند حاضرین چون این واقعه حیرت انگیز دیدند با اعتقاد تمام بر اقدام
حضرت غوث ثانی افتادند و در زمرهٔ مریدان داخل گردیدند نعم ما قیل الحق یعلو
ولا یعلی از اینجا کسی عیان گردد باید که تا به تذلیل احدی نه پندارد و حمل بر هتک عزت
و توهین شان اهل ولی نکند زیرا که عهدهٔ ولایت امریست از امور انتظامیه قضا و قدر
که تا عهد معینه بر ذمه است هست یکی از اولیای کبار مفوض میباشد و بعد مرور آن عهد
معزول و حسب مناسبت بعض به سوی دیگر به جایش میگمارند و زمام اختیار آن ولایت
بر قبضهٔ قدرت ارشاد میسپارند که چون فرمانروایان حکام بسیار حکمش عزل و نصب
و زبان را حجت کریمه تُؤْتِی الْمُلْکَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْکَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ آشنا سازد
تا ناظرین کتاب هذا را باید که از واقعه حضرت صاحب سجاده غوث گیری رحمة الله علیه تقصیر مراتب
و تکسیر شان آنجناب را در دل خود بار ندهند بلکه به عقیدت و ارادت
سرگشته و کمال آنحضرت قائل و مقر باشند و این معزولی ولایت خود شهادتی است
کبری بر علو مرتبت و رفیع شان آنحضرت چه برای معزولی ضروریست که اول ماموری
باشند و کسیکه مامور به عهدهٔ جلیلهٔ ولایت باشد عزت و منزلتش اظهر من الشمس است و اینچنین
واقعات عزل و نصب در زمان سابق هم رو داده چنانچه روایتی از اقتباس در بیان
ماموری حضرت شمس الدین ترک رض در ولایت پانی پت و معزولی حضرت شرف الدین
بوعلی قلندر رض نقل میکنم که چون حضرت شمس الدین رض در پانی پت رسید و مسکن گزید
روزی خادمش حضرت شیخ ابوعلی قلندر رض را بصورت شیری نشسته دید و حقیقت حال را
بخدمت خواجه خود عرض داشت حضرت شمس الدین رض با استماع این معنی فرمود که بار دیگر
اگر حضرت شرف الدین رض را بهمان صورت ببینی سلامم رسانی و بگوئی شیر را باید که در بیشه
نشیند با شهر و شهریان چه کار دارد خادم حسب الامر خواجه پیش شیخ شرف الدین رض رفت چون

بصورت سابق دید سلام و پیام آقا رسانید شیخ شرف فی الحال برخاست
و در مقام بیرون شهر جانب شرقی که الحال به باگھوتی شهرت دارد نشست و وجه تسمیه
باگھوتی هم همین است باگھ در هندی شیر را گویند چون حضرت شرف بصورت شیر
در آنجا نشست نسبت آن مقام به شیر کرده باگھوتی گفتند حضرت شرف چون به باگھوتی
اقامت نمود حضرت شمس الدین باز خادم خود را فرمود که پیش شرف الدین بوعلی برو
و بعد تبلیغ سلام بگو که این ولایت بتوابع و مضافات از حضرت واهب العطیات مرحمت
شده خادم حسب حکم رفت و سلام و پیامش در باگھوتی بحضرت شرف رسانید
پس بوعلی قدس سره از آنجا برخاست و در سونی پت که از مضافات قصبهٔ کرنال
است نشست اگرچه احیانا در پانی پت هم می آمد و لیکن اکثر اوقات در سونی پت مقیم
می ماند و چون حضرت شمس الدین ترک در پانی پت سکونت کرده اند بار رجوع
بخدمتش آوردند و دست بیعت بودند و بسی رحمة الله علیه سالهای دراز در ارشاد
مریدان و هدایت مسترشدان مشغول ماند الی آخر وقت هر جا که درین تذکره ذکری
بدین قبیل است هرگز منه ازان اراده تذلیل نیست بلکه فقط بیان امر واقعی مراد است حق
مورخی چنانکه مراد صاحب اقتباس در قصهٔ شیخ شمس الدین و شیخ شرف الدین
بوعلی مجرد اظهار حق و قدرت قادر مطلق است که شان ذلک فضل الله یؤتیه
من یشاء را شایان اوست نه که توهین و تذلیل احدی از حضرات اهل الله الغرض
شیخ الاسلام مقتدای انام امام ربانی خلیفهٔ محبوب سبحانی حضرت غوث تا مدتی
چندی سایهٔ عطوفت بر سکنهٔ آنجا انداخته بهدایت و تربیت پرداختند بعد ازان
لوای فلک فرسای قادریه رزاقیه ذاکریه را در قصبهٔ منگلکوٹ متعلقهٔ ضلع بردوان
افراختند و حسب الالهام و اجازت جد خود حضرت محبوب سبحانی آن مقام را دار الخلافه
مقرر ساخته طرح اقامت انداختند حضرت ابوالاولیا سیدنا و مولانا سید شاه

خود ها باتش حسد و حقد سوخته راه عناد پیش گرفتند و از بیخردی خلاف طریق آن هادی یان
فرخنده خصال کوشیده بخسران جهالت و خذلان ضلالت در افتادند ؏ بیخرد چند
ز خود بیخبر + عیب پسندند بر غم هنر + دو شوند از پی داغی رسند + باد شوند از پی داغی
رسند + هر چند آن سیاه کاران تباه روزگار برای امتحان آن کامل العیار شده وفا
و فریبها باختند و آن زر خالص را به محک تجربه کشیدند مگر بنا بر العیار کمالیت بزرگی
بیگانگان سنگی و بیپانگیها از آن گنجینه کرامت هیچ نیافتند ؏ آن شوخ که قدر پیر درویش
ندانست + بیگانه شد و مصلحت خویش ندانست + و با وصف آن از اینها گفته اند
؏ سفله نخواهد دگری را بکام + غیس نگذارد کسی را بجام + بعض از ان حد تحمل از [illegible] پیش
تا شد و کار به سر رسند پیش از سفلگی باز نه ایستادند و از روباه بازی و رنگ نشستند آخر الامر
برای رفع شبهات و واهمه و ابهامات خود ها از دیوان لسان الغیب حافظ شیرازی
علیه الرحمته بدین مضمون فال گرفتند که اگر حضرت غوث ثانی از اولاد کبار حضرت محبوب سبحانی
شاه جیلانی باشند تا به شائبه ریب از دیوان بهتر که پرتو کمالش زنگ از [illegible] آینه
اسکندر ریبست و عکس کمالش ضیا افزای جام جهان نمای جمشید و کیخسروی بصداقت
پیراستی و افصح فال بیچ خواهد گردید ما از زنگ شبهات وارسته بعزت و حرمت آن جناب باطن
و روشنی ضمیر خواهیم کوشید چنانچه اینگونه اتفاق نموده نیت درست کردند و حسب سطور
بیت ؏ قسم بشاخ نبات نسبت ترا ای حافظ + فال ما راست بگو تا شوم با تو یقین +
بخواندند و آن دفتر مجموعه معنی را از دست طفلی معصوم که تا آن زمان به زیور عقل و
فهم آراسته و پیراسته نشده بود بگشانیدند دیدند که همین شعر بر آن فال بر آمده ؏
شکر شکن شوند همه طوطیان هند + زین قند پارسی که به بنگاله میرود + آن بد اندیشان
بواسطه پیروی نفس جفا جوئی خود ها باز اول حیل بر اتفاقات نموده
تا غیبا بدان طریقه گوهر مدعا از آن بحر معانی باز جستند مگر بیان آتش [illegible] کاسه

؎ شکر شکن شوند همه طوطیان هند + زین قند پارسی که به بنگاله میرود
وای بر بدگوهران ژولیده بخت که نوش را نیش انگاشته تلخکامیها حاصل نمودند
و گل را خار پنداشته رنگ پریده و شکسته‌اند و گفته‌اند ؎ آب حیوان تیره‌گون
شد خضر فرخ پی کجاست + خون چکید از شاخ گل باد بهاران را چه شد +
و حال آنکه بمصداق بل هم اضل طریقا بشبهات ضلالت پیوسته‌اند و خیال
بیهوده بسته‌اند ؎ نوای بلبلت ای گل کجا پسند افتد + چو گوش هوش بمرغان
هرزه‌گو داری + پس آن مرتبه تیمن فال مبارک را از حسن اتفاقات شمرده تا آنکه از آن
سرچشمهٔ شیرین بیچاره جویی تشنه‌کامیهای خویش پرداختند و پیدا که همان چو
فیض بصد لطافت جاریست و همان دو مصراع تر بهتر از شیر و شکر ظاهر ؎
شکر شکن شوند همه طوطیان هند + زین قند پارسی که به بنگاله میرود + گفته‌اند که آن
گروه شوم از جهالت و نادانی تا هفت بار همین گونه بست و گشاد نمودند و بسیار بار ماند
بفال جستند بار از دیوان پاک همان شعر مستحب بفال بر آمده و از عظمت و بزرگی
حضرت غوث ثانی شهادت کامل رسانیده و مدعیان بسزای واقعی رسیده‌اند
و شور انجفت و ندامت بغایت چشیدند ؎

کار درویشی ورای فهم تست	سوی درویشان بمنگر سست سست
هست درویشی چو بالا این طبق	از همه بربند درویشان سبق
الجوهر فقر و سوی الفقر عرض	الفقر شفا و سوی الفقر مرض

ذکر چهارم

در بیان عدم تاثیر زهر بالاهل و سم قاتل از تصرف حضور عالی

و مخزن فتوت یعنی آن ابو الحسن رضی اللہ عنہ با وصف علم آگاہی بجانی الضمیر
جناب شاہ صاحب قدس سرہ از دعوت اعراض نمودند و طریق سنت سنیہ
جد خود حضرت نبی صلی اللہ علیہ وسلم نگاہ داشتہ بقبول دعوت سنت داشتند
پیر و مرید تشریف فرما بسوی ضلع شدند چون بران نواحی رسیدند میزبانان
با وقار طریق حسن اخلاق مرعی داشتہ باستقبال مہمانان والاشان پیش آمدند
و گفتند ؎ بفال خیر رسیدی بدین خجستہ مقام + خوش آمدی تو علیک السلام
والاکرام + و چون فرود آمدند لوازم مصافحہ و معانقہ بجا آوردند ؎ دست تنگی
زدید نقش ترا ننگ آید + در وقت خضر در بوسہ دادن شاید + ہر کار کہ عار نیست
و ملال افزاید + در حالت احتیاج باید نماید پس نشستند حرمت بشناسند و باطن
و ہمار از طرح مکالمت انداختند و بعد از ساعتی حسب دستور پیر انجام ناشتہ پیر و خوشتر
خادم آنجا حسب ایمای حسب ایشان یا انگبین سفرہ بگستردند و الوان خوش آکولات و حلویات
خوشگوار و لطیفہ و اصناف ماکولات و مشروبات پاکیزہ و لذیذ فراہم کردند و قدحی
شربت با زہر ہلاہل آمیختہ برای آزمایش آن عین الحیوۃ پیش نہادند و بتشریفت
نوش تکلیف افزودند ؎ شربت انگبین مجوبی از دہر + کہ بیامیختہ است شربت زہر
تو تصور کنی کہ آن عسل ست + وان عسل نیست شربت اجل ست + یکی از خدام
خاص حضرت غوث ثانی کہ جا بگی خوار بساط علم و بصیرت بود و ترکہ ربائی رباط
طریقت و معرفت رمز آن زہر شیرین بنادر با فہمہ گفت ؎ بہ خوان دہر دست
ارادت مکن دراز کالودہ کردہ اند بزہر این نوالہ را + و خواست کہ نوالہ زہر آلود را
خود گوارا نماید تا کہ مخدوم را از آن تکلیفی نرسد ؎ جان شیرین گر قبول افتد بجانانی بود +
گہ بجانی باز ماند ہر گرانجانی بود + پس از روی نیاز اجازت طلبید و ہمینگونہ مخاطب
گردید ؎ تکیہ بر کردہ دفتر اسرار کن فکان + دانستہ ام از روی دو وقتہای روزگار +

فی الحال ایما فی رفت وارشاد شد ؎ خود تو سیدانی کہ سر اسرار پنہان سپہر
جہلکی از پرتو نور ضمیر آرم برون + خاطر شتتر را جمع دار و از کسی باکی مدار ؎ کوه اگر
پُر بار شد باکی مدار + کہ بود اندر درون تریاق زار + جناب والا انتساب خادم جان نثار
و دل باختہ را از انگونہ مبادرت منع فرموده فی الحال آن قدر شربت زہر آلوده را بتجلی تمام
نوشجان فرمودند و دمی بر بستر گلیم واجب التعظیم خود در قیلولہ رفتند و ساعتی سر مبارک
بر بالین راحت داشتند تا آنکہ بمقتضای عظمت و کمال آن زہر خورده بالکلیہ
از وجود باجود عرق بیرون افتاد و از آثار فرحت آن تمامتر فراغت
دست داد و نیش زہر چون نوش خوشتر آمد و خارستان مانند زمستان بہار
پیدا کرد ؎ ہان و ہان ترک حسد کن با جہان + ورنہ ابلیسی شوے
اندر جہان + کو اگر زہری خورد شہد شود + تو اگر شہدی خوری زہری بود +
پس از آن حضرت غوث ثانی خادمان خود را تاکیداً فرمودند کہ بلا جواز توقف
بے خور و نوش از اینجا رخت بربندید و بروید و آب و دانہ این موضع بہ وضع
ہر آئینہ مخورید چنانچہ آورده اند کہ اسپ سواری حضور نیز پاس فرمان اجتناب الا ذعان
قدم بقدم نموده از خور و نوش خود اجتناب بگزید و بے خور و نوش بمنزل خود
فائز گردید ؎ آن بولایت شده سلطان پناه + ساختہ از ترک
دو عالم کلاه + رخش بمیدان ازل تاختہ + گوی بچوگان ابد باختہ + از اینجا
علو مقامات وارفع درجات آن نور چشم سرور کائنات بہ دو وجہ باید دریافت
یکی آنکہ باینچنین حرارت زہر ہلاہل و سم قاتل بزور عرق عادت خود خوشگوار نمودند
و ستانیش جگر شگاف تاثیرش را سبیل نوشش ہمانی فرمودند و دیگر بہ اینکہ از چشم
زخم حرارت کرامت آنچنان ولایت نشین خود را بدائره سلامت و عافیت
مصئون و مامون داشتند الحق کرامات الاولیاء حق ؎

ذکر پنجم

در بیان معتقد و مرید شدن چہار کس از سکنا سے قصبہ منگلکوٹ بعد امتحان کشف و کرامات حضرت غوث ثانی و حصول مطالب دلی خودہا

آشنایان بحر معانی و رہ شناسان سیر عرفانی پنہان بمعرض بیان آوردہ
کہ چہار کس از روساسے قصبہ منگلکوٹ بشنیدن شہرہ تجلیہ مشہورہ شوند کہ این
فقیر تازہ وارد بموضع ما رسیدہ خود را عارف کامل و حاجت روای خلائق می پندارد
بصدق و بطلان آن امتحانی باید ساخت و بہ تمہیدے باید پرداخت
تا اصل حالش دریافت شود و راز سربستہ ظاہر و فاش گردد پس باید کہ ہر یک
خواہشی جداگانہ بدل آریم کہ میسر آمدن آن غیر ممکن الحصول باشد چنانچہ یکی از ان
چہار ہمچنان خیال باطل بہ بست کہ حالا موسم انار نیست اگر شربت انار بنوشانند
ہر آئینہ معتقد ام بیقرار بود دیگری تمنا کرد کہ من بچہار رغبت می نشینم اگر مرا بسبب
گلیم فروتر نشانند اعتقاد کلی ہم رسد و شخص سوئمی با ینگونہ ہوس خام پرانید کہ اکولات
مرغن از قسم پلاؤ و شمن سیر خورانند تا از دل و جان مطیع و معتقد باشم و چہارم مرد چارہ
دو دو وسوسہ چنان پیچیدہ کہ اگر قلیان نارجیل کہ خلاف شان ولی است طلب کنم
بنوشانند بے شائبہ ریب سر باطاعت نہم پس آنہا باستان والا ئی آن مقتدای
روشن ضمیر حاضر آمدند و شرائط تعظیم بجا آوردند جناب حضرت غوث ثانی
کہ از کشف و کمالات او معانی باطنی شان از بیشتر دریافتہ بسر انجام آن حکم فرمودہ بودند
کہ حسب خواہش آنہا از ماکولات و مشروبات وغیرہ مہیا ساختند و ہر یکی را جداگانہ

پیشپایش شوند آخرالامر آن هر چهار ازین معنی مخجل و پشیمان شده از کردهٔ خود با توبه
و استغفار کردند و بزمرهٔ غلامان داخل شدند ٭

اعتبار گیر تا یابی صفا ٭ از درون انبیا و اولیا
گر بود عاقل نکو فرسے شود ٭ ور بود بدخوی بدتر می شود

ذکر ششم

در بیان خلاص یافتن دختری از آسیب جن و مسلمان شدن پدرش مع اهل و عیال خود

راویان معجز بیان و حاکیان شیرین زبان بشرح این ماجرا چنان پرداخته اند که یکی
از زمینداران قوم هنود ملک بنگاله که نامش جگیسر بود از ظلم و آسیب جنات
بسیار حیران و عاجز آمده روزی بحضور مقدس حاضر آمد و بحضار اظهار معاملات
خود کردن نتوانسته بصد الحاح و زاری پیغام دعوت رسانید و التماس نمود که اگر
باری از قدوم میمنت لزوم خود کلبهٔ این گدا را منور فرموده آید تا بنده کمینه بهره [illegible]
مستفیض و مستفید شده بعرض مافی الضمیر خویش پردازد و از دست تطاول روزگار
دمی بیاساید ٭ جز آستان توام در جهان پناهی نیست ٭ سر مرا بجز این
در حواله گاهی نیست ٭ مجمع کرم و اخلاق و منبع مروت و اشفاق حضرت غوث ثانی
بمد اقبال دعوت مسنونه در وقت مقرره بکلبهٔ داعی تشریف گستر رونق افزا شدند و نیازمند
بتوقیع اسم فراز فرمودند داعی حسب مصلحت وقت خویش بگوشکی که از ظلم و آسیب
جن زیاده تر محسوس میشد جای قیام حضور عالی مقرر ساخت و به خدمت
و اطاعت از دل و جان پرداخت چون چراغ مهر منیر گشته شد و از عاملان شب پروانه

وجعلنا اللیل لباسا بر چار سوی عالم اجرا گشت وزیرزادهٔ شاه جن که بر دختر
جلسترامی عاشق و شیدا بود حسب عادت معهود در هنگام نصف اللیل بخوابگاه دختر
خوابیده بیخبر رسید و معشوقه را در بر گرفته بکوشکی که حضرت غوث ثانی طرح تعمیرت
انداخته بود تا بیابد و خواست که بدستور سابق دامن عصمتش چاک زند و خاک ذلت
و ناکامی بر فرق روزگار خود بیزد سلطان الجن و الانس جناب حضرت غوث ثانی
ازینگونه شوخی و بیباکی آن شوخ چشم بغیظ و غیرت جلال برافروخته فی الحال پنجهٔ اقتدار او
را به بستند و بفرمان قهرمان ظالم شوخ را بسلاسل و طوق مقید فرموده دختر مظلومه را
از پنجهٔ آن ظالم رهائی بخشیدند و از قوت ولایت شاه جنه را که دران وقت بملک چین با
بهر عایا پروری و عدالت گستری بها توجه مرعی میداشت بطلبیدند شاه جن بمجرد دریافت
پروانهٔ طلبی سراسیمه و مضطر شده بطرفة العین مع تخت و لشکر حاضر حضور شد
و شرائط عتبه بوسیها بالراس و العین بجا آورده مودب بایستاد و آن سلیمان زمان حضرت
غوث ثانی ابن حضرت سلطان الجن و الانس غوث الثقلین رضی الله تعالی عنه شمهٔ از
ناهمواری و ظلم و تعدی آن وزیرزاده اش یاد فرموده تنبیه و تادیب چنانکه باید و شاید
فرمودند و آن مقید سلاسل و طوق را باو سپردند شاه جن از شنیدن این رنجه غایت خجل
و پشیمان شده آن جفا جو را بهر گونه عذاب بقتل رسانید و بشوراید عبارت چنانچه شنید
و گفت ؎ گر بشمشیر سیاست بنوازی حاکمی * ور به تشریف غلامی می پذیری
بنده ام * پس بعذر خواهی تمام پیش آمده مع لشکر بدست حضور قدس بیعت حاصل
ساخت و پروانهٔ معافی تقصیرات خود را حاصل کرده از انجا کوس ارتحال بنواخت صبحدم
زمینداران مذکور حاضر حضور شده و آثار و علامات شب معاینه دیده محو تماشای جمال
با کمال گشت و از جان و مال نثار شده مع زن و فرزند بشرف اسلام مشرف گردیده تا هم
بغلامی و خادمی حضور عالی بوده اوقات عزیز را خوش و خرم گذرانیدند ؎

تو ببین زافسون عیسی حرف و صوت	آن ببین کز وی گریزان گشت موت
تو ببین زافسونش آن لهجات پست	آن نگر که مرده برجست و نشست
آب خضر از جوی نطق اولیا	می‌خوریم ای تشنهٔ غافل بیا
گر نه بینی آب کورانه بفن	سوی جو آور سبو در جوی زن

ذکر هفتم

در بیان بهره‌مند شدن جناب سید شاه ابو اللیث قدس سره از نعمت مخصوصهٔ خاندان قادریه بتوجه حضور عالی حضرت غوث ثانی رض

عقده کشایان سحر حلال و سخن سنجان شیرین مقال طراز این لطیفه را بدان گونه بسته اند که باری جناب حضرت والا پایگاه ولایت و کرامت دستگاه سید شاه ابو اللیث صاحب قدس سره العزیز برای هدایت مریدان و معتقدان خود بموضعی که قریب قصبهٔ سنگلکوت واقع بود نزول اجلال فرموده بودند دران مابین زبانی اکثران اوصاف حمیده و اخلاق پسندیدهٔ جناب حضرت غوث ثانی گوشگذار شاه صاحب قدس سره میشد رفته رفته سیلان خاطر عاطر شان بملازمت حضرت غوث ثانی رض زیاده تر افتاد و پس کدورت و کلفت زمان پاستان را از صفات باطنی نسیاً منسیاً نموده روزی بعد ادای نماز شام پالکی سوار به آستان فیض نشان حضور عالی رسیدند و بصحن خانقاه بامید ملاقات و حصول ملازمت مترصد نشستند ازانجا که جناب غوث ثانی حسب قاعدهٔ استمرار خاندان قادریه پس از فراغ نماز مغرب در حجره بسته بوظائف مشغول بودند برای مغفرت مریدان بعالم استغراق

استفسار می نمودند بملاقات و خاطرداشت مهمان توقف و تعویق نمود او شاه صاحب
قبله ازین معنی برهم شده فی الفور بپالکی سوار شدند و حاملان را حکم تاکید فرمودند
که بجناح استعجال بمنزل قیام مراجعت نمائید پس از تشریف بردن مهمان والاشان
یکی از خادمان میز و سوویت بدر حجره باستاده زبان ثنا بگشاد و شمه از کیفیت آشفتگی
و واپس رفتن مهمان باز راند معدن مکارم اخلاق و محامد اشفاق حضرت غوث ثانی از ستایش
فراغت حاصل فرموده برای دفع رنجیدگی ضیف آزرده سر بصحرا کشیدند و برخی از راه
پیشتر رفتند از آنجا که حمالان پالکی آن وقت از غایت شتابزدگی و تیز رفتاری قریب یک کروه
راه طی کرده بودند هر آئینه بپاداش مافات چیزی صورت نه بست و بالمشافه ابواب مکالمت
و معذرت مفتوح نگشت پس حضور عالی در آنجا خوش خرامیها می نمودند و بتکرار بدین ترانه
مترنم میشدند ـه آتش مزاج باید فرزند بولهب را + تو نسل بوترابی باید که خاک باشی
بلا تصنع میگویند که جناب شاه صاحب قبله از توجه روحانی حضرت غوث ثانی
آن ترانه سنجیهای لحن داودی از آنگونه فاصله صاف صاف شنیدند و بے اختیار از پالکی
فرود آمدند و در آنوقت تاثیرے و حالتے همچنان طاری شد که بے ملاحظه پس و پیش پیاده پائی
دویدند چون قریب تر رسیدند از استشمام رائحه بوی پدر کام معجز نظام مشام جان را
تازه یافتند و از شیفتگی و شگفتگی خاطر شرائط تعظیم بجا آورده به عذر خواهیهای شتاب
زدگی خود پرداختند و بخواندند ـه روضهٔ خلد برین خلوت درویشان است + مایهٔ محتشمی
خدمت درویشان است + آنکه زر میشود از پرتو آن قلب سیاه + کیمیا ایست که در
صحبت درویشان است + حاصل الامر میزبان والا مهمان آزرده را بخانقاه آوردند
و حسب خواه بلطف و مدارا پیش آمدند شاه صاحب قبله از تاثیرات آن لحن داودی
که تا فاصلهٔ یک کروه راه استماع نموده است و شنیده رسیده بود بعده شوق و آرزو
از حضور والا شرف بیعت حاصل کردند و بزمرهٔ مریدان داخل شده از نعمت [illegible] گردیدند ـه

صحبت نیکان بود مانند مشک
فضل ایشان باشد سوی دانش دلیل

گر نشینش منفعت جان یابد اثر
قول ایشان گردد و حکمت راه به

ذکر هشتم

در بیان استفتا نمودن بعض از علما بچند از مسائل شریعت و چند مسائل دیگر بطریق امتحان و حاضر شدن حضرت امام اعظم ابو حنیفه کوفی رحمة الله علیه بروحانیت و دادن جواب سوالات شان از تصرف حضور عالی غوث ثانی رض

دانایان علوم ظاهر و باطن و مسافران اسرار شرع متین چنان آورده اند که روزی بعض از اصحاب علم و فضل و صدیقه منکران بجناب حضرت غوث ثانی رضی الله تعالی عنه حاضر آمده در چند از مسائل شریعت استفتا کردند و با ایشان چند مسائل اشکال بود ساخته برای تصفیه ترجیحات شان از آن مستلزم و مصر شدند سالکان مسالک علم و طریقت آشنایان بحر معرفت و حقیقت حضرت غوث ثانی که در آن وقت بطهارت و وضو مشغول بودند فرمودند که ساعتی چند مرا صبر ورزید تا که بعد از فراغ نماز عصر به تصفیه مسائل شما توجه پرداخته آید چنانچه پس از گزاردن نماز عصر همگنان جماعت حلقه بسته نشستند و بانتظار جواب با صواب منتظر شدند که درین اثنا بزرگ نقشی صبح نفس مسیحا دم سر تا پای نور مجسم منور و سکینه خضر پی سلیمان حشم که همگی آثار علم و معرفت از ناصیه حال آن صاحب کمال چون مهر منیر منور بود از راه جهان تشریف آورده به تقبیل جبین مبین حضرت غوث ثانی سبقت نمودند معترض علی العینین معانیه تعظیم و تکریم شیخ شیخنا نحیبی پرداخته بصدر نشست با دادند و از وجدان

* کذا در نسخه [illegible]

شوق با ذوق هر دو مجمع البحرین بهم پیوستند ۵ هر دو بحر بی آشنا آموخته + هر دو
جان بیدو خلق بردوخته + حاضرین با آثار مسافرت از صورت حال آن ستوده خصال
چیزی معاینه ندیده و نیز از آشنایان خود با نظر الستہ غریق لجهٔ حیرت شدند و به تعجب فرو ماندند
پس حضور عالی حضرت غوث ثانی بطرف جماعت مخاطب شده ارشاد فرمودند که اینک
روح پاک اعلم العلما افضل الفضلا پیشوای اکرم امام اعظم حضرت ابو حنیفه کوفی رحمة الله علیه
مجسم بمحفل با تشریف آورده اند و با مقلدان مذهب معظم و مکرم حنفیه التماس پیدا کنیم باید
که از مشکلات و دقائقات مسائل آنچه در دل دارید بپرسید و از ظلام شبهات وارسید باتباع
فرمان عالی یکو شنید چنانچه قدوة الاصفیا و زبدة الاولیا امام اعظم رحمة الله علیه بجواب
سوالهٔ شریفه و بجواب اعتراضات مسائل دیگر شان پرداخته از براهین و دلائل معتبره ثابت
فرمودند و تشفی کلی بخشیدند چون روح مقدس غائب و پنهان شد حاضرین بی اختیار
شور و فغان برداشتند و صدای مرحبا و آفرین بلند ساختند آخر کار آن سرمستان
باده عشق و ارادت و پاکوبان طریق شوق و هدایت چیزی که سالکین و طالبین بهم رسانیده
بقدم مبارک حضرت غوث ثانی در افتادند و با تضرع از گستاخی و شوخی خود باز آمده کمر فرمان بردار
بمیان جان بستند و به خدمت غلامی سرفراز شدند ۵

سایهٔ طوبی ببین خوش بخسپ	سر بنه در سایهٔ سرکش بخسپ
گر ازین سایه روی سوی منی	زود طاغی گردی و ره گم کنی
پس برو خاموش باش از انقیاد	زیر سایهٔ شیخ و امر اوستاد
ورنه گرچه مستعد و قابلی	مسخ گردی تو ز لاف کاملی

ذکر

در بیان کشته شدن اسپ سواری حضور عالی بدست [illegible]

ہلاکی آن ظالم از پنجۂ شیر بمکافات آن

فارسان مضمار روایت و ماہران بیشۂ حکایت بسمر نامہ کشائی این روایت
صحیح و بدیباچہ آرائی این حکایت فصیح کمیت قلم را در میدان بیان چنان جولان دادہ اند
و کرم عنان ساختہ کہ روزے اسپ سواری فرزند دلبند شاہ دلدل سوار
اسد اللہ الغالب یعنی حضور عالی حضرت غوث ثانی بمقتضائے حیوانی
بند گردن وا گسیختہ بکشت زار قاضی شاہ محمد جد قاضی خدا نواز ابن محمد ماہ
کہ رئیس قصبۂ منگلکوٹ بود چرا کردن گرفت و فصل ہائے کاشتہ را تلف و نقصان
کردن اتفاقاً ہمان وقت مالک زمین با تنی چند از مزدوران کنار کشت خود رسید
و حال تاراج فصل خود دیدہ در آتش غم و غصہ برافروخت و متاع صبر و شکیبائے را
پاک بسوخت پس از کمال بدون ہمتی و فرومایگی آن غزال مرتع حسن و خوبی را بصد حیلہ
و بہانہ گرفتار کردند و از رسن محکم بستہ حسب جہالت خود ہا از ہر چہار طرف زد و ضرب
آغاز نہادند ہر چند بعض از انصاف پسندان مصلحت جواز ارتکاب اینگونہ شنعت
و ستمگاری امتناع کردند و از دعائے بد درویشان تنبیہ نمودند لیکن آن ستمگر جفا جو
ہیچ نشنید بلکہ از نصیحتہا سخت برنجید و از جاہلیت و استکبار روئے در ہم کشید
و گفت ؎ برو اے شیخ ازین بیش بدہ دردِ سرم * کہ دو صد خرمن افسانہ
بیک جو نخرم * آخر کار نوبت بجان و کارد باستخوان رسید و بزد و ضرب قفس عنصری
آن حیوان بے زبان خرد بشکست و طوطی روحش مائل بمرغزار جنت گشتہ بشاخسار
طوبی آشیان گرفت شہسوار مضمار شرف و علا راکب براق عز و اعتلا حضرت
غوث ثانی ازین معاملہ اطلاع یافتہ از کمال رنج و آزردگی بر حال آن ظالم شقی
دعائے بد نمودند و ارشاد فرمودند کہ آن مغرور ستم پیشہ چنانکہ مراسم ظلم و جفا
آشکارا نہاد و از شیر مردان مقابلہ جست شیر نیستان قدر و پلنگ

بیابان قضا چنگال ظلم وستمش خرد بشکند و تا سه پشت احدی از خاندانش مجهول
ببیعت مرشد که من لا شیخ له فشیخه الشیطان واقع ست مستفیض و مستفید
نگردد ؂ خود صلاح اوست این سرکوفتن ٭ تا رهد جان ریزه اش زین شوم تن ٭
واستان از دست دیوانه سلاح ٭ تا ز تو راضی شود عدل و صلاح ٭ علم و مال و منصب
جاه و قران ٭ فتنه آرد در کف بدگوهران ٭ پس غزا زین فرض شد بر مومنان ٭
تا ستانند از کف مجنون سنان ٭ آنچه منصب میکند با جاهلان ٭ از فضیحت کی کند
صد ارسلان ٭ آورده اند که بعد خونریزی آن حیوان بی زبان چهار روز کامل
نگذشته بود که آن مغرور جفا جو برای قضاے حاجت بطرف صحرا رفت و بگوشه
بنشست و فوقه شیر نر غرنده از کمینگاه برجست و سر و گردنش بر هم شکست
و سینه اش درید و دمار از روزگارش برآورد و حلقش برید و نقش حیاتش را تباه کرد
؂ از میان برجست یک شیر سیاه ٭ پنجه برزد کرد نقشش را تباه ٭ کله اش
برکند و مغزش ریخت زود ٭ همچو جوز کهنه کاندر و مغز نبود ٭ پس کار آن
بد شعار تباه کرده شیر غائب و پنهان شد و دیگر بار از و نشانے و خبرے
معلوم نگشت ؂ چه نیکی طبع دارد آن سگ صفا ٭ که باشد دعاے بدش
در قفا ٭ اے محبان انصاف پسند ازینجا کرامت اولیاے کرام باید فهمید
که دران اطراف و جوانب صورت شیر سیه شیر قالی گاهی بنظر نیامده این شیر غرنده
از کجا پیدا گشت و بکجا پنهان و متواری شد پس سحیه تاثیر دعای بد دیگر چه
گفته آید و دیگر آنکه نسب قول جمیل حضور عالی سه پشت از خاندان و بیعت
مریدی و شاگردی مرشد حاصل کردن نتوانسته و بسعادت و هدایت نه پیوسته

؂

چون نشوی دور از حضور اولیا ٭ در حقیقت گشته دور از خدا

سایهٔ شاهان طلب بهرۀ مشتاب	تا نشوی زان سایه بهتر ز آفتاب
رو بجسپ اندر پناه مقبلی	بو که آزادت کند صاحب‌دلی
تا توانی ز اولیا رو برمتاب	جهد کن والله اعلم بالصواب

ذکر دهم

در بیان واقعهٔ هائلهٔ موضع کهیر گانون که هندوان بی ایمان خون ناحق انسان بر قربانگه بت بیجان میریختند و بهر ادای رسم سالانه با هم جدال و قتال وحشیانه میکردند و موقوف شدن این رسم مردم‌کشی و فعل شیطانی از برکت قدم مبارک حضرت غوث ثانی قدس الله تعالی سره النورانی

چهره‌کشایان سخن و صورت‌آرایان روایات کهن شاهد کلام معجز نظام مجلل صدق و راستی چنان آراسته و پیراسته‌اند که در عهد مسعود عالی حضرت غوث ثانی موضع کهیر گانون از مضافات ضلع بردوان بتی سنگین بصورت لعبتان جنگلی چینی مشتمل بود هندوان بیدین رکاوران بدآئین به پرستش آن همه تن آماده و مصروف بودند و پیوسته به نثار و نذرش از جان و مال دریغ نمیداشتند و نیز اکثر از عوام مسلمانان که حکم انعام دارند برای حاجت روائی و مطلب برآری خود ها از نزدیک و دور حاضر می آمدند و حسب حوصله و عقیده با طالع خود ها نذر و نیاز میرسانیدند ۵

چنان صورتش بسته تمثال گر	که صورت نه بندد از آن خوبتر
ز هر ناحیت کاروانها روان	بدیدار آن صورت بی روان

زبان آوران رفته از هر مکان		تضرع کنان پیش آن بی‌زبان

وقتاً فوقتاً بعضی امر بطریق سحر و استدراج ازان بت سنگین همچنان ظاهر شدی
که بیخردان کج فهم و بی‌هنران لایعقل آن سنگ بی‌رنگ را عیاذاً باللہ خدا
جهان دانستندی و قاضی الحاجات زمان پنداشتندی ۞ چون ابر کج پیش شان رب بود حقیر اندر چشم
شان کج نمود و آنگونه استدراج ازان سنگین قالب که بعضی اوقات ظاهر می‌شد
سبب آن معجزا مینمود که اثر جنیه بران بتخانه مخصوص بود و از سکاکان دیو زاد
عفریت نژاد و افعال شنیعه بصورت غریبه روی نمود و احوال قبیحه تفهیم عجیبه سر میزد
هر سال او اخر ماه پوس بتقریب عبادت و پرستش از اطراف و جوانب هندوان بتخانه انبوه
بکثرت جمع آمده حسب وسوسه شیطانی صف جنگ می‌آراستند و باهم اقتتال
و جدال می‌پرداختند چنانچه اکثری ازان به شمشیر اجل جان شیرین بپای آن بت سنگین
نثار کردندی و بسیاری بضرب و زخم کاری مجروح شده بقیة العمر ناکامیها بسر گذرانیدندی
و عجیب‌تر آنکه هر سال دران هنگام کارزار تخمیر احجیت نذر و تصدق آن هیکل سنگین
و حرکت از بیشتر بقدیه و صد قماش تا فروختند و او بعمل افتراپرداز بیهای سحر و افسون
دیوانه کردار فکر جان و جهان شهید است بقتل رسانیدندی و خونش بپای آن بت پیشکش
پیشکش نهادندی احیاناً اگر یاد آنگونه نذرانه اهمال رفتی یا توقف رو دادی
هرگونه ظلم و ستم آشکارا آمدی و بدبختان تا گنج آسیب آن محسوس شدی
سهر کیهن بعض از خیر اندیشان ستوده کیش آنچنان خبر تلبیس بحضور والا
حضرت غوث ثانی رسانیدند و برای دفعیه آنچنان مصیبت و بلا ملتجی شدند
چنانچه محیی مراسم ارشاد و هدایت و ماحی رسوم کفر و ضلالت سوسی زمن خلیل
بت شکن حضور عالی غوث ثانی بارے دران هنگام فتنه و فساد شاگردی چند
را بدان طرف فرستادند و برای انهدام کارخانه سحر و اطفای شعله شرارت التماس فرمودند

فرستاده دیران به رزمگاه رسیده از ترکتازیهای مفسدان پرخاش جو و خونریزیهای
سرکشان بدخو هولناک و هیبت زده گشته و ترس و بیم بالا کلام بدلش جا گزید
دران حالت خوفناکی بخضاعت و خشاعت فرجوع قلبی بحضور عالی حضرت
غوث ثانی استمداد و استعانت کرد حضور عالی غوث ثانی از لمعان کشف و کمال
صورت حالش بمرآة باطن مشاهده نموده فی الحال از دار الولایت قصبهٔ گنگوه
بدران میدان کارزار که فاصلهٔ چهار کروه بود بیک چشم زدن نزول اجلال فرمودند
و آن سرگشتهٔ حیرت و وحشت را بسایهٔ مرحمت و عاطفت فرا گرفتند پس بکمال
صولت و عظمت بازار کارزار آن کینه خواهان جنگجو را بیک چشم نمائی سرد نمودند
و همگنان را بفرمان عالی مسخر و محکوم فرمودند ؏ کس ز دعوی پروا ز لب فرو
بندد + چو جبرئیل درآید بیان جنبانی + چنانچه آن گروه کثیر و جم غفیر متفرق شده
اکثرے از انها رو بفرار نهادند و گروهے بسایهٔ سلطانی ظل سبحانی حمایت جستند
درین اثنا آواز جلاجل و دهل از جانب بتخانه بسمع خراشیدها نمود حضور عالی غوث انام
استفسار فرمودند که باز این شور و شغب شیطانی از کجا خاست مردم عرض داشتند
که درین وقت شرابلی یعنی مردم کشی سنت که بتقریب فدیه از پیشتر متعین و نامزد شده
بمجرد اصغای این معنی حضرت غوث ثانی عنان عزیمت بدان طرف منعطف
فرمودند و در حالت عین آمادگی در انجا رسیدند از صلابت ولایت آنچنان هول
و هیبت دران جمع درافتاد که همگنان آن فدیهٔ بیواره را بگذاشته از انجا بگریختند
و بکمینگاه بدنظر برای تماشای واقعه بایستادند پس حضور عالی غوث ثانی
بطرف کنشت آن بت زشت متوجه شدند و از غیظ فرمودند ؏

غازیان حملهٔ غزا چون کم برند	کافران بر عکس حمله آورند
غازیان غیب چون از حلم خویش	حمله ناوردند بر تو زشت کیش

حمله بردی سوی دربندان شیب ✻ تا نیاید این طرف مردان غیب
چنگ در صلب رخم باز زدی ✻ تا که شادروان را بگیری از بدی
توزدی در بندها را ای لجوج ✻ کوری تو کرد سد سنگی فروج
تا منم سرهنگ هنگت بشکنم ✻ تا بناسش نام و ننگت بشکنم +

و فتنهٔ صعبی گشت که بنیش در آمد و قالب سنگین هیکل عفریت لعین سقفش شگافته بدر جست و حضور عالی غوث ثانی نیز معاینه در کرامت و قوت ولایت بروی همچنان تاختند که گفته اند ◯ یکیک دری چون در آید عقاب + چگونه جهد بر زمین آفتاب + ازان تیز تر خسرو پاک تن + بتندی در آمد بران اهرمن + پس یک ضرب عصای موسوی بر حصار سنگینش چنان بر زدند که کارخانهٔ سحر آن گوساله سامری برهم شکست [illegible] ◯ من عصا و نور بگرفته بدست + شاخ گستاخی ترا خواهم شکست + شاخ تیزت بس جگرها را که خست + تک عصایم شاخ شوخت را شکست + آخر الامر آن دیوانهٔ سحر سامری را پیش خواندند و بدرمان دل ریشش پرداختند گفته اند که بیمن انفاس متبرکه حضور عالی غوث ثانی آن مجنون بادیهٔ ضلالت بدایرهٔ عقل و هوش رسیده بشرف اسلام مشرف گردید و بقیة العمر بخدمت حضرت غوث ثانی خوش گذرانید بعد ازان تقریب خونریزی و قربانی موقوف شد بار دیگر بعمل نیامد ◯ گذشته بود فروغی چون بتابد نور حق + زانکه پیش روز روشن شب نیاید شد سفید + پس از فارغ بالی ازین کارها آن شاگرد بسته را بدرجهٔ اولیاء الله رسانیدند

ذکر یازدهم

در بیان ولی شدن عالمی که از دیار هند بشرف عتبه بوسی حضور عالی فائز شده بود +

طالبان طریق معرفت و شائقان راه ولایت بدین نمط گذارش نموده اند
که چون آوازۂ کرامات ظاهره و تصرفات باهرۂ حضور عالی حضرت غوث ثانی
در امصار و دیار عالم فرا رفت و صیت فضل و کمال آن ستوده خصال ملک دیار را
فرا گرفت شخصی فاضل اجل و عالم بی بدل از ملک هند به نظر استفاده و تحصیل علم باطنی
بقصبۂ گنگاکوت رسید و بجاشنه بوسی بساط فیض مناط مشرف و معزز شده بخدمت
ملازمان عالی عرض داشت نمود ع عالمم من لیک اندر فن خویش + فن من
جز حرف و صوتی نیست بیش + گر بود مشک و گلابی بو برم + فن من این است
علم سنجم + حضور عالی مرکوزه باطنی عالم دریافته پیش خود بخوانده اند و از توجه خاص بیک نظر
انداختن دور دوانه که از حدت انوار انظار گرم مرغ عقلش بحیرت در افتاد
و تا هفت روز از آن بحر استغراق برنخاست ع حیرتی آمد درونش آن زمان
که برون شد از زمین و آسمان + و بعد مرور هفته آن یگانه روزگار در یکتائی مدعا را
یکسو آورده از قعر [illegible] دریای بیخودی بساحل عقل و سلامتی رسید و کیفیت
ما اتفق را بعرض حضور عالی رسانید ع بر آستان دولت تو هر که سر نهاد + بگذشت
هفت کره ز اهل [illegible] شده + سر آمد اولیای کرام و اکابر اصفیای عظام حضرت غوث ثانی
بسیار مسرور شده بار دیگر نظر توجه بدان ارزانی داشتند و ولایت ابدالیت و صاحبی

عطا ساختند ع

کاملی گر خاک گیرد زر شود + ناقصی از زر برد خاکستر شود
از ضمیر [illegible] گوهر آورد + از زیانها سود بر سر آورد

چون قبول حق بود آن مرد راست ... دست او در کارها دست خداست
دست ناقص دست شیطانست و دیو ... زانکه اندر دام تکلیفست و ریو
جهل آید پیش او دانش شود ... جهل شد علمی که در ناقص رود

ذکر دوازدهم

در بیان گرفتار آمدن عاملی نو آموز بدست موکلان آن عمل و خلاصی یافتنش از توجه حضور عالی

عاملان دار الملک معانی و کارگذاران اقالیم سخندانی طلاسم این گنجینهٔ اسرار را
بدین نمط گشاده اند و عنوان این گنجنامه را چنین بسته که روزی یکی از مریدان
حضور عالی غوث ثانی بیاضی که سواد تحریرش بر بیاض دیدهٔ حور توان نهاد
سید بیا اتفاقاً بر صفحهٔ از اوراقش که دران ترکیب عمل دیوزن صمدی نگاشته بود
نظرش در افتاد بمجرد دریافت کیفیت آن لوح سلیمانی بهوای تسخیر شیاطین فن نقشش را
در کشید و او را نعل در آتش گردانید فی الحال در بارهٔ حصول اجازتش آن خبر
که بخدمت حضور عالی حضرت غوث ثانی حاضر آمده التجی کرد دعا و سمع و تقیه ترین
معانی شناس او را گفت که درین هنگام شان عزیمت حضور عالی برای
هدایت خلق که ودائع بدائع خالق اند و صیانت و حفاظت آنها بر ذمت
همت اولیاء الله مقسم است مصروف خواهد شد تا زمان مراجعت آب صبر
و شکیبائی بر آتش شوق زده منتظر و متوقف باش بعد مراجعت و نزول اجلال
بدولت قرب حضور مستظهر بوده گنج مراد بدست آری و باین عمل بپردازی
شائق ازین سخن متنبه نشده مکلف خدمت خادمان حضور گردید بارشاد رفته

کم چه هیچ حیثیتم در این امر محال پرداختن هر آئینه خود را در بلا انداختن سمت و ضرر
خود خود ساختن زیرا که آن دیو دیوتن آشوب زمین اکثر عاملان مبتدی را از
افسون مکر و فریب خود ذلیل و خوار کرده و بتخفیف نکبت هلاکی رسانیده بعد
مرا جسارت فقیران کوشیده باشی ‌ه در نگر پس را بعقل و بینش راه
با چو پروانه سوزان خویش را + او ز تو آهن همی خاید ز خشم + او همچو بیترا
پا بست چشم + می‌کند او تیز از بهر تو کارد + او سگ محظلست تو انسان آرد +
آخر الامر آن تشنه لب وادی طلب تن به تشریف بری حضور عالی ز سفله منشی
تاب انتظار نیاورده با خوف و خطر خود را در آن امر خطیر زد و حسب هدایت
بباطن عمل شد زمان کمالیت و اتمام آن عمل مدت سه روز مقرر ست و لکن
بعد مرور روز از ابتدای روز عمل آن مفسده بیکاره بشکل پیرزال فرتوت سال
بوقت نیم شب هنگام عمل خوانی حاضر آمد و از در تملق و چاپلوسی سر بر آورده گفت
که عمل تو به درجه اتمام رسیده و من اینک مامور حکم توام هر چه فرمائی بجا آرم با انقیاد
فرمان تو کاملے نیست و نخواهد رفت پس آن نا آزموده کار سخن او ندریافته
بدام حیله و فریب آن مفسده در افتاد و از حصن حصین حصار که عاملان برای
حفاظت و صیانت خود با خط می‌کشند و آن در امتناع مداخلت و ضرر رسانی
سگان حکم سد سکندری دارد پا بیرون نهاد ‌ه همچو پروانه شرر را
نور دید + احمقانه در رفت و از جان برید + از آن دائره حصار بیرون آمدن
همان بود و او را به پشت انداخته بر بدن دیو زن بظرف بالا همان آورده اند
که بطرف آسمان صعود نموده بربان ملامت و فضیحت بکشاد و گفت که ای
خام کار تباه روزگار عبرت گیر دار تو همین خواهد شد که ترا از ینجا بر زمین انداز م و بار از جان نیز
برارم ‌ه مگر نه واقعست که بی‌فرمان نزدی + پیش از این سلطان سلطانان شدی +

ریختی بر سر چو پیش شاه خاک ۞ تا امان دیدی ز دیو سهمناک ۞ پس چون حالت
مایوسی و حیرت زدگیها آن بیچاره بی اختیار فریاد الغیاث یا غوث ثانی
الغیاث بلند ساخت و از دل و جان یاری و اعانت خواست ؎
ما ز ظلم او به تنگی اندریم ۞ با لب بسته از دل خون میخوریم ۞ ظلم او بر ما صریح
است و عیان ۞ نیست ما را چاره جز کردن بیان ۞ داد ما از انصاف ما بستان
ز رد ۞ ای کریم با ذل اکرام خو ۞ از این صدای فریاد مفسده که ظالم به هیبت
و خوف آن سلیمان دوران و فریادرس زمان مبتلا گی و جانستانی فریادی
مبادرت کردن نتوانسته فوراً پنهان در رفت تا زنگاف بزده مظلوم بیچاره را
اندرون شب گذاشت درآن زمان حضور عالی حضرت غوث ثانی که برای هدایت
خلق در هندوستان تشریف فرما شده بودند از کشف باطنی حال پرملال آن بیدفام
دریافته در عالم روحانیت بسرعت تیزی برق تا بدو لیوقفه که چشم بر هم زنند درانجا رسیدند
و آن ظالم مفسده را بسزای واقعی رسانیدند ؎ تا که آن مغیث هر دو کون ۞ مصطفی پیدا شد از بهر عون ۞
حاصل الامر مظلوم آواره از پنجه ظلم ستمکاره وارهید و برخطاکاری خود که نسبت به تکلم
حضور عالی جرأت بعمل نموده بود در کنج پشیمانیها کشید حضور عالی برای تنبیه
و تادیب آن گستاخ بی ادب را نصیحتا فرمودند که گفته‌اند ؎ سر مپیچ ای خویش را
اسیر گم نموده ۞ زان ندیدی آن که کل را تو کور ۞ عزه گشتی زین در و خیمن پشت و پا
پیچ و تاب کو گشته ستو و بال ۞ پس یک دار دره بالا کند ۞ چون گل او شد گرانیدها کنید ۞ پس حضور عالی
معاً چون روح مقدس از نظر آن مستغیث غائب شدند علی الصباح خویشان
و اقارب آن گم کرده جان با نزا بسیار تلاش نموده نازان در رفت که در جنگ نگاهداشتن
دشوار است بود بیرون آوردند و دیدند که آثار جنونی و دیوانگی از ناصیه حالش
پیدا است هر چند پرسیدند مگر از آن بانگشت خود وا بعلی نشنیدند

نداشتہاے خورد و نوش وا گذاشتہ نہ سر در خواب استراحت کشیدی بہ ہزار لیات
و ہرزہ گوئی بباد باغ خراشی می شد و شبا روز با آہ و زاری بجان بسر می بود حضور عالی
بعد مرور مدت شش ماہ از سفر سہار سعادت فرمودہ آن بلا کوش جنون کیش را
بحضور طلبیدہ فرا نشستہ بیک نگاہ از چاہ سحر و افسون و مغاک وحشت
و جنون بکنار سلامت و عافیت رسانیدند چون از فیضان انظار کرم
حضور عالی افاقت دست داد کیفیات ما فیہ را بیاد آوردہ از نہایت ندامت
و خجالت بر قدم مبارک در افتاد حضور عالی بر حال زارش نظر ترحم مبذول داشتہ
بہ نعمت مخصوصہ شرف انابت بخشیدند و برتبہ صوفیان صافی منش
فرا رسانیدند و انچہ معمولہ او بود بر پیران مرحمت فرمودند ع کیمیائی تو عالم
با تو ہست عقل و دانش ہا اگر گوہر تو ہست ع گنجہا بنہادہ باشی در مکان ع نیست
بجا قلندر کس در جہان شاہ آن باشد کہ از خود شہ بود ع سلطنت بہ گنج نہا
و گوہر شہ بود ع تا بماند شاہی او سرمدی ع ہمچو ملک و دین احمدی ع تا قیامت
نیست شمع عشق را زوال ع گشتہ دور از ملک او عین الکمال ع

ذکر سیزدہم

دربیان کامیابی ضعیفہ ساکنہ دہلی از توجہ حضور عالی حضرت غوث ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ

سخنوران صداقت اندیش و ہنرپروران صافی کیش چنان آوردہ اند کہ بارے
ہنگام برشکال کہ سقاے ابر از دست کرم ہیچ تشنہ لبان جہان را از سر سبز و شاداب
داشتہ بود و از طغیان باران ہمہ نو رستگان چمن و باغ را چون شاخ مرجان

در تہ آب نشانیدہ حضور عالی حضرت غوث ثانی بدولت سرای
عظمت و اقبال خود تشریف بسیار داشتند شبی که ظلماتش از مضمون فی ظلمات
لم یکد یریها بود نمونه می نمود از ہجوم کثرت باد و باران طوفانی عظیم پیدا گشت
و از غریدن ابر ہیبت و لرزہ در اندام کوہ و دشت افتادہ و از طپیدن برق نشان
یکاد البرق یخطف ابصارهم نمایان ظاہر شدہ آن ضعیفه از معتقدان
حضور عالی که شوہرش مسکین بسیار بسته بود و بعشق شمع جمال با کمال خود بیگانه
دران شب تیرہ بخانه خود گوشت می پخت و از محبت قلبی و شوق باطنی بگفت
کاش که مرشدم ازین گوشت قدر یک پارہ تناول فرمودی تا فدای جان خود دیا ختمی
و تمنایم حاصل شدی ای محبان ذی وقار و دانای عاشقان جان نثار در انجا
آن ضعیفه بہمین آرزو و تمنا بدل خود و در اینجا ضمیر منیر صورت حالش
دریافت فرمود سے پس سلیمان از دلش آگاہ شد ۞ کز دل او تا دل او راہ بود ۞
آن کسی کو بانگ مرغان بشنود ۞ در قصر بیکسی واقف بود ۞ نالہ مخفی موران
بشنود ۞ ہم فغان سرودران بشنود ۞ از تمنایش تن زدن و اعراض نمودن
خلاف مروت پنداشته کرم گستر غریب پرور حضور عالی اندران شب که جہانیان
بخوف و ہیبت دست از جان شسته بودند و زبانیان ازان طوفان نمودند
فرو بسته آنگونه مسافت بعید را چون روح مقدس سبکپا پی فرمودند و بدر خانه
حلقه زدند ضعیفه محسنه ازان دستک زدن خبر سیر تیر سید و پرسید کیستی انجا
که مرشد تو حسب تمنای تو مہمان تو شدہ است و بدر تو رسیدہ بیا و گوشت پزانیدہ
بیار آن فرخنده نصیبه ازینگونه ندای مبارک حضور عالی بے اختیار صدا صبحه
فرعنا کی دختر مہما بلند ساخت و از ہجوم شادی و کامرانی با ہوش و حواس
دریافت سے امروز بخت نیک بشارت رسان ماست ۞ اقبال بر پردہ سیمه ؟ است ۞

پس بالراس والعین شتافته دربکشاد و سر تقدیم پاک نهاد ۵

سحبا باسیکه آن رستهٔ زر ریخ	کای سعادت وهی اقبال وه گنج
از خدا یابی جزا ای شریف	قوت شکرت ندارد این ضعیف
شکر حق گویم ترا ای پیشوا	آن لب و چانه ندارم و آن نوا
عند اللہ والشکر یا ذوالمنن	حاضری و ناظری بر حال من
ای مبارک سال خیر گه بیایم	مرده بودم جان تو بخشیده ایم
ای خنک آن را که بیند روی تو	یا در افتد ناگهان در کوی تو

آخر الامر بلوازم اعزاز و اکرام پرداخته گوشت حاضر کرده حضور عالی قدر رسید ازان بخوردند و فضلهٔ آن بطریق الوش باو سپردند آورده اند که از خلوص و خوش اعتقادی شان بحر کرم بجوش در آمد و بانعام و صلهٔ این خدمت بخششی رفت که از انوار معرفت دلش معمور شد و به نعمت مخصوص همه جانش مسرور زهی بخت آن مخدرهٔ محسنه که بیک التفات ولیهٔ عصر گردید و بدرجهٔ علیه رسید ۶

هر کجا دردی دوا آنجا رود	هر کجا فقری نوا آنجا رود
آب کم جو تشنگی آور بدست	تا بجوشد آبت از بالا و پست
تا سقاهم ربهم آید خطاب	تشنه باش الله اعلم بالصواب

ذکر چهاردهم

در بیان تولد شدن فرزند نرینه بخانهٔ شخصی تاجر ضعیف بی بهره که بدعای حضور عالی حضرت غوث الثقلین از بطن زوجهٔ شان که عقیمه بود

سخنوران برجستهٔ تقریر و محرران پاکیزهٔ تحریر این سخن شیرین بجان گوش شنیده اند

و بتصدیق فراستی این سفرنامهٔ اعجاز ختامه بدانکه مذهب البیانیها کرده که در وقتی
از مواضعات ضلع فیروزپور شخصی بود بالا الدار ملک التجار از حضور عالی حضرت غوث ثانی
بیعت حاصل نمود اگرچه سامان عیش و کامرانی و اسباب عشرت و فرحناکی
مهیا داشته و به حشمت و دولت دنیا و همه کاسباب و برخوردار شده. شعر
همه اسباب شاهی حاصل او ٭ نماند آرزوی در دل او ٭ باینهمه شادی
و شادمانی شمع شبستان مقصودش گشته بود و چراغ عشرتکدهٔ امیدش سبز و
روشن نبود مصداق کلام ربانی جلت کلمته و تعالی شانه الْمَالُ وَالْبَنُونَ
زِينَةُ الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا از عدم وجود اولاد و فرزندان انتعاش لذات حیاتش
پایمال و مکدر بود و متاع رونق و خوبیهای زندگانی در آتش حسرت
و غم سوخته خاصة از کبر سنی یاس کلی هم رسیده بود و بعلت ضعیفی پیری
در باغ وجودش بجز صدای فریاد نا امیدی نمی بود. شعر نشان جوانی ز پیری
مجوی ٭ که آب روان باز ناید بجوی ٭ بباید هوس کردن از سر بدر ٭ که دور هوس
بار دیگر آید بسر ٭ چو بر سر نشیند ز پیری غبار ٭ دگر عیش صافی توقع مدار ٭
روزی در پایین این تلوسات و خفاشات آن خزان دیدهٔ نکبت و یاس
بجناب فیضمآب حضور عالی حضرت غوث ثانی خود را رسانیده و جبین ارادت
و تعظیم بصد صدق و یقین بخاک قدم پاک سائید و گفت. شعر شاد و دوام تا عبده
عالم از تو باد ٭ اطراف بوستان جهان خرم از تو باد ٭ اگر خدام بارگاه تکلیف تشریف
فرمائی روا داشته مشتاق را عزت بخشند و غریب کلبهٔ بی سروسامان را بفیض آن رشک آئینه
بعید از بنده نوازیها نیست و نخواهد بود. شعر که نهی قدم در کلبهٔ ما می‌نهی ٭
لطف می‌فرمائی و بر چشم ما پا می‌نهی ٭ معدن اخلاق و مخزن اشفاق حضور عالی
بتقبل التماسش باستماع اجابت بگشود و همراه تشریف ارزانی داشته

وازقدوم میمنت لزوم خانۂ ویرانش از سر نو رونقی یافت و سہیل مرام
با وج اقبالش بتافت بیچارۂ کلاه آن تاجر شکسته خاطر شوریده جگر انجم انجم
سیارۂ سرشک از دیدۂ حسرت و غم پریشان حال خود ریخته عرض می‌نمود ؎
ای مبارک پیشہ شاهی که حاصل میکنند ٭ اختران در آسمان از طلعتت
نیک اختری ٭ بکاشانۂ حسرت نشانه‌ام سراجی که ضیا افزای دیدۂ دل باشد
مستنیر فرمایند و به نخل مرادم ثمری که حلاوت حیات را شاید کرامت و مرحمت
سازند اگرچه از پیری و کبرسنی زمین مرادم خاصیت کافور پیدا گردیده و درینحالات
بجز یاس و ناامیدی حاصل و قسم نمانده مستند بحبل المتین تفضلات و تلطفات
ذات پاک صفات دست نیاز زده ستم صدهم ؎ آنانکه خاک را بنظر
کیمیا کنند ٭ آیا بود که گوشۂ چشمی بما کنند ٭ سرمایۂ مروت و گنجینۂ فتوت
حضور عالی برای تسکین خاطر سائل ارشاد فرمودند که ای محب صادق تمنا
و مطلبیکه داری از خلاق کائنات بخواه تا بیشائبۂ ریب بوصال شاهد مقصود
خوشنود و خرم شوی و به آغوش شوق محبوب مطلوب مسرور و مشکور باشی تاجر مضطر از
فرط هجوم اضطراری و بیقراری پای آستین مبارک گرفته صدا می یا غوثا المدد المدد
بلند نمود و از آه و نالۂ شور محشر بپا ساخت مکارم الطاف و محاسن اوصاف
حضور عالی حضرت غوث ثانی دران هنگام که در بحار زخار جود و جواد مستغرق بودند
بکمال جذب و جوش دست مبارک بر پشت خمیدۂ آن پیر نود ساله زده فرمودند
که بر مفتاح ابواب آرزو و تمنای تو حسب خواهش دلخواه تو بتو سپرده شد
؎ زهی ضمیر تو از سر کن فکان واقف ٭ زهی بیان تو اسرار علم را کاشف ٭
ای محبان و عاشقان عظمت و جلالت حضور عالی حضرت غوث ثانی
از نتیجہ توان فهمید که همان شب از برکت دعای حضرت آن پیر نود ساله

قوت رجلیت پیدا کرد و زنش حامله شد و غریب تر از آنکه در مدت
شش ماه فرزندی یوسف جمال خورشید تمثال متولد شد چه رسم و ضوابط
بدین نہج بوده است که بعد انقضای مدت نه ماه از ایام ابتدای حمل گستقی
و عروق آبستنی جنبیده ولادت میشود و در ینجا خلاف ضوابط و دستور ندر بیان
شش ماه از آن پیر سال خورده فرزندی که از کتم عدم بوجود آمد و متولد شد بغیر کرامت
و خرق عادت حضور عالی چه توان دانست والدین آن فرزند ارجمند به حصول
این نعمت عظمی و عطیۂ کبری شادان و فرحان بحضور پرنور حاضر آمدند و آن چشم و
چراغ خاندان خود را بر خاک قدم پاک غلطانیدند حضور عالی در غایت شفقت
و مرحمت دعای ترقی حیات و درازی عمرش نمودند تا آنکه مولود مسعود بعمر طبعی رسیده
از دار فانی رحلت رحیل بفردوس برین بر بست

خاک پاکان لیسی و دیوارشان	بہتر از عام و زر و گلزارشان
بندهٔ یک مرد روشندل شوی	بہ کہ بر فرق سر شاہان روی
از ملوک خاک جز بانگ دہل	تو نخواہی یافت ای پیکِ سبل
آن نہی یابی کہ قرب اولیا	صد گزاست وار دو کار و کیمیا

ذکر پانزدہم ۱۵

در بیان نجات یافتن مریدی از بلاے آسیب جن بتوجہ حضور عالی حضرت غوث ثانی

معانی شناسان صورت حال دقیقہ بنیان کشف و کمال کیفیت ماجرای غریب
و حکایت عجیب چنان به حصار شرح و بیان آورده اند و بدین نمط بتہ تحریر در آورده

که روزی حضور عالی حضرت غوث ثانی رضی الله تعالی عنه بجانبی خرامان تشریف
معطوف فرموده بودند از شهر دل الجلال خود آن کور ده را مشرف و منور فرمودند اتفاقا
شخصی صاف باطن از مریدان خاندان عالیه قادریه علی صاحبها الرضوان والتحیه
بود آن شخص از چند روز مبتلای حادثات زمن بموجب بدبختی آسیب جن مبتلا
شده سخت حیران بود هر چند عاملان اکناف و ساحران اطراف هر سبب خلاصی
آن مجبور تدبیرات شایسته و چاره‌های بایسته نمودند لکن هیچ مفید نیفتاد عاملان افسون
ساحران احمالا مفید حال و اثر پذیر نگشت حتی که از آشوب ظلم و ستم آن عفریت لعین
اقلیم وجودش تباه گردیده نوبت بجان و کارد باستخوان رسیده بود مردمان موقع
کیفیت این مقدمه و خستگی حال آن مظلوم دیده بحضور سلیمان دورانی حضرت
غوث ثانی اطلاع دادند و برای رهائی مشکلی ملتمس شدند آوردند حضور عالی
فی الحال بر برگ گل چیزی مرقوم کرده فرمودند که آن [illegible] را بدهید [illegible]
این گل گلزار کرامت غوث [illegible] پیشانیش [illegible] حق الیقین
مشاهده و تماشا کنید چنانچه حسب فرمان باستعمال آن پرداختند که دفعتاً شور و آه
واویلا و صدای فریاد و فغان از نهاد مریض برخاست و پس از گریه و زاری بسیار
[illegible] باظهار حال خستهٔ آن خویش پرداخت که من نادان و عاجز از قوم [illegible]
[illegible] خلق و خبث باطنی خود برین بیچاره تصدیعات تمام و تکلیفات مالا کلام
رسانیده [illegible] که این شخص از مریدان حضور عالی حضرت غوث ثانی است
حاشا اگر [illegible] از آن دانستمی و واقف و آگاه بودمی تا قطع نظر از این آسیب
[illegible] رسانیدن اندرین اطراف رو [illegible] نهادمی اینک نادم و حیران شده
قسم می‌خورم که ثانیاً گاهی بارتکاب اینگونه حرکات ناشایسته هرگز درست نخواهم
ورزید [illegible] کسی از بندگان خدای کریم تعالی شانه [illegible] بر حال زار او رحم خورده ناچار [illegible]

پریشانی و پشیمانی بپیشگاه حضور عالی عرضه دهید و التماس نمایند که این مرتبه
از نوازش کریمانه حکم رهائی شرف نفاذ یابد بار دیگر ایشان گستاخی از این فرمان بردار
بمعرض صدور نخواهد رسید و اخیراً تا سر از دائرهٔ اطاعت و فرمان نخواهیم کشید
از آنجا که پادشاه والاجاه با پیش خدام درگاه عالی متعالی زانوی ادب تا می نهاد
با خاکساری فدویه بیقرار را چه یارا که نزد مریدان و معتقدان حضور عالی بگستاخی و بی ادبی
پیش آیم سهو و خطا و تقصیری که شده ام باشد عمداً و قصداً نبوده حالیه گوشمالی بیجا جی
و سزای کردار واقعی یافته معترف بقصور و خطا شده عرایض نموده بحضرت هرچه حکم رهائی
یافته است فرمایند احقر از این غوغای عظیم متحیر و متعجب شده شرح احوال را بشرح
بمعرض عرض حضور عالی رسانیدند و حکم رهائی شان شنیده واپس رسیدند
فی الحال حملی آه و زاری موقوف شد و مریض از بین و مالک جان بسلامتی برخی
بیگلهان مریض را همراه کرده بقدم بوسی قدسی حاضر آمدند حضور عالی دران هنگام
از غایت نوازش و کرم ارشاد فرمودند که ای مریدان و معتقدان دعاگو خاطر جمع
باشید و مطلقاً خوف و هراس بکنید که فرمان واجب الاذعان حضرت غوث قطب الاقطاب
غوث الاغیاث غوث الثقلین سلطان الجن والانس علی جده و علیه الصلوة والسلام
همین است که هرکه از اینها یا از دوستان اولاد ما یا مریدان ما الی یوم القیامه مرید یا باشند
خواهد شد یا اعتقاد خواهد داشت بهر حال از عذاب دارین و عقاب کونین
رهائی و خلاصی خواهد یافت و از آسیب جن و حوادثات زمین و آسمان
در امان خواهد ماند شعر مریدی لا تخف الله ربی ٭ عطانی رفعة
نلت المنالی ٭ و هم بشارت پیشارت داد که کسیکه مرا بیند یا بیننده مرا
یا بیننده بیننده مرا بیند اگر او حبشی است و آتش دوزخ بروی حرام است و همچنین
[illegible] کرامات و خرق عادات در بارهٔ سرکوبی جنات و قلع و قمع شدن شان

از بیخ و بنیاد بحلین حیات حضرت غوث ثانی و هم بعد وصال حق از برکات فراوان
پرانوار واقع گردیده اند و بظهور رسیده بلکه هنوز از اولاد و خلفا و خدام ایشان ظاهر
و آشکارا میشوند چونکه طوالت منظور نبوده لهذا برهمین قدر اکتفا نموده شد و بس

ذکر شانزدهم

در بیان مژده رسانی حضور عالی حضرت غوث ثانی درباره تولد شدن شکر دلی میرزا از اولاد خود قبل پنجاه سال بطریق پیشگوئی

نغمه سازان خوش الحانی و زمزمه پردازان شادمی و شادمانی دانایان اخبار غیب دانی
و ماهران اسرار پنهانی بشرح پردازی این داستان بهجت و فرحت بنیان بدینگونه
پرداخته اند و تفصیل این اجمال بدین نمط ساخته که روزی عارف راه عرفانی و
کشاف دقایق ربانی جنید اوان بایزید دوران حضور عالی حضرت غوث ثانی
در خانقاه جلوس اجلال میداشتند و مریدان و معتقدان چون هاله گرد ماه حلقه
بسته بودند که دفعتاً آثار مستی و تحیر سیما در ذات والا پدید آمد گاهی عاشقانه بوئی از
باد استشمام می ساختند و ساعتی مشتاقانه بنشید محبت او والا سیر داختند ۝
هم در اینجا ناله مشتاق کرد ✽ بوی را از باد استنشاق کرد ✽ بوی خویش را عاشقانه می کشید
جان او از باد باده می چشید ✽ مریدان با معان اینگونه وجد و ترانه سیمیا بعالم حیرت
فرو ماندند و بدریافت سبب آن ترانه ها دلبستگی و فرحناکیها بسیار مشتاق شدند
از غایت بی صبری یکی از آن مهر سکوت بشکست و بدینگونه ترانه زد ۝

چون دید وا آثار مستی شد پدید	یک مرید او را اندم در رسید

بر نبشتند آن زمان تاریخ را / از کجا ساب آراستند آن تشیخ را
چون بپرسیدند گفت الف تاریخ پسرت / زان یقین آن شاه پیدا گشت خاست
زاده شد آن شاه و نبود یک باشنت / از عدم پیدا شده و در کسب ساخت
جمله محفوظ از ارباب کو نبود / آنچنان آمد که آن شه گفته بود
لوح محفوظ است اورا پیشوا / از چه محفوظ است محفوظ از خطا
نی بجو بست و نه ربست نه خواب / وحی حق والله اعلم بالصواب

واضح و روشن باد که جناب حضرت مرشدنا و مولانا سید شاه مهر علی القادری قدس سره السامی حسب فرموده حضور عالی حضرت غوث ثانی بمدارج اعلی رسیدند و قطب دوران و غوث زمان شدند چنانچه تشریح و تفصیل آن بکتاب یکم نوشته می‌شود انشاء الله المستعان باید دانست همچنانکه خبر صداقت اثر ولادت شریف مرشد ما حسب فرموده غوث ثانی بوقوع رسید بشارت ثانیه عالم گردید که اشارت از ان حصول بیعت و مریدی ساکنان این دیار بود آن نیز بجلوهٔ صداقت کما ینبغی روشن و بینا گردید چه بعهد غوثیت عهد حضرت غوث ثانی و در زمان فیض نشان خلیفه برحق وارث مطلق سیدنا و مولانا سید شاه طفیل علی القادری البغدادی الحسنی الحسینی رضی الله تعالی عنهما اکثرین این دیار بزمرهٔ مریدان و معتقدان داخل شده بودند فاما بمصداق الکل لکل دیگر بوقت این حضرت ولی مادرزاد احدی باقی نمانده که از صدق ارادت دست بیعت بآنحضرت نداده باشد و بدایرهٔ اطاعت سر ننهاده

ذکر شعبهٔ نهم

در بیان وفات شریف حضور عالی حضرت غوث ثانی

وفیض یابی جناب حضرت قطب ربانی خلیفۂ برحق و وارث مطلق
سیدنا و مولانا سید شاه طفیل علی القادری قدس الله سره و افاض
علینا بره و فیضه از مزار فیض آثار آن فیاض روزگار رضی الله تعالی عنه

سبع تصرفات دیگر که بعد وصال حق بظهور آمده

جانا نا ازان عشق و محبت و دل باختگان صدق و ارادت بشرح این خبر دلسوز
چنان سینه شگافیها کرده اند و به بیان این حال پر ملال بدان گونه جگر خراشیها
نموده که سرگاه ولایت پناه و ارادتگاه قطب ربانی حضرت غوث ثانی سید شاه
ذاکر علی القادری رضی الله تعالی عنه به هوای ریاض جاوید بهار وصال حضرت
ازین سبز بستان فانی دامن تعلق برکشیدند و این دار ناپایدار را پشت پا زده بکمال
یکسر دلی بسوی جنت فردوس برین شدند مریدان ازین غم خون حسرت و افسوس از دیدها
ریختند و مستفیدان ازین ماتم خاک رنج و آلام بفرق روزگار ریختند ـــه دردا که
بیخ گلبن شادی بریده شد ٭ وحسرتا که شاخ طرب بارور نماند ٭ ای دل فغان برآر
که آرام جان برفت ٭ وای دیده خون ببار که نور بصر نماند ٭ اینک سایه پروردهٔ ناز و
ذاکریه و قادریه جناب سیدنا و مولانا سید شاه طفیل علی القادری قدس سره
که والد ماجد شان جناب قطب ربانی سیدنا و مولانا سید شاه روشن علی القادری
البغدادی الحسنی الحسینی رضی الله تعالی عنه در هنگام رحلت فرمایے
تشریف این قرهٔ باصرهٔ سیادت و غرهٔ ناصیهٔ شرافت را بظل حمایت و حراست
نگارش حضور عالی حضرت غوث ثانی داشتند و حضور عالی حضرت غوث ثانی
باوجود اختر خویش حقدار گوهر یگانه به فرزندی گرفتند ـ ازین سانحهٔ ناشکیبانی

وند برای صیقل زنگ باطن زحمتی مثنوی

معنی آموز ما طریقش قولی ست	حرف آموزی طریقش فعلی ست
دانش انوار است در جان رجال	نی ز راه دفتر و نی قیل و قال
دانش آن را ستاند جان ز جان	نی ز راه دفتر و نی از بیان
تا دلش را شرح آن سازد ضیا	پس الم نشرح بفرماید خدا

دریغ که اینک خزینهٔ اسرار الهی را به چه زمین سپردم و پس گرو از آن گنج گران بها را از بهر داده سبک یار و مددگار بگوشهٔ خمول نشستم

تا به گویم راز خود چون محرم رازم نماند	چاره سازی چون کنم چون یار و دمسازم نماند

اکنون از شیوهٔ زندگانی چه بر خورم و از سرمایهٔ حیات چه لذت گیرم به جز تنهائی و عنای بیکسی شکیبائی دگر نه یارم صبر گرفته آید و از ناکامیابی و مایوسی نه تاب است در دل که آتش را به آب شکیبائی فرو نشیند

این دم از کوی امید آواره باید شدن	چاره چون از دست شد بیچاره باید شدن

از بیکه گفته است و کلمات دل خراش بیهوش در افتادند و به پیدا از زبان و از بیهوش آمده با گریه ... شدند و تا آن روز تمام را به شب رسانیدند پس حسب الامر دل و هدایت قلب یاد در هنگام نصف شب برای تدارک خلل و زلل آفات خود بطرف روضهٔ منوره شتافتند و خواستند که به توجه روحانی مقصود حالی استیناس حاصل کرده از نسبت مجهوده بنصیبی فرا گیرند و خاطر مضطر و مایوس را تسکین بخشند مثنوی

در پناه دولت صاحبدلان	راه جوید هر که هست از عاقلان
گر تو در گلشن درآئی گل شوی	سوی بستان بگذری سنبل شوی

چون قریب تربت رسیدند دیدند که مار و عقرب از هر گوشه و جانب سر بر آورده آماده به نیش زنی و ایذا رسانی است اگرچه مقتضای بشریت خوف و هیبت مستولی گشت

محروم داشتن و اغیار را به لطف نواختن بکدام مذهب و ملت روا ست
و جائز ست ؎ ز تو زیبد که از ید صیقل لطف * زنگ اندوه ز آئینهٔ دل بزدائی * و اگر همچنین
محروم داری و حق مستحق نگذاری جان را دریغ نخواهیم داشت و در آستان تو نخواهیم گذاشت
؎ بر نخیزم ز سر کوی تو تا جان دارم * ور رسد کار بجان از سر جان برخیزم *
پس ازینگونه دلسوزیها بجوش و مستی در آمدند و بگفتند که بنام خدای پاک عظم شانه
اگر امشب از نعمت مخصوصهٔ قادریه که ارث و از آن ماست برخوردار و بهره اندوز
نشویم تا فردا علی الصباح نعش مبارک را از روضه بر آورده با آب دریا خواهیم انداخت
و نام و نشان چو تو شهنشاهی را از دفتر روزگار محو و پاک خواهم ساخت ؎ در روشها
حسن جمی نازیست بسی خوش نما * غمزه لطاریست عشوه به رنگ بها * ازین طرف در بار احدیت
و رسالت بهمینگونه ناز فروشیها بیشد و از آن طرف خریدار ناز فرزندان قدر و قیمتش
بدینگونه برافزود که یکایک روضهٔ منوره بجنبش در آمد و از اندرونش جوشی پیدا شد
؎ وقت ست که گل بر فگند پرده ز رخسار * زان سان که ز فانوس چراغی بدر آید *
ناگاه از مرقد انور پرده و دست مبارک که در حقیقت ید قدرت الٰهی چون پنجهٔ شعاع
آفتاب بر آمد و ارشاد رفت یا اولادی هاک النعمة این نعمتی ست از خزانهٔ غیب که برای تو
ودیعت نهاده بود اینک مستحق بگیر و از التماس و اقتباس آن شمع دانش برافروز ؎
از لطف چمن نسیم اقبال وزید * در گلشن امید گل لطف دمید * آن سرمایه که از این بجان
بادیه پیمای سوخته برای العین مشاهده شود و گلبانگ شادی و فیروزی بلند بر آوردند
چنانکه آیا شیخی یا مرشدی پاینده فرموده بران پنجهٔ مرجان لب یاقوت رنگ ما و چشم
گریبان خود را داشتند و بوسها دادند ؎ بلبل ز ادب پا ننهد بر صحن گلزار *
تا گل به طلبگاری او لب نکشاید * حاصل الامر خزینهٔ دل را از نقد معرفت مالا مال نمودند
و گنجینهٔ سینه را از انوار تجلیات الٰهی روشن و معمور کرده‌اند بر آن کمالات و نعمتهای سا

که مخصوص بذات پاک حضرت غوث ثانی بود همه از آن حاصل فرموده سجاده نشین
ولایت شده بود و اکثر از خرق عادات و کرامات از آن پاک ضمیر بظهور پیوست که بر جهانیان
روشن گشت چنانچه شمهٔ از آن بطور اختصار در خاتمهٔ کتاب مذکور خواهد شد ان شاء الله تعالی

ذکر یکصد و ششم

در بیان مشرف شدن شخصی عاشق صادق از شرف دیدار پر انوار حضور عالی حضرت غوث ثانی بوجاهت که مع الجسم بچشم سر او را میسر شده و او از این نعمت عظمی بهره ور شده بود

تا سالکان مناسب حال و سالکان مسالک بینش سلوک عشق و محبت را
بهمین روش پیموده اند و با طالبان این خدا گشته که در ملک مغرب مرد عاشق
و طالب صادق بود به تلاش صاحبدلان بجان فرسودی و بسا از کاملان آن
بلاد بخود کامیابی و هوای محبت شان در سر گرفته شیفته و سوخته تن بود و بصحبت
ایشان آشنا گرفته و کوفته از آنجا که واصلان حق چون آب زندگانی به ظلمات
خفا پوشیده اند نتوانست که آتش تشنگی سینهای دل را از آن سرچشمه
فیض فرو نشاند و از جامهای خدا شناسی سیراب نساخت که از دیدار پر انوار شان چشم
ظاهر بین خود را جلا بخشد و شاداب گرداند ع دل بجو تا دائما باشی جوان از تجلی
چهره ات چون ارغوان * طالب دل شو که تا باشی چو گل * تا شوی شادان و خندان مثل
بچو گل * آخرکار بمصداق من طلب شیئا وجد وجد شهرهٔ عظمت و کبریا
و آوازهٔ عزت و جلال حضور عالی حضرت غوث ثانی شنیده نادیده عاشق شیدا
پیوسته وار شد ع شنیدن عشق از دیدار خیزد * بسا کین دولت از گفتار خیزد

درآید جلوهٔ حسن از در گوش * ز جان آرام برباید ز دل هوش * پس آن دل باخته
از خانمان جمعیت کناره کرده رخت سفر بربست مسافت بعید به نظر او کوتاه نمود
و شدائد سفر آسان شد ای خنک جانیکه به عشق حال * بدل کرده او خانمان
ملک و مال * کرد ویران خانه بهر گنج و زر * در جهان گنجش کند معمورتر * بهر کیف
پس از قطع منازل بحر و بر و مراحل کوه و دشتهای پرخطر فائز و بار جان جانان گردید
آب و هوای آن نواحی که برای عاشقان تفتیده جگر چون عین الحیاة و نسیم جنت
خوشگوارتر است فرح بخش خاطر حزینش شد عندلیب وار ببال شوق و به جناح
استعجال تیز پرواز پیما نموده روزی قریب آن دار الامان قصبهٔ سنگاکوت رسید
و از آنسوی دریا که بر آن جنت آباد بصد لطافت و خوبی چنانچه جنات تجری
من تحتها الانهار جاریست عبور کرده بر از چرک و آلایشهای سفر پاک
و صاف شده عزم خانقاه ذاکریهٔ قادریه مصمم نمود و دو یک قدم از این طرف ساحل
پیشتر زده بود که یکبار یک سواری از همچو صبا رفتار را جولان داده پیشش برسید و دید که بر
رخسار زیبا نگارش معنی بسینه و الشمس وضحها روشن تر است و از زلف عنبر بیزش
گره کشائیهای مضمون واللیل اذا یغشیٰها صاف ظاهر حسن ظاهری به ملاحت روشن بر بینه
کمال باطنی و وجاهت صوری آئینه ایست صورتنمای سیرت معنوی
شد دید شخصی کامل پر مایه * آفتابی در میان سایه * نور حق ظاهر بود اندر ولی
نیک بین باشی اگر اهل دلی * آئینه کز زنگ آلایش جداست * پر شعاع نور خورشید
خداست * طوطی نظرش بر آئینهٔ رخسار تابان چنان شیفته و فریفته آمد که نخواست
که بجانب چشم باز گردد و نتوانست که از شکر شکنی فیض باز ماند به یک نگاه جمال با کمال
دل و جان را تسلیم نمود و به شوکت و جلال سلام و تحیت بدیه فرستاد و گفته روح مقدس
سرشته شد چشمش * کان لطافت و خوبی خدا آب و گل است * پس شمه

مقدار عظمت و خوبی مخاطب شده از وطن و ارادهٔ شان بپرسیدند جواب ارشاد
فرمودند تو بینوای کسی که صعوبت سفر اختیار کرده خود را تا اینجا رسانیدی
هم که اکنون سفر بغداد شریف بجان بگزیده ام و در راه داشته بنا بر قصد شان تعظیم بیت
بشتابد و از ما بیعت حاصل بسازد ۵ هیچ عاشق خود نباشد وصل جو * تا که
معشوق نشد جویای او * بین بیا ای طالب دولت شتاب * که خورشید
این زمان و فتح باب * عاشق با خسته بهوش خود فراموش فریاد گرفتید و بعرض
رسانیدند ۵ ای خسرو زمانه که از روی معدلت * مسند فراز گنبد اخضر نهاده
با ابلق سپهر نیارم که ظفر * صد داغ بر جبین سپهر خور نهاده * دل و جانم نثار
خاک قدم پاک تو باد * بسایهٔ دولت و هم بنا سوده ام که سوز فراق بر سینهٔ این
غم زده و خانمان جمعیت و فراغت را بر باد داده نهان این چه خبر جانکاه بود که از جان
بیزار آمدم و بوره حیرت فرو رفتم ۵ سایهٔ خویش از سر من برمدار * بیقرارم بیقرارم بیقرارم
بیقرار به هوا بیزار شد از جسم من * در غمت ای رشک سرو و یاسمن * گر بهم
لائق چه باشد گر دهی * تا سر آستانه ات بهر سری ورنجی * به هر حال بشرف بیعت حضور را
عز اختصاص یافت و باز از بیقراری گریه و زاری بپرداخت و گفت ای آفتاب
کرامت و بزرگی این ذرهٔ بی مقدار را بگذار که خدمت بر میان جان بسته همرکاب
دولت خواهم ماند بار فراق بر من گران خواهد بود و از کلفت جدائی صدمهٔ سخت
بجان خواهد رسید ۵ اسمعوا تو مصطفی من چون تم * از برای خدمت بندم کمر
راه را بر ما چو بستان کن لطیف * مقصد ما باش هم تو ای شریف * حضور عالی اشتیاق
و سلسلهٔ صبری شان دریافته از شیرین بیانی تسلیها بخشیدند و فرمودند که اینک تخم
بر سینه ... نخل القاها برو و تبرکات و شجرهٔ طریقت مریدان است از خلیفه ... و ارشاد مطلق
با تکبیر و هندی منتظر وقت باش تا که باز از هر گونه تبدل و زوال سلطانی معزز و ممتاز باشی

همین چند بار ارشاد فرموده اسپ گلگون تگ را جولان فرمودند و بطرفة العین از نظر غائب
شدند درین حالت امید و بیم عاشق بیچاره با دل صد پاره بطرف خانقاه شریف
درآمد ع دل فرو بسته و ملول آن کس بود * که فراق یار در مجلس بود * در آنجا
رسیده بشنید که امروز عرس چهارم حضرت غوث ثانی ست بایکه خادمان درگاه و مریدان بارگاه
از اعتقاد و ماکولات عرس چیزی ترتیب همی دهند این سخنی را از اعاجیب روزگار
تصور ساخت دیگر در اسپ حیرت فرو رفت پس آه سرد از جگر گرم خود برکشیده واقعهٔ
چشم دید پیش حاضرین بی کم و کاست بازگفت بمجرد استماع این خبر بواز نهاد حضار
برخاست گفتند که چهار روز میگذرد که فروغ انوار جمال آن آفتاب عالمتاب
از چشم ما پنهان شده و سایهٔ همای تربیت از سر ما منقطع گردیده این چه تقریر است یا
که همین وقت بکنار دریا از دولت بیعت حضور عالی دامن جان را مالامال کرده رمز شناسان
دقائق طریقت بمصداق کرامات الاولیاء حق تصدیقش پرداختند و بی اختیار
صدای صدقنا زدند ع هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد بعشق *
ثبت ست بر جریدهٔ عالم دوام ما * و جاهلان زشت خو بمقتضای طبیعت خودها
این را بهزل و سخریت شمردند و جانب انکار گذاشتند که بیش افترا نیست
ع چون محمد را ابوبکر نگه * دید صدقش گفت اینها صادق * چون ابوجهل از محمد
بد رو * گفت اینها لیس و هذا الکاذب * چون نه بد ابوجهل از اصحاب دید * دید
صدیق شق القمر باور نکرد * آینه دل صاف باشی تا درو * وا شناسی صورت ها را
ز رنگ و بو * حاصل الامر آن عاشق صادق بعد سرانجام تقریب عرس تجدید و تبرکات
حاصل کرده واپس رفت آورده اند که بکم مایه فرصت از توجه حضور عالی بمراد دلی
رسید و بزمرهٔ اولیاء الله داخل شده ع

نسبت ما بی زعشق ورد و دود	احوال ایشان را زوال مبود

گر دو سہ ابلہ ترا منکر شوند	تلخ کے گردی چو ہستی کان قند
گر دو سہ احمق ترا تہمت نہند	حق برای تو گواہی می دہد
گر خفاشی را ز خورشیدی خوریست	آن دلیل آمد کہ او خورشید نیست
نفرت خفاشگان باشد دلیل	کہ منم خورشید تابان جلیل
گر گلابی را جعل راغب شود	آن دلیل ناگلابی می بود

ذکر نوزدہم

در بیان دزدیدن برنج بہ تقریب عرس شریف حضور عالی حضرت غوث ثانی و پزیدن برنج بخانۂ دزد بلا آب و آتش و منجل شدن آن

ذلہ گیران مائدۂ معانی و بہرہ اندوزان ذخیرۂ نکتہ دانی آوردہ اند کہ بعد وصال ذات ستودہ صفات حضور عالی حضرت غوث ثانی حسب مراسم رسمیۂ تقریب سعادت قریب عرس نوزدہم در پیش گردید کارگذاران سلیقہ شعار بفراہم آوردن لوازم ضروری سعی و کوشش مشکور می نمودند و نازنان سلطانی نطاق ادب بر میان جان بستہ بسر انجام آن مہام ہمہ تن آمادہ و مستعد بودند کہ درین اثنا یکی از پارچہ بافان قصبۂ منگلکوٹ کہ باسم سپاہی مشہور بود ولکشری اہتمام مہمات آن تقریب بدامن ہمتش وابستہ حسب خباثت باطن چند آثار برنج از بہر پزیدن عرس شریف کہ بدزدید بخانۂ خویش برد و بزیر سقف خانہ بطرفی آویزان نگہداشتہ بار با اہتمام و انصرام پرداخت ازانجا کہ حریصان دانہ جو ہموارہ بدام نفس امارہ افتادہ متاع دین و ایمان را بسوزانند و کالای عزت و اعتبار را بجا کستر رسوائی و ذلت اندا ختند

ذلیل و خوار بشوند ناگاه از سقف خانهٔ آن سیاه کار تباه روزگار دودی عظیم برخاست و سر بسپهر فلک برزد ؎ هرکه در بندگی حرص فتاد ٭ مشکل از بند او شود آزاد ٭ حاضرین گمان آتش زدگی کرده جملگی یکبارگی چون سیل آب دویدند و دیدند که باندرون خانه دیگ بر سه پیچ پیچ آتش در ظرفی آویزان خود بخود می پزد و از قدرت ربانی دود و دودهٔ آتش می برآید ؎ آتش پنهان رود وقتش آشکار ٭ دود او ظاهر شود با پایان کار ٭ عند التامل کیفیت حال خیالات آن بال پیش همگنان روشن گردید ؎ ز راه حرص به تعجیل سوی دانه مرو ٭ بهوش باش که دام است زیر هر دانه ٭ حاضران بمشاهدهٔ اینگونه جلالت و بزرگی از هیبت بلرزیدند و از هر گونه خوف و خطر چون دود بر آتش پیچیدند آن بدنهاد مایهٔ فساد بگرداب اضطراب فرو رفت از ناصیهٔ حال خویش عرق خجالت و ندامت بریخت و با سیه کاری تقصیرات بر خاک آستانهٔ غوثیه سر نهاد و بگریه و زاری در افتاد و دیگران نیز برای شفاعت شان دست بدعا شدند و معافی خواستند پس فتنهٔ آن دود سر برآورده موقوف گردید و از تیرگی آثار آن چیزی باقی نماند آورده اند که مجرم در آنحالت ترس و بیم برای العین مشاهده نمود که بحضور عالی حضرت غوث ثانی تشریف آوردند و از کمال شفقت و مرحمت بجرم و خطای ایشان قلم عفو کشیدند و از نعمت مخصوصه بهره بخشیدند ۵

اولیا اطفال حق اند ای پسر	غایبی و حاضری بس با خبر
گفت اطفال منند این اولیا	در غریبی فرد از کار و کیا
پشت دار جمله عصمت‌های من	گوئیا هستند خود اجزای من
هان و هان این دلق پوشان منند	صد هزار اندر هزار و یک تنند
صد هزاران اولیای حق بدست	خود بهر قرنی سیاستها بدست

ذکر هشتم

در بیان از خود رسته شدن درخت کدو بگوشه مزار پر انوار حضور عالی حضرت غوث ثانی و باندک زمانه بر آمدن کدو های بے شمار از آن درخت خود رو که گویا برائے تصرف عرس شریف بے نسوہم پیدا شده

نخلبندان چمنستان معرفت و سبزه پیرایان بهارستان حقیقت برگ و بار
این کلام صداقت التیام را بدین رنگ ظاهر ساخته اند و در نظر ارباب بصیرت
نضارت بخشیده که بعد از وفات حضور عالی حضرت غوث ثانی درختی کدو از خود
بگوشه مزار پیدا گردید بشادابی و تر و تازگی از رستان جنت گوی سبقت ربوده
و قوت نامیه از بسیار پیرایے غیب چنان حاصل کرده بود که بعرصه پانزده روز
با تقطره ریزی باران و آب پاشی باغبان چون دستهائے چنار سر بالا کشیده
و اطراف و جوانب را از شاخهائے خود فرا گرفته آنقدر کدو پیدا کرد که شمار آن مثل یا
بالغ خردان چون شمار قطره های باران دشوار گردید چنانچه در تقریب جشن آن مهر شتم
مردمان لنگر کوث قریب سه هزار آدمی سیر خوردند و نیز حسب خواهش بفرا خور
احتیاج بخانه خود ها بردند با وصف آنکه هیچ عمله آن درخت قدر نشناس از گران باری
و برومندی در گنجینه خود نقصانی ندید منکرین اینگونه بهار بیسیار گلبن کرامت
معائنه کرده گلهائے صدق و صفا بدستار خود ها بستند و معاندین نکهت گلشن
قدرت از نسیم عنصری شنیده هوای محبت در دلاور بسر گرفتند ـ بیت

باغبان را که شد اقبال و بخت — چون درختی را نهاد از درست
آن درختی را که تلخ درد بود — وان درختی که بیش مقصد بود

سگ که برابر دارد اندر مرتبت / چون ببیند شان بچشم عاقبت

کان درختان انتهایت چیست بگو / گرچه یکسانند این دم در نظر

شیخ گو بنظر بقدر الله شد / از نهایت وز نخست آگاه شد

چشم آخر بین ببست از بهر حق / چشم آخر بین گشاد اندر سبق

ذکر بست و یکم ۲۱

در بیان شفا یابی خادم زاده حضور عالی حضرت غوث ثانی از علاج طبیب غیبی که خضر علیه السلام بودند و ظاهر شدن انار غیر موسم به برکت مزار شریف

نبض شناسان مزاج سخن و مزاج دانایان روایات کهن کیفیات نوشداروی کلام شیرین را چنان نگاشته‌اند و بصحت این نسخهٔ اعجاز بدانگونه پرداخته که فلان خادم روضهٔ پاک حضور عالی حضرت غوث ثانی قضا را بچه‌اش بمرض مبتلا شده از مدت یک سال انواع صعوبت و رنجهای کشیده و شورابهٔ مرارت و تلخکامیها چشیده هر چند پدرش بکرم مهربانیهای بدرد فرزندی بجوشید و بیچاره جو بیماریهای رنجور بجان کوشید گره از آئینه دوست گل مقصود نه بید و از گلشن امید بوی صحت و صفا نشنید طبیبان حاذق از علاج شان عاجز آمدند و چاره پردازان سابق از چاره پردازی آن دست بردار شدند ۵

هر چه کردند از علاج و از دوا / گشت رنج افزون و حاجت ناروا

از قضا سرکنگبین صفرا فزود / روغن بادام خشکی می‌نمود

سستی دل شد فزون از ابرام / سوزش چشم و دل پر درد و غم

شربت داده دیگر و اسباب او / از طبیبان رنجه یکسر آمده

خادم بیچاره روزی بروضهٔ مبارک حاضر آمده بصد الحاح بگریه و زاری پرداخت و سیلاب اشک از جویبار چشم روان ساخت تخم صدق محبت و اخلاص بمزرعهٔ دل کاشت و بدینگونه دست بدعا برداشت ع

نگاهی کن بتشنهٔ ملک جهان	من چه گویم چون توئی دانای نهان
جان بلب آید ازین طبیبان سر بسر	پیش لطف عام تو باشد هدر
ای که همیشه حاجت ما را پناه	بار دیگر ما غلط کردیم راه
چون نیاورد از طبیبان چارهٔ خویش	اندر آمد بحر بخشایش بجوش

آن نگارین حزین همین صورت بسیار دلسوزی و جانگدازی بپا کرده از روضهٔ پاک بدر آمد و بشنید که طبیبی مسیحا نزاکت و حکیمی لقمان فطرت وارد شده و بیمار را راحت بهاز شانه بازالهٔ امراض بحکم نوشدارو نسخهٔ شفا دارد و نگاه انتظار به نوازش شفای استقامت آن دارد که آبحیات بجان مرده ع

در علاجش سحر مطلق را ببین	در مزاجش قدرت حق را ببین

تحیر در یافت این نوید فرح بخش بشتافت و بخدمت و تعظیم آن کریم فقر قدم و حکیم مسیحا دم پرداخت و سرمهٔ چشم را نثار خاک پایش کرده گفت ع

ای لقای تو جواب هر سوال	مشکل از تو حل شود بی قیل و قال
ترجمان هر چه ما را در دل است	دستگیر هر که پایش در گل است
مرحبا یا مجتبی یا مرتضی	ان تغب جاء القضا ضاق الفضا
انت مولی القوم من لا یشتهی	قد ردی کلا لئن لم ینته

پس شمهٔ از مرض مخدرهٔ فرزند دلبند خودش بعرض رسانید و بصد عجز و الحاح آن رحم آنجانه بخویش آورده پیش رنجور نشانید ع

قصهٔ رنجور و رنجوری بخواند	بعد از آن در پیش رنجورش نشاند

رنگ رخ و نبض و قاروره بدید / هم علاماتش هم اسبابش شنید
گفت هر دارو که ایشان کرده‌اند / آن عمارت نیست ویران کرده‌اند
بی‌خبر بودند از حال درون / اَستَعیذُ الله مِمّا یَفتَرون

البیت

آخر الامر یاسے رفت که علاج درد سند بطریق احسن و وجه نیکو شدن نتوانند [illegible]
که مرض بالحقه درمان پذیرد و مریض جلدتر روی صحت بیند اگر دانهٔ اناری که بهر قلع این مرض
جزو اعظم ست و بسیار سریع الشفا بوده بدست آرید تا از شجر مراد برخوردار شوید و
گلبن مقصد خویش را بهار افزائی گرمی ترسیم که صورت خواهش که قوت دل و لذت جانها
شاید درین بی موسم چشم زمانه نادر افتد و حصولش بدشواری انجامد پدر مریض ازین سخن
فریاد برکشید و گریبان صبر را بدرید و دانست که حالیه درین دیار دستیاب آن
بدان شایسته است که گوگرد احمر و لعل سفید از کان دهر پیدا کردن و بدست آوردن
بهر کیف هرچند بکوشید و بهر کجا که دوید نشانی ازان ندید و از هر کرا میکه بپرسید بوئی
ازان نشنید پس از حیرانی و سرگردانیها محروم و ناکام بنشست و از تمنا حصولش
دست بشست هنگام شام حسب معمول برای شمع افروزی بروضهٔ منوره درآمد در صحن
آن حرم درختی انار سال خورده بود چون ضعیفان سنخی قد خم نهاده و از خزان دیدگی
زمانه برگ و بارش ریخته شکوفهای بهار نصیبی نسیانشت و لطافت کهن سالگی برچیده
سخن شاید باغست درخت جوان * پیر شود بشکندش باغبان * ناگاه نگاه
خادم سوخته جگر بران درخت افتاد دید که یک دانهٔ انار پخته که از غایت لطافت
و خوش رنگی چون عذار گلرویان تابان و خندان بود مانند رخسار مه‌وشان رخسار
درخشان و درخشان است شعر انارش چون لب دلدار خندان * حریفان را
حریف آب دندان * برای التجان کردن زرگار * فکنده جوهر یاقوت در نار *
فی الحال گلبانگ خرمی زد و سر آستان آن سرو جویبار کمال نهاد و ترانه سنجید که

شکر و سپاس بجا آوردم گفت ه شکر کیست که همچو گل تو بر لب است ٭ سوسن نیم
که بصد زبان خواهم گفت ٭ پس بشگفته خاطری آن دانه انار را که چون قطره‌های
بیگانه بی‌بها بود پیش طبیب حاذق رسانید و از کیفیات حصولش مطلع گردانید آن
چاره ساز دردمندان بود و مسارت بیچارگان معالج در رنجور خسته در آمد و صلاح صحت
و شفا از ده ه گفت دانستم که رنجت چیست زود ٭ در علاج هست سحر با خواهم شود
شاد باش ای همین فارغ که من با آن کنم با تو که باران با چمن ٭ من غم تو میخورم تو غم مخور
پسر توست مشفق تر از صد پدر ٭ پس از آن انار شربتی ترکیب ساخت و پیشش نهاد
رنجور بسیار بسر درد مبتلا گردیده و آن شربت را زلال رحمت پنداشته بنوشید نوشیدن
همان بود و کرب و آزار مرض از اله پذیرفتن همان اینگونه تاثیر حکمی بود رنجور و پدر رنجور
هر دو بپای طبیب در افتادند و خود را از گروهنت و احسانش دانستند ارشاد رفت
که مرض کجا و طبیب کو این همه قدرت کامله و حکمت بالغه قادر بیچون و چرا است
که برای اشتهار کرامت و بزرگی حبیب خویش فرزند دلبند ترا به بستر ناتوانی
در رنجوری انداخت و مرا بهر چاره سازی شان فرستاد چنانچه من حضرت ابوالعباس هم
بانجاح کارهای اولیاء الله همینگونه منسوب و مامور می باشم اکنون برو و خاطر

جمع باش ه

هر آنچه از عمر پیشین رفت گو رو ٭ کنون فرزند توست در روزی نو

همین قدر فرموده از آنجا بیرون آمدند و از نظر غائب شدند ه

یکزمانی صحبتی با اولیا ٭ بهتر از صد ساله طاعت بی ریا
همدم پاکان درمیان جان نشان ٭ دل مده الا بمهر دلخوشان
همین غنیمت دل بده از همدلی ٭ رو بجو اقبال را از مقبلی
دست زن در ذیل صاحب دولتی ٭ تا ز افضالش بیابی رفعتی

در بیان تصرفات روغن چراغ روضهٔ منوره که دافع امراض بلیه و منتج صحت ما هی البلیه است

راویان روشن رای و حکایت کنندگان صداقت پیرایه چراغ بیان را
از شربت صدق و صدق چنان افروخته اند که خادمان برگزیده و باوران کرامت دیده
واقعات مشاهده نموده را همچنان بیان میفرمایند که روغن چراغ روضهٔ منورهٔ حضور عالی
حضرت غوث ثانی بدفع امراض متنوعه و حصول مقاصد دینیه از آنجا باب طالبان
خدا و ظهور آثار توالد و تناسل زنان عقیمه و ظفرمندی مقدمات تاثیر کامل دارد و بسیاری
از مریضان باستعمال آن اکسیر اعظم شفای کلی یافته اند و بسیار آسیب زدگان از بلیات
بی درمان جنیان رهائی یافته اند ۵ تا اسیدها به پیش از نهایت تا زدید شعله و وا
بیرون جهید ۞ آن شفای جان بتجربت شود ۞ رنگ سیاه روی و صحت زرورت شد ۞
طریقهٔ چراغ افروزی اینست که شب جمعه چراغی پر از روغن برافروخته بر طاق دیوار
مزار پاک بگذارند اگر برآمد مطلب شدنی ست چراغ تمام شب روشن می ماند هرگز
از باد و باران گشته نمی شود حالانکه آن طاق بجائی واقع است که در آنجا از باد و باران
گزیر نیست و بتقدیر عدم حصول مقصد چراغ روشن با باد و باران خاموش میشود
بارها آزموده شده و در تجربه آمده بهر تقدیر وقت صبح باقیه روغن بطالبان و حاجتمندان
تقسیم میشود و اثر تعویذات و ادعیات می نماید بنابر آن شخصی سخت عاجل بود خواست که
از برای زیارت شریف فال گیرد و دوای مرض خود طلبد شب جمعه شد و اثر چراغ روشن کرد
ولکن بسبب آنکه از باد گرد می بینند یا از باران رسید رسد چراغ مزار مبارک خاموش شد
روغنی چند ناگشت که آن زمان بحق پیر دالغوث آثار کرامت چراغ مزار مبارک
بارها در تجربه آمده که اگر احوال مفصلش در حیز تحریر آید کتابی دیگر مرتب گردد ۞

ذکر بیست و پنجم

در بیان شخصی عاشق صادق که حاضر روضهٔ مطهرهٔ حضرت عالی غوث ثانی گشته و مشرف بشرف لقای حضرت ایشان گردید

صحبت پیشگان پیشگاه والا و ... پیشگان عالی بنش بدانگونه بعرض بیان آورده اند که شخصی عاشق صادق بعشق و محبت خدای ودود اعظم شانه از وطن مالوف جلا اختیار کرده و از عیش و کام اندیشهای دنیا کناره گرفته و زخم تیشهای عشق بجان مجروح و روان را تازه داشتی از دوری فرقت و غم تن و اعضائش شکسته و دل و جانش

بلذات معانی نصیبهای قوت ابدی فرا گرفته

میل جان اندر حیات و در حی است ‌‌‌‌ زانکه جان لامکان اصل وی است

میل جان اندر ترقی و شرف ‌‌‌‌ میل تن در کسب اسباب و علف

میل و عشق آن شرف هم سوی جان ‌‌‌‌ زین یحب و یحبون را بدان

پس از مساحت و برگشتگی ... بسیار آن شیفته و سوخته بروضهٔ پاک حضرت عالی حضرت غوث ثانی برسید و کشت امید را از ضبار رشحات بخشید و در روضه ... خود و دو نیست و لیبدا ... شست روز و شب آه و ناله برداشتی و بسیار

اشک از دیدهای خون چکان روان ساختی و گفتی

ای فروغت روز روشن هم شب است ‌‌‌‌ بی‌بهات شیر اسیر ... است

باش کشتیبان درین بحر صفا ‌‌‌‌ گر تو نوح ثانی ای مصطفا

خضر وقتی غوث هر کشتی توی ‌‌‌‌ همچو روح الله مکن تنها روی

وقت خلوت نیست اندر جمع آی ‌‌‌‌ ای هدی چون کوه قاف و تو همای

وبصرف مطبع غوثیہ شریف درآمد

ذکر بست و هشتم

دربیان کیفیت مزار پاک و تبرک جستن مردم ازان

معماران بنای روایات و مهندسان طرح حکایات روضهٔ بیانی را از جمعیت کیفیات
چنان آراسته اند که در حظیرهٔ مقدسه سه مزار پر انوار است یکی مزار رحمت بار حضرت
غوثیت پناه غوث ثانی سیدنا و مولانا سید شاه [illegible] علی القادری [illegible]
و یکی روضهٔ مطهرهٔ سیدنا و مرشدنا و مرشد مرشدنا قطب حق حضرت سید شاه
طفیل علی القادری که برادر زادهٔ و داماد و خلیفه و سجاده نشین حضرت غوث ثانی
بودند و یکی تربت فیض موهبت حضرت یوسف ثانی جوان بخت و جوان صالح
مولانا سید شاه فضل علی القادری ابن حضرت غوث ثانی که بعالم شباب بلا تاهل
و متاحت از جهان فانی رونق افروز خلد برین شدند رضی الله تعالی عنهم و رضوا عنه
مردم نزدیک و دور بزیارت این مزار پاک می آیند و از خاک پاکش که مثل خاک
شفای حرمین الشریفین زادهما الله شرفا و تعظیما و خاک پاک کربلای معلی و بغداد شریف
است تبرک میجویند و شفای دارین حاصل میکنند همچنین از برگ گل و برگ درخت
مزار شریف هزاران هزار گل مراد شگفته و آب تالاب که زیر خانقاه شریف واقع است
آب حیات و نوش دارو دارد هر که به نیت خالص استعمال میکند چاق تندرست
میگردد اگرچه مریض صد ساله باشد این امور واقعیه است که در وهم
نمی در آید هرگز هرگز فضول و مبالغه را درین گنجایش نیست اکثر محتاجان
و دوستداران از نزدیک و دور می آیند و ازین تبرکات مشرف شده
بمقاصد و مطالب خود ها میرسند

ذکر بیست و نهم ۲۹

در بیان بعضی از احوال کرامت مآل خلفای کملای حضور عالی رضی الله عنه

فائزان منزل روایات و کاشفان اسرار حکایات چنان فرموده اند که خلفای کاملین
و مکملین حضرت غوث ثانی بسیار بوده چون زمانهٔ ایشان نیافته ایم و نیز حالات ایشان
کسی قلمبند نکرده لهذا از بیانش قاصر مانده ایم ولکن از راویان راست گفتار و حاکیان صداقت شعار
دریافته ایم که یازده تن از خلفای حضرت غوث ثانی در درجهٔ ابدال و اوتاد داشته و هر یکی
از اقطاب دوران شده و صاحب کشف و کرامات و خرق عادات و مقامات
و صاحب حضوری مجلس شریف نبوی و مرتضوی و حضرت غوث اعظم بوده و بسیار
کرامات باهرات از ایشان صادر شده اگر کسی جمع کرده بتحریر در آرد البته شاید
ریبا یازده کتاب دیگر ترتیب یابد لیکن غرض محرر از بیان حالات حضرات
اولاد غوث پاکست درین جمع شد هم نعلین شریفین حضوری پیش خلیفه بود
هنوز آن تبرک موجود نیست

ذکر سی ام ۳۰

در بیان تبرکاتیکه حضور عالی حضرت غوث ثانی از بغداد شریف
با خود آورده بودند حالا پیش حضرت صاحب سجاده موجود بود سه تبرک

حافظان آثار قدیمه و واقفان احوال ماضیه کنوز اخبار باستان را چنان نشان داده اند
که چون سلالهٔ خاندان قادری و نقاوهٔ دودمان رزاقی حضور عالی حضرت غوث ثانی
تشریف بدهوه و بنگاله شدند سه تبرک شریف از بغداد معلی همراه آورده یکی عمامه

و بصرف سطح تعویذ شریف در آمد

ذکر بیست و هشتم ۲۸

در بیان کیفیت مزار پاک و برکت جستن مردم از آن

معماران بنای روایات و مهندسان طرح حکایات روضهٔ بیان را از صدق کیفیات
چنان آراسته‌اند که در حظیرهٔ مقدسه سه مزار پر انوار است یکی مزار رحمت بار حضرت
غوثیت پناه غوث ثانی سیدنا و مولانا سید شاه نجف علی القادری الجیلانی الحسنی
دیگر روضهٔ مطهرهٔ سیدنا و مرشدنا و مرشد مرشدنا قطب حق حضرت سید شاه
طفیل علی القادری که برادر زادهٔ خود او و خلیفه و سجاده نشین حضرت غوث ثانی
بودند و یکی تربت فیض موهبت حضرت یوسف ثانی جوان بخت و جوان صالح
مولانا سید شاه فضل علی القادری ابن حضرت غوث ثانی که بعالم شباب با تاهل
و مناکحت ازین جهان فانی رونق افروز خلد برین شدند رضی الله تعالی عنهم و رضوا عنه
هر روز نزدیک و دور بزیارت این مزار پاک می‌آیند و از خاک پاکش که مثل خاک
شفای حرمین الشریفین زادهما الله شرفاً و تعظیماً و خاک پاک کربلای معلی و نجف اشرف
است مجرب بهم رسیده و شفای دارین حاصل می‌کنند همچنین از برگ گل و برگ درخت
مزار شریف هزاران هزار گل مراد شگفته و آب تالاب که زیر خانقاه شریف واقع است
آب حیات و نوش دارو دارد هر که به نیت خالص استعمال می‌کند چاق شده است
اگرچه مریض صد ساله باشد این امور واقعیه است که در تحریر
در آید هرگز هرگز فضول و مبالغه را درین گنجایش نیست اکثر محتاجان
و ارادتمندان از نزدیک و دور می‌آیند و ازین تبرکات مشرف شده
بمقاصد و مطالب خود می‌رسند

ذکر بست و نهم

دربیان بعضے از احوال کرامات آل خلفاء کاملان حضور عالی رضی اللہ عنه

قائران منزل روایات و کاشفان اسرار حکایات چنان فرموده اند که خلفاء العالمین
و کاملین حضرت غوث ثانی بسیار بودند چون زمانه ایشان نیافته ایم و نیز حالات ایشان
کسی قلمبند نکرده لهذا از بیانش قاصر مانده ایم ولکن از راویان راست گفتار و حاکیان صدق
دریافته ایم که یازده تن از خلفای حضرت غوث ثانی در درجه ابدال و اوتاد داشتند و هر یکی
از نقبای دوران شده اند و صاحب کشف و کرامات و خرق عادات و مقامات
و صاحب حضوری مجلس شریف نبوی و مرتضوی و حضرت غوث اعظم بودند و بسیار
کرامات باهرات از ایشان صادر شده اگر کسی جمع کرده بتحریر در آرد بسی شاید
به یازده کتاب دیگر ترتیب یابد لیکن غرض ما از بیان حالات حضرت
اولاد غوث پاک است در سپه جمعیت شدم نعلین شریفین حضوری پیش خلیفه بود
هنوز آن تبرک موجود است

ذکر سی ام

دربیان تبرکاتیکه حضور عالی حضرت غوث ثانی از بغداد شریف
با خود آورده بود و حالا پیش حضرت صاحب سجاده موجود و

حافظان آثار قدسیه و واقفان احوال باصفیه کنوز اخبار باستانیه چنان نشان داده اند
که چون سلاله خاندان قادری و نقاوه دودمان رزاقی حضور عالی حضرت غوث ثانی
تشریف بهند و سنده و بنگاله آورده اند تبرک شریف از بغداد معلی همراه آورده یکی شد اشرفت

وسیادت ایشان نیز از سواهیر و دستخط سادات کرام و علمای عظام و اولیای بهمام
عراق و بغداد و مصر و مزین بوده از طغرای شاه والاجاه آنزمان مسجل و مکمل در بالای غنیة الطالبین
و فتوح الغیب تصنیف قلمی عهد کرامت مهد مناسب و وفی ذخایر شه لولاک یعنی
محبوب پاک و یکی تسبیح مقدسه آن قبله سبوحیان و قدوسیان و کعبه تسبیح خوانان
زمین و آسمان یعنی حضرت محبوب سبحان فضائل و کراماتیکه از ہمین تسبیح مقدسه بوجود آمده
خارج از حد و حصر بیانست در ازالۂ امراض متنوعه و دفع اسقام مختلفه تاثیر اکسیر اعظم و اعجاز
مسیحا دم دارد و بارها گم شد و دزد گرفت و لکن بالآخر خود دستیاب شد یکبار گم شد و بعد شش ماه
زیر تکیه یافته شد و یک بار دیگر گم شد و بعد هشت ماه بر فرش پالکی پیدا گشت و حالانکه
هیچ دقیقه تفحص و تجسس ازان بیت نگذاشته بودند و لکن بعد ازان زمان هیچ نشانی ازان پیدا نرفته
بار دیگر شخصے از اغوای شیطانی آن تسبیح متبرکه را بدزدید و فی الحال بامراض گوناگون مبتلا گردید
آخر چون نوبت بجان رسیده خود را پیش صاحب سجاده رسانید و جبین اعتذار
بر زمین عجز و نیاز نهاده مستدعی عفو جرائم خود گردید و تسبیح مقدسه را باز پس داد و بارها
رشته اش گسسته شد و نظم پروین دانه هایش به نثره مبدل شد و اینها تا بسبب ظلمات لیالی
و تاریکی شب تلاش و تجسس هم بدست نداد و لکن چون بقدرت فالق الاصباح طباشیر
صبح طلوع نمود و دانه هایش یکجا مجتمع یافته شد و با وجود انقضای مدت مدیده آب و تاب
دانهای عقیق البحر و مرجان آن تسبیح الی الآن کما کان باقی است اصلاً بر و تغیر لون راه
نیافته است و بوجه کهنگی دانهایش را شکستگی لاحق نگردیده و در کتب مستند مندرج
است که حضرت تاج العارفین ابوالوفا تسبیح بحضرت غوث اعظم هدیه نموده بود و دران زمانه
دانهایش خود بخود گردش میکرد و صدها کرامات دیگر ازو مشاهده میشد کما فی قلائد
الجواهر قال عمر البزاز فکانت سبحة الشیخ ابی الوفا التی اعطاها لسیدنا الشیخ
عبد القادر اذا وضعها سیدنا الشیخ عبد القادر علی الارض تدور وحدها حبة حبة

تا الحال همین تسبیح خواهد بود ورنه اینقدر خوارق و کرامات همچو عصای سید شیخ ابی تسبیح
هیچ یکی از اولیای سابق و لاحق شنیده ایم سه از همه برتر منقول ست این ❊
خارق تسبیح تاج العارفین ❊ چون نهادی بر زمین آن مقتدا ❊ دانه دانه ذکر میکردی جدا ❊
هنوز این تبرکات ثلثه پیش اولاد امجاد حضور عالی موجود ست هر که از ایشان بسجاده نشین
میشود تبرکات طیبات حوالهٔ آنحضرت میشود

ذکر سی و یکم ۳۱

در بیان روایات ضروریه که هر کلامی از آن روایات
دُرهای بیبها و لولوی لالا ست ❊

جوهریان بازار روایات و نقادان دار الغیار حکایات چنان آورده اند که حضرت سیدنا
غوث ثانی رضی الله عنه در حالت عمر که عمر شریف آنوقت از نصف تجاوز کرده بود
یا که شاید ثلث باقی مانده در یازده صدی بجلوه دهی تمرانیان از نیست و ابود از شریف
تشریف فرمای سند و بنگاله شدند بدین جهت سلسله اسامی این دیار از حالات
ریاضت کسب کمال آنحضرت کما حقه مطلع شدن نتوانستند که اکثر حصه عمر شریف
در اشرف البلاد بغداد انقضا یافت و وقت محنت های شاقه در ریاضت ها
اوایل عمر ست نه آخرش که این وقت راحت و فراغت و ورود در گشت ست
نه محنت و مشقت بردن و شکاری کردن و چونکه جهت هدایت خلق الله پیوسته
بسیاحت و گشت ماندند و یکجا قیام نفرموده اند و بجز تکیه در بنگال کوت قیام هم فرموده بلکه
آنوقت اخیر بود و زمان حیات مستعار قلیل مانده لهذا زیاده تر احوال آنجناب
معلوم نشد و بیشتر راست درین دیار وقوع نگردید در بنده آنچه که از ابتدا عمر شریف

تصرفات و خرق عادات جا بجا سر زدہ اگر کل دریافت شدے در حیز تحریر در آمدی
بلا تصنع چند کتاب مطول مرتب گشتی آنچہ کہ سمت گذارش یافتہ فقط ہمانقدر ست
کہ از کتاب مستطاب رسالہ ذاکریہ دریافتم و دو چار روایت دیگر کہ زبانی خواص این دیار
شنیدیم **تتمہ** زمانیکہ جناب مستطاب ولایت پناہ حضرت غوث ثانی درین دیار
قدم رنجہ فرمودند بسیار اولیا اشتہار اقطاب و انجبا ساکن درین دیار ہند و بنگالہ موجود
بودند لیکن بسبب رسول نما کہ بر خدا نما کہ بحسب سیر اطاعت و اتقیا و تقید شریعت آن غوث
قیومیت و سلالہ اولاد حضرت غوث اعظم مالک الرقاب بجز و عقیدت ثبت سیادت ایشان
و بہ فضایل و مناقب آنحضرت قائل و مقر شدند چون شاہ سیدنا حضرت غوث ثانی
علاوہ اوصاف و فضایل ذاتی و موروثی و درجہ معشوقیت و محبوبیت و فردیت
و قطبیت و غوثیت کہ داشتند از اولاد امجاد حضرت سلطان الاولیا مالک الرقاب
رئیس المحبوبین بودند و این فضیلت از جمیع فضایل اکمل و افضل است کہ دیگر را درین مقام
شرکت نیست لہذا فرید العصر و وحید الدہر بودند و سر آمد اولیای وقت خود۔ علما
و فضلا و فقہا و محدثین و معقولین و منقولین و غربا و امرا و فقرا و اولیا سے این دیار
ہزاران ہزار بلکہ بیعد و شمار از ان جناب ولایت مآب مستفیض و مستفید شدند
و ذات بابرکات آنحضرت جامع اخلاق محمدیہ و اشفاق مرتضویہ بود آنحضرت رضی اللہ عنہ
مجلس حال و قال ترتیب میفرمودند و لکن سماع و مزامیر را کہ خلاف طریقہ بزرگان
قادریہ است دران دخلے نبود فقط بعد قرأت قرآن و درود خوانی خوش آوازان
نعت و منقبت شریفہ میخواندند و تعلیم و تلقین مریدان بوجہی میفرمودی کہ آنچہ کہ
از فتوحات دیگر خانوادہ ہا بکوشش ماہ بسیار میشود درینجا بکشش روزی بلکہ بکشش ساعتے
زیادہ تر از ان حاصل شدے و اکثر زیارت حضرت احمد مختار سید ابرار و ائمہ اہل بیت اطہار
و اصحاب کبار و حضرت غوث اعظم محبوب پروردگار در مجلس شریف آن فخر روزگار رضی اللہ تعالیٰ عنہ

وعن آبائہ الکرام حاصل شدہ بلکہ آنحضرت این رتبہ وقار بعض خادم درگاہ خود کرامت
فرمودہ اند تاریخ وصال آنحضرت از قطعات تاریخ ظاہر ست در شہر عید اضحی ثمانیہ
در شب جمعہ چنانکہ شنیدہ ام واصل بحق شدند اسامی شریفہ بعضی بزرگان این خاندان
کہ بترکیب عجمی ہست و حالانکہ سلسلہ پاک ایشان عراق عرب ست ہیچ قباحتی ندارد زیراکہ
نام بغداد شریف کہ در اصل باغ داد بود خود عجمی ہست و ہنوز بسیار بزرگان کہ در بغداد شریف
و حماۃ شریف اند اسامی متبرکہ ایشان بعضی بہ ترکیب عجمی و بعضی بالفاظ عجمی ہست
اگر موقع دست داد انشاء اللہ تعالی اسامی متبرکہ ایشان در آخر کتاب درج خواہم کرد
حضرت غوث ثانی رضی اللہ عنہ با وجود آن کشف و انشراح صدر عجیب حاضرین
محفل اقدس را کہ ایشان بآن نسبت خود از حضور عالی مخفی نمی داشتند ہرگز اظہار نفرمودندی
الا بعضی اوقات برای ہدایت و تعلیم بالاخفا متنبہ نمودی کہ در خدمت حضرات اولیا
اینچنین خطرات نا سزا و افعال بیجا ہرگز نباید کرد گاہ گاہ بتجاہل عارفانہ ہم بیکار سپردند بہ
حسب آداب شرع اظہار نمی فرمودند ولکن قلب منیر آنحضرت جام جہان نما باکمال
آئینہ خدا نما بود ہیچ وقت ہیچ چیز از و مخفی نبود و نیست و آنحضرت مثل پدر بزرگوار
در علم تصوف و اشتغال محویت بودند کہ ہر یکی از حاضرین حضرت خود را از دیگران بآنحضرت
مقرب تر می پنداشت اگر فاسق و فاجر در محفل پاک آنحضرت داخل شدی تائب
بر آمدی و در زمرۂ صالحین در آمدی جناب غوثیت مآب حضور عالی حضرت غوث ثانی
سید حسنی حسینی بودند و از حضرت غوث ثانی تا حضرت غوث آفاق سیدنا عبد الرزاق
بزرگ از جانب ابوی و امی حسنی حسینی اند و بزرگان اقارب آنحضرت بعضی در بغداد
نشستند و بعضی در حماۃ شریف رفتند و بسا بجا اقامت گزیدند کہ گنجایش حالات مفصلہ
ایشان درین رسالۂ مختصرہ ممکن نیست کور مادرزاد و مبتلای و دیگر امراض
چنانکہ در حالت حیات آنجناب ولایت مآب از برکت انفاس متبرکہ آنحضرت شفا یافت

بعد وصال ایشان بزرگان طور جاریست و بزرگان خاندان ذاکریه بدستور علی سبیل الالتزام از ابتدای ایام
بیعت کردند و هرگز دست پیش غیری نکشادند و بهیچ امر سے محتاج دیگرے نشدند و نشوند
نمی شوند و این طریقه یعنی بیعت از والد خود کردن و خلافت و نعمت از بزرگان خود گرفتن
و محتاج دیگران نشدن از حضرت پیران پیر مالک الرقاب بلکه از مولای کائنات است
تا الی الآن جاری و ساری ست هرکه خلافت و نعمت قادریه عالیه حاصل ساخت
از والد خود ساخت اکثر مریدان و خادمان آنجناب به اعمال استخاره و کشف القبور
و کشف القلوب و مراقبه و مشاهده و مکاشفه و معاینه ید طولی پیدا ساختند حضرت
مالک الرقاب قطب الاقطاب قطبیت تمام خلق با آنجناب عنایت فرموده بودند.
و ولایت آنجناب در هر ملک و دیار بود که از هند تا بنگاله و اوڑیسه جمیع اولیای عصر
محتاج با آنحضرت بودند و چون نباشد که جد اعظم آنجناب مالک جمیع ملک خدا بودند
چه عجم و عرب چه بر و بحر چه زمین و آسمان و ملائک و رضوان همه مسخر فرمان آنحضرت بودند
چنانچه ارشاد میشود ؎ بلاد الله ملکی تحت حکمی ٭ پس صاحبزاده
آنکه مالک هند و بنگاله و اوڑیسه شدند چه جای تعجب ست بلکه آنجناب وارث
حقیقی والد ماجد خود شده ولایت تمام عرب و عجم در تحت تصرف خود آوردند که هر
ولد ارشد پدر خود می باید انشاء الله تعالی تا قیام قیامت این طریقه با ولاد آنحضرت
چنانکه حالا قائم ست جاری خواهد ماند ؎ افلت شموس الاولین و شمسنا ٭
ابدا علی فلک العلی لا تغرب ٭ و آنجناب ولایت انتساب نسبت
آبائی خود با کابران خواه حاکم وقت باشد یا غیر آن ملاقات نمیداشتند و هرگز
ایشان را بدربار خود دستوری حضوری نمیدادند و با امیران فقیر مرید هم همین حالت
بود و این طریقه شریفه هنوز در اولاد امجاد آنحضرت جاری ست با این همه استغنای
الم آن غوث والا همم همه عالم بخاک بوسی آن آستان عرش توامان حاضر مے آمدند

و بزبان حال مضمون این شعر را عرض میداشتند ؏ ای خاک درت قبلهٔ
آمال همه * روی کو می تو هست کعبهٔ اقبال همه * انعام تو عام است چو نور خورشید *
زان یافته انتظام احوال همه * و لهذا واصل بحق شدن آنحضرت اکثر اولیای
کاملین فرموده‌اند که روحانیت آنحضرت جسم خود را بمقام روحانی رسانیده و جسم خاکی
آنحضرت سراسر نورانی گردیده و الله تعالی آنحضرت را اختیار کامل داده است و ماذون
مطلق گردانیده که در هر زمان و هر مکان با هر کسیکه خواهند به همین جسم لحم و شحم ملاقات کنند
و اگر خواهند باز بعینها مثل سابق بود و باش کنند تا زمانیکه خواهند این از خصائص الخواص اصلی انبیا است
عام اولیا را این خصوصیت خلقت انبیا میسر نیست اکثر بعد وصال مشرف بزیارت
جسمی آنجناب را دریافته‌اند چنانچه مولوی کار علی حسن صاحب قدس سره ساکن [illegible]
قصبه بیدوان که ذکر ایشان از زمرهٔ خلفای حضرت مرشدنا رضی الله عنه باجناب کرامات
آنحضرت خواهد آمد انشاء الله تعالی میفرمودند که من اکثر اوقات هم رکاب صاحب سجاده
اقدس علینا فیوضه در سنگاکوت حاضر میباشم و بوقت معاینه خود بیشتر گذشت
دو پاس از شب بیدار شده تا صبح از حوائج ضروری فارغ شدم پس گاهی بمسجد که
قریب مزار شریف است و گاهی بمزار شریف باشتغال مراقبه و مشاهده میپرداختم
و بالاتر حضرت غوث ثانی را با جسم ظاهری میدیدم و بشرف زیارت آنحضرت مشرف
میشدم میدیدم که با لباس سنگاف و دستار و نعلین چوبی گاهی با اسپ سوار و گاهی پیاده
بتفریح گلستان از مزار پاک تا مسجد شریف خرامان خرامان میرفتند
شرف قدم بوسی بارها دریافته‌ام از لمس پای مبارک حرارت غریزی جسم پاک
که لازمهٔ حیات جسمانی است معلوم و محسوس میشد گویا از حیات النبی صلی الله علیه و سلم
در قبر شریف خود حق و قایم صحیح و سالم دریافته بودند و جسم مطهر مثل ارواح طیبه الطف
و الطف گردیده و تن مبارک پاکیزه و صافی تر از جان ما شده اکثر تا در تماشا سے

جمال با کمال می‌دیدم و روح و روان خود را طراوت و تازگی می‌بخشیدم و پنجم مولوی
سید علی اصغر صاحب قادری قدس الله سره الباری هم تقریر نمود که اکثر از زیارت
غوث ثانی مشرف شده ام و آنحضرت را با جسم ظاهری برای العین دیده ام
و همچنین روز عرس چهارم خود ظاهر شدن آنحضرت با جسم ظاهری بمشتاقی
و مشرف به بیعت کردنش کرامتی ست مشهور چنانچه بیان آن پیشتر گذشت و همچنین
بعد واصل بحق شدن آنحضرت بشب سوم از روز وفات دست مبارک آنحضرت
از مزار پاک بیرون آمدن و قطب ربانی حضرت صاحب سجاده را به نعمت خاص مشرف
فرمودن دلیل قوی بر حیات دائمی مع الجسم آنحضرت بوده است و مصداق قوله
کما قال عز و جل وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ قُتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًا بَلْ اَحْيَآءٌ
عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُوْنَ فَرِحِيْنَ بِمَآ اٰتٰهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ وَيَسْتَبْشِرُوْنَ
بِالَّذِيْنَ لَمْ يَلْحَقُوْا بِهِمْ مِّنْ خَلْفِهِمْ اَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ
يَسْتَبْشِرُوْنَ بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ وَّاَنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيْعُ اَجْرَ الْمُؤْمِنِيْنَ
وقال علیه الصلوة والسلام ان اولیاء الله تعالی لا یموتون ولکن ینقلون
من دار الی دار و دیگر تصرفات مزار پاک بحصول مرادات و برآمدن حاجات
بسیار جاری است خصوصا مجذوم و مبروص را یک چله بلاناغه حاضر شدن و شب و روز
قیام مزار مبارک کردن اکسیر اعظم است ہرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد بعشق ثبت است
بر جریدهٔ عالم دوام ما و آنحضرت حسب سنت آبائی خود گاهی زر و نقره را بدست خود مس
نفرمودی اگر کسی نذر میداد بخادم اذن می‌فرمود بر مصلی بر سجاده [illegible] بعد وصال بحق شدن
آنحضرت افضل الخلفای آنجناب صاحب سجاده حضرت سیدنا و مولانا قطب باللہ
سید شاه طفیل علی القادری قدس الله سره العزیز اورنگ آرای ولایت شده
قدم بقدم پیر و مرشد و خسر و عم خود در حق سجادگی و بزرگی و سررشتهٔ عبادت و بندگی

نیکو انجام رسانیدند و ہزاران طالب خدا را بمنزل مقصود فائز گردانیدند چنانچہ
شمہ از حالات این قطب زمان بخوف تطویل کتاب باختصار ثبت گذارش خواہد یافت

نکتہ لطیفہ

فیض و برکت یازدہم شریف حضرت محبوب پاک در دو دست داشتن آنحضرت
این عدد یازدہ را مشہور نزد پاک و دور دست و مسلم ہر فرقہ شہرت بس این نکتہ را
باید فہمید کہ ولادت و ہجرت و رحلت حضور عالی حضرت غوث ثانی بحکم کمال
نسبت حضرت محبوب سبحانی قدس سرہ بہ یازدہ صدی واقع گردیدہ و نیز اقامت بنگالہ
ہم صرف یازدہ سال بحالت حیات بودند سبحان اللہ و نیز ہجرت کردن آنحضرت
از بغداد معلی بہ ہند و بنگالہ از کمال نسبت اجداد امجاد خود حضرت نبی کریم و حضرت غوث اعظم
بود چنانکہ آنحضرت از مکہ معظمہ بمدینہ منورہ و این حضرت از جیلان شریف بہ بغداد معلی
ہجرت فرمودند حضرت غوث ثانی ہم ہمان سنت آبای کرام را بجا آوردند و حالات
مفصلات آن حضرت غوث ثانی بشجرۂ نورانی کہ در ہنگام رخصت فرمائی از بغداد شریف
ہمراہ آمدہ بود مندرج و مندمج ہست در اینجا بخوف طوالت باختصار پرداختہ یکی از ہزار
و شمہ ای از بسیار و مشتی از خروار تحریر و تسطیر می آید کہ وی رضی اللہ تعالیٰ عنہ
بسال یازدہ صد و یازدہ ہجری قدسی کہ عددش از لفظ (ظہور) ظاہر است از عالم ارواح
بعالم امکان ظہور فرمودند یعنی متولد شدند چنانچہ قطعات تاریخ ولادت و وصال و شجرہ
مفصلہ الذیل مشعر آن اند و وے رضی اللہ تعالیٰ عنہ نجیب الطرفین و صحیح النسب
حسنی حسینی اشرف سادات و افضل اہل بیت طیبات و عالم ربانی مجدد و مجتہد حقانی
و بہ پیرایہ علم ظاہر و باطن آراستہ و متحلی بودند بعلم و عمل بپایہ اجتہاد رسیدہ استنباط
در جادۂ شریعت غرا آنچنان راسخ القدم و مستحکم بودند کہ گاہی یک قدم از شرع شریف لغزیدہ

ہر دم و ہر آن باتباع سنت بہمہ تن مشغول می بودند و دمی ازان فروگذاشت
نمیفرمودند و باوجود عالم ذوق و شوق و وجد و ستیہا سے بادۂ لقای پروردگار
دباوصف طاری بودن حالت استغراق ادای فرض و واجب و سنتہا سے
شرعیہ از مستحبات ہم گاہی چیزی ترک نفرمودند حتی کہ حجاذیب را ہم برای ادا سے
نماز پنجگانہ جبر فرمودی و اندرز و نصیحت بر ثبات شریعت ہموارہ نمودی

شجرۂ عربیہ

سیدنا و مولانا سید شاہ ابو الحسین ذاکر علی القادری
البغدادی الحسنی الحسینی رضی اللہ تعالی عنہ تلقن عن ابیہ
وشیخہ سید شاہ ابی محمد مولانا عبد القادر عرف شاہ
عبد اللہ الجیلانی القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
مولانا عمر معشوق اللہ القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
مولانا محمد آیۃ اللہ القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
مولانا احمد القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
عبد الجلیل القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ ابراہیم
القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ شرف الدین القادری تلقن عن ابیہ
وشیخہ سید شاہ احمد الثانی القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
قاسم الدین القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ علاء الدین القادری تلقن
عن ابیہ وشیخہ شاہ بدر الدین القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
شہاب الدین القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
احمد الثالث القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ

قاضی القضاۃ مولانا سید شاہ شمس الدین شیخ ابو صالح نصر القادری
تلقن عن ابیہ و شیخہ الحافظ و مولانا تاج الدین غوث الآفاق
سید شاہ ابی بکر عبد الرزاق القادری تلقن عن ابیہ و شیخہ
امام الشریعۃ و الطریقۃ و الحقیقۃ و المعرفۃ مالک رقاب اولیاء اللہ تعالی
حضرت محبوب سبحانی قطب ربانی سید محی الدین شیخ عبد القادر
الجیلانی الحسنی الحسینی علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ و السلام
تیرہ یادگار از حضرت غوث ثانی رضی اللہ تعالی عنہ تا محبوب پاک علی جدہ
و علیہ الصلوٰۃ و السلام ہفدہ واسطہ میشود چنانکہ درین دیار یازدہم شریف مشہور
و معروف ست و در بغداد و مغلی ہفدہم شریف محبوب پاک ہم ہمین طور جاری فیسمائیند
پس وی رضی اللہ تعالی عنہ از کرامت و شرافت یازدہم و ہفدہم شریف ہر دو مکرم
و مشرف شدند این نکتہ ایست بس باریک رمز این نسبت را اولی الالباب دانند

خوب میدانند قدرش بوحنیفہ حسن می شناسند واہل

ذکر بستم در بیان سجادہ نشینی حضرت خلیفہ برحق و
وارث مطلق حضرت غوث یزدانی قطب ربانی سیدنا
و مولانا سید شاہ طفیل علی القادری الرزاقی البغدادی و سکنہ
الجیلانی ثم البردوانی بعد واصل بحق شدن حضرت غوث ثانی
سلطان زمانی سیدنا و مولانا سید شاہ ذاکر علی القادری
الرزاقی البغدادی الجیلانی رضی اللہ تعالی عنہما

مورخان دفتر پارینه و حاکیان حکایت دیرینه بشرح حکایات صداقت آیات را
چنان پرداخته اند و شاهد معانی را بر منصۂ شهود چنان جلوه داده که چون بعد وصال
حضور عالی حضرت غوث ثانی علیه الرضوان الربانی جناب والا انتساب خلیفۂ برحق
وارث مطلق اعنی قطب زمان مولانا و سیدنا سید شاه طفیل علی القادری الرزاقی
الاباکری البغدادی الحسنی الحسینی قدس الله سره السامی سجاده نشین و مسند گزین
رشد و هدایت و تلقین ولایت شدند و صلای فیاضی و صلاح و فلاح محبان
و مریدان خود در داده ابواب فیوض و برکات بر روی عالمیان کشادند و ملک
هند و بنگاله را مثل جد بزرگوار و خسر نامدار خود حضرت غوث ثانی صاحب ولایت
و قطب هند و بنگاله از فیضان توجه و تلقین سیراب و مالامال نمودند مردم از اطراف
و اکناف رجوع آوردند و بظل ظلیل آن سلطان جلیل مستانس و مستظل شدند و سر انقیاد
بر آستان فیض نشان آن خلیفۂ برحق و قطب دوران نهادند و کمر اطاعت و فرمانبرداری
بمیان جان بستند غلامان قدیم یعنی مریدان و معتقدان خاندان ذاکریه هم
شرف بیعت جدید حاصل نمودند در ولایت و کرامت مقام اعلی و پایۂ والا داشتند
و مثل حضرت غوث ثانی رضی در تربیت و تلقین و هدایت راه یقین یکتای عالم بودند
و در شریعت و معرفت و طریقت و حقیقت قدم بقدم پیر و آبا و اجداد کرام علیهم السلام و با وجود
اینهمه زهد و غنا و فقر و فنا و ریاضت و مشقت و علو مقام ولایت مزاج شاهانه و سامان
امیرانه داشتند که چون سوار میشدند خلق بیشمار پیاده پا در رکاب شریفش میدویدند
و علم شاهی را پیش آنجناب بر میداشتند و نقارۂ سلطنت مینواختند و طرفه اینکه گویا
عظمت و حشمت اسلام را بر دل خلائق متمکن مینمودند چاکران قورش خانه جانوران شکاری را
که آنچنان جانور در قورخانۂ سلطان وقت هم نبود همراه رکاب می بردند آنحضرت
بر اسپ بادپای خود یعنی بغداد شریف که اسپان تازی اکثری نشستند و احیانا

حسب رواج مشائخ ہندیہ پالکی ہم جلوس فرمودہ اند و وجاہت ظاہری ہم بنہایتے
داشتند کہ ناواقفان از اسم و رسم آنجناب نیز از زیارت می شناختند کہ مگر آئینہ
بیدار آسمان ریاست و شرافت و چشم و چراغ خاندان امامت و سیادت خواہند بود
اگرچہ سکنۂ بغداد معلی چہ رجال و چہ نساء ہمہ خوش شکل و خوبصورت می شوند لیکن اولاد امجاد
غوث بغداد اعنی حضرت غوث اعظم محبوب رب العباد و لکن این حضرت بنہایت
حسین و جمیل و سراپا نور علی نور بودند ریش مبارک و محاسن شریف بآن حسن و خوبی بود
کہ ہر کہ دید جان پاکش صید آن دام سنبلین گردید ـ در عنفوان جوانی حضرت والد ماجد خود را
در عقد نکاح آوردند و از قضاے ربانی بعد مرور زمانی آن حلیلۂ جلیلہ برحلت فرماے
فردوس برین شدند و از اولاد ذکور و اناث ہیچ عقب نگذاشتند بعد وفات آن مخدومہ
انار اللہ برہانہا باز باطراف بروان در قریہ کہ نامش معلوم نشد ازدواج فرمودند از بطن آن
دو فرزند دلبند سعید متولد شدند یکی از آن دو گوہر گرانمایہ کہ بنام نامی سید شاہ اسد علی القادری
مسمی بودند خیلے قوی و شہ زور بودند گویا شجاعت و شہامت بارث جد اعلای
خود حضرت مولای کائنات امیر المؤمنین یعسوب المسلمین علی علیہ السلام یافتہ بودند
کہ پہلوانان زمان و شہ زوران دوران پیش آن شیر بیشۂ شجاعت از روباہ ضعیف تر
کمتر بودند فی المثل اگر رستم ہم پیش پنجۂ قوتش درآمدے از زالے کمتر بودے
چنانچہ بارے پہلوانے کہ خود را رستم زمان میدانست سر بتابیت بر داشت
و از یک مشت آنحضرت چنان بر زمین افتاد کہ تا قیام قیامت دیگر نخواہد خاست
و چون این خبر گوش گذار حضرت خلیفۂ برحق و وارث مطلق قطب ربانی گردید ارشاد
فرمودند کہ این جداجی چرا آن سید قصور بر انگشت روزے چند از بد دعاے حضرت
نگذشتہ بود کہ آن قمر آسمان حسن و خوبی بعارضۂ جذام گرفتار آمد و آن قوت و خوبی و حسن و رعنائی
برباد رفت و آخر الامر از کردۂ خود پشیمان شدہ بپای پاک والد ماجد خود در افتاد و بعد

اخلاص باطنی توبہ و استغفار شوند دریاے رحمت حضرت خلیفہ برحق بجوش آمد
دست شفقت بر سر فرزند خود نہادند و از انفاس متبرکہ و لعاب دہن شریف خود کار
دم عیسوی و آب حیوان کردند اللہ اکبر اللہ اکبر غضب حضرات اولیا ہر آئینہ قہر
خداست و مہربانی و شفقت ایشان رحمت رحمان کبریا فی الجملہ این وجہ ثانیہ
دو فرزند ارجمند را غضب گذاشتہ ہم رحلت فرماے فردوس برین شدند و در جوار رحمت حق
پیوستند کرۃ ثالثہ نوبت عقد و مصاہرۃ دیگر با سیدۂ عارفہ عمدۂ صالحات
بنت محرم اسرار علام الغیوب صاحب مشرب مجذوب واقف رازہای خفی و جلی
سیدنا و مولانا غلام علی القادری السہروردی النقشبندی رحمہ اللہ تعالی افتاد
چنانچہ تفصیلش در ذکر آئندہ می آید ان شاء اللہ تعالی — در زمان فیض توامان این حضرت
یعنی حضرت خلیفہ برحق ہم طالبان ہزاران ہزار بلکہ بیحد و بیشمار از مردان و زنان
فائز منزل فقر و عرفان شدند و با وجود کتمان حال و نظر بر استتار کرامات عدیدہ
و خوارق کثیرہ ازان مجمع کمالات و مخزن کرامات سر زدہ و دستہ روایت آئندہ
ان شاء اللہ تعالی بیان خواہد شد اندکے از بسیار و مشتے از خروارست با وجود قلت
دخل فتوحات کثرت کہ در مدرسہ و خانقاہ و بارات وارد و صادر و وارد و درویش فقرا
و مساکین میشوند چہ این توان گفت کہ مالک خزائن و دفائن آلہیہ بودند زر و نقرہ را
از دست پاک خود مثل آبا و اجداد خویش ہرگز مس نمیفرمودند خادم خاص تحفہ
سیر فتح علی مرحوم میفرمودند کہ زر و نقرہ از درہم و دینار ہیچ کہ بفتوح می آید خواہ صد یا
یا بیش ازان بحضور عالی حضرت ولینعمت گاہی از قدم پاک ہم مس نمی فرمودند
تا بدست چہ رسد ما خادمان برمیداشتیم و صرف میکردیم نظر ہم بآن چیزہا
نمی انداختند حساب و کتاب را کے میپرسید و بارہا آن بود و ایکم کہ از یک صد روپیہ کار
سہ چہار صد روپیہ گردیدہ است و از طعام یک کس صد کس سیر شدہ و از برکت حضور

هنوز کم نشده و بسیار مریدین حضور از ذکور و اناث از یک توجه بمقام فنا فی الله
رسیده اند بلکه ادنی ترین مراتب مریدین آنحضرت فنا فی الله شدن است
مقام متوسط و منتهی را چه گفته آید یک مریدهٔ آنحضرت را این عاجز دیده است
زنی بود صالحه عابده در ذات خدا فنا شده اگر گفتی زید آمده است لفظ الله را
بآن ضم کردی و گفتی زید الله آمده است همچنین در هر کلام چنانکه عمرو الله بگفتی
و بکر الله خورده است و کذا اگر چیزی نوشتی یا قراءت قرآن شریف فرمودی
فقط لفظ الله الله از زبان و قلم بر آمدی خلفای حضرت بسیار بودند لکن افضل خلفا
و اکمل ایشان نور بصر و لخت جگر آنجناب خداوند نعم قطب اکرم غوث ... پیر هم و مرشد
مرشد هم بودند که الابن سر لابیه است و اولیای معاصرین بالاتفاق قائل بودند که حضرت
قطب ربانی را رتبهٔ قطبیت و فردیت مسلم بود و این جمله بپایهٔ ثبوت رسید که آنحضرت را
هم مقام قطبیت علی وجه الکمال حاصل و صاحبزادهٔ ... و خلیفهٔ ...
اعلی حضرت بوجه غایت فنا بجد امجد خود و حضرت مالک الرقاب از مقام جد امجد
هم تجاوز فرموده و همین انتهای مقام ولایت اولیاست حالات ... آنجناب
بکتاب دیگر مذکور خواهد شد این رساله و جیزه گنجایش آن ندارد حضرت قطب الاقطاب
اکثر اوقات محفل حال و قال ترتیب میدادند لکن نه بطرز و طریقی که اکنون ...
که امروز مشهور است مثل قوالی و غیره آرایش میدهند بلکه بر سنت ... حضرت ...
جد اکرم خود که اول قاری چیزی از آیات قرآن مجید و فرقان حمید ... میکرد
بعد از آن شنیده چند از خوش آوازان نعت نبویه و منقبت مرتضویه ...
میکردند و از توجه آنحضرت عیون عشق الهی منفجر شده دریا ...
و کیفیتی دست داد که صد هزار تهمت و جنبش ...
جا ... و را در مجلس شریفش فضل نبود و مجال کسی نبود که ...

دریبا ازطعام وغیره استعمال کرده شریک محفل شریفش شود واگر احیانا کسے از شقاوت
وخباثت خویش بخفیه ورا آنجناب قلیان کشید فی الفور سزائے خود رسید
بلا اسباب ظاهریه به بلائے سخت مبتلا گردید پس ذکر شراب خوری وتاری نوشی را
چه یارا که بود یکی از خصائص آنجناب این ست که بعد واصل بحق شدن پیر و مرشد
وعم بزرگوار خود فیض و نسبت حاصل نمودند این خصوصیت بدیگر اولیا را اتفاق نیفتد
چه اگر انتقال شیخ قبل تکمیل تربیت واقع گردید ودر فیض فاسیت باقی ماند بجای دیگر
رفته اند وتکمیل فرموده کما لا یخفی علی من تتبع کتب السیر والتواریخ وحضرت قطب باقی
بعد وصال پیر و مرشد خود بر قبر شریف آنجناب حاضر آمده حصه و بهرهٔ خود مثل عالم عیانی
حاصل نمودند چنانچه ذکرش در ذکر کرامات حضرت غوث ثانی گذشت

ذکر سی و سوم در بیان بعضی از احوال کرامت مآل صاحب احوال فاخره و مقامات باهره واقف اسرار علام الغیوب مالک مشرب مجذوب و دانندهٔ رازهائے خفی و جلی سیدنا و مولانا سید شاه غلام علی الدهلوی ثم الیسرنگری قدس سره الباری و تقریب عروسی دختر نیک اختر آنحضرت با حضرت قطب باقی علیه الرضوان الرحمانی

تازه کنندگان حکایات کهن و مشاطگان عروس سخن چهرهٔ روایات را بدینصورت
آراسته اند و شاهد معانی را در حجلهٔ بیان چنان پرداخته که در اواخر دوازده صدی
بزرگی از سادات دهلی که نام نامی و اسم گرامی آنجناب سیدنا و مولانا سید شاه غلام علی
القادری قدس سره الباری بود و بعض بزرگان آنحضرت در جونپور هم بودند از

تحصیل علوم ظاهریه و باطنیه فراغ کلی حاصل نموده تن بسفر و سیاحت در دادند
و گرد این عالم بگردیدند و با وجود استطاعت سواریهاے متعدده پا پیاده هفت
یا هشت حج با زیارت مدینه منوره و نجف اشرف و کربلاے معلی و بغداد شریف
ادا نمودند و سیاحت عرب و عجم و بنگاله و اڑیسه علی وجه الکمال فرمودند اثناے
سفر و سیاحت بارے حسب مصلحت غیبی و تقاضاے لاریبی گذر آنجناب در خطهٔ دلپذیر
عرش نظیر مسکن اولیاے کرام اولی المجد والاحتشام یعنی شهر دار السرور سیدنی پور
گردید و در آن زمان سعادت اقتران ابن الابن سیدنا و مولانا سید شاه راجی البخاری
اصلاً والسیدنی پوری مولداً المعروف بچهپدن شهید صاحب صاحب ولایت
بنگاله و اڑیسه مالک مقامات فاخره و کرامات باهره ارشد خلفاے سیدنا و مولانا
سید شاه شهباز صاحب بهاگلپوری قدس سرهما که حالات کرامت آیات
این حضرات در کتب متعدده مسطور و مذکور ست حاجت ایراد ندارد و هم این
وجیزه متحمل آن نباشد قطب و صاحب خدمت سیدنی پور بودند و رونق افزاے
آن شهر یعنی چون این گوهر گرانمایهٔ درج شرافت و نیر منیر برج ولایت را دیدند
بحکم آنکه جنس با جنس گراید و ولی را ولی می‌شناسد قدر و قیمت آنحضرت را
نیکو دریافتند و بلا تامل و تحقیق ظاهری صبیه بلند نصیبهٔ خود را بعقد آنحضرت در دادند
مردمان سیدنی پور ازین قضیه کمال ناخوش شدند و زبان طعن دراز نمودند و گفتند
که حضور با این شرافت و نجابت بزرگی و کرامت بلا دریافت حقیقت چرا فرزند سعادتمند را
بدامادی قبول فرمودند آن قطب کبیر روشن ضمیر یعنی حضرت شاه صاحب براے
اتمام حجت تنے چند را از ساکنان سیدنی پور که هنوز از اولاد ایشان در آن شهر موجود اند
براے دریافت حقیقت حال روانهٔ جونپور و دهلی نمودند فرستادگان تحقیقات واقعه
نموده همه بالاتفاق اظهار نمودند که سیدنا و مولانا سید شاه غلام علی قدس سره [illegible]

نجیب الاصلین شریف الطرفین سید حسینی هستند واز هر دو جانب یعنی جانب
پدری و مادری سید والانسب اند مردم چون این خبر شنیدند بشرافت و نجابت
شاه صاحب دهلوی قدس سره را نیکو دریافتند و هم بر کشف و روشن ضمیری
این قطب مدنی پور بصد دل و جان معترف شدند فی الجمله بعد مناکحت و ازدواج
و اداے رسوم عروسی و کتخدائی حسب الارشاد قطب البلاد و غوث الاوتاد آنزمان
ولایت بیرنگر متعلقهٔ ضلع هوگلی و اطراف و اکناف آن دیار متعلق بحضرت حاجی
حرمین شریفین زائر مقامات علیه عالم علم عقلی و نقلی واقف رازهاے خفی و جلی
سید شاه غلام علی قدس سره الولی گردید حضرت شاه صاحب معز الیه مع حلیلهٔ جلیلهٔ خود
تشریف فرماے آن مقام شدند و طرح سکونت و اقامت دران مقام ویران انداختند
بیرنگر دران زمان آباد نبود بلکه بیدائے بود ویران جز مزار صاحبے که بنام نامی
مخدوم الاولیا مشهور اند و در زمان سابق این حضرت هم بولایت آن دیار مامور شده
آمدند هیچ آبادی نداشت ولکن مقامی بود دلکش و دلربا با فضاے جانفزا و خوشنما
قریب کنار دریا از قدوم آنحضرت رونق تازه گرفت و مردم از اطراف و اکناف هم آمده
آن بیدا ویران را مسکن خود قرار دادند و خلق کثیر بدست آن دستگیر
بیعت نمودند و در زمرهٔ غلامان و مریدان داخل شدند حضرت شاه صاحب
درین دیار هم یک نکاح نمودند از بطن اول یعنی صبیهٔ بلند اختر قطب مدنی پور
یک دختر نیک اختر متولد شده و ازین بطن ثانی سه فرزند ارجمند که هر یکی عالم
و عامل ظاهر و باطن بودند متولد شدند نام نامی و اسم گرامی ایشان سیدنا و مولانا
سید شاه کفیل احمد و سید شاه خلیل احمد و سید شاه جلیل احمد قدس سرهم بود
جناب فیض مآب شاه صاحب قدس سره مدتے دراز ابواب فیوض ظاهره
و باطنه بروے خلائق آن دیار مفتوح داشتند و برفاه حوائج عوام پرداختند

وچون دریافتند که حالا نوبت سفر آخرت قریب ست پسران خود را وصیت
فرمودند که نکاح دخترم یعنی خواهر علاتی خود را با مردے کنید که از اولاد حضرت
غوث اعظم علی جده وعلیه الصلوٰة والسلام باشد واز اشرف البلاد بغداد
درین دیار رسد و اعلام جلالت و بزرگی بیفرازد و نام نامی آن قطب ربانی
حبیب یزدانی سیدنا ومولانا سید شاه طفیل علی القادری باشد هرگز از کبر سنش
مضائقه نکنید دخترم را باو سپرید از صلب پاکش خداوند کریم فرزندے بدخترم ارزانی دارد
که امام الاولیا و مقتدا الاصفیا باشد و صیت کمال فیوضات و فتوحات و آوازه
حسنات و برکاتش اطراف عالم را فرا گیرد و از ان قرة العین و مایه نازجدین هزاران
دریاے محبت از سینه سنگ دلان غافل جاری شود و صدها دل مرده از انفاس متبرکه
آن امام المتقین زنده و پاینده شود و دین از قدومش رونق تازه گیرد و کفر و بدعت از وجود
باجودش مخذول گردد و طالبان خدا از دستگیریش با شاهد مراد هم‌دوش شوند و عاصیان طریقت
از هدایتش بمنزل مقصود رسند و درین قرن آخرین مردم از فیض و برکات آن مجمع الکمالات
کیفیت خیر القرون قرن حضرت خیر البشر را دریابند و رونق و خوبی و برکت و نیکوئی
احسن ترین زمان غوث اکبر را ببینند و در مقاصد و مطالب خودها بے هیچ حرجے فائز گردند
نام نامی و اسم گرامی آن قرة العین امام المتقین مقتدا العاشقین قطب البلاد و والی ارشاد
والابدال والاوتاد سید شاه مهر علی القادری خواهد بود و در حقیقت مهر سپهر ولایت
و کرامت هم او ست و چون وقت زهوق روح پر فتوح حضرت شاه صاحب دیلوی
ثم الپیرنگری قریب رسید فرزندان خود را نوبت بنوبت فرمودند که بیرهٔ پانے پیش من
بیارید و تقدیرهاے خود را آزمائید ایشان یکی بعد دیگرے بیره‌ها بر طشتری گذاشته
قصد اندرون کردند ولکن از دست هر یکے طشتری بر زمین افتاده بشکست و پان خراب شد
آخر روی بدختر نیک خوی خود نموده فرمودند ـ

آسمان بار امانت نتوانست کشید — قرعۂ فال بنام من دیوانہ زدند

جان پدر شما بروید و بیرۂ درست کردہ پیشم آرید چنانچہ شما کسی نتوانند کہ این بیرہ برادران نیک نصیب
برخاستند و بیرۂ درست کردہ پیش پدر بزرگوار خویش آوردند پاسے آن معظمہ باعزید [?]
نہ گشت می از دست افتادہ پان خراب گردید حضرت شاہ صاحب پان را بگرفتند
و بصفح تمام خائیدہ ثفالش بدختر نیک اختر خود بدادند و فرمودند مقرر باید درین حق ولیعت
بزرگان من سنت بتو سپردم باید کہ این ودیعت را بہ پسر دومی خود کہ بشارتش سابقا
دادہ ام برسانی و بگوئی کہ اگرچہ شما شاہزادگان بپرواے نعمت کسے ندارید ہمہ خود نعمتچین
خاندان شما ہستید ولکن این ہدیہ جد فاسد خود ہم قبول کنید آزاد [?] الحرمین
والدۂ ماجدۂ خداوندم پیر پیرم و مرشد مرشدم قطب اکرم و غوث معظم اعلیٰ حضرت سید یعنی
صبیہ جناب شاہ صاحب دہلوی ثم الپیر نگری قدس سرہ الباری مروی ہست
کہ چون والدماجدہ ثفل پان مرا بخشیدند محض کم سن بودم تا ہم یافتم آنچہ یافتم
و الغرض آن پان نیز نہ ہمچو پانہاے این جہانی بود بلکہ آن پانی بود از نعمتہاے جنت
خوشگوار تر چہ پانی بلکہ برگ جانفزا کہ سرسبزی دارین و سرخروئی کونین دران تعبیہ
کردہ بودند فرشتگان مقدس از بوی خوشش مشام خود را معطر میکردند و حوران بہشتی
برلطافتش جان سپاریہا چونہ [?] باشد کہ ودیعت گنجہاے عالم دران مندمج بود فی الجملہ
جناب شاہ صاحب ہمین سہ پسر و این دختر کوچکتر را عقب گذاشتہ نہضت فرماے
فردوس برین شدند بعد زمانے دراز مظہر انوار سبحانی مہبط اسرار یزدانی حضرت قطب ربانی
سیدنا و مولانا سید شاہ طفیل علی القادری الحسنی الحسینی البغدادی قدس سرہ الباری
تشریف فرماے پیر نگر شدند پسران جناب شاہ صاحب مرحوم انار اللہ برہانہ چون
جمال جہان آراے آنحضرت بدیدند نیکو دانستند کہ این حضرت ہمان مرد کامل اند
کہ حضرت والد ماجد نشانش دادہ بودند حالا وقت آن ہست کہ خواہر خود را بزوجیت

این جناب بسپرم و از عهدهٔ وصیت پدری بدر آیم و رضا است این امر با آنحضرت شده بودند
و چون رضا یافتند در تدارک عروسی مشغول شدند و این تقریب میمنت قریب الصبیه را اهتمام
و احتشام الاعظم بود تقریباً گفت و داد اسم رسوم عروسی حضرت قطب ربانی
زوجهٔ نیک نفسیه بود را در شهر سیدنی پور که مولد و مسکن آن ولیهٔ معظمه بود و بعد ازینجا
طرح اقامت انداختند از بطن پاک این صالحه ولیهٔ ثانیه سه پسر و سه دختر پیدا شدند
اسم گرامی فرزند اکبر مولانا و سیدنا سید شاه اسرار علی القادری الرزاقی الذاکری بوده و نام
نامی فرزند اصغر سیدنا و مولانا سید شاه خیرات علی القادری و فرزند اوسط که در حقیقت
همان حضرت غرض و غایت این قضیهٔ مبارکه بودند نام نامی و اسم گرامی آن مهر سپهر عظمت
و علو مناصب و وارث ولایت امیر المؤمنین سیدنا علی بن ابیطالب عالم علم عقلی و نقلی
محبوب رب العالم ازلی عاشق و معشوق ازلی سیدنا و مولانا سید شاه مهر علی القادری
الرزاقی الذاکری بود و درین مقام اگر اشاره بسوی نکتهٔ لطیفه کنم سزا آید بر عقل و جان خویش
حیف کرده باشم آن نکتهٔ لطیفه این است که عظمت و جلالت حضرت فخر السلف و الخلف
اوحد الاولیا و الاصفیا عالم علم عقلی و نقلی واقف اسرار خفی و جلی اعلی حضرت سیدنا و مولانا
سید شاه مهر علی القادری را بپایهٔ قدسیه که چنانکه بشارت بعثت حضرت خیر البشر و بشارت
ولادت غوث الاکبر را حضرات انبیاء کرام و اولیاء عظام قبل از وقوع داده بودند بشارت
ولادت این حضرت هم حضرت غوث ثانی علیه الرضوان الرحمانی و سید شاه غلام علی
قدس سره العالی قبل از پیدایش آنحضرت داده بودند این رتبهٔ سرسری نیست و دیگران را درین مقام
گنجایش برابری نیست بزرگی و عظمت این را حضرات اولیا دانند و بس حالات مفصله
ان شاء الله المستعان در کتاب علاحده مسطور خواهد شد ضروری است که چون والد ماجد
و مرشد ارشد این حضرت واصل بحق شدند نسبت خود را با والدهٔ ماجده درست نمود
و همان عشق و عقیدت که با والد ماجد داشتند با آن معظمه پیدا شوند سخنی که چون

آن معظمہ را بار ها بہ اظہار رحلت فرمانے عالم قدس شدند پانزدہ شبانہ روز خبر جز عشق ہیچ نہ جانی نفر مودند وار شاد نمودند کہ حال نعمت از خانہ باید رفت و در حقیقت آن معظمہ سراپا نعمت حق بودند نام نامی ہم سیدہ نعمت النساء بود و کرامت ہائے بیشمار و خرق عادات بسیار از ان ولیۂ عصر ظاہر شدہ این عجالہ و جیزہ متحمل آن ہمہ روایات نیست علاوہ کرامت و بزرگی ذاتی این رتبت و شرافت برائے عظمت آن معظمہ کافیست کہ زوج قطب العصر والایام و فرزند فخر عالم و آبائے کرام ست رضی اللہ تعالیٰ عنہم و رضوا عنہ مزار پر رحمت بار آن ولیۂ عصر در سیدنی پور جنب مزار پاک سید راجی البخاری

ثم السیدنی فوری المعروف بچندن شہید ست نزار و نیا یاک بد

ذکر سی و چہارم در بیان کشتہ شدن طوطی حضرت قطب ربانی سیدنا و مولانا سید شاہ طفیل علی القادری از دست سرکشی و سزا یافتن آن منکر از غضب الٰہی

طوطیان شکر خائے معانی و عندلیبان ہزار داستان سخندانی بدین گونہ ترانہ سنجیہا نمودہ اند و بہ نغمات صداقت ساط بدین نمط خوش بیانیہا کردہ کہ حضرت خلیفہ برحق طوطیے داشتند شیرین کلام چون سبز پوشان جنت لباس سبز در بر کشیدہ و مانند مقدسان ملأ اعلیٰ تسبیح و تہلیل از بر خواندہ ؎ ہر دمش حمد نامہ صد پیکار از خدا یاربی زد شصت لبیک از خدا ✦ ہر دمی ادراکی معراج خاص ✦ بر سرتاجش شدہ حق تاج خاص ✦ آن جانور رنگ سنج بسایۂ عاطفت خاص آنجناب والا اختصاص پرورش می یافت و سہر آن مکان از حضوری حضور والا رونقی تافت ہر چند آن سبت پرور پا بستۂ زنجیر نمی بود و ہر دم از زندان قفس آزاد بود و معہذا رشتۂ عشق و محبت در گردن داشت

و بدام وفا بجان افتاده سر حال خود را همه تن بآئینه جمال با کمال آن سکندر زمان
محو داشته و بمنقار حال ازین گونه مضامین ها شکر شکنیها ساخته ع از حلاوتها
که دارد چو ز تو + از لطافت کس نیابد خو ز تو + بارے حسب دستور مریدان و معتقدان
اتفاق بنصفت فرمائی خدام عالی مقام حضور والا قطب ربانی بموضع بهرا متعلقه
ضلع بردوان افتاد آن طوطی خوش مقال فرخنده حال نیز حسب عادت معهوده
همرکاب والا زمان بوده داد عذب اللسانیها میداد روزے آن طیر خجسته سبز پوش نیکو خو هوائے
آزادی بال شوق بکشاده بگوشه در افتاد و فقط یکی از مفسدان شریر و ستمگران بتقدیر
آن حیوان بے زبان ناتوان را بگرفت و بکشت و ازین حرکت ناشائسته خود دل
عالمے را بخست ذروه نشین مسند السلف الملقب ببستان شاه که کفالت
و حفاظت آن همائے فرخ فال بر ذمت همتش متحتم بود خبرش باز جست و هر چند
در پی سراغش سر برزن و کوشه بکشت مگر هیچ نشانے از آن هدهد خوش تعبیر خود نیافت
ناچار به پیشگاه سلیمان زمان حضور والا قطب ربانی صورت واقعه باز نمود و به گریه و زاری
پرداخت و بعبارت این اشعار آبدار نوحه کردن گرفت ع ای دریغا مرغ خوش آواز من
ای دریغا همدم و همراز من + ای دریغا مرغ خوش الحان من + راحت روح و رونق ایوان من
گر سلیمان را چنین مرغی بُدی + کے دگر مشغول آن مرغان شدی + حضور والا را
ازین واقعه بسیار رنج و کلفتها بهم رسید و بر چهره مبارک گونه آثار رنج و تشنج غضب
قهار جبار سمت هویدا گردید و در حالت غضب و جلال ارشاد رفت که قاتل این
بے زبان ناتوان جوان بمیرد و هیچ نشان از او و اولاد و اعقابش بر صفحه روزگار
باقی نماند چنانچه آن ستمگر ناهموار سزای کردار خویش همان شب یافت یعنی با خسران
هر دو جهان در حالت عین جوانی بمرد و هیچ اولادے عقب نگذاشت خوش گفته اند

گندم از گندم بروید جو ز جو		از مکافات عمل غافل مشو

ذکر سی و پنجم در بیان حاضر آمدن ارادتمندی برای حصول سعادت بیعت و از شدت تمازت و کوفتگی راه خواهش تشنگی شستن با آب سرد و با برگ تمره در دلش پیدا شدن و بی فهمانیدن حضرت قطب ربانی از خطره اش خادم را باحضار آن فرمودن

خوشه چینان خرمن بصیرت و وظیفه خواران مائده صداقت اسرار این شسته کلامی را بدین الفاظ فضولی اظهار ساخته اند و بعضی مختصر و بسته تر را بدینگونه آشکار نموده که مرد صاحب ارادت و ایمان بنام شاه مراد خان ساکن موضع چهتاچک از مضافات شهر سیدنی پور که بفاصله چهار پنج کروه از شهر مذکور واقع است اوصاف حمیده و اخلاق پسندیده و کرامات باهره حضور والا قطب ربانی زبانی اکثران آنجا یار و یافته خواست که بزمرهٔ غلامان [illegible] در آید و توشه نجات آخرت حاصل کند بیت فردا که روز حشر که عرض خلائق است ✝ باشد در آن میان سخن از قند نگاه تو ✝ پس بخواهش تمام و اشتیاق مالا کلام عزم سیدنی پور مصمم کرده در راه نهاد و گفت بیت ای شهنشاه بلند اختر خدا را همتی ✝ تا ببوسم همچو گردون خاک ایوان شما ✝ و خان صاحب را در آن شهر قرابت مصاهرت بود چیزی سوغات فراگماشته و ارمغان شیرینی برای ایشان گرفت و بحالی [illegible] سپرده راه سیدنی پور پیش گرفت اثنای راه قریب آن دار السرور رسیده شهر سیدنی پور از تمازت آفتاب نصف النهار و کسل راه خیلی مانده شده [illegible] نشسته تا ساعتی بیاساید و گفت اگر تشنگی شسته با آب سرد با برگ تمره [illegible] آید خوب بود که برای این التهاب درونی و سوزش بیرونی دوای شافی و تدبیری کافی بیشتر آن حال [illegible] گفت حضرت این چه خیال می پزی حالانکه بخانه عزیزی میروی چگونه باشد که چنین چیزهای محقر فرمایش کنی و ایشان نیز نتوانند که اطعمه نفیسه و اغذیه لذیذه گذاشته با چنین محقرات پردازند الغرض از آنجا برخاستند و داخل شهر شدند و حمال را با آن تحائف خانه خسر خود فرستاد و خود بدربار دُربار و بارگاه عرش پایگاه حضرت قطب ربانی حاضر آمد و ابتدا استلام آستان بعرض غرض خود پرداخت

آنحضرت از تجلیات ضمیر منیر خود بر خواهش دلی و تمناهای باطنی آن گروه مطلع شده
خادمه را فرمودند که از اندرون حویلی آنچه که حاضر است برای این مهمانان بطلبید
خادمه از اندرون حسب الحکم حضرت اشیای مرغوبه آن مریدین یعنی خشکه بهشت
با آب سرد و برگ تره برای آن گروه شیفته حاضر آورد آنها از معاینه اینگونه کرامات
و اشراف بر خطرات با حیرت فرو رفت و آن اندیشه خاطر خواه را سیر و خوش
بخوردند فی الجمله از اکل و شرب فراغت کرده این راز سربسته را پیش همگنان ظاهر ساخت
و گوش معتقدان و عاشقان را ازین نوای تازه بنواخت ؎ بر زمینی که نشان
کف پای تو بود ؎ سالها سجده صاحب نظران خواهد بود ؎ پس آن مشتاق
ان به عقیدت و اشتیاق از شرف بیعت مشرف شده بجرگه غلامان داخل شد
و بیاد خدمت و شفقت پرداخته صفای قلب و نقش باطن حاصل کرد ؎

این کرامات قدیم رفته اند اولیا	مرده را زیشان حیاتست و نما
خاک را بنگاه بسته کیمیا فرموده	خاک را بر تو که زخاکش می‌کنی سنگ شست

ذکر سی و ششم در بیان بر آمدن چاشتی برای صید مرغان
و حضرت قطب ربانی را هم تکلیف بیعت دادن و هیچ صیدی
در شکارگاه نیافتن و التجا آوردن همه بخدمت حضرت
قطب ربانی و بازدعای آنحضرت هجوم آوردن مرغان
و نفرت نکردن از مردمان

چند تاجوران عرصه معانی و شهبازان فضای نکته دانی کیفیت تصرفات حضور

قطب ربانی را بقید کتابت چنین آوردہ اند کہ روزے در سیدلی پور جناب
سید شاہ صدر الدین صاحب قدس سرہٗ صاحب سجادہ حضرت قطب دوران
وحید زمان سید دیوان راجی علیہ الرحمۃ جہت استلذاذ مضامین وَلَحْمِ طَيْرٍ
مِّمَّا يَشْتَهُونَ ٥ برائے شکار مرغان بیرون آمدند جناب حضور والا قطب ربانی
نیز حسب خواہش و اصرار ایشان بنظر سیر ہمراہ شدند لکن صیادان ہر چند
اطراف دشت و صحرا گشتند ہیچ مرغے نیافتند صورت طیور آنروز مشابہ
سیمرغ قاف بے نشان بود و شکل صید چون عنقا مغربی مفقود الوجود پس شاہ
صدر الدین صاحب قدس سرہٗ و دیگر شکار دوستان و شکر صیدان در انحالت مایوسی
بحضور قطب ربانی بکمال ضراعت و ضراعت ملتجی شدند و بدینگونہ گذارش نمودند
کہ امروز مایہ پیشوائی چو تو شاہ والا پایگاہ در ینجا رسیدہ ایم اگر ناکام و بے نیل مرام ازین دشت
واپس رویم ہر آئینہ باعث دلتنگی و محرومی ما خواہد بود و از مروت و فیاضی حضرت
بغایت بعید ست کہ با آہن سرد کوفتہ و باد بدست پیمودہ مراجعت کنیم از زبان
فیض ترجمان خود فرمان دہید کہ در مقصود بر روی ما مفتوح گردد الحاصل بکان صفوت
و جان مروت حضرت قطب ربانی مراد ایشان را از خدائے کریم درخواستند و معًا
اشارہ پر بشارہ حضور والا جانوران اقسام فوج فوج از ہر طرف ظاہر گشتند و چنان ہجوم
آوردند کہ آن دشت و صحرا از مرغان ہوا معمور گشتہ و حاجت آلات شکار نماندہ طیور
از مردم نفور نبودند لکن حضرت قطب ربانی فرمودند کہ فقط یک یا دو مرغ بگیرید
و دیگران را ہرگز مزاحم نشوید صیادان ہمچنان کردند و ہمگنان از معائنۂ اینچنین کرامات
باہرات سر اطاعت را بآستان آنحضرت نہادند و حلقۂ عقیدت بگوش جانہا کشیدند
و بسلسلۂ غلامان خاندان قادریہ ذاکریہ منسلک شدند ؎ بوی گل میدمی کہ آنجا گل نبود
جوش مل میدمی کہ آنجا مل نبود ٭ بو قادر نیست و رہبر مر ترا ٭ ہم چی برد تا خلد و کوثر مر ترا

پیش یوسف نازش و خوبی مکن	جز نیاز و آه یعقوبی مکن
تا دم عیسی ترا زنده کند	همچو خویشت خوب و فرخنده کند
در بهاران کی شود سرسبز سنگ	خاک شو تا گل بروید رنگ رنگ

ذکر سی و هفتم در بیان تاثیرات لعاب دهن پاک و تصرفات کفش مبارک حضور قطب ربانی قدس سره السامی

سبق خوانان آیات رحمانی و درس گیران کلام حقانی بخوش بیانی این نکته لطیفه چنان پرداخته اند که لعاب دهن مبارک حضرت قطب ربانی مثل لعاب دهن اجداد امجاد آنجناب حضرت سرور عالم و حضرت غوث اعظم برای دفع اسقام و آلام تریاق کبیر و اکسیر اعظم بود مردم برگ تنبول خائیده آنجناب را نگاه میداشتند انواع درد و اقسام گزند را کفایت میکرد اکثر زنان عقیمه بامید اولاد آن خائیده فیض رسانیده را خورده اند و بمراد خود ها رسیده حتی که زنان هنود با وجود آن تعصب مذهبی که مس کرده اقوام دیگر را نمیخورند شوربۂ بقایای آنحضرت را باخلاص تمام برای حصول اولاد نیک فرجام میخورند و فائز المرام میشدند ؎ حکمت محض ست این تا که جهان آفرین * خاص کند بنده مصلحت عام را * و کفش مبارک آنحضرت را برای جلب نفع و برکات و دفع ضرر و بلیات بجا نهاده میداشتند شریران آسیب زده بیک دو ضربتش نجات یافتند و صدمه بلا رسیدگان از برکت آن کفش پاک دولت امن و امان حاصل ساختند یکی از راویان صداقت کیش عدالت اندیش قاضی مفضل الاسلام از وارثی بردوانی مرحوم مغفور روایت میکنند که پیش قاضی صاحب مذکور یک جفت کفش پاک آنحضرت بود در هر امر نفع بیشمار و فائده بسیار به یمن آن نعلین شریفین میبافتند و از مضیق تنگی بفسحت آباد فراخی رسیدند ولکن بمقتضای بشومی بخت بعد چندی

آن کتابیکه فتح نظامی از خود گم شده و هر چند تلاش و تجسس نمودند دستیاب نشد
و ابواب فیوض و برکات مسدود گردید

ذکر سی و ششم در بیان خلاصی یافتن دختر ماهی گیر از آسیب جنی شریر بتوجه آن قطب کبیر قدس سره القدیر

حاکمان محکمه حکایت و شهریاران ممالک روایت پروانه رضا یافته فیض آگین که است
حضرت قطب ربانی را در قلمرو بیان بدین نهج و عنوان جاری کرده اند که بار
آنحضرت حسب دعوت تشریف فرمای موضع اله داد شدند و اکثرین از راویان
این روایت بهر کتاب سجاده نقد انتساب بودند ماهی فروشی که دخترش بسبب
آسیب زدگی از جنیات بسیار رنجهای بیشماری کشیده تیمارداران جهت
دفع صدمات و شکایات بجان آمده بودند تو پیش بحضور آن حضرت قدم سلیمان حشم
دریافته بحضور والا حاضر آمده از ریش دل خویش فریاد آورده ارشاد رفت بیرو
دختر خود را حاضر آر بمجرد حکم حضور عالی آن ماهی گیر نزد دختر پریشان خاطر خود رفت
و گفت که همراهش بدرگاه عرش پایگاه آنحضرت حاضر آید دختر آسیب زده پیام
حاضری را در یافته بر آشفت و پای پدر خود را گرفته بر زمین نهاد و آن بیچاره تاب
آن طاقت جنی نیاورده بصد حیله و بهانه از پنجه سختش بدر جست و بیک دویدن
در ظل عنایت خدام والا مقام پناه گرفت و کیفیت واقعه را باز گفت سلیمان زمان
حضرت قطب ربانی فی الحال از دست سرا پا برکت خود چیزی تعویذ فرموده با دستش داد
و فرمود که این نوشته را پیش روی او بگذار و قدرت خدا را معاینه کن چنانچه آنمرد
حسب فرمان واجب الاذعان آنحضرت آن پروانه سلطانی و فرمان قهرمانی را
به دختر خود نمود و آن از هیبت و صلابت بلرزید و ترسان و لرزان قدم بحضور پیش کشید

و بی قیل و قال و جنگ و جدال بتبعیت پدر خویش حاضر حضور شده با وجود حجاب
ایستاد پس حسب اشارهٔ پیر بشارهٔ آنحضرت پدرش تازیانهٔ خاص حضور بگرفته و بحضرت
بر وی زد دختر از ضرب آن تازیانه بیهوش در افتاد و بعد از ساعتی بهوش در آمده
بر خاست و دیدند که از آن آسیب باز وی چاق و تندرست گردیده بود و بحسن جبین امن
و عافیت رسید ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء

اژدها بود اندر دست تو	شد عصا ای جان سیه مستی تو
حکم حق بالا گرفت و ادست خدا	تا بدست اژدها گرد و عصا
بهر بیضا نمای پادشاه	صبح نو بکشا ز شبهای سیاه

ذکر سی و ششم در بیان نجات یافتن و سلامت ماندن بچه از دست ام الصبیان به یمن توجه حضور عالی قطب ربانی قدس سره السامی

عاملان ولایت سخندانی و کاملان طرایق صدق بیانی اطفال روایات را
در جوار دوش قبیان با من و امان داشته در مهد صدق و عدل چنان بر آورده اند
که شخصی رئیس در موضع کمدیرن ناترن سکونت میداشت ولیکن با وصف آن که با
دولت نقد فرصت و جمعیت در گنجینهٔ روزگار خود داشت یعنی فرزندان در خانهٔ او
پیدا میشدند و در دو سه روز از جهان فانی میگذشتند چنانچه از یک طرف تهنیت ولادت
گوش مشتاقان را می نواختند و از طرف دیگر تعزیت وفاتش دل غمزدگان را می آزرد
هر چند برای استعلاج و استمداد در پیش طبیبان زدند و التجا به عاملان کامل الفن
نمودند هیچ اثری و نفعی مترتب نشد بالآخر صیت کرامات و آوازهٔ خرق عادات
حضرت قطب ربانی شنیده منتظر وقت ماند که چون وقت ولادت رسید آنحضرت را

دعوت نمایند و چون مولود بر سر پا رود و این عالم نابود شود حیات تازه از آن عیسی نفس فریادرس باز جویند چنانچه حسب اتفاق چون زمان ولادت رسید و فرزندے پیدا گردید نوید قدوم میمنت لزوم حضور متقدس بهر وضیع از سواد ضیعات اطراف خود دریافته بالرأس والعین در آنجا حاضر آمده و اولاً بصد ارادت و عقیدت شرف بیعت حاصل ساختند و بعد از آن بعرض حال دل کدورت مآل خود پرداختند حضور قطب ربانی آن سوگوار بیقرار را تسلی و تسکینها بخشیدند و دعوتش به ابدر جهٔ شرف اجابت رسانیدند و بخانهٔ آن شکسته خاطر تشریف شریف ارزانی داشتند و سایهٔ قدر پایهٔ خود را بر سر آن مظلومان انداختند و حسب معمول بر سجادهٔ مبارکهٔ خود جلوس اجلال فرموده مشغول بیاد الٰهی شدند و چون عامل روز روشن ضمیر آفتاب منیر سجادهٔ عبادت بگوشهٔ مغرب بگسترانید و ام الصبیان شب تیره روے لشعبده بازیہاے مکاید و فریب بازار خود گرم گردانید حضور پرنور که حضور بمکتوبهٔ لوح محفوظ پیش نظر داشتند کما ینبغی دریافتند که ام الصبیان خباثت بنیان چنانکه بارہا بچه را از کنار زچه برده است و خورده امشب هم بخواهد که این نوباوهٔ خوبی و رعنائی را از کنار مادرش برد و خونش خورد و لیس وقت نصف لیل چون جماد نیز در خواب مخاوم بیشود و سمر بریده سکون و سکوت اطراف عالم را فرا میگیرد آن شیطان زشت رو با جفت بدخو زیر غرفهٔ زچه خانه آمده بایستاد و جفت خود را اندرون خانه فرستاد تا آن مولود را از غرفه بد و سپارد و او کارش تمام کند حضرت سلیمان زمانے قطب ربانی بغتة بر سر آن خشک کلهٔ پیر صدساله که دم غرفه ایستاده بود رسیدند و بادنی التفات او را بقید و سلاسل نموده بجایش ایستادند جفتش اندرون رفته بچه را باہستگی از بستر برداشت و دست خود را از راه غرفه بدر کرده بگمان اینکه زوجش ایستاده است بچه را بدست آنحضرت گذاشت و بشکل بچه متمثل شده بکنار زچه خفت و لعد ساعتے

وام زرق نهاده و تغیر الوان که از عادات اوست آغاز کرد و بحضور قطب ربانی
آن بچهٔ اصلی را در حجرهٔ خود داشتند و از کرامت آنحضرت آن طفلک معصوم هیچ
گریه و زاری یا برای شیر بیقراری نه نمود و بخواب استراحت چنان بماند که هیچ
کس را خبر هم نشد چون آن کم بخت ام الصبیان متمثل بصورت بچه‌ها و آن ساعت مکر و فریب
آغاز نهاده یعنی رنگ خود متغیر کردن گرفت و گریه و زاری کردن اهالیان خانه ازین
حال پرملال محزون و مغموم شدند و بحضور مقدس گذارش نمودند ارشاد شد که شما هنگام
سعند و رم دارید فردا دم صبح انشاءالله تعالی تدبیر آن خواهد شد چنانچه بعد طلوع طلبا شدیم
صبح آن تیمارداران شب باز حاضر خدمت سراپا برکت و رحمت آنحضرت شدند
و بگریه و زاری استمداد خواستند حکم عالی شرف نفاذ یافت که چند فرزندان شما قبل ازین
گذشته است و ناچار سنگ صبر بر سینه نهاده اید این بچه را هم گذشته گیرید و تقدیر الهی
تا او را به ترکیب عاملان و صاحبان دعوت اسمای الٰهیه بروغن گرم نسوزیم هرچند
محبت مادری و پدری رخصت نمیداد و لکن حکم پیر و فرمان فریادرس و دستگیر بود
امتثالش را از واجبات دانستند و هم پنداشتند که فعل حکیم است خالی از حکمت
نخواهد بود حاصل الامر حسب فرمودهٔ حضور ظرفی مسی را پُر از روغن بر آتش گذاشتند
و چون روغن جوش زدن گرفت آن شیطان بد خو طفلک بیچاره را در آن روغن انداختند ساعتی
نگذشته بود که آن خانمان تباه سوخته چون انگشت سیاه شد پس آن فتنهٔ مجسم را از روغن
برآورده زیر زمین کردند آنوقت حضور قطب ربانی آن شیرخوار را که باین کرامت
نگاهداشته بودند بوالده و والدش فرمودند و ماجرای دوشینه را از اول تا آخر آنچه واجب الاظهار
بود گوش گذار ایشان کردند تا نصرت و وحشت از دل ایشان برطرف شود و پرورش آن
بچه بخوبی کنند از دیدن این حال کرامت مآل همگنان آن موضع و مکان باطاعت
و فرمانبرداری آنحضرت گردن نهادند و حلقهٔ عقیدت را بگوش جان کشیدند ۵

در بلا و دشنام و سیلی شهان	بهتر آید از ثناے گمرهان
صفع شاهان خور مخور شهد خسان	تا کسے گردی ز اقبال کسان
زانکه زیشان خلعت و دولت رسید	در پناه روح جان گردد جسد
گر چنان گشتی که استا خواستی	خویش را و خویش را آراستی
هر که از استا گریزد در جهان	او ز دولت میگریزد این بدان

ذکر چهلم در بیان واصل بحق شدن حضور قطب ربانی قدس الله سره العرفانی و ظهور تصرفات نعش مبارک مع واقعات دیگر

مرثیه خوانان آلام و غموم و نوحه گریان ورود هموم تیر غم حال مصیبت مال قلم سینه چاک را چنان سرگردان نموده اند و دسته قرطاس را به نیکو و سیاه نموده که چنانچه اقدس نوابی حضور والا قطب ربانی سیدنا و مولانا سید شاه طفیل علی القادری البغدادی الحسنی الحسینی قدس الله سره السامی بارسے قبل واصل بحق شدن تقریباً سه هفته بیمار شده در اثناء همین مریضی یکی از اولیاے کرام ست روزی حضور ربانی با جمیع خدام والا مقام و مریدان عقیدت نشان بزیارت آن مزار فیض آثار تشریف ارزانی داشتند و خود اندرون مزار در آمده خادمان و معتقدان را بیرون گذاشتند قریب یک دو ساعت بنشستند پس از ساعتی مردم آواز بکمالیت صاف صاف شنیدند که صاحب مزار بعد اصرار مستدعی پیشوا بود که حضور قدرے رحمت باز نموده و در همین مقام مقرر فرمایند و این کمترین را از قرب جوار خود نوازند و حضرت بار بار با جواب میفرمودند که خمیر فقیر از خاک پاک منگلکوٹ ست و علاوه برین مرقد حضرت ولی نعمت اعنی حضور غوث ثانی هم همین ست که در منگلکوٹ ... آنحضرت

چرا بار بار اصرار و مبالغه بکار میبرید و این فقیر را مجمل میفهمید پس چرا نسبت اولیاء را
صبر اختیار کردند ؎ گفت فرمان ترا فرمان کنم + هرچه گوئی آنچنان کن آن کنم + آنکه
از حق یابد او وحی و جواب + هرچه فرماید بود عین صواب + بعد ازین قدری که گذشت فرموده
حضور والا ازان مزار متبرک بیرون تشریف آوردند و ازان مزار پاک آوازی برین بانو چند
و حسین برخاست کرامی سرمایه جمعیت رشتهٔ الفت و محبت یکبارگی منقطع ساختی و مرا
درین بقعه تنها گذاشتی ملازمان سعادت توامان ازین کلام تعجب التسلیم خیلی
پریشان خاطر شدند و حضور والا هم مضطرانه بدرگاه مراجعت فرمودند فردای آن
بامدادان چون آفتاب باتاب و تاب سر خود از گلیم مشرق برآورد حضور اقدس را تب سخت
لاحق شد یعنی چنانکه وقت واصل بحق شدن حضرت خیر البشر را تب شدید لاحق شده بود
این حضرت هم محموم شدند و از ابتدای مرض تا سه روز دوران صحو صحیح حواس بوده
بعد صحیح سیوم انکار متعلق صلح برادران نقل مکان نمودند درین روزها شاهزاده والا تبار
وحید زمان فرید روزگار سیدنا و مولانا و مرشدنا سید شاه مهر علی القادری قدس سره الباری
حسب اجازت مرشد ارشد و والد ماجد خود رضی الله تعالی عنهما در شهر کلکته که بفاصله بعید
از سیرالوالگا واقع ست نزد خال معظم و مکرم خود سیدنا و مولانا حضرت سید شاه محمد کفیل احمد
قدس سره الصمد بتشغل عملیات مشغول بودند حضور والا بهمه انظار فرمودند که بحافظت حقیقی
خدای کریم جل شانه فرزند اوسطی ام مهر علی القادری را بحفظ و امان خود نگهدارد
اگر باری دیدار راحت سیار آن مظهر انوار پروردگار را درین دم واپسین دیدمی
فرحان و شادان در حضور رب غفور رفتمی الغرض آن روز بسبب مرض شوق ملاقات
فرحت آیات گذشته روز دیگر آن مهر سپهر برج ولایت و کرامت یکایک بالین پدر خود از کلکته
بسیرالوالگا رسیدند و از لقای جانفزای خود حضرت قطب ربانی قدس الله سره الرضا را
محظوظ نمودند بمقام غور و تامل ست دران زمان که مسکین وقتان درین باره جاری شود

بسبیل خشکی یا کشتی مراحل کلکته قطع میشد و از انمقام تا کلکته بجهاز و سبیل با وصف
سعی جمیل بمسافت سه یا چهار روز بود پس پیچ خبرے آن غوث وقت که بعیادت
پدر بزرگوار خود بدین عجلت رسیدند عجب این چه میتوان گفت که واقف اسرار علام الغیوب
بودند و ارض زیر پاے فلک فرساے آن حضرت خود بخود طی میشد ؎ آنکه بر افلاک
رفتارش بود + بر زمین رفتن چه دشوارش بود + سهرگیت مرشدنا قدس الله سره
از انجا بمعیت پدر بزرگوار خود بعزم سیدپور روانه خانپور کهیره شدند چون در موضع مذکور
رسیدند امراض لاحقه حضرت را رو باشتداد یافتند ناچار مصاحبت دران فرمایند که چندی
دران مقام قیام کنند مردم آن اطراف درین حالت مرض نیز دست بیعت بحضرت قطب
رب العالمین غوث دنیا و دین میدادند و فیض و برکات حاصل میکردند آنحضرت با این
شدائد امراض نیز بکمال توجه دلی در هدایت و تلقین و انصرام کارهاے دین مشغول بودند
ولکن بروز پنجشنبه بست و دوم ذیقعده ثقل و حرکت دشوار شد وقت نماز شام
ولیعهد ولایت وارث خلافت حضور شاهزاده را براے امامت مکلف و ماذون
ساختند مرشدنا و مولانا فرمان واجب الاذعان پدر بزرگوار را بجان گرویدند و نماز
مغرب را باست مقتدیان گذاردند ؎ ایستاده تازه رو اندر نماز + با خضوع و با خشوع
با نیاز + با حبیب خویشتن سرگرم راز + مانده بود استاده با فکر دراز + حضور پرنور قطب اعلی
بعد فراغ نماز مغرب بحجره درآمدند و بلطائف و اوراد مشغول و مستغرق شدند و در
وقت خاص شاهزاده با اختصاص فرشته طینت جلیل المرتبه فرخنده سیرت مرشدنا
قدس الله سره را بحجره خود طلبیدند و ودیعت آبا و اجداد کرام حضرات ائمه اهلبیت
علیهم السلام و نعمت مخصوصه قادریه ذاکریه را تفویض نمودند و منصب خلافت
و ولایت و سجاده سپردند و بر آسمان رحمت و رافت بر مریدان و معتقدان نصیحت بلیغ
فرمودند پس چون ازین کارهاے سترگ فراغت دست داد بمصداق ارجعی توجهت

وجهي للذي فطر السموات والارض بکمال یکرونی و یکسوئی از همه قطع کرده
بمشاهدهٔ تجلیات جمال الٰهی مصروف و مشغوف گشته‌اند و در بحر زخار اشتیاق سرمدی
و جردیه شوق با فوق ابدی فرو شده بتاریخ بست و دوم ذیقعده سنه یکهزار و دو صد
و پنجاه و یک هجری بشب جمعه در حالت ذکر الله هو که هر دم همدم اهل عرفان است واصل
بحق شدند و از چشم اهل دنیا در جلباب رحمت الٰهی محتجب شدند و ببنات اصلا و در پیوستند

صبغة الله هست رنگ خم هو — پیسه‌ها یک رنگ گردد اندر او
چون در آن خم افتد و گوییش قم — از طرب گوید منم خم لا تلم
آن منم خم خود انا الحق گفتن است — رنگ آتش دارد الا آهن است
شد ز رنگ و طبع آتش محتشم — گوید او من آتشم من آتشم
رحمت و رضوان حق بر ایشان — باد بر جان و روان پاکشان

از این واقعهٔ درد انگیز و حادثهٔ قیامت خیز جمعیت جاگاه و کرناسی دل تباه برسانید مریدان
و خادمان و شاهزادگان و دیگر وابستگان رسید همگنان سینه کوبیها آغاز نهادند
و از آه جگر دوز فلک گداز سینهٔ مهر و ماه را مجمر ساختند و از نائرهٔ حزن و ملال متاع صبر
و استقلال را پاک بسوختند و بعبارت این اشعار نوحه‌خوانی گریه و بیقراری پرداختند

شب نیست کز مفارقت شمع عارضت — بر آتش غم دل بریان کباب نیست
یکدم نمی‌رود که ز هجران چنان نگداز — از خون دیده چهرهٔ زردم خضاب نیست

در آن زمان حالتیکه بر شاهزادهٔ والاجاه آسمان پایگاه منبع علم و فضیلت و مجمع حلم
و تمکنت رفته شرح و بیانش از امکان قلم بیدو زبان بیرون ست بار بار از کمان ضبط
و استقلال تیر تمام صبر و شکیبائی را استحکام سنگ فتنه بار از دفور درد و غم و شدت رنج و الم
بی اختیار میشدند و کوه غم بر جگر نازک و نرم بر داشته در عالم حیرت بنگاه حسرت روی
یاس به یاس می‌دیدند و مهر سکوت بر لب داشتند فی الجمله شب ماتم را به هزار کرب و تعب

بروز او برده به تجهیز و تکفین نعش مبارک مصروف شدند و تابوتی درست کرده
جسد اطهر را بران گذاشتند اتفاق مریدان و خدام عالیشان بران شد که تابوت مقدس را
بشهر مینی پور ببریم و مزار مبارک در همان شهر قرار دهیم ولکن چون بسوی آن شهر
روانه شدند و چهار قدم پیش برده بودند که از گرانی جنازهٔ شریف طاقت تافت
شدند و از دوشهای خود فرود آوردند بعد ساعتی باز بکمال آمادگی خواستند که بردارند
و بسوی منزل مقصود روانه شوند ولکن نتوانستند که از زمین هم جدا کنند آخر ناچار شده
عرض نمودند یا شیخ کبیر اگرچه عرش عظیم هم بیایند نتوانند که از زمینش بردارند ○ مشکل
حل کن ای سلطان دین ٭ تا بخشد حال تو یار الیقین + وانما سری نما ز اسرارها +
تا بیفتیم از میان زنارها + شاهزاده روشن ضمیر هر این نکتهٔ لطیفه را دریافت
ایما فرمودند که قصد سنگاکوٹ کنید انگاه تابوت مقدس را بردارید انشاء الله تعالی
بلا تکلیف و تعب بمنزل مقصود رسید پس چون حسب فرمان واجب الاذعان
شاهزاده هر دو جهان تابوت مقدس را با ارادهٔ سنگاکوٹ برداشتند در سبکباری
چون سبد گل نوبهاری یافتند و بی هیچ تکلیفی چون روح لطیف بر دوش نهاده
تا قصبهٔ سنگاکوٹ رسانیدند و آن جسد معطر و جسم مطهر را که گنجینهٔ اسرار الهی و مظهر انوار نامتناهی
بود زیر زمین پنهان کردند و باقی ماندگان بقیة العمر در تلخکامی و سینه سوزی بسر بردند
روضهٔ مطهره برعایت شریعت غرا پخته و گچکاری شده در جنب مزار پر انوار حضرت
غوث ثانی واقع است زائرین و متبرک بها شاهزاده والا تبار سرآمد اولیای کبار
حضرت مرشدنا قدس سره العزیز بعد ارتحال پدر بزرگوار خود تا سالهای دراز
ترک حیوانات کرده صائم الدهر و قائم اللیل ماندند و بعض سالهای حیات الیه جمالیه
در مزار پر انوار آنحضرت معتکف شدند و هم در ایام حیات والد ماجد در شهر ایشان خود
از زبان آنحضرت در اربعینات متعدد نشسته اند و چله های شاقه کشیده

آنحضرت به بینند و زینوقت علالت که اجتناب ازین چیز یا ضروری و لابدی ست
غالباً استدعاے خوردنش نمایند پس آن اطعمه را جاے پوشیده کردند و از نظر اقدس
آنحضرت مستتر فرمودند و لکن مرشد و مولاے ما ع که پیدا و پنهان به نزدش یکیست
دران حالت مرض صوری غشی جسمانی آن مستتار را نیکو دریافتند و مطالبهٔ پلاو و قورمه نمودند و فرمودند که
پلاو و قورمه که در خانه نهفته اید البته خطے ازان بمن دهید این استدعاے آنحضرت هم فقط بدین غرض بود
که بندگان خداے علام الغیوب هویدا گردد که آن داناے راز محبوبان و مطلوبان حق و
اینگونه کرامت با رحمت نموده است نه خواهش اطعمه لذیذه و سیر حال بالکلیه مستغنی شدند روحی فداه
سه جام جهان نما ست ضمیر منیر دوست + اظهار احتیاج خود آنجا چه حاجتست
حالات کرامات آیات آنحضرت درین مجال گنجیدن چه گنجد انشاء الله الکریم
آینده بکتابے ضخیم مطبوع میشود و بصر و بصیرت ناظرین را نور میدهد فقد
وفيت بالاذكار الاربعينة التي وعدت اتيانها سابقا - والان
اوفي بخاتمة وضميمة التي تتضمن الفوائد لائقا - بعونه الذي
توفيقه تعالى لكل امرء في الابتداء والانتهاء قائدا و سائقا -

خاتمه

برائے خورشید ضیاے ناظرین برتر تمکین مخفی و محتجب نماند که مدتے دراز
از دست روزگار جفا شعار و زمانه غدار در عجب تشتت و پریشانی و زحمت حیرانی
بودم در تلاش معاش و جستجوے کفاف چندانکه بیشتر می کوشیدم کمتر می یافتم
پس چون شروع بتالیف این کتاب منیف و کرامت نامه شریف نمودم صورت
امید را بدل محکم بستم که حال از یمن فیوضات صاحب کرامات علی جده و علیه السلام والصلوٰة
بما نادر بیقصه و بریده گشاده گردد و در مراد فرا دستم رسد و بقیة العمر بکشاده بالی و فراغ دلی

زندگانی کنم و دیگر بار بصورت زشت عسرت و شکل زبون غربت را نه بینیم و لکن
چون از دست این زمانهٔ غدار جز زهر ناکامی و زقوم تلخکامی کمتر میسر میگردد و آن کتاب مستطاب
باختتام آمد و آسیه بستهٔ این خسته بر بنیاد انواع هواجس و اقسام وساوس بدل براه یافت
گاہے پنداشتم که این زمانه زمانهٔ اخیر ست که از خرابی و سبب برکتیش حضرت مخبر صادق
خبر داده اولیاء را کرامت نمانده الا ما شاء الله و گہے اندیشیدم که زمان تصرفات اولیا
بعد وصال خدا و رحلت ازین فانی سرا سوقت میباشد عیاذاً بالله شاید اوقات
تصرفات حضرت غوث ثانی علیه الرضوان الرحمانی بپایان رسیده و دیگر هیچ نمایان نشود
غرض ازینگونه هفوات و اقسام خزعبلات سر رشتهٔ ایمان خود را بکتر رسیده ام و انواع
شکوک و شبهات را بدل راه میدادم که در میان چهل روز از روز اختتام کتاب شریف
در عهدهٔ شایسته و منصب بایسته بے هیچ تدبیرے و تردد و تفکرے مقرر شدم و ازان
تفکرات معاش و ترددات کفاف رهائی یافتم و طرفه تر اینکه برائے نظم و نسق امور دار الاقامه
شمونهٔ بیت المعمور مامور شدم که دار الخلافهٔ حضرت غوث ثانی بود و حالا مسجع آنحضرت هست
یعنی قصبهٔ منگلکوٹ الحمد لله و المنة که اجرت محنت تالیف و تصنیف خویش را پیش
از اسیع زمان عاجلاً درینجهان یافتم و هم توقع اندارم که آجلاً در آنجهان نیز بهرهٔ شافی
و حظی کافی یابم آمین یارب العالمین بحرمة طه و یس

خطابات و القاب آنحضرت

غوث ثانی رضی الله تعالی عنه که اولیاء الله آنزمان اینهمه را از الهام
غیبی بران مطلع شده ظاهر و انکشاف فرموده بودند درینجا نوشته شد
که مریدان و مسترشدان قادری ذاکری از ورد آن اسما متمتع دارین

و تمتع کونین حاصل نمایند ‌‌۔

غوث ثانی قطب ربانی فرید الدہر وحید العصر محبوب الٰہی مطلوب رسالت پناہی
شریعت پناہ طریقت دستگاہ معرفت دان حقیقت آگاہ غیاث المریدین
حامی المسترشدین یا ابا الحسن سید شاہ ذاکر علی القادری ابو عبد اللہ سید شاہ ذاکر علی القادری
ابو الوقت سید شاہ ذاکر علی القادری سید الاولیا سید شاہ ذاکر علی القادری
سیدی سندی سید شاہ ذاکر علی البغدادی السلام علیک یا ولی اللہ السلام علیک یا نائب اللہ
السلام علیک یا ابن رسول اللہ ادرکنی یا ابن الغوث الاعظم اغثنی وارحمنی یا قطب العالم
امام الاولیا امام الاصفیا عاشق معشوق محب محبوب کبریا رحمۃ للعاشقین ابن رحمۃ للعالمین
اشفق واکرم زمان وزمین خلیفۃ و خلیفہ سلطان الاولیا شیخ محی الدین
قرۂ باصرۂ مصطفوی ثمرۂ دوحۂ مرتضوی والی ہند و بنگالہ و ارکان
مالک قطب این ممالک محروسہ بانی مبانی طریقۂ ذاکری حامی و والی خاندان قادری
مجتہد و مجدد و شیخ شریعت مہد و موئید و پیر طریقت قبلۂ عارفان حیدر آباد
کعبۂ کاشفان رسول نما واقف اسرار حضرت سبحان کشاف حقائق عرفان عیان

یا موحد المشرب الجدید یا شیخ الجن والانس

الضمیمۃ وفیہا فوائد

الفائدۃ الاولیٰ فی قطعات تاریخ الولادۃ والوفات وغیرہا

قطعات تاریخ تشریف آوری حضور عالی غوث ثانی از بغداد
معلیٰ بہ ہند و بنگالہ از طبع زاد عالی نژاد مرشدی و مولائی جناب قطب
سید شاہ علی عبد القادر شمس القادری المدعو بہ سید شاہ مرشد علی

القادری صاحب قبلہ وکعبہ المتخلص بجمال وعاصی ادام اللہ ظلالہ

ایضاً انہم انساسے

زبغداد آمد چو شہ اے جمال	فزوده اہل بنگالہ را آبرو
سنین قدومش برآمد ہمین	زبغداد آمد بہ بنگالہ او

ایضاً ولہ

شگفتند گل گل ہمہ ہندیان	چو آن گل شرف داد این خطہ را
سنینش ز بلبل شنیدم جمالی	زبغداد گویا وزیدہ صبا

تاریخہائے ولادت باسعادت وکرامت

شاہ ذاکر سلیل بغدادے	پاک ذات وصفات و پاک نہاد
بزبان سعید در روز حمید	گشت پیدا بہ عالم ایجاد
فکر سال ولادتش کردم	پس ازین فزده شد دل باشاد
ہاتفے زد ندا کہ اے عاصی	لیکن گفتم این والی بغداد
گفت بغداد مولد زیبا	سال میلاد آن خجستہ نژاد

ایضاً ولہ

یازده سال و یازده صد بود	کہ نموده ظہور نور حضور
سال میلاد آن مجسم نور	گشتہ ظاہر فقط ز لفظ ظہور

قطعات تاریخ وصال و ارتحال آنحضرت

از کنار نادر گیتی بجنت آرمید	حضرت ذاکر علی القادری والا نژاد
این جمالی خانہ زادش گفت سال ارتحال	بوده ابن والی بغداد پاکیزہ نژاد

ایضاً

از غم نقلِ آن ہما پا جان — خلق در پیکِ شیدِ رختیا سیاہ
سالِ رحلت نوشتم اے عاصی — بود چارہ از قضا آہ آہ
۱۱ ۹۲

وایضاً لہ

روحِ آن شہبازِ قدس از خاکدان — بر فلک پرید چون روح الامین
سالِ نقلش یا مو آید اے جمال — بود او ہادی و شیخ العالمین
۱۱ ۹۲

ایضاً

امامِ زمانہ چو ذاکر علی شاہ — ز دارِ فنا راہیِ خلد شد وائے
سنینِ وصالش رقم زد جمال این — کہ ذاکر علی مہدیِ عہد بُد وائے
۱۱ ۹۲

ایضاً

کرد رحلت چو آن مہِ کنعان — مصرِ حسن اے جمال شد برباد
گفت یعقوب فکرِ سالِ وفات — آہ او بود یوسفِ بغداد
۱۱ ۹۲

وایضاً

حیف رحلت نمود از دنیا — عیسیِ وقت و مہدیِ ہادی
گفت سالش جمال آخرِ کار — خاتم الاولیا بُد او و مہدی
۱۱ ۹۲

ہم از دستِ دیگر

خواجۂ پاکِ ہند قدس اللہ سرہ — قطبِ والا بود ذاکر علی — کعبۂ دین ذاکر علی
۱۱ ۹۲ — ۱۱ ۹۲ — ۱۱ ۹۲

ہادیِ عالم ذاکر علی — امامِ اعظم آہ آوان با — آہ او بود یوسفِ بغداد — حق بین خدا شناس
۱۱ ۹۲ — ۱۱ ۹۲ — ۱۱ ۹۲ — ۱۱ ۹۲

الفائدۃ الثانیۃ فی شجرات الانساب بالعربیۃ والفارسیۃ

والہندیۃ

افتتاح الشجرة واسماء الاسلاف الکرام رضي الله تعالیٰ عنهم ورضوا
عنه یا الله العالمین خالق الاولین والاخرین بحق سید المرسلین
امتنا علی حب حبیبک الاحمد المجتبیٰ محمد ن المصطفیٰ صلی الله علیه
واله وسلم و علی حب محبوبک الحضرة الغوث الاعظم قطب العالم
مجتهد الشریعة امام الطریقة مقتدی الحقیقة الهادي
الی المعرفة سید الاولیاء نائب مناب الانبیاء الذي ترقیٰ عن
مقام وراء الوراء الی مقام الاخر میران محی الدین سید
عبد القادر الجیلانی البغدادي الحسني الحسیني علیٰ نبینا وعلیه
الصلوٰة والسلام واحشرنا علی الملة المحمدیة وحب الحضرة الغوثیة
بتوسل حضرات المشائخ القادریة العالیة آمین ثم آمین
علی عبد القادر شمس القادري عارف مرشد علي القادري
المتخلص بعاصي وجمال تلقن عن ابیه وشیخه سیده ومولاه
قطب الوقت الغوث فی المرتبة عالم العلوم العقلي والنقلي سید
شاه مهر علي القادري البغدادي اصلا والمیلادي فوری مولدا
الذي استفاض بالفیض الروحي من الحضرة الغوثیة واجازه
ابوه ببیعة کل واحد من ارباب الطرائق الاربعة القادریة
والچشتیة والنقشبندیة والسهروردیة وتلقن عن ابیه و
شیخه سید شاه طفیل علي القادري الذي استفاض بالفیض
الروحي والجسمي من عمه سید شاه ذاکر علي القادري ومن ابن
عمه سید شاه غلام حسین القادري وتلقن عن ابیه وشیخه
سید شاه روشن علي القادري تلقن عن ابیه وشیخه سید شاه

مولانا عبد القادر معروف شاہ عبد اللہ الجیلانی القادری تلقن
عن ابیہ وشیخہ سید شاہ مولانا محمد معشوق اللہ القادری
تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ مولانا محمد ابیہ اللہ القادری
تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ مولانا احمد القادری تلقن
عن ابیہ وشیخہ سید شاہ عبد الجلیل القادری تلقن عن
ابیہ وشیخہ سید شاہ ابراہیم القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ
سید شاہ احمد الثانی القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید
شاہ قاسم الدین القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
علاء الدین القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ بدر الدین
القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ شہاب الدین
القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ ابی احمد الثالث
القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ قاضی القضاۃ مولانا سید
شاہ شمس الدین شیخ ابی صالح نصر القادری تلقن عن ابیہ
وشیخہ الحافظ مولانا تاج الدین سید شاہ ابی بکر عبد الرزاق
القادری وفضائلہ وکراماتہ غیر محدودۃ ذکر الشیخ عبد الحق
المحقق الدہلوی القادری الحنفی البخاری ابو حنیفۃ الثانی اکثرہا
فی اخبار الاخیار وذکر غیرہ فی مصنفاتہم وکان رضی اللہ عنہ
صاحب الکسب والریاضۃ یقولون کان صائم الدہر یجلس باربعینہ
فی مقصورتہ المدرسۃ وکان لہ خادم یأتی بالخبز الیابس کل یوم
بعد الافطار فی مقصورتہ وکلما دنا من المقصورۃ یشم شمیم الشواء
فوقع فی قلبہ فالتمس الواقعۃ بالحضرۃ الغوثیۃ یوما وقال انما لہ

یا کل الشواء مخفیۃ قال الغوث الاعظم علی جدہ وعلیہ الصلوٰۃ والسلام
اخبرنی اذا ابلیس ذھب باخبز ابلیس غدا فاخبر حینئذ فذھب
الغوث الاعظم برفاقتہ فلما دنا من باب المقصورۃ وجد ما
وجد الخادم فقال للخادم ولیس الامر کما تظن یعنی احترق قلبہ
بنار العشق وھذا شیئہ ھذا شواء اخر وشراب اخر + شیئہ اخر
وبرقیۃ اخر + فذا الطریق یہ عالوظاھر + ھذہ مستعملۃ وکتاب اخر
وروی بروایات معتبرۃ فی کتب مستندۃ ان الغوث الاعظم علی
جدہ وعلیہ الصلوٰۃ والسلام سنۃ خمس مائۃ وخمس وسبعین
من الھجرۃ النبویۃ قال یوما بجالۃ وعظہ علی رأس المنبر انا اکاہ
مع فرقۃ یأتون فی مجلسی من جبل قاف بطرفۃ عین واحدۃ
اذا ھم فی الھواء وقلوبھم بحضرۃ الالہ وثیابھم واطواقھم
محترقۃ من نار الجذبۃ الالھیۃ وکان ولدہ الحافظ المحدث
المفسر الفقیہ غوث الافاق کمال الدین ابوبکر عبد الرزاق رضی اللہ
عنہ قعد قریب المنبر فرفع رأسہ الی السماء بعد ما سمع کلامہ
ھذا ونظر ساعۃ ثم صار مدھوشا واغمی علیہ واخذ دخل فی
قمیصہ فی الاحتراق فنزل الغوث الاعظم من المنبر واخذ باطفاء
تلک النار وقال یا عبد الرزاق انت من تلک الفرقۃ فسجد انا اللہ
ما اعظم مقامہ رضی اللہ عنہ اطفی الغوث الاعظم بیدہ تلک
النار وقال ما قال فی خفیۃ قال الراوی سألت عنہ رضی اللہ عنہ
وجہ دھشتہ واغمائہ قال حین رفعت رأسی الی السماء رأیت
رجالا فی الھواء یستمعون وعظہ رأیت رجال الغیب قائمین

على الهواء بكثرة احتوا وجاء الهوا يستمعون وعظه مطشطين دو
ابا سهم من النار منهم في التأوه والبكاء وهو فرقتان فرقة
يطير في الهواء وفرقة ثابتون في مقامهم من الهواء ومنهم يتردى
على الارض انتهى وهو رضي الله عنه تلقن عن ابيه وشيخه امام
الشريعة والطريقة حضرت محبوب سبحاني قطب رباني سيدنا
محي الدين شيخ عبد القادر الجيلاني الحسني الحسيني الذي
ترقى عن عالم الفردية والمحبوبية الذي هو انتهاء مراتب الاقطاب
الى مدارج حتى وصل الى مقام الوراء الوراء الذي لم يكن مقام
من مقامات الاقطاب والاغواث اعلى منه ولم يصل الى ذلك المقام
احد من الاولياء بعد الصحابة الكرام الا بهلول دانا وجنيد بغدادي
رحمهما الله وهذا بعد الوصول الى ذلك المقام صار اماما هو شيئا
بحيث لم يقدر الا على اداء الفرائض وهو على جده وعليه الصلوة
والسلام كان في هذه الحالة قائما على اداب الشريعة النبوية
والسنن المصطفوية شاغلا بوظائف العبادة فرائضها ونوافلها
مشتغلا بالدرس العلوم وارشاد الطالبين وغير ذلك من معالم
الدين وكانت التصرفات الروحانية بعد جارية وثبت في ذلك
المقام اياما ثم عرج الى مقام اخر وبرهانه كما نقل عنه عليه السلام
في كتب معتبرة انه لما حضر روحي بحضرت جدي وقت عروجه
ليلة المعراج قال الله تعالى لجدي عليه السلام أعلمت من
هذا الرجل قال يا رب انت اعلم مني بذلك فقال سبحانه وتعالى
هذا ولد من نسل حسن بن علي عليهما السلام اسمه عبد القادر

لولا اختتمت النبوة لكان اهلا لها بعدك جعلت محبوبي بعده فقال لي ولدي وقرة عيني طاب خاطري برؤيتك وطاب خاطرك برؤيتي فانت محبوبي بل محبوب الله ووارثي بعدي في مقام ولايتي ومحبوبيتي فاضعت قدمي هذه على رقبتك وقدماك على رقاب جميع الاولياء من امتي المتقدمين والمتوسطين والمتاخرين انتهى وتطبيقه انه ثبت من هذا انهما دخلا في عموم جميع الاولياء فقدمه على جده وعليه الصلوة والسلام على رقابهما ايضا كما ثبت باعترافهما وهما وصلا الى نهاية مقامات الولاية كما تقدم ولا بد ان يكون له على جده وعليه الصلوة والسلام فضيلة عليهما كما كان له فضيلة على سائر الاولياء ويكون مقامه عليه السلام اعلى من مقامهما كما كان اعلى من مقام سائر الاولياء والا كيف يكون قدمه على رقابهما فثبت انه عليه السلام عرج عن مقام وراء الوراء الى مقام الاخر الذي اعلى وافضل من مقامهما كما كان اعلى من مقام سائر الاولياء والا كيف يكون قدمه على رقابهما فثبت انه عليه السلام عرج عن مقام وراء الوراء الى مقام الاخر الذي اعلى وافضل من مقامهما انتهى وهو ابن سيد شاه ابي صالح موسى بن سيد عبد الله الجيلي ابن سيد يحيى الزاهد ابن سيد محمد بن سيد داؤد بن سيد موسى الثانی ابن سيد عبد الله الثانی ابن سيد موسى الجون بن سيد عبد الله محض ابن امام الحسن المثنى بن امام حسن عليه السلام بن حضرة امير المؤمنين اسد الله الغالب علي بن ابي طالب عليه السلام

المخاطب بخطاب لحمك لحمي وهو امام الاولياء مركز دائرة الحق يعمل بما في القرآن ويتبع له كما جاء في الحديث القرآن مع علي وعلي مع القرآن فوصل باعلى مراتب اليقين حتى قال لو كشف الغطاء ما ازددت يقينا وهو عالم علوم الظاهرية والباطنية كما ورد في شانه انا مدينة العلم وعلي بابها وهو مولى هذه الامة كما قال عليه السلام من كنت مولاه فعلي مولاه ومن كمال فضائله ان خير النساء فاطمة الزهراء بنت رسول الله صلى الله عليه وسلم كانت تحته والحسن والحسين عليهما السلام من اولاده والعباس بن عبد المطلب عم رسول الله صلى الله عليه وسلم مع رفعة محله تابعه وزبير بن عم رسول الله صلى الله عليه وسلم مع كمال شجاعته وشهامته معه وبنو الهاشم مع تلك الشوكة والعزة والشجاعة والصلابة اخوته وهو كرم الله وجهه كان في نفسه مع كمال الشجاعة والصلابة في الدين وغاية التوكل على اله العالمين كما هو مشهور في الاولين والاخرين ومع هذا كان قد اشتهر بكمال هضم النفس حتى كني بابي تراب وهو عليه السلام تلقى عن ابن عمه سيد المرسلين خاتم النبيين احمد مجتبى محمد مصطفى صلى الله عليه وآله واصحابه وذرياته

واولياء امته الى يوم التناد

شجرة الشريفة

القادریہ

از سلاسل کہ عروۃ الوثقیٰ ست — بیشک این سلسلہ بلطف خداست
ہمہ فرع اند و اصل شان نسبت — این سخن کی بگوش سبے و شنیست

الٰہی بحرمت و بحق و بطفیل حضرت خاتم المرسلین شفیع المذنبین انیس الغریبین راحۃ العاشقین
رحمۃ للعالمین محبوب و حبیب رب العالمین رسول مقبول کبریا احمد مجتبیٰ محمد مصطفیٰ صلی اللہ
علیہ وعلی آلہ وسلم الٰہی بحرمت چار یار کبار الٰہی بحرمت پنجتن پاک و اطہار الٰہی بحرمت
حضرت خاتون جنت بنت رسول پروردگار الٰہی بحرمت فاتح باب ولایت سرور ارباب
امامت امام الاولیا برگزیدۂ کبریا ولی خدا وصی مصطفیٰ اسد اللہ الغالب علی ابن ابی طالب
کرم اللہ وجہہ الٰہی بحرمت ابنین الہامین امام کونین حضرت ابو محمد امام حسن رضی و حضرت
ابو عبد اللہ امام حسین علیہما السلام الٰہی بحرمت حضرت امام حسن المثنیٰ علیہ السلام
الٰہی بحرمت حضرت سید عبد اللہ محض الٰہی بحرمت حضرت سید موسیٰ جون الٰہی بحرمت
حضرت سید عبد اللہ الثانی الٰہی بحرمت حضرت سید موسیٰ ثانی الٰہی بحرمت حضرت سید داؤد
الٰہی بحرمت حضرت سید محمد الٰہی بحرمت حضرت سید یحییٰ زاہد الٰہی بحرمت حضرت
سید عبد اللہ الجیلی الٰہی بحرمت حضرت شاہ ابو صالح موسیٰ الٰہی بحرمت حضرت سید
سلطان الاولیا برہان الاصفیا قائل قول قدمی ہذہ علی رقبۃ کل ولی اللہ تعالیٰ حضرت
سید محی الدین ابو محمد شیخ عبد القادر الحسنی الحسینی الجیلانی علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ الربانی
الٰہی بحرمت حضرت غوث آفاق قطب خلاق سیدنا ابو بکر عبد الرزاق الٰہی بحرمت
حضرت قاضی القضاۃ مولانا شاہ شمس الدین ابو صالح نصر القادری الٰہی بحرمت حضرت
سید شاہ احمد القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ شہاب الدین القادری الٰہی
بحرمت حضرت سید شاہ بدر الدین القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ علاء الدین القادری

الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ قاسم الدین القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ احمد اللہ القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ شرف الدین القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ ابراہیم القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ عبدالجلیل القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ مولانا احمد اللہ ثالث القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ ہدایت اللہ القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ مولانا محمد معشوق اللہ القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ مولانا عبدالقادر عرف شاہ عبداللہ الجیلانی البغدادی القادری الٰہی بحرمت حضرت قطب باری سید شاہ روشن علی القادری برادر دوم حضرت سجادہ نشین محبوب رب العالمین غوث ثانی سید شاہ ذاکر علی القادری الجیلانی الٰہی بحرمت انیس الطالبین شفیع المذنبین قطب حق لم یزلی سید شاہ طفیل علی القادری الٰہی بحرمت عالم علم عقلی و نقلی واقف اسرار خفی و جلی عاشق و معشوق و محبوب رب لم یزلی غوث ازلی سیدنا و شیخنا ملجانا و ماوانا حضرت سید شاہ مہر علی القادری البغدادی والجیلانی اصلاً والمیدنی فوری مولداً علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ والسلام الی یوم القیام الٰہی بحرمت سیدنا و مرشدنا حضرت سید شاہ علی عبدالقادر شمس القادری عرف مرشد علی القادری البغدادی اصلاً والمیدنی فوری مولداً المتخلص بعاصی و بہار ادام اللہ ظلہ علی رؤس المریدین الی یوم الدین مطالب و مقاصد دینی و دنیوی جمیع مریدان و معتقدان این خاندان عالیشان فیض رسان قادریہ رزاقیہ مہریہ زاد اللہ فیضہا و شرفہا

حاصل گردان آمین ثم آمین ۰

الٰہی آمنا علی حب حبیبک احمد المجتبیٰ محمد المصطفیٰ صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم و علی حب محبوبک الحضرۃ الغوث الاعظم قطب العالم سید محی الدین شیخ عبدالقادر الحسنی الجیلانی علی جدہ و علیہ الصلوٰۃ والسلام الی یوم القیام

العندیۃ فی النظمۃ

طبع زاد وقاد مداح و نعت گو بلیغ و فصیح جناب مولوی محمد قاضی عبد الاول صاحب مجذوب سلمہ اللہ تعالےٰ

الٰہی شجرۂ طیب شجر ہو نور ایمان کا — عقیدت کے کھلے پھول اس شجر میں ہوں عرفاں کا
زبان جبتک دہن میں ہے زبان کا ورد احمد ہو — وظیفہ دل کا پہلو میں سدا نام محمد ہو
خلافت کے عناصر چار ہیں اصحاب عالیشان — ابوبکر انمیں اول ہیں دوم حضرت عمر خطاب
خلیفہ بعد انکے ہیں سوم عثمان ذی النورین — دل و جان سے رہے ہر دم رفیق سرور کونین
چہارم فاتح باب ولایت سرور زیبا — لقب شیر خدا حضرت علی ابن ابیطالب
خواص خمسہ ذات پنجتن ہیں حق بیان کے — ثبات عقل جسکو ہو نہیں منکر ہو وہ انکے
رسول اللہ علی اور فاطمہ زہرا ہیں اور حسنین — یہی ہیں پنجتن اور ذات انکی رحمت کونین
علی مشکل کشا اول ہیں اور فاتح ولایت کے — دوم حضرت حسن مالک حقیقی ہیں امامت کے
سوم حضرت حسن ثانی مثنیٰ ہو لقب انکا — مدینے میں تھی جب شہ کربلا کا واقعہ گذرا
چہارم دور عبد اللہ محض کا ہوا امامت میں — مریدوں کے سروں پر انکا سایہ ہو قیامت میں
جناب سید عالم ہیں محمد سے جون بعد انکے — امامت میں ہیں پنجم دونوں عالم میں ہے شہرہ انکے
ششم ہی دور حضرت شاہ عبد اللہ ثانی کا — طلب سب کو قیامت میں ہے انکی مہربانی کا
ہوا پھر دور ہفتم موسیٰ ثانی کا دوران میں — ملی قوت مریدوں کو انھیں سے دین و ایماں میں
جہانگیر حضرت داود کی تھی آٹھوین باری — تصدق سے ہوا انکے دو بارہ فیض کی جاری
نہم ارباب دین کے راہبر سید محمد ہیں — جو ہیں اولاد غوث پاک وہ آل محمد ہیں
دہم ہیں حضرت یحییٰ لقب زاہد زمانے میں — ادب سے سجدہ کرتے ہیں ملائک آستانے پر انکے
ہوئی دنیا میں عبد اللہ جیلی کی پھر آمد — امامت میں گیارہ پشت واصل انکے ہیں

جناب حمد اللہ ثابت کا تھا پچیسوان دوبارا
ہدایت پھر ہوئی تفویض اللہ کی عنایت سے
ہوئے پھر شاہ مولانا عمر معشوق اللہ کے
ہوئے مولانا عبدالقادر انکے بعد ثانی
انھین سے تھے دو گوہر نور عینین اپنا اجداد
بڑے حضرت وہان سجادہ بغداد مین رہکر
برادر ساتھ تھے روشن علی محبوب سبحانی
مگر والد گئے واپس اور دونون یہان ٹہرے
شہ روشن علی القادری سے ہین دریچہ
ولایت آپ کو حاصل ہے علم پاک سینے سے
ملی نعمت بھی حضرت سے ہوئین منسوب عنبراوی
ہمارے والی و آقا کے آپ ہی جد امجد ہین
عجب محبوب حق نور خدا پیدا ہوئے انسے
ہوئے مہر خدا مہر علی القادری پیدا
یہ بغدادی ہین اصلاً مولداً ہین میدنی پوری
انھین کی ذات سے ہو ذات پاک حضرت مرشد
علی کے ساتھ ضم کر نام پاک حضرت بغداد
سوا اسکے ہے اور انکا نام وہ بھی کیا مقدس ہین
لقب حضرت کا شمس القادری بھی خوب ہے مشہور
یہ آقا ہین میرا ہین دو عالم کے یہ مالک ہین
بحق حضرت بغداد و انکی جو ہین اجداد

زمانے مین وہ یکتا تھے نتھا انکا کوئی ہمتا
عیان ہے نام انکا نور اللہ اور ہدایت سے
حقیقت مین خدا کے عاشق و معشوق دونون تھے
لقب تھا آپکا مشہور عبداللہ جیلانی
شہ ذاکر علی روشن علی یہ دونون ہین اولاد
ہوئے مامور آپکو سوئے ہندوستان تکمیل
ہوئے والد بھی ہمرہ یعنی عبداللہ جیلانی
مقام انکا تھا منگلکوٹ جب بغداد سے آ کے
علی اور ہو طفیل ان دونون لفظونکو ترکیبا
شہ ذاکر علی القادری کی بعد رحلت کے
ہوئی یون دین کی تکمیل اور دنیا کی آبادی
ولد محبوب سبحانی کے دلبند محمد ہین
نبی کے بخت دل وصل علی پیدا ہوئے انسے
خدا کی تھی خدائی آپ پہ مفتون اور شیدا
وہان روضہ سے فیض معنوی جاری ہے اور صوری
مریدون پر رہے قائم الٰہی رحمت مرشد
یہی ہے اسم اعظم اور اسی سے دل ہے آباد
غلامونکو شہ مرشد علی القادری بس ہے
برابر ہے ضیا اسمین اگر نزدیک ہے یا دور
سبھی پر ہے قدم حضرت کے کل مخلوق و عالم کے
بحق پیر و مرشد فوراً ایمان سے ہو دل آباد

الٰہی دین و دنیا مین مریدونکو نکر غمگین ‌ دعا مجذوب کی رحمت سے ہے سنئیے ربنا آمین

و غزل له

مطلوبِ ذاتِ خدا یا غوثِ پاک ‌ نورِ عینِ مصطفےٰ یا غوثِ پاک

شافعِ روزِ جزا یا غوثِ پاک ‌ مالکِ ہر دو سرا یا غوثِ پاک

دین مین دنیا مین محشر مین مجھے ‌ آپ کا ہے آسرا یا غوثِ پاک

دونون عالم آپ سے پر نور ہے ‌ آپ ہین بدر الدجےٰ یا غوثِ پاک

دل مرا کعبہ بھی ہو تو کچھ نہین ‌ گھر نہو جب آپ کا یا غوثِ پاک

آنکھ پر سر پر مرے رکھئیے قدم ‌ بس یہی ہے التجا یا غوثِ پاک

نخلِ امید آپ کی نعلین سے ‌ دو جہان مین ہو ہرا یا غوثِ پاک

دل کی حالت کُل عیان ہو آپ پر ‌ آپ سے مخفی ہو کیا یا غوثِ پاک

آپ کے فرمانِ عالیشان سے ‌ ٹل گیا حکمِ قضا یا غوثِ پاک

ہو زیارت آپ کی مجھکو نصیب ‌ بس یہی ہے مدعا یا غوثِ پاک

آپ کے قدمون پہ مین قربان ہون ‌ دل کا نکلے حوصلا یا غوثِ پاک

آپ ہین محبوبِ ربّ العالمین ‌ آپ کا عاشق خدا یا غوثِ پاک

عاشق و معشوق دونون ایک ہین ‌ صاف ہے یہ مسئلا یا غوثِ پاک

عشق کے مذہب مین ہے جب اتحاد ‌ پھر کہون کیونکر جدا یا غوثِ پاک

حضرتِ مرشد علی القادری ‌ ہین ہمارے پیشوا یا غوثِ پاک

آپ کے فرزند کا بندہ ہون مین ‌ شکر ہو کیونکر ادا یا غوثِ پاک

ایک رحمت کی نظر مجذوب پر ‌ کیجیے بہرِ خدا یا غوثِ پاک

وله قصیدۂ رشیدہ ہذا از فرست

خدایا مظہرِ نہانی تو نورِ خاص رحمانی ‌ جہانرا جان جانانی نہان در شکلِ انسانی

جمالِ با کمالِ تو عرب را کرد نورانی
چو در بطحا ز رحمت داشتی تشریف ارزانی

دمِ میثاق اجدادِ تو از خیر الیمین بودند
همه از انبیا و اولیای خاصِ یزدانی

ز اجدادت عرب را فخر و تو فخرِ ابا و جدے
قریشی هاشمی و سیّدِ اولادِ عدنانی

شفیعِ هر دو عالم سرورِ هر رسل نبی برحق
که از فیضِ قدومت در جهان آمد مسلمانی

پئے ادراکِ ذاتت تو همه پیغمبران عاجز
برای فهمِ رازت عقل با دل هم بحیرانی

خدا بین از دعای انّی من رآنی رهِ حق دیدند
بظاهر بین ولی بکشود این با سرِ پنهانی

نبودے یا رسول اللہ اگر ذاتِ تو در عالم
مشرف کی شدی پیغمبران از فیضِ ربانی

ز فیضِ ذاتِ تو منسوب آدم در خلافت شد
که انی جاعل فی الارض را تو سرِ پنهانی

چو مهمانِ خدا بودی شبِ معراج بهرِ تو
بچرخِ چارمین عیسیٰ مشرف شد بدربانی

نبودی یا رسول اللہ اگر نورِ تو را حاصل
خلیل از آتشِ نمرود کی رستے به آسانی

نکردی وردِ جان گر نامِ پاکِ تو بصد عظمت
رها گشتے نه هرگز نوح از امواجِ طوفانی

نصیبِ بارگاهت حضرتِ موسیٰ کلیم اللہ
بجان و دل فدای تو ذبیح اللہ بقربانی

چو خورشیدِ جمالت پرتو انداخت بر یوسف
کمالِ حسن واد اورا خطابِ ماهِ کنعانی

برای خدمتِ پاکِ تو جبرئیلِ امین هر دم
گهی گهواره جنبانید گاهی کرد دربانی

دلیلِ وصلِ بے مثلِ تو سبحان الذی اسریٰ
مکانِ لامکان جای تو بهرِ خاص مهمانی

تو هستی صاحبِ اوجِ دلی و مالکِ رفعت
تو هستی مظهرِ ذاتِ خدا و فیضِ ربانی

ز خیرِ مقدمت در هر دو عالم خیر ظاهر شد
ز نورِ نورِ پاکِ تو عالم گشت نورانی

خدای پاک مدحت میکند خلقِ عظیمت را
تو خود را عبد میخوانی بجای قولِ سبحانی

شریعت را ادب بایع ازین خوان فروبین
که در وحدت تو یکتائی بکثرت نیز لاثانی

منم در نعتِ خیران خدا مدح آفرینت بس
تو وصفت انتها باشد همه آیاتِ قرآنی

کمینه بندهٔ تو شهنشاها این شرف دارد
غلامت مور اگر باشد نخواهد سلیمانی

قضا و قدر زیر حکم تو با صد ادب هر دم — عجب در ملک خلاق جهان کرسی قلم رانی

ق

خدا چون خلق حب را کرده پای حب شد — درین سر لیست پر معنی درین راز لیست پنهانی

که از حب خدا و شکل پیدا شد درین عالم — حبیب خاص حضرت بود و تو محبوب سبحانی

کسی کی میتواند رفت راهی را که تو رفتی — کسی کی میتوان فهمید اسراری که تو دانی

چنین کس میتوان آموختن علم لدنی را — مگر بوده خدا استاد تو وقت سبق خوانی

جناب سرور عالم قدم بر دوش تو دارد — شد گردن بزیر پای تو هر اولیا آنی

جمال با کمال تو ز فرزندان تو ظاهر — پسر سر پدر باشد تو این خوب میدانی

امامان طریقت را عجب نعمتی رسید از تو — که در دور امامت در جهان بود نور لاثانی

چنین بگذشت یکصد سال که بار روایت با تو — تجلی کرد سوی هند روحانی و جسمانی

ق

بگلزار مسلمانی عجب فصل بهار آمد — گل ایمان بدل بشگفت رنگ آورد نورانی

که در حضرت مهر علی القادری آمد — وزید از هر طرف هر سو نسیم فیض ربانی

مطلع

بظاهر مهر عرفانی بباطن غوث صمدانی — هو الاول توئی آخر هو الظاهر تو پنهانی

شهنشاه طریقت را حقیقت را تو سلطانی — وجودت از وجود حضرت محبوب سبحانی

به بحر معرفت تو گوهر یکتای عرفانی — کجا غواص فکر کس رسد نزدیک تو پنهانی

تو بر ملک ولایت اولیا را شاه شاهانی — تو بر اوج سپهر معرفت مهر درخشانی

ز ذات خود تو کامل صفاتت بس مشکل — تو هستی با خدا واصل تو چون نور یزدانی

گنهگارم مگر امید فضل تو چنین دارم — که عبد نیست درین من و فرزند تو ایمانی

جناب حضرت شه علی القادری با تو — بستر باطنی واحد بجسم ظاهری ثانی

نر رحم ای پیر دستم گیر و من بیچاره ام
که غالب پاکی پائی نیست دارد دل و جانی

مطلع

تو نور اہل بیتی سرور غوث صمدانی — بتو اخلاق پیغمبر تو اسرار رحمانی

نگویم من که تو اینی نگویم من که تو آنی — بدل توحید مستحکم چه حاجت بر زبانی

نعت لکھتے لکھتے آخر آپ کامل ہو گئے
حضرت مجذوب سچ ہے تم بڑے استاد ہو

الفائدۃ الثالثۃ فی التقاریظ والقطعات التاریخیۃ لطبع هذا الکتاب وغیرها

بسم اللہ الرحمن الرحیم

تقریظ ہذا از طبع زاد صاحب طبع وقاد و نقاد مالک ملک کلام خداداد
مولوی منشی سید محمد عبد الحق القادری المتخلص بہ شیدا طالب پوری
مرشد آبادی نعت گوے سرور کائنات فخر موجودات و مداح حضرت
مالک الرقاب غوث الارض فی السموات و منقبت خوان حضرات
مشائخ طریقہ علیہ قادریہ رزاقیہ ذاکریہ مہریہ علی محمد و آلہ واصحابہ
الصلوۃ والتحیہ است ہر چند کہ تصانیف لطیفہ و شریفہ شان
بسیار بسیار است و ہر اوج خامۂ صداقت توامۂ شان بشمار صحائف
مذاق روحی اند کہ نغمۂ شان کیف جام صبوحی می بخشند و مصدر فتوحات
علوی اند کہ ہر نکتۂ شان لمعۂ فتوحی مید رخشند مگر از منجملہ تصانیف
شان ہر قدر کہ نزد فقیر موجود است نبذی ازان در ینجا ثبت است
و انشاء اللہ تعالیٰ ما بقی متضمن کتاب مستقلہ باد دیگر کہ جدا از

ذکر کرامات اعلیٰ حضرت خداوندم پیر و مرشدم رضی اللہ تعالیٰ عنہ بودہ است مطبوع خواہد شد بعونہ تعالیٰ و ما توفیقی الا باللہ العلی العظیم

ای کہ بلبلان ثنا است بر لب منقار ہا — زمزمہ ذکر تو در طنبور و موسیقار ہا
چنگ و بربط را بذوق محفل توحید تو — نغمہ گشتاند تن تن بر زبان تار ہا
وز نشید نعت صدر آرای بزم کن فکان — زمزمہ سنجند ہر سو از لب گفتار ہا
در گلستان صفات اہل بیت و صحبہ — از نسیم مدح خندد لالہ و گلزار ہا
سید رشد ہر زبان در بزم وصف قادریہ — لمعہ نور تجلی از در و دیوار ہا
گشتہ روشن از طفیل نور ذکر ذاکری — بمطلع پیر کرامت مرشدی تذکار ہا

اینکہ از نظم صریر خامہ شیدای عالم
محفل نعت پیمبر گردد ترنم زار ہا

پس از زمزمہ پردازی حمد و ستایش صنعت طرازی کہ قانون رسالت را باسم سامی حبیب خویش سید الکونین آفرید و تازگی بخشیدہ مصرع حکیمی کہ نی را نوا کرد و ساز را جل جلالہ و عم نوالہ و شمس السلطنہ طرازی نعت و ثنایش است نوازیکہ از فنون ہدایت بہ برکت صحبت پیرش غوث الثقلین بلند آوازگی کشیدہ مصرع حبیب خدا کہ نوا را نواز داد صلی اللہ علیہ وسلم و علی آلہ افضل الامور و بہترین افعال خنک نوازی تذکار مناقب آل اطہار و اصحاب اخیار است رضوان اللہ تعالیٰ علیہم و اشغل الدستور و خوشترین اعمال آہنگ پردازی احوال ابرار و اقطاب کبار است علیہم السلام فرد اینکہ این بینوای ہرزہ درا ناچیز نی خشک ناہی نغمہ سرا شد از آن اشتیاقات چند تازہ بہ ستودہ مقبول و نغمات اند دلپسند بطور اصول بہ نعت حضرت رسالت پناہ حامی امتان مغفرت خواہ و شفیع عاصیان محمود ہر زبان مقصود کن فکان فرستہ حصول ایمان و درود مسعودش وظیفہ دل و زبان

مقربان رحمة للعالمین المخاطب بہ طٰہٰ و یٰسین والملقب بالمصطفیٰ والامین المنادی بالمدثر والمزمل والمسمی بالمطهر والمأمل صبح صفا و فتح مفتی الموعد بعطیک ربک فترضیٰ مصداقه سبحان الذی اسریٰ نور خدا ظهور ہدا سرور کائنات مفخر موجودات مظہر حسنات متعالی زحمات مستعلی بالذات مستغنی عن الصفات والاجابہ کہ در نشیمن گوشۂ خلوت والا یش شہپر جبرئیل آشیانہ کند و در صحن سرا یش دبا فسر اسرافیل بیضہ نہد قربا بگاہی کہ میکائیل سقائیست در حوالی خرگاہ اعظم او و عزرائیل مولائیست از موالی درگاہ معظم او و رفعت آسمان نهم از ان برتر گردیده کہ پایۂ اقدس او از بریں گذشت مصرع رفیع الدرجہ والاجناب + و حکمت لامکان ہم بدان بر سر رسیده کہ جای مقدس او بر سرش گذشت

مصرع منبع انحضرت زیبا بنا بی نظم

از عرش اعلیٰ جا و او طلع العلیٰ بکما لہ خوش طلعت و اداه خوش حسنت جمیع خصالہ	خورشید سیما ماہ رو کشف الدجیٰ بجمالہ ہست او شفا عت جو او تو صلوا علیہ و آلہ
دمی بذوق دہ بتعظیم و با ادب خوانم کہ آن قصہ بدون لطیف و شیرین با	اگرچہ راہ و مقامش ہمی ندانم زحمد ہزار نوالش لطیفہ این بہتا
بر او و دلم وہ حبیب نگار عربی	نکتہ مدنی ہاشمی و مطلبی

مخمس شیدا

خوش آن نگار رو چہ خوش حسن و حسن جو دارد نہ خلق بلکہ خدایش ہم آرزو دارد	کہ ہر زبان سخنے بر زبان از و دارد ندانم آن گل رعنا چہ رنگ و بو دارد

کہ مرغ ہر چمنے گفتگوی او دارد

وجود او کہ سر شستند چون خمیرۂ نور ہوای قدس فرو ان ریختند وجد و چلوہ	ز آب چشمۂ حیوان و زیب کافور کہ گشت حسن ازل را وسیلۂ ظہور

بہ ہر قد چہ حسن و چہ رخسارہ نکو دارد

گوہرِ ما کہ بہ گنجینۂ کنت کنزا — بود مخفی بہ نہان خانۂ اقلیم بقا

جلوہ فرما شدہ بود کلاہِ رحمت — بر سرِ عالم از آرایش تاج ارسلنا

ای شہا ای رحمت کبری و مرادِ دلہا — ق — کوکبِ طالعِ ما پادشہِ ہر دو سرا

یکزمان نرگسِ مخمورِ خود از خواب بشو — وز رہِ لطف و کرم دیدۂ رحمت بکشا

جنبشی دہ بالای یمانی ز سر افگن بہ جبین — رحم کن رحم و قدم نہ بسرِ دیدۂ ما

کردہ ہم نقدِ دل و جان بہ تمنای قدمت — ہم بگیر و تو بگیر و ہم دہی چند ای شاہا

بوسہ چند بہ نعلین تو پیوستہ زنم — ہم بمالم بہ جبین خاکِ کفِ پای ترا

گر دہد رخصتِ تو بر دوالِ نعلم افشانم — شوم مستِ خاک بگو پایہ اشک از کفِ پا

مردمِ دیدۂ جانم ز غبارِ پایت — سرمہ چشم کند ای مہرِ خورشید لقا

گر بیند قدمت جای سرِ خود یابم — سجدہ تا ابد با مستی کنم باز جدا

دل و جانم کہ نثارِ درِ تو قربان است — چشم دارم کہ سرم بہ قدمت باد فدا

من کمینہ سگِ کوی توام در دو جہان — جز بہ درگاہِ تو جای دگرم نیست مرا

گر بخوانی بکرم یا کہ برانی بہ ستم — بر ندارم سرِ خود را ز درت ای آقا

گر بہ وصلم بکشی ور بہ فراقم بکشی — راضیم کہ ہمہ اولی است رضای مولی

چون بدرگاہِ تو اینک سرِ بار افگندم — خود بفرما کہ ازین در بروم باز کجا

ذرہ وارم نظر از مہرِ عطایت دارم — یک نظر کن ز کرم بر منِ مسکین و گدا

تشنہ لب خشک زبانیم و توئی ابرِ کرم — خستہ دل سوختہ جانیم و توئی بحرِ عطا

ای کہ دریای عطائی و سحابِ رحمت — دستِ امید بدرگاہِ تو دارم بدعا

کن زلالِ کرم خود لبِ خشکم تر کن — ای قریشی نسبی منبعِ انہارِ سخا

پرتو بر سرِ شیدا فگن از مہرِ عطا
ای رسولِ عربی مطلعِ انوارِ خدا

مخمس شیدا بر غزل حافظ رح

خود خداوند تعالی به تولای تو خوش / حور و غلمان و ملائک به تمنای تو خوش
انس و جان ملک و جهان جمله بسودای تو خوش / ای همه کل تو جزو و همه جای تو خوش
دلم از حقه یاقوت شکرخای تو خوش

ذات پاک تو حمید و صفات تو شریف / همه اعضای تو نیکو همه اوضاع تو ظریف
در چمن زار لطافت بعجب رنگ است / همچو گلبرگ گل تر است وجود تو لطیف
مثل سرو چمن خلد سراپای تو خوش

دهنت چشمه خضر و لب لعل تو مسیح / سخنت قند و زبان شهد و مقال تو فصیح
رنگ و بوی تو همین حسن و جمال تو صبیح / شیوه و ناز تو شیرین خط و خال تو ملیح
چشم و ابروی تو زیبا قد و بالای تو خوش

ای نگار بدنی نضرت روی تو بهار / شمه نکهت گیسوت نسیم تاتار
گلبن حسن نگاهت بجالت گلزار / هم گلستان خیالم ز تو پر نقش و نگار
هم مشام دلم از زلف سمن سای تو خوش

هم از درد فراق تو به آه و زاری / تو بچشم و رخ خود دارو در دم داری
چشم دارم که دمی پرده ز رخ برداری / پیش چشم تو بمیرم که بدان بیماری
می‌کند درد مرا از رخ زیبای تو خوش

سینه از سنگ مصیبت همه روز ست فگار / همه شب دیده ز طوفان فغان دریا بار
من بیمار [illegible] / در ره عشق که از سیل فنا نیست گذار
کرده ام خاطر خود را به تمنای تو خوش

بهر طوف در پاکت که چه فرخنده در است / قبله اهل دل و کعبه اهل نظر است

نهی الجبابرین گردید که ملک جهان بقوت سنان او مفتوح گردید و شخصی جوانمرد که ملک جنان بقوت سنان بنوبه مفتوح رسید علو الثقلین اسد الله الغالب ابو الحسنین علی بن ابی طالب کرم الله وجهه و تحیاته الدائمه عزه تقلین میگردانم و این خدمت لازم السعاده آن حضرت اعظم الدرجه را باعث سعادت دارین و موروث کرامت کونین و ذریعه عزت حیات دنیا و وسیله مغفرت نجات عقبی بیقین میدانم فردا و فردا نجی شاه مردان

ز من این منقبت مقبول گردان

قصیده حمیده شیدا

دل من شمع سوزانست و تسکینم شبستانش — تنم فانوس رخشانست جان پروانه قربانش

به سوز آتش هجران شب تار و زمی سوزد — بسر بر دود آه و اشک حسرت تا بدامانش

ز تنگی سینه تنگم زبان سد سر زنش بر سر — ستوهم آه دارد دستبدم چون بید لرزانش

بیرون میکاهدش از تابش غم جمله سر تا پا — درون میسوزدش از سوزش هم ریشه جانش

اگر یک اخگر از سوز درون او برون افتد — زمین تا آسمان سوزد فلک را با هوا و ایوانش

بدامان صبا زان آتش ار یک شعله در گیرد — چمن با گلبنش سوزد چمن با برگ و اغصانش

اگر شمع سوزش جانم چو حرفی بگذرد بر لب — زبان سوزد دهان سوزد بیان سوزد زبان سوزش

شب عمرش بسحر گردید و فانوس لعل اینک — به بالین می در آید آتشین و دامن افشانش

شهید الکم چه گردد خانه این آتش دل را — که بگذشتست از حد سوز اندوه و عصیانش

ستمی از فرط نومیدی سر شوریده خود را — گهی میزد به بالین و گهی میکوفت بر رانش

که تا گه رهنمای عقل آمد به سوی قلبش — که ای سرگشته وادی اوهام گم کرده ره دانش

چرا میسوزی ای انجم با چنین فضلی که میداری — نخواندی آیت لا تقنطوا گاهی بقرآنش

بشو از آب استغفار و توبه اولا دل را — مشو نومید هیچ از رحمت رحمن و غفرانش

بروز جنگ در میدان هنگام زد و تازے
یکی از گردن انداز و سر و تاج از سر اعدا
فلک صحنی ز خرگاهش قمر قندیل سطح آن
دو سعد گرم شمس و مشتری در مقدم فوجش
بمصر شیر یزدان یوسف عجب غارتگری دارد
زلیخای ولایت خویش بازار رضای او
مسلمانیکه حب و اعتقاد او بدل دارد
هر آنکس کو شبی از خوان انعامت سحر خورده
اگر خواهی رضای حق تعالی و حبیب او
که هست او ساقی کوثر بحکم ساقی کوثر
خدایا جرعه از جام انعامش تقسیم کن
جهانی را ز خوان نعمت او بهره ور کرده
چو فرموده است مولا هم که هر کس را که مولایم
منم موسی علی هارون من هست ای مسلمانان
کسی گر صدق گوید یا علی مشکل کشا مددے
ز بازوهانش کش گردن بنه سر زیر حکم او
دهانش گوییا سرچشمه خضر است و از لبها
محیط بحر علم است با چنان جوش و تلاطمها
بوقت بارش باران جوش زورق خود را
کشتی او هیچ نگذارد بهنگام گهر ریزے
که باشد هر کس کو خوانم حرفی از علو مدح او

چه تبران ذوالفقار است چه دلدل برق جولانش
نهنگے دریا بالد جوشن و تنهای نصانش
هوادار دشمنی دیوان و زهره منقبت خوانش
دو جلاد اند در دشمن کشی بهرام و کیوانش
رسول الله بحق اویش چه هست الله کیهانش
به تقویم چهارم خود خریدار گوهر جانش
بلا شک سا مومنست او ای زهی پاکیزه ایمانش
ز غزوه تا بسلخ هر روز صد شهید است دربانش
بیا ای دل فدا کن گوهر جان بر ضیوانش
زهی در وشته شهر لطف او جمال شانش
کلم هست سرکار قلزم الطاف نا شانش
مراهم فضله از سفره نعمای الوانش
علی مولا اقرهست ای زهی عظمت رفیع شانش
نباشد مومن آنکس کو نباشد سر بفرمانش
بحکم ایزد سبحان شود هر مشکل آسانش
که مقصود دو عالم میشود حاصل با ذعانش
بهنگام تکلم مے تراود آب حیوانش
کمینه رشحه هست از سحاب بذل فیضانش
بشاخ سدره می بندد فلک از بیم طوفانش
چه معدن را بدریج او چه تا نیرا ز میانش
چه خود ایزد ثنا خوانست در وصف پیمبر ذوالقرآنش

سمندِ قتل صد بار از ازل گر تا ابد جهر دهم ... بدر شستی هیچ او نپویدی تا بحدّ و پایانش

به است اینکه زبان بندم نهم سر در جنابِ او ... با میدِ حصولِ دولتِ الطاف و رضوانش

خداوندا بفضل و صدقهٔ خویش و حبیب خود ... و ز یمنِ حضرتِ خیر النساؓ و نور چشمانش

بجاهِ شیرِ حق بر حالِ عجز و ذلتِ شیدا ... بکن رحم و تجاوز از مضافاتِ گناهانش

الٰہی تا بود شاداب گلزارِ ارم باشد ... چو گلزارِ ارم شاداب دلهای محبانش

دلم دردیکه بیدار و بیصد مات گناه اینکه ... نباشد خبر با طلبن و شفقتها و هیچ درمانش

بسوزد تا بسوزد آتشِ دوزخ معاذ الله
چو سوزد آتشِ دوزخ جگر بندِ حسودانش

هذا بیا ترانه های چند از محبوب نو نغم دلبند خویش اسلوب بر مدحت شریف و منقبت لطیف جناب عالی نسب و مستطاب سامی لقب غوث الاعظم قطب عالم فلک جناب ملک مناب ناسک محراب المعظم مالک رقاب الامم محبوب و حبیب خدا منسوب به خلیفة الاولیا سید السادات امجد الدرجات حسیب الاولیا واکرم الکرام سند الاصفیا علیهم السلام نائب نبی الوریٰ و صاحب قدمی هذا فانه کبا له محی الدین علی محمد و اهل بیته الصلوٰة والتسلیم بر شیدهٔ محمود ساختیم بعد از آن به تسوید مقصود گرایم آن اینکه فقیر و اینکه فریادرسی بر من نالان مددے + وی مسیحا نفسی بر تن بیجان مددے + قبلة الدارین الابرار و زبدة الکونین فی الاخیار و قدوة الثقلین ذی الاقتدار و قرة العینین اولی الابصار پیشوای اهل دلان مسرور و قوامی دل بیماران رنجور مقتدای کاملان حضور رهنمای جاهلان کور و روشن ضمیر والا دودمان دستگیر از پا افتادگان پوزش پذیر خاطیان خوش تقریر شیرین زبان خوشتر از هرچه خوانم محبوب تر از آنچه دانم به عظمت و کمال او آگاه اعظم و به حقیقت حال او الله اعلم فقیر و غوث اعظم بمن مذنب گریان مدد کن +
قطب اعظم الزمن و صاحب برهان مدد کن

قصیدهٔ مختصر شیدا ۱۰

بر سرم فضل خدا حضرت غوث اعظم	اکرم از خلق ہما حضرت غوث اعظم
نائب اصل ہدیٰ حضرت غوث اعظم	صاحب بذل و عطا حضرت غوث اعظم
مطلع مہر صفا حضرت غوث اعظم	منبع بحر سخا حضرت غوث اعظم
مرشد مرشد ما حضرت غوث اعظم	سید و مسند ما حضرت غوث اعظم
چو نبود از لطف بفرمودہ قدمی ہذا	یک قدم بر سر ما حضرت غوث اعظم
ہست چون لاتخف از بہر مریدان حکمت	خوف من چیست بیا حضرت غوث اعظم
گفتہ خود بمریدان چو مریدی ہم طلب	پس چہ پرواست مرا حضرت غوث اعظم
غم چہ دارم چو بقول ان تو مریدی و ہستیم ترا	بر سر ما چو سما حضرت غوث اعظم
ما ہمہ مردہ دلیم و تو ای محی الدین	قم باذنی بگو یا حضرت غوث اعظم
ہستم افتادہ بسر در رہ تو غوث بگیر	دستگیر دوسرا حضرت غوث اعظم

ضیم و تشنہ لب و ظلمت الم و شیدا
یک نظر بہر خدا حضرت غوث اعظم

مہر شفقت مدد ہے لمعہ احسان مدد	ابر رحمت مدد چشمہ حیوان مدد

محبوب درگاہ سبحانی معشوق حضرت یزدانی موصوف بہ آوازہ ربانی معروف بہ شہنشاہ جیلانی کاشف دقائق قرآن مجید واقف حقائق ایقان و تمجید عارف شوارق عرفان توحید عاطف طرائق اعیان حمید ناسک مناسک شریعت سالک مسالک طریقت مالک ممالک حقیقت دارک مدارک معرفت محبوب صورتے کہ رخسار پاکیزہ او آئینہ حسن ازل ست و خورشید درخشان آئینہ آرائے اشارت جمال او و خجستہ سیرتے کہ کردار برگزیدہ او گنجینہ احسن العمل ست و ناہید برآسمان نغمہ سرائے مناقب کمال او و قمر تابان دائرہ نواز کبریائی جلال او و مزہر و بلبان زمزمہ طراز سخاوت و نوال او فضل یزدان مدد رحمت سبحان مدد ہے

ظل سبحان مدد ہے غوث جیلان مدد	

ز چون مرا دست دہد یکدو سہ قدم طوف کنم	گرد سرو سہی بالاے شہِ جیلانی
تا بہ بینم ہمین یک جلوہ جمالش ہر شب	سینہ کوبم بہ تمناے شہِ جیلانی
خاکِ رہ گردد و بر باد رود آب و گلم	سوزم از آتش سوداے شہِ جیلانی
چون دلِ مرشدِ ما مہرِ علی باد شدہ	سر و چشمم تصدق مہاسے شہِ جیلانی
یا الٰہی ز کرم بر من شیدا بنما	یک نظر طلعتِ زیباے شہِ جیلانی

شانِ شاہان مددے قبلۂ اعیان مددے
جانِ جانان مددے کعبۂ ایمان مددے

محمود الاعیان مسعود الازمان محسود معاندان داؤد الحان سلیمان شان آسمان آستان مرزبان جہان سلطان گیلان حسن صورت و اخلاق حمیدہ را ہم یوسف اول و احسن سیرت و اشفاق مجیدہ را ہم مولف کامل مانندہ عیسیٰ و بودند موسیٰ ہر دو گرسنہ خوان نوال باکمال و عرفان کرامت آمیز اوست چشمۂ خضر و چشمۂ کوثر یکی و تشنۂ شربت فیضان زلال مقال و بیان حلاوت انگیز او مسافر نواز یکہ خوان خلیل مہمان گدایان کوی او و وفا در انداز یکہ جان اسماعیل قربان کمان ابروی او حسن رخ یوسف لب عیسیٰ کف موسیٰ داری +

آنچہ خوبان ہمہ دارند تو تنہا داری

منظرِ حسن قدم سرورِ خوبان مددے	منظرِ حسن شیم پاکتر از جان مددے

از کرامات ذات مجمع برکات او چہ نشان دہم و از درجات صفات منبع حسنات او چہ بیان نمایم بجز اینکہ پایۂ رفعتش بالاے آسمان ہست گفتہ گذارم و سایۂ کمالاتش فضای لامکان بر شمارم سید آلِ مصطفیٰ ناموس اولاد مرتضیٰ جگر پارۂ زہرا فلذۂ کبد حسن مجتبیٰ راحتِ جان شہید کربلا فرزند

سید سیدنا سیدِ آفاق مددے	مرشد مرشدِ ما مرشدِ دوران مددے
حامیِ ہر کس و ملجاے غریبان مددے	بر من مفلس و شیداے پریشان مددے

غزل

ایکہ در حسنِ تو مفتون منم و مرشدِ ما ــ دیگہ از ہجرِ تو دلخون منم و مرشدِ ما
ہر کس از تو نظری در خور خود میخواہد ــ تشنہ قطرۂ و جیحون منم و مرشدِ ما
نوش کرد از خطیبِ کلامِ تو تشنہ جامِ الست ــ تشنگانِ لبِ میگون منم و مرشدِ ما
ثقلین اند نگون سر بدرت سیدِ ما ــ سر بدرگاہِ تو ایدون منم و مرشدِ ما
شاہبازا بہ گلستانِ ہوایت ز ازل ــ صیدِ چنگالِ تو گلگون منم و مرشدِ ما
از تو بہر رشدِ پورِ تو از انجا اینجا ــ حاصل اینست کہ ممنون منم و مرشدِ ما
حبذا ازسجہ میکدہ یارب کہ از ان ــ لا اُبالی زنِ مطعون منم و مرشدِ ما
نہ خرم کہ بجرم عشوۂ افسوس فقید ــ لِلّٰہِ الحمد کہ مصئون منم و مرشدِ ما
گر ز امعانِ نظر دیدہ کشائی باشد ــ سخن اینست کہ مامون منم و مرشدِ ما
بخدا اینکہ بجز تو دگری چہ شیو بخرد ــ بفراقِ تو جگر خون منم و مرشدِ ما
نشدہ چو تو کہی دلبر و دلدادہ گہی ــ سوختہ پاک شدہ چون منم و مرشدِ ما

[illegible]

بعد ازین احمدِ شیدا شورِ سودا کہ دو پیش
مستعد بر و مامون منم و مرشدِ ما

چونکہ آن نعتِ قدسی بحر لیست طغیان انگیز و آن بدحت غوثی نہر لیست طوفان خیز کہ ہزاران غواصان لجۂ فصاحت و دانان بحر محیط غوطہ ہا خوردند و فراوان شناوران مو بہ جدا

اندرین نہر بسیط سفینہ ہا بہم زدند مثنوی

لیک زان بحر از ہزار صد فتند ــ کس نیاورد گوہری در کفت
نہ ازین نہر منتشد طوفان ــ بسلامت رسید زورق شان

غزل شیدا

غوثِ اعظم بہ من مضطری شیئاً للّٰہ ــ قطبِ العالم بہ من مدبری شیئاً للّٰہ
توئی مقبول خدا و توئی محبوبِ نبی ــ پیر پیرم بہ من مضطری شیئاً للّٰہ

بنده‌ام بیکسم و ناکسم و حیرانم — تا توانم بمن مضطرے شیئاً لله
ای که داری بکفِ رحمتِ خود بحرِ کرم — بی نوایم بمن مفتقرے شیئاً لله
من شدیدا بدرت یار و سر انداخته‌ام — دستگیرم بمن بی سرے شیئاً لله

سر عجز و نیاز بآستان اعتراف نهاده بمداحی و منقبت سرائی پیر گرامیش مینگارم رباعی

او کیست شهِ شهیر علی سیدِ دوران — از اشرفِ اولادِ بتول و شهِ مردان
خورشیدِ درخشنده گردونِ ولایت — مهتاب فروزنده اوجِ شهِ جیلان

مخمس مقدس در شوق و ذوق جناب مستطاب مهر سپهر قادری و گوهر بحر ذاکری پیر دستگیر روشن ضمیر مولانا و مرشدنا غوث ازلی حضرت سید شاه مهر علی القادری الجیلانی البغدادی اصلاً و المیدنی فوری مولداً رضی الله تعالی عنه

یا ایها الشمس الدجیٰ ای سیدی مهر علی — من چون مه بدر الدجیٰ ای سیدی مهر علی
یکبار از بهر خدا ای سیدی مهر علی — در وقتِ تنهائی بیا ای سیدی مهر علی
بنما جمالِ خود بما ای سیدی مهر علی

ای مهرِ اوجِ قادری سرتا بپا نورِ خدا — وی بحرِ موجِ ذاکری لب تا بلب شیرِ خدا
هر ذره از لمعانِ تو دیده جلوهٔ شمس الضحیٰ — هر قطره از فیضانِ جودت چشمهٔ غوثِ علیٰ
بنگر برین بیکس گدا ای سیدی مهر علی

ای مطلع السعدین فضل و رحمِ رب العالمین — وی مجمع البحرین بذل و جودِ ختم المرسلین
ای قرة العینین کحل الجوهرِ عین الیقین — ای قبلهٔ دارین اهلِ دنیا و اصحابِ دین
تو قبلهٔ کونین ما ای سیدی مهر علی

ای گلبنِ بستانِ جان شمشاد و باغِ اعتلا — گلدستهٔ بزمِ جهان لالهٔ باغِ ارتقا
قندیلِ ایوانِ زمان چشم و چراغِ اولیا — خورشیدِ اوجِ مومنان نجم الوری شمس الهدیٰ
کن رحم برا این بی نوا ای سیدی مهر علی

در پرتو شمع تابان خانهٔ عصمت بتول زهرا غوث ثانی قطب ربانی حضرت مولانا و سیدنا سید شاه ذاکر علی القادری الجیلانی البغدادی الحسنی الحسینی رضی اللہ تعالیٰ عنہ قطعہ

الا اے صاحب عرفان بیا و عرض من بشنو — بچشم باطن و ظاهر ز نور غور کن عینک
گر احوال جلال حضرت ذاکر علی جوئے — بیابی در کمال مرشدی مهر علی یک یک
چو خواهی آن جلال و این کمال یکجا بهم دیدن — بیا بنگر جلال سیدی مرشد علی اینک

کنون میگویم ای شیدا بذکر ذاکری چیزی
که هست آن از کرامات و کمال آن ولی اندکی

قصیده

پرتو نور خدا ذاکر علی — رهبر و طور هدا ذاکر علی
رحمت خیر الوری صلوا علیه — عظمت شیر خدا ذاکر علی
خسرو ملک کمال اهل بیت — پیر و آل عبا ذاکر علی
قرة العینین محبوب خدا — قبلة الکونین ما ذاکر علی
خمع عظم اولیا را صدر نشین — شمع بزم انبیا ذاکر علی
مطلع مهر صفا روشن ضمیر — منبع بحر عطا ذاکر علی
مالک ملک هدایت مهتدی — سالک سلک رضا ذاکر علی
مرشد المرشد امام المرشدین — پیر پیران ما ذاکر علی
عاجزان را دستگیر و سرپناه — گمرهان را رهنما ذاکر علی
قائم اللیل و حصور و متقی — عاصم الذیل از خطا ذاکر علی
مطلق از قید حیات بے ثبات — رونق دار البقا ذاکر علی
چون درین دشت بلا ایمن ندید — بر سر نش ز دنیا ذاکر علی
قصر جنت را بہ گلزار ارم — بهر راحت کرد جا ذاکر علی

ای امام الاولیا محبوب حق — وی ہمام الاصفیا ذاکر علی
یک نظر از لطف کن بہر خدا — بر من مسکین گدا ذاکر علی
گر نگاہت زر شود این خاک من — اے نگاہت کیمیا ذاکر علی
من غلام حضرت مرشد علی — کو نشان است یا ذاکر علی
از غلامیتش ہمہ حاجت روا — گردد از فضل خدا ذاکر علی
کہ من از عجز و نیاز و صدق دل — ہشتم صد بار دعا ذاکر علی
رحمۃ اللہ علیک دست بدم — تا قیامت دائما ذاکر علی
بر سپہر خاندان قادری — بود یک شمس الضحیٰ ذاکر علی
ہست شمس القادری مرشد علی — لمعۂ شمس الہدی ذاکر علی
یعنی عم حضرت مرشد جد او — ہست خیر الاز کیا ذاکر علی

ابنکہ این شیدا ببال جلتش
گفت امام الاولیا ذاکر علی

قصیدۂ شیدا

مفخر قدوسیان ذاکر علی القادری — ہمسر سبوحیان ذاکر علی القادری
سجدہ گاہ انس و جان ذاکر علی القادری — سر پناہ عاجزان ذاکر علی القادری
افتخار دو جہان ذاکر علی القادری — رستگار و شادمان ذاکر علی القادری
فخر آل دودمان حضرت غوث العظیم — در کمال قدسیان ذاکر علی القادری
رہنمائے گمرہانی در صراط المستقیم — ای امام ہادیان ذاکر علی القادری
عارف عرفان کامل واقف اسرار کل — کاشف راز نہان ذاکر علی القادری
در جلال قدسیان رفعت رفعت در جہان — بر مثال آسمان ذاکر علی القادری
در ہوائے قرب طیرانت ندانم تا کجاست — ای ہمای عرش آشیان ذاکر علی القادری

روشن بدل روشن بجان روشن علی القادرے — روشن چو گل در بوستان روشن علی القادرے

روشن چو مهر آسمان روشن علی القادرے — روشن ز چهر مهوشان روشن علی القادرے

ای مهر اوج عز و شان روشن علی القادرے — وی بحر موج افشان روشن علی القادرے

ای پیشوای هادیان ای مقتدای مرشدان — ای ملتجای عاصیان روشن علی القادرے

تو لمع ماه مرسلان تو شمع گاه مهوشان — تو شمع راه گمرهان روشن علی القادرے

چشم و چراغ عارفان نجم الفراغ مفلسان — نجم الفراغ ماردان روشن علی القادرے

تو ساجد روشن جبین تو زاهد روشن یقین — تو عابد روشن روان روشن علی القادرے

تو دستگیر بیکسان پوزش پذیر مجرمان — روشن ضمیر غیب دان روشن علی القادرے

تو فخر آل قادری تو فخر یال ذاکرے — تو قدر عالی خاندان روشن علی القادرے

اے جوهر ذاتت که آن جنسی ست عالی آشیان — کیش فیض شامل انس و جان روشن علی القادرے

گر چند هم با شاعران چون طوطی شیرین بیان — هستند همه سو مدح ران روشن علی القادرے

چون من ز مدحت صفت کان هست مائل داستان — کم قسم فی ذکرت البیان روشن علی القادرے

من هم بیرنگ بلبلان هر چند با هیچ بیان — گشتم به مدحت نغمه خوان روشن علی القادرے

اما چه خود خلاق اندران گنگ ست شان تنگ این — خود مدحش نمودن کی توان روشن علی القادرے

تا چاره این در با خون بر دم نگاهم خود بر وان — خود رحم پیرای مهربان روشن علی القادرے

تو اے مسیحای زمان هستی طبیب مهربان — بهر شفاے سقم جان روشن علی القادرے

اینک من افسرده جان بیار دلی تاب و توان — افتاده ست بر آستان روشن علی القادرے

یکبار از بهر خدا و ز حرمت آل عبا — وز بهر غوث دو جهان روشن علی القادرے

هم از طفیل پیر مان مرشد علی حیدر زمان — قطب جهان غوث زمان روشن علی القادرے

از لطف کن تبدیل وا فشان مجالس این تا مران — ای پیر پیر پیران روشن علی القادرے

روزی که مهر افروز شد و بر مطلع پیدا از خود — ای مهر برج فخر و شان روشن علی القادرے

شد از زمین تا آسمان از لمعۂ رویش بدان — روشن چو بشن خسروان روشن علی القادرے

اکنون چو جستم در زمان از بہرِ تاریخ آن — خود یافتم در ماہِ جہان روشن علی القادرے

روشن ز رخسارش جہان یک عید بود اینک از آن — روشن شبستانِ جنان روشن علی القادرے

مفتاحِ ابوابِ جنان مصباحِ بزمِ حوریان — معراجِ او فردوسیان روشن علی القادرے

غلمان غلامانِ وے اند حوران کنیزان وے اند — رضوان دربان آستان روشن علی القادرے

گردید چون آن ماہِ جہان از گردشِ این آسمان — در مغرب رحمت نہان روشن علی القادرے

شیدا بہ سالِ وصلِ آن ماہِ سپہرِ غوثیان
گفتا — ایا قطبِ جہان روشن علی القادرے

۱۲۹۲ھ

قصیدہ

فقیرِ فخرِ امم سیدی طفیل علے — فخیرِ فقر و چہ عجم سیدی طفیل علے

امیرِ منبرِ امم سیدی طفیل علے — نمیرِ بحرِ کرم سیدی طفیل علے

شعاعِ نورِ قدم سیدی طفیل علے — مطاعِ حورِ ارم سیدی طفیل علے

صفیِ خجستہ قدم سیدی طفیل علے — ولیِ فرشتہ شیم سیدی طفیل علے

توئی کشادہ دلم از تو ہست شاد دلم — توئی مرادِ دلم سیدی طفیل علے

دلت چو مہرِ منیر و کفت چو ابرِ مطیر — رخت چو بدرِ ظلم سیدی طفیل علے

تو ماہِ اوجِ ہدایتی تو راہِ عروجِ نجات — تو شاہِ فوجِ حلم سیدی طفیل علے

ہمہ ریاضت و زہد و ہدایت و تقویٰ — تراست جاہ و حشم سیدی طفیل علے

من از کرامت و شان و کمالِ عظمتِ تو — کدام نغمہ زنم سیدی طفیل علے

صلوٰۃ و صوم و تلاوت مصاحبان ز ندیم — نگاہبانیِ دم سیدی طفیل علے

اگرچہ مدح سرایم ولی نمی دانم — کہ چیست مدح چہ ذم سیدی طفیل علے

مگر بہ حسبِ عقیدت بشایہ ندوہ تخیل — کنم و نغمہ زنم سیدی طفیل علے

در ذکا ناید مُلاسے سیدی ذاکر علی

چون نه نازند از وجودش سائر اہلِ زمین

ہست تر از کحلِ الجواہر خوبتر از کیمیا

چون رسد اندر دماغِ طالبان کامل شوند

مثلِ او گیتی ندیده در زمانش دیگرے

روز اول او نموده خود را چون ماهِ تمام

گشت روشن عالم و اقلیمِ ہند پرتو گرفت

مثلِ خور از ملکِ مغرب سر زده روشن نمود

ارضِ بنگل کوٹ را چون شارقه پر نور کرد

اوست از اولاد و احفادِ رسول غوثِ پاک

اوست از اولاد و احفادِ حسن ابن علی رضی

اوست خود محبوبِ خالق نیز مقبولِ خدا

زائرش مانندِ زائرِ نبی شد گفتنی

خود به بیخ آورده دود از دزدِ خود داده نشان

قاتلِ اسپِ خودش را طعمۂ شیرے نمود

حسبِ قولش میشود بر ہر مکان افراشته

آنچه آمد در بیانم از ہزاران یک بدان

ناکسان بے شبهه بر صدرِ امامت سیر

گر رسند و میشود دار الفنا دار البقا

مخلصانش داخل اند در زمرۂ خاصانِ حق

نقدِ میراثِ ولایت تا ابد قسمت شود

مثلِ عثمان ست حلمای سیدی ذاکر علی

بر فلک بوده است جای سیدی ذاکر علی

گرد و کفش و خاکِ پای سیدی ذاکر علی

بوی از آثارِ عباے سیدی ذاکر علی

جانِ من بادا فدای سیدی ذاکر علی

از ضیا احسن سنای سیدی ذاکر علی

از جمالِ جانفزاے سیدی ذاکر علی

ہند را نور و ضیای سیدی ذاکر علی

رنگتِ نعلین و قبای سیدی ذاکر علی

غوث الاعظم از ثنای سیدی ذاکر علی

اولیا از اصدقاے سیدی ذاکر علی

حمزۂ ذنا روا داے سیدی ذاکر علی

وصلِ حق ست انتہای سیدی ذاکر علی

مرحبا زورِ ولاے سیدی ذاکر علی

شیرِ شیران ست عصای سیدی ذاکر علی

از خلیفه اش لوای سیدی ذاکر علی

سنجر از اعجازہای سیدی ذاکر علی

از فیوضِ اقتداے سیدی ذاکر علی

از دعا و از دعاے سیدی ذاکر علی

دشمنِ خالق عداے سیدی ذاکر علی

بر خلیفها گو وراے سیدی ذاکر علی

آمد و تاج ولا را بیگمان روشن فرود ... گوہرے از کانِ لطفِ سیدی ذاکر علی

ذات او سر دفتر اولیائے ہاشمی نامش محمد مہر علی ... قطب شد از اعتنائے سیدی ذاکر علی

بود یکسان حالتش از ابتدا تا انتہا ... حالتِ شب شد صباحی سیدی ذاکر علی

او خوشا خوش ہمت کز انتہا و صد ہا شوند ... اولیا از اولیائے سیدی ذاکر علی

دولت و بخت و ولایت نعمت دنیا و دین ... جلوہ یابی در کسائے سیدی ذاکر علی

در ہزار و یکصد و دو ہم نود از سال ہجر ... شد مکمل از دعائے سیدی ذاکر علی

سالِ نقلش چون بجستم ہاتفے حرفِ شگرف ... زود و دو دی دکیائے سیدی ذاکر علی

باز با تن گفت + فخر الاولیا و الاصفیا ۹۲ ... سالِ رحلت و بلائے سیدی ذاکر علی ۱۱ھ

یا خدا اکمل حاجتم را از ترحم کن روا ۹۲ ۱۱ھ ... بہر زہا دوہرائے سیدی ذاکر علی

این سیادت را بنا کن عطا ذوق لقا
برخوردار فیض ولائے سیدی ذاکر علی

قصیدۂ طبعزاد مولوی سید سیادت حسین صاحب قادری شاہ پوری

در مدحت سیدنا و مولانا شاہ طفیل علی القادری

بوالعجب ماہے ز نورِ اولیا پیدا شدہ ... تا شبِ از دست تو گوئی ورد کا پیدا شدہ

بوالعجب از برجِ روشن یک سہا پیدا شدہ ... گوئی بر ملکِ زمین بدر الدجیٰ پیدا شدہ

وہ چہ طفلے از طفیلِ مصطفیٰ پیدا شدہ ... گوئی یک نورِ مجسم بر ملا پیدا شدہ

نامِ نامی اش طفیل و آخر جزو ش علی ... جانِ جانانِ علی مرتضیٰ پیدا شدہ

راحتِ روحِ حسن و فرحتِ جانِ حسین ... یادگارِ احمد کہف الوریٰ پیدا شدہ

آمد از کانِ بتولی گوہرِ تابان کہ او ... باعثِ تکثیرِ آلِ اصفیا پیدا شدہ

آمد از نسلِ شہ بغداد روشن گوہرے ... کز فروغش در جہان نور و ضیا پیدا شدہ

کن ترحم بر گدا دست آر دلی بنج و کیے
از این خواری زوی این التجا پیدا شده

قصیدهٔ دیگر در مدح جناب غوثیت مآب سیدنا مولانا سید شاه ذاکر علی القادری قدس سره

اے قلم تحریر کن ذکر شہ ذی شان آمدہ — در بیان خیر الکلام غوث یزدان آمدہ
از کدورتہا کہ تو در سینہ داری پاک کن — بہر بابت ذکر پاک نور رحمن آمدہ
زر دہ تر برکن سپہر قربان سعادت را بکف — ذکر خیر صاحب منشور و فرمان آمدہ
مژدہ باد شاہی دل نادان کہ پیدا گشتہ — سوی ہندستان ز جیلان شاہ جیلان آمدہ
نام پاک آن سید السادات شد ذاکر علی — اے زبان خوش باش بر تو نام سلطان آمدہ
مہر آسا شد مشرف از قدومش ملک ہند — یوسف ثانی ببین از شہر کنعان آمدہ
ہم دیار ہند ہم دلہا شدہ روشن ازو — از عرب در ملک مشرق شمس تابان آمدہ
شد بلند این جلوہ ہاے قبول کہ صاحب است — با جمال و با جلال غوث جیلان آمدہ
سینہ ہاے روشن شدے صاحب جاہے کہ ملے — عالی جاہ نور چشم ہفت مردان آمدہ
با دل پر درد و رنگ زرد و با آہ حزین — والہی و عاشق خلاق منان آمدہ
با کمال حسن یوسف با رخ رشک قمر — عاشقے با صورت معشوق یزدان آمدہ
مہ لقا خورشید سیما رشک خوبان جہان — با ادائے دلبری با زلف پیچان آمدہ
عالم علم لدنی واقف اسرار حق — علم و حلم و زہد و ورع و عشق کلان آمدہ
خسرو عالی وقاری با شکوہ و کر و فر — با تجمل با علم با شان شایان آمدہ
قطب حق غوث خدا فخر زمین فخر زمان — وارث خیر النسا و شاہ مردان آمدہ
نور حق نور نبی نور علی نور حسن — قرة العین جناب غوث جیلان آمدہ
با جلال و شان موسی با جمال عیسوی — خضر سا گویا در صوران سلیمان آمدہ

قاتل شبدیز خود را طعمه نشیبی نمود — گشت شهره زین کرامت شیر شیران آمده

ذکر که آمد درینجا از کرامتهاسے او — همچنان که ریزه زرّسے ز همیان آمده

گشت از فیض قدومش ارض منگل کوٹ پاک — چون یکے از آل غوث پیر پیران آمده

همدران جا مرشد ذیشان ما جامه گذاشت — خطه پاک مزارش نور باران آمده

با دل پر درد و روی اسود و حال تباه — بر در تو این غریق بحر عصیان آمده

کن ترحم بر سیادت ای شه ذاکر علی
بنده از بندگانت بهر سامان آمده

قصیده از نتیجه طبع نفیس جوان خوش رو و خوشگو در مدح پیر لاثانی خسرو ثانی همزبان انوری و خاقانی صاحبزاده حضرت غوث یزدانی سید رشید مولوی کمال الدین المدعو به سید عبد المجید المتخلص به احمد اندگامی بیرنجوی سلمه الله السامی

سید السادات دوران سیدی ذاکر علی — مایه فخر مریدان سیدی ذاکر علی

نور چشم مصطفیٰ و قرة العین علے — مرکز دلبند پیران سیدی ذاکر علی

معدن فیض الٰہی مخزن برکات کل — منبع اکرام و احسان سیدی ذاکر علی

علوی سفلی نژاد و نفس قدسی نشان — مظهر انوار یزدان سیدی ذاکر علی

بود معراجش عروج از پایه چار آخشیج — گشت چون از چشم پنهان سیدی ذاکر علی

لولو لالاسے عمان عمیق قادرے — گوهرے از کان گیلان سیدی ذاکر علی

من پریشان گوی از وصف تو از بس قاصرم — خود نمیداری تو پایان سیدی ذاکر علی

فال فرخ زانکو ذکر روی خوب است — زانکه نور ست تابان سیدی ذاکر علی

تو کمال عین انسانی و فخر زندان تو | تو ضیا بخش شمع ایقان سعیدی ذاکر علی
چارہ بیچارگان و تکیہ گاہ عاجزان | در سرو جانہا را تو درمان سعیدی ذاکر علی

احمدم رندم پریشانم ندانم
خستہ ام درمان جویان سعید ذاکر علی

ایضاً و لہ

نکوست فال بنامم شہ طفیل علے | کہ از علوست قیامم شہ طفیل علے
چہ باک نیست بجامم صفالیش خاک ربیحانی | ز خمخانہ ریزی جامم شہ طفیل علے
ز منجنیق فلک سنگسار بگردد | کسیکہ خود اورا مشد طفیل علے
گمان و وہم کسی را رہ تطرق نی | ورا سنہ درک مقامم شہ طفیل علے
عروج طائر قدسی بزینہ زینہ فتاد | کجاست کنگرہ بامم شہ طفیل علے
چو دور گردش چرخ زمانہ یافتہ پر | ز ذوالفقار نیامم شہ طفیل علے
چو روبہ بازی روبہ دہر نتیجہ فتاد | چو شیر شرزہ بدامم شہ طفیل علے
ز شرق و غرب ندانم کہ دم ز فخر زند | از آنکہ ہست غلامم شہ طفیل علے
سپہ چشمہ چو قطرہ ز ناہد ز میکدہ نزود | ز جام مشک ختامم شہ طفیل علے
ز دہر کباب دل خود خود از کمال تعب | بمے گساری جامم شہ طفیل علے

منم کہ احمد رندم غلام خورشیدم
کہ قائم ست مقامم شہ طفیل علے

قصیدہ از طبع زاد محب ازلی ذہین طباع خوش مذاق عاشق صادق
و مداح محبوب سبحانی مولوی غلام ربانی المدعو بہ حافظ عبد الغفور صاحب حسنبا
شباکر ساکن بیجھوبی سلمہ اللہ الاکبر

شاکر کمینہ چاکرت روی نیازش بر درت
سوی ویش نظر بہر خدا مہر علی القادرے

ایضاً وله

ای لمعۂ نورِ خدا ذاکر علی القادرے
وے شعلۂ طورِ ہدی ذاکر علی القادرے

اے رونقِ ہر دو سرا ذاکر علی القادرے
وے زینتِ ارض و سما ذاکر علی القادرے

حسنی حسینی نازنین بر مسندِ عزت جانشین
نازان ز تو غوث الوریٰ ذاکر علی القادرے

پورِ علی شاہ دین محبوبِ ربِ العالمین
جمشیدِ تختِ کبریا ذاکر علی القادرے

مہرِ سخا درجِ کرم عالی نسب الا اہم
گوہر ثمین بحرِ عطا ذاکر علی القادرے

جن و بشر فرشِ زمین رو ملک عرشِ برین
گشتند ہمہ زیرِ پا ذاکر علی القادرے

خاکِ درت کحل البصر در دیدۂ اہلِ نظر
گشتہ منور ای شہا ذاکر علی القادرے

یا سیدی یا مرشدی الآن خدا را [illegible]
دارم ز تو این التجا ذاکر علی القادرے

رحمی کن و سویم بیا بر دل نشین اے پیشوا
از چشم پردہ برکشا ذاکر علی القادرے

دارم بدل فکرِ جہان ہر صبح با شب روز و شان
چشم کرم بر حال ما ذاکر علی القادرے

ہر بندۂ شاکر ببین اے خسرو دنیا و دین
افتادہ ام اندر بلا ذاکر علی القادرے

قطعات تاریخ طبع تذکرہ متبرکہ ہذا از عاصی وچال

چون بحالاتِ ستر ذاکر علی
طبع گشتہ مستقل این ذکرِ پاک

سال طبعش عاصیا مذکور شد
یادگارِ اہلِ دل این ذکرِ پاک

ایضاً

بنامِ خدا نامۂ پاک ہذا
بحالاتِ غوث جہان شد چو مطبوع

سے بحالِ طبع جہان این ندا زد
کراماتِ قطبِ زمان شد چو مطبوع

خاتمۃ الطبع از مصنف

الحمد للہ الذی منح المصطفین من اولیائہ بخلع الشہود ۔ وسقاھم کؤس مودتہ ما غیبھم بہ عما سواہ ثم ابقاھم بعد الفناء فی ذاتہ لنفع ھذا الوجود ۔ والصلوٰۃ والسلام علی سیدنا ومولانا محمد سید الانبیاء والاولیاء وافضل ارباب الوصال ۔ وعلی آلہ واصحابہ معدن المعارف وینابیع الافضال ۔ سیما علی زبدۃ آلہ وقرۃ عینہ سیدنا ومولانا الغوث الاعظم مالک رقاب الامم علی مرور الدھور والاجیال ۔ اما بعد طبع این کتاب مستطاب کہ ارباب الباب را مداوش از سواد دل محبوب تر ودخول عقول را از ان گنجینۂ نکات نقطۂ صد دفتر باہتمام وصرف خاص اسیر باختصاص ورئیس خاص الخاص امیر ابن الامیر جناب مولوی چودھری کنور کرامت اللہ صاحب الصدیقی السالاری باختتام رسید جزاہ اللہ تعالی بما جاء بہ فی طبع ھذا الکتاب عشر امثالہ فی الدنیا وسبعین امثالہ فی الآخرۃ وحضرت واھب العطایا آن امیر صاحب صدق وصفا ومرید باوقار را مدام توفیق آن دہاد کہ در طبع کتب دربار قادری باقتثال فرمان واجب الاذعان پیر ومرشد خود گوی سبقت بر اخوان واقران خود در ربایدو ہموارہ درین امر بر ہمچشمان خود پیش دستی کند اللھم آمین ثم آمین در مطبع فیض مطلع عزیز مصر مروت ویوسف کنعان فتوت حاجی شیخ محمد یعقوب سلمہ اللہ علام الغیوب مشتہر بہ مطبع احمدی واقع کانپور در ماہ رجب المرجب سنہ ۱۳۲۲ یکہزار وسیصد وبست ودو ہجریہ نبویہ علی صاحبہا الاف الصلوٰۃ والتحیۃ از اہتمام جامع شیخ محمد عبد الصمد سلمہ اللہ الاحد حلیۂ طبع در برکشید وکحل الجواھر چشم مشتاقان گردید فقط

اشتہار

بعون اللہ المعین

یہ نسخہ عجیبہ موسومہ باسم تاریخی

تذکرہ قطب العالمین در ذکر پاک حضرت

حامی شریعت ماحی بدعت مولانا و سیدنا شاہ ابوالحسن محمد ذاکر علی القادری ۱۳۰۹ھ

الحسنی الحسینی البغدادی ثم البردوانی علیہ الرضوان الحنان باتصحیح و نظر ثانی مؤلف علام حسب اجازت

حضرت سجادہ نشین خاندان سلسلہ قادریہ ذاکریہ مہریہ جناب سید شاہ علی عبد القادر

شمس القادری المدعو بہ مرشد علی القادری الحسنی البغدادی اصلاً والمیدنی پوری مولداً

جناب مؤلف رسالہ ہذا حسب فرمایش عاجز نے اپنے مطبع احمدی واقع کانپور میں طبع کرایا ہے

حق تالیف اسکا محفوظ ہے کوئی صاحب بدون اجازت مؤلف قصد طبع نہ کریں

نذر ناظرین جسقدر نسخے اسکے مطلوب ہون عرض کریں

کتب خانہ عاجز واقع کلکتہ سے

مدرسہ عالیہ نمبر ۱ سے طلب فرمائین

المشتہر عاجز محمد یعقوب عفی عنہ